

हात्मा श्री रामचंद्रजी जैनधर्ममां बहु प्रसिद्धिमां आवेला (शलाकाऽ पुरुष) होवाथी अने अन्यधर्ममां प्रभु तरीके मनायला होवाथी, घणा विद्वानोए तेमनां चरित्र लखेलां छे. जेवां के; अन्यधर्ममां वाल्मीकि, व्यासजी अने तुलसीदासे ग्रंथो रचेला छे तेने 'रामायण' कहे छे अने जैन धर्ममां श्री हेमाचार्यजीए 'त्रिषष्टि शलाका पुरुष चरित्र' नामना संस्कृत ग्रंथना सातमा पर्वमां तेमनुं चरित्र लखेलुं छे, तेनुं गुजरातीमां भाषांतर थयेलुं छे तेने 'जैन रामायण' कहे छे अने मुनिश्री केशराजजीए संवत् १६८३मां कविता रूप ग्रंथ रच्यो छे तेने 'रामरस' अथवा 'रामरास' कहे छे.

आ रामरास घणो रसीक अने बोधक होवाथी घणुं करीने ते दरेक उपाश्रयमां चातुर्मासमां वंचाय छे. तेनी हस्तलिखित प्रतो घणी अशुद्ध अने जोइए ते वखत मळी शकती नहीं होवाथी मुंबाइना पांच श्रावकोए मळी केटलीक प्रतो मेळवी केटलोक सुधारो करी संवत् १९२२ मां ते शिलाप्रेसमां छपावी प्रसिद्ध कीधो, तेनी कीमत रु २ हता छतां तथा घणो अशुद्ध अने वांचतां कंटाळो उपजे तेवो होवा छतां पण टुंक मुदतमां तेनी तमाम प्रतो खपी गइ. त्यारबाद बीजा कोइ सखसे संवत् १९६४मां पुनामां जैनीलिपिमां छपा-

च्यो; ते उपरना करतां विशेष अशुद्ध होवा छतां पण तेनी तमाम प्रतो खपी गइ, जेथी हालमां घमणी कीमत आपवा छतां पण तेनी प्रत मळी शकती नथी. तेथी ते शुद्ध करी छपावी वहार पाडवा मने घणा सद्‌गृहस्थो तरफथी भलामण थवाथी में ते घणो श्रम लेइ स्वमति अनुसार संशोधन करी सारा कागळ उपर सारा टाइपथी छपावी वहार पाड्यो छे अने घणा माणसो तेनो लाभ ले एवा हेतुथी सर्वस्थळे प्रचलित एवी बाळबोध (देवनागरी) लिपिमां छपाव्यो छे. तेमज तेना श्रम अने खर्च उपर नजर नहि राखतां कीमत पण ओछी राखी छे.

वाचक वर्ग सहेलाइथी वांची समजी शके एवा हेतुथी, जोइए ते स्थळे विरामचिह्नो अने अवतरणचिह्नो वापर्यां छे. तेमज कठण शब्दोना अर्थ अने कठण कविताना भावार्थ विशेष हकीकत साथे फूटनोटमां आप्या छे.

आ रास शुद्ध करवा माटे में वे हस्तलिखित प्रतो (संवत् १८६०, १९१६) अने वे छापेली प्रतो (१९३२,१९६४) मेळवी हती, जे धारे घणीज अशुद्ध हती. परंतु १८६० वाळी हस्तलिखित प्रत कांइक ठीक हती तेथी तेना उपरथी में कोपी लखी सुधारवानी शरुआत करी हती. बनतां सुधी आखुं चरण के गाथा नहि फेरवतां 'त्रिषष्टि शलाका पुरुष चरित्र ' ना सातमा पर्वना आधारे भावार्थ उपर नजर राखी शब्दोनी रचनामां, संकलनामां अने जोडणीमां फेरफार कर्यो छे (नवुं चरण रचवा करतां जूनुं सुधारवानुं काम केटलुं वधुं मुश्केल होय छे, ते कही बतावबानी जरुर नथी.)

जर्मन प्रोफेसर 'हरमन जेकोबी' साहेब लखे छे के—"लहिया लोकोए जैन पुस्तकोनुं सत्यानाश वाळी नाख्युं छे. " ए मने आ रास सुधारतां अक्षरसः खरुं मालुम पडयुं छे. वळी ग्रंथ प्रसिद्धकर्ताओ पण पैसा कमाववाना तथा प्रसिद्धि मेळववाना हेतुथी हाथ आवेलुं पुस्तक जेमनुं तेम अगर तेनाथी पण वधारे अशुद्ध छपावी वहार पाडे छे,

ढाळ-गाथा	अशुद्ध (बन्ने छापेली प्रतोनुं	शुद्ध (आ प्रतनुं)
१–१२	शान्ति. (शान्तपणुं)	मान्ति. (सान्तिः=भक्ति.)
२०—२	पल्ली.	पली.
३९–४१	खुंटा.	खोट.
४१–२७	सोडर.	सहोदर.
४२—१(दुहा)	अंजनीपति.	रजनपति.
४३—२ „	लोलंत.	डोलंत.
४६–३६	रामभंग.	नियम भंग.
४९—२	कोलंती.	डोलंती. (हालती.)
५०–४३	बहु.	बहु.
५४–१३	सिंहनाद.	सिंहानिनाद:
५४—४(दुहा)	मुरती.	मुरतरु.
५६—४	विखोवा.	विगोवा.
५६–२४	' वीरप्रभू ' नी.	' वीरप्रसू ' नी. (वीरप्रसुतिनी.
५७–१४	तुगवार.	तुम चार.
६०—४(दुहा)	मुत्रालुं.	मुराळुं.
१—२	विजयसिंह विजया महो.	विजयसिंह विजयी महा.
२—५	सुत नियमा सुविलामा हे.	सुतनी माय सुविशाला हे.
५—६	लाज तो न घंट बहु.	लाज तोल घंट बहु.
८—३	फीरी वाहु डिलियेण, नेहा हूडि मियेण.	फरी बाहूडशे ए, नेह जोडशे ए.
१५–२८	नाथ्यां करी सामा धर्म रे.	नाखो करी सा पाधरो रे.
३०–४७	तुं मुजने किम तुटियो रे.	तुं मुज देखि म उठियो रे.
३९—२	पवनने वसे वायो.	पवनने वंश कहवायो.
३९–१५	झगडवे मंडेर लागी.	झगड वेडमेर जागी.
४९–४१	छुटी नावंत केटा.	फुटी नावने सेडो.
४१–२७	दुखीयो ते तातनुं कुल.	दूषित कीधुं तातनुं कुळ.
४७—१(दुहा)	तिरयमें घर होट.	तिरय मेगरय थाय.
४९—६	कोन वलखड ते दव माह.	क्युं न वळे खड ते दव मांह.
४९–२८	लाकड आगन्ल मांड्यो आप.	लाकड अग्नि लगाड्यो आप.
५१–५३	नवी चालेछे प्रेम हो.	न विचारे छे प्रेम हो.

हवे मारे कहेवुं जोइए छे के–आपणां धर्मपुस्तको लहीआ लोकोए आवी खेदजनक स्थितिमां आणी मुक्यां छे त्यारे तेने शुद्ध करी छपाववां ए आपणी मुख्य फरज छे. छतां आ प्रमाणे अशुद्ध छपाय छे ते घणुं शोचनीय छे. आ संबंधमां सद्गृहस्थोए योग्य बंदोबस्त करवो जरुरनो छे.

राम, लक्ष्मण अने रावणादि जैन छतां अन्यदर्शनीओ तेमने जूदेज प्रकारे वर्णवेछे, जेथी जैनशास्त्रानुसार तेमनुं खरूं स्वरूप शुं छे ते जाणवुं दरेक जैनने घणुं जरूरनुंछे. तेमज महात्माओनां चरित्रोनुं वांचन तथा मनन ए मोक्षमार्गनां साधनो छे. माटे जैनधर्मिओए आ पुस्तक अथइति वांची तेनुं मनन करवुं जोइए.

आ रासमां अलंकार, रस. पदलालित्य अने अर्थरचना एवां सरस आपवामां आवेलांछे के. वांचनारने सानंदाश्चर्य थया विना रहेज नहि. तेमज तेमां वैराग्य, नीति, सत्य, प्रतिज्ञा प्रमुख परमार्थ साधक विषयोनुं गुंथन घणीज सरस रीते अने घणा सरस रागमां करेलुंछे तेथी अन्य दर्शनीओ पण आ ग्रंथ आनंदथी वांची सद्बोध मेळवी शके तेम छे.

आ ग्रंथ सुधारवामां में बनतो श्रम लीधेलोछे, तेम छतां कोइ स्थळे अर्थ नहि समजायाथी शुद्ध करी शकायुं नहि होय तथा दृष्टिदोषथी के छापदोषथी कांइ भूल थइ होय तेना माटे वाचकवर्गनी क्षमा मागुंछुं.

आ ग्रंथनो जैनवर्गमां सारो सत्कार थशे तो हवे पछी बीजा रासो के ग्रंथो जे खेदजनक स्थितिए पहोंचेला छे तेमने सुधारी सज्जनोनी सेवामां मुकवा चुकीश नहि.

आ ग्रंथमां ६२ ढालो छे, ते दरेकमां शुं शुं हकीकत आवेली छे ते जाणवा सारु ग्रंथारंभे ढाळवार विषयानुक्रम आपवामां आव्यो छे.

सारंगपुर—तळियानी पोळ
अमदावाद (देश गुजरात) } मोतीलाल मनसुखराम शाह.

विषयानुक्रम.

खंड बीजो. (ढाळो १६)

खंड चोथो. (ढाळो १४)

श्री राम-रास.

खंड (स्कंध) पहेलो.

मंगलाचरण.

दुहा. (वेलावल रागे.)

श्री 'मुनिसुव्रत' स्वामीजी, त्रिभुवन तारण देव ॥ तीर्थंकर प्रभु विसमा, सुरनर सारे सेव ॥ १ ॥ पुत्र 'सुमित्र' नरेंद्रना, '[1]पौमवै' तस माय॥ जन्मभूमि जिनवर तणी, 'राजगृही' कहेवाय ॥ २ ॥ अवतरिया हरि वंशमें, हरिसां [2]चविया सार ॥ कल्याणक पांचे भलां, नामे सदा जयकार ॥ ३ ॥ चरण-कमल तेहना नमि, 'राम-लक्ष्मण' सु राय ॥ सीता ने रावण तणुं, चरित्र रचुं सुखदाय ॥ ४ ॥ सुखदायी सहु लोकने, राम कथा अभिराम ॥ श्रवण सुणंत सरे सही, मननां वंछित काम ॥५॥ [3]'रा'

---

१ पद्मावती. २ केटलीक प्रतोमां 'साचविया' अने केटलीकमां 'सां चविया' छे. तेमनुं पूर्वभवे 'सिंहगिरी' नाम हतुं तेथी हरि=सिंहथी चव्या एम अर्थ थई शके.

३ 'रा' अक्षर बोलतां (मों पहोळुं थाय छे माटे पेटमांथी नीकळीने) पाप दूर थाय छे, ते फरी पेसतुं नथी. कारण के 'मम्मो कमाडी थाय' एटले 'म' अक्षर कमाडरूप थाय छे. ('म' बोलतां मों बंध थई जाय छे.)

उचरतां सुख थकी, पाप पलाई जाय ॥ फरि मति आवे तेहथी, 'मम्मो' कमाडि थाय ॥ ६ ॥ पावनमें पावन महा, [1]कलीमल हरण अपार ॥ मोक्ष पंथनुं [2]संवलुं ॥ सज्जन जिवन सार ॥ ७ ॥ विसामा–थानक भलुं, क्षेम कुशलनो ठाम ॥ बीज धर्म–तरुवर तणुं ॥ 'रामचंद्र'नुं नाम ॥ ८ ॥ 'लक्ष्मण' 'रावण' राजिया ॥ तीर्थंकर पद पाय ॥ मुक्तिपुरी जई [3]थायशे, सकल जगतना राय ॥ ९ ॥ सत्यवंती 'सीता' सती ॥ शील तणे [4]अवदात ॥ स्वर्गे पहोंची बारमें ॥ वसुधा मांहि विख्यात ॥ १० ॥

॥ ढाळ पहेली ॥ (झकडीनी.)

(सुण सुण कंतारे, शीख सोहामणी–एदेशी.)

'जंबू द्वीपे' क्षेत्र 'भरत' भलुं, 'लंका' नगरी थानक निरमळुं; निर्मळुं थानक पुरी 'लंका,' द्वीप तो '[5]राक्षस' जूओ ॥ 'अजीत' जिनवर तणे वारे, भूप 'घनवाहन' हूओ ॥ 'महाराक्षस' सुत पाट थापी 'अजीत' स्वामी हाथ ए ॥ चारित्र लेइ मोक्ष पहोंच्यो, घणा मुनिवर साथ ए ॥ १ ॥ 'राक्षस' राजा राज्य करे घणुं; अवसर जाणी तप संजम तणुं; अवसर जाणी पुन्यप्राणी, 'देवराक्षस' सुत भणी ॥ राज्य आपी ग्रही संजम, लही मोक्ष सुहामणी ॥ असंख्याता हुआ भूपति, समय दसमा जिन तणे ॥ 'कीर्तिधवल' नरेंद्र निको, राय आडंबर घणे ॥ २ ॥ इणे अवसरे '[6]रूपाचल' विषे; [7]मेघाभिधापुर नगर [8]अछे अखे; अखे [9]खग 'अतिंद्र' राजा, नारी तेहनी 'श्रीमती' ॥

---

१ पाप. २ भाथु (संवल). ३ थशे. ४ नक्की, निश्चय.

५ 'राक्षस द्वीप' मां 'लंका' अने 'पाताळलंका' नामनी बे नगरीओमां राक्षस वंशनो मूळपुरुष 'घनवाहन' राजा थयो अने राक्षस द्वीपनी पश्चिमे 'वानर द्वीप' मां 'श्रीकंठ' राजा थयो.

६ वैताढ्य पर्वत. ७ मेघपुर. ८ छे. ९ राक्षस.

'श्रीकंठ' पुत्र पवित्र पुत्री, नामे 'देवी' गुणवती ॥ 'पुष्पोत्तर' नृप 'रत्नपुरी' पति, नंद 'पद्मोत्तर' सही ॥ तस अर्थे 'देवी' कन्यका, राय मागी उमही ॥ ३ ॥ खेचर सुतने परणावी नहीं; लंकपतिने विवाहे गहगही; गहगही विवाहे अति उमाहे, 'कीर्ति-धवळ' नरेंद्रने ॥ 'देवी' [१]व देवी सदा सुखदा, [२]शची जेम सुरेंद्रने ॥ अति इर्ष्याथी 'रत्नपुरी' पति, वहे [३]अमरप आकरो ॥ नारी हेते क्लेश अधिको, उपजे सुणिए खरो ॥ ४ ॥ 'पुष्पोत्तर' नी 'पद्मा' कुंवरी; खग 'श्रीकंठे' रागे अपहरी; अपहरी निसुणी जाम 'पद्मा,' 'पुष्पोत्तर' नृप राजियो ॥ दलवल विराजी पुंठे हुओ, ताम [४]खेचर भाजियो ॥ लंकपतिनुं शरण लीधुं, लंकपति वतका करी ॥ समजावी राजा [५]व्याह कीधो, पक्ष तो जीते खरी ॥ ५ ॥ भाखे लंकानो पति सादरो; वास तुमारो इहांहि करो; इहांहि तुम वास ठाणो, तिहां तुम देखी सहू ॥ कोई वेळा [६]पिशुन वासे, लाज तोल घटे बहू ॥ 'द्वीप वानर' [७]त्रिशत जोजन, ठाम अधिक सोहामणो ॥ वास कीजे सुखे रहीजे, प्रेम साचो आपणो ॥ ६ ॥ [८]भगिनी–पतिनो भाषित मानियो; पुरी 'किष्किंधा' वास वखाणियो; वखाणियो वर वास वारू, महेल मोहोटा मंदरू ॥ सुंदराकार उत्तंग 'पोसह–शाल' दिसे सुंदरू ॥ उत्तमाचार अपार सहु अति, धर्म कर्म समाचरे ॥ देव अरिहंत सुगुरू सेवा, जन्मने सफलो करे ॥ ७ ॥ 'वानरद्वीपे' वानर देखीए; राजा रीझ्यो प्रेम विशेपिए; विशेपिए तव प्रेम बहुलो, [९]महारिवा को नवि लहे ॥ अन्नपाणी दिजीए 'नृप–वचन' सहु ए सद्दहे ॥ [१०]चित्र विलेपि सुछत्रे खेचर, रूप वानरनुं करे ॥ तेहथी अथ द्वीप नामे, जाम वानर विस्तरे ॥ ८ ॥ 'श्रीकंठ'हीथी उपन्यो नंदन; 'वज्रसुकंठ' नामे आनंदन; आनंद कारी राय एक दिन, सभामें बेठो जिसे ॥ द्वीप

---

१ अथवा. २ इंद्राणी. ३ क्रोध. (अमर्ष)

४ राक्षस (श्रीकंठ). ५ लग्न. ६ चाडियो (शत्रु). ७ त्रणसें. ८ बेनेनोवर. ९ मारवा. १० छत्रादि उपर वानरनुं रुप चितरवाथी ते [illegible]

[1]अष्टमे जात्र हेते, जात देख्या सुर तिसे ॥ राय चलियो मानुष्योत्तर, गिरि [2]यान [3]खलाइयो ॥ साधु संगे लेइ संजम, राय मोसिधाईयो ॥ ९ ॥ वज्रसुकंठादिक अनेकजी; राजा हुआ छे सुविवेकजी; सुविवेकी राय हुआ, वीसमा जिनने समे ॥ 'घनोदधी'वर रायहुओ, अनमता आवी नमे ॥ लंकनगरी 'तडीत्केश' ज, राय रुडो राजतो ॥ राक्षसा वानरा मांहे, प्रेमनो गुण गाजतो ॥ १० ॥ नंदन वनमें लंकानो धणी; रमवा चाल्यो साथे त्रिया घणी; त्रिया साथे राय खेले, वानरो एक एटले ॥ राय–त्रियानां [4]कूच विलुर्यां, कोपीयो नृप तेटले ॥ बाणे हणियो भोंय पडियो, साधु दिये नवकार ए ॥ सर्द्दह्यु साचुं सोइ वानर, हुओ उदधी कुमार ए ॥ ११॥ ज्ञान पर्युंजी देखे देवजी; आवी ऋषिनी सारे सेवजी; सेव सारे ताम नृपना–लोक वानर मार ए ॥ देखी कोप्यो देव वानर, सैन्य अति विस्तार ए ॥ कोपिया [5]कपि तरु सिलाथुं, हणे राक्षस लाख ए !! [6]सांतिने वळे सुर मनाव्यो, बक्षीस अव इम भाखए ॥ १२ ॥ साधु समिपे दोई आविआ; देशना सुणी साता पाविआ; पावीआ साता राय पूछे, कहिये ऋषि करुणा करी ॥ वानरनी ने माहरी ए, सुणावो [7]पूरव चरी ॥ पुरि 'सावत्थी'ए मंत्री–पूत्र तुंतो 'दत्त' हुतो ॥ कासिए 'लुब्धक' जीव कपिनो, [8]पाप जीवि [9]थो छतो ॥ १३ ॥ मुनिवर पासे तें दिक्षा वरी; वणारसिए आव्यो संचरी; संचरी आव्यो ताम लुब्धक, मारियो ते मुनिवरुं ॥ माहेंद्र [10]कल्पे देव होइ, तूं हुवोरे नरेशरूं ॥ नरकनां दुःख देखी 'लुब्धक,' उपज्यो वानरपणे ॥ वैर कारण भव वधारण, ज्ञानवळे मुनिवर भणे ॥ १४॥ पुत्र 'सुकेशी'ने पद आपियुं; संजम साथे नृपमन थापियुं ॥ थापियुं संजम साथे ए मन, मोक्षमारग साधियो॥ 'घनोदधि' वर ग्रही संजम, मोक्षपद आराधियो ॥ 'किष्किंधी' राजा 'किष्किंधा'ए, 'सुकेशी' 'लंका' वळी ॥ केशराज अधिकार पहेली, ढाल ए भाखी भली॥ १५॥

---

१ आठमाद्वीपे (नंदीश्वरद्वीपे). २ विमान. ३ खल्युं, अटक्युं. ४ स्तन. ५ वानर. ६ भक्ति (सांतिः). ७ पूर्वभवनां चरित्र. (चरि= चारित्र). ८ पापथी. ९ हतो. १० देवलोके.

दुहा. (भैरव रागे)

गिरि 'वैताढ्य' विशेपथी, 'रथनूपुर' पुर देख ॥ 'अ-
शनिवेग' राजा भलो, पाळे राज्य विशेप ॥ १ ॥ 'विजयसिंह'
विजयी महा, 'विद्युत्वेग' विशेप ॥ [1]दोरदंड दो नंदना, पावे
[2]सोह नरेश ॥ २ ॥ तिण पर्वते 'आदित्य पुरे,' 'मंदिर माली'
राय ॥ तेह घेर पुत्री उपनी, 'श्रीमाला' सुखदाय ॥ ३ ॥ स्वयं-
वर मंडपे तेहने, बोलाव्या बहु भूप ॥ मंडपनी रचना रची, आछी
भात अनूप ॥ ४ ॥ राय सहुने अतिक्रमि, वरियो 'किष्किंधी'राय
॥ 'विजयसिंह' कोप्यो घणुं, अमरप सह्यो न जाय ॥ ५ ॥ आ-
गेहि ऊतारिया, पर्वतथी तुम आंहि ॥ अरे [3]छंडेला [4]छलवटो, अवहु
तजो न कांहि ? ॥६॥ कहे आपो वर मालिका, के सूरा संग्राम ॥
राय सुणी कोप्यो घणुं, वानर राक्षस स्वाम ॥ ७ ॥ [5]विजयसिंहने
मारियो, 'किष्किंधी' नृपना भ्रात ॥ 'अंधक' हणो वदलो लियो,
विजयसिंहने तात ॥ ८ ॥ 'किष्किंधा' 'लंका' धणी, छूटी
काढ्या दोय ॥ इहां पलेखो को नहीं, वळियो करे सो होय ॥ ९ ॥

॥ ढाळ बीजी ॥

(प्रभुजीने आंगी सुहावतीहे—ए देशी)

वळियाशुं क्युं लागता हे, फिरी पाछाहि भागता हे ॥ ए टेक ॥
'किष्किंधा' लंकाना नायक, पायाला थिति ठावता हे ॥
'लंक पयाल' प्रसिद्ध पृथ्वी, वास किया सुख पावता हे ॥ वळिया
॥ १ ॥ अशनिवेगे नृप 'निर्घात'ज, 'लंका' थाने थापता हे
॥ देश नगर पूर पाटण सहु ए, यथा योग्यने आपता हे ॥वळिया०॥
॥ २ ॥ 'सहस्रार' सुतने देई पदवी, आपण संजम धारता हे ॥

---

१ पुरुरूपी बे भुजदंड. २ शोभा. ३ छांडेला. ४ कपट. ५ 'वि-
जयसिंह'ने 'किष्किंधी'ना नाना भाई 'अंधके' मार्यो तेथी 'विज-
यसिंह'ना बापे 'अंधक'ने मारी वदलो लीधो.

समिति गुप्ति व्रतनो प्रतिपालक, निज-पर-कारज सारता हे ॥वळिया. ॥ ३ ॥ राय 'सुकेशी' घरे इंद्राणी, नारी शिरोमणी नायका हे ॥ 'माली'-'सुमालि'-'माल्यवान' ए, पुत्र तिनोकि दायका हे ॥ वळिया० ॥ ४ ॥ किष्किधा पतिनी वरवनिता, नामे तो 'श्रीमाला' हे ॥ 'रुक्षरज''आदित्यरज' दो, सुतनी माय सुविशाला हे ॥ वळिया० ॥ ५ ॥ राय किष्किंधी 'मधु' पर्वत [1]परे, सुखसाता अति माणता हे ॥ नाम 'किष्किंधा' नगर निवसावि, वास विशेषे ठाणता हे ॥ वळिया० ॥ ॥ ६ ॥ राय 'सुकेशी' तणा सुत कोप्या, नृप 'निर्घात' [2]निकासियो हे ॥ मालि लंका-पुरी किष्किंधा, [3]'सुररज' नृप वासियो हे ॥ वळिया० ॥ ७ ॥ नृप 'सहस्रार' तणे घर नारी, 'चित्त सुंदरी' राजे हे ॥ नंदन 'इंद्र' अनोपम जायो, उपमा इंद्रहि साजे हे ॥ वळिया० ॥ ८ ॥ 'मालि' राजा इंद्रे [4]निपात्यो, पुनरपि 'लंका' लीधी हे ॥ नृप 'वैश्रवण' भणि [5]सा दीधी, खुगसनी खूगसी कीधी हे ॥ वळिया ॥ ९ ॥ लंक पयाल 'सुमालि' वसंतो, 'रत्नश्रवा' सुत तंडिओ हे ॥ कुसुमोद्याने जप विद्यानो, साधन महोटो मंडिओ हे ॥ वळिया० ॥ १० ॥ खेचरनी कुंवरी मनहरणी, पासे आवी उभी हे ॥ तन मने राची रही छे साची, प्रभुजीने गुणे खोभी हे ॥ वळिया० ॥ ११ ॥ निश्चल मन राखंतां नरवरे, सुधो साधन साधिओ हे ॥ 'मानव' सुंदरी विद्या साधी, वान घणेरो वाधिओ हे ॥ वळीया० ॥ १२ ॥ दृष्टी पसारी जोतां देखे, पासे पद्मनी ठाढी हे ॥ आपण कुण अछो कहे सुंदरी, वचने कथने गाढी हे ॥ वळीया० ॥ १३ ॥ 'कौतुक मंगळ' पूरवर महोटुं, 'व्योमबिंदु' तिहां राजा हे ॥ 'कौशिका' 'कैकशी' बे सहोदरी, रूप कला गुण ताजा हे ॥ वळिया० ॥ १४ ॥ 'कौशिका' तो 'विश्रवा' घरे, 'वैश्रवण' सुत वंकाहे ॥ इंद्र तणे अधिकारे अधिको, लंकाराज्य निसंका हे ॥ वळिया० ॥ १५ ॥ निमित्तिए मुज तुम वर भाख्यो, मनसा अधिक उमाही हे ॥ तेहि कृ-

१ उपर. २ मार्यो. ३ अपर नाम 'आदित्यरज.' ४ मार्यो. ५ ने.

ट्ठेव आडंबरे राजा, सा कन्या तव व्याही हे ॥ वळिया० ॥ १६ ॥
पूर 'कुसुमांतर' नवुंरे वसावी, [१]वासवनां खूख माणे हे ॥ धर्म सुकर्म
करंतां वहुलो, जन्म कृतारथ जाणेहे ॥ वळिया० ॥१७॥ एक दि-
वस कैकशीए निशाए, सिंह सलुणो देखीयो हे ॥ [२]गज कुंभस्थल
भेद करंतो, नृपने हर्ष विशेषीयो हे ॥ वळिया० ॥ १८ ॥ गर्भवति
सा राणी वाणी, अति असुहाणी भाखेहे ॥ मोडे अंग कलेश करंती,
मान घणुं मन राखे हे ॥ वळिया० ॥१९ ॥ दर्पण छांडी खडगे
मुख देखे ॥ इंद्रहि आण मनावेहे ॥ अरि शिर पाव दिउं इत्यादिक,
गर्भ प्रभाव जणावे हे ॥ वळिया० ॥ २० ॥ [३]प्रतिपखियां घरे त्रास
पडंतां, शुभवेळा सुत जायोहे ॥ [४]सहस चतुर्दश वर्ष प्रमाणे, अवि-
चल होइ आयो हे ॥ वळिया० ॥ २१ ॥ [५]भीमेंद्रेण पुरार्पित प्रगट,
माणिक नव निपायोहे ॥ हार उठाई ऊंचो लिधो, पहेरी गळे
सोभायो हे ॥ २२ ॥ देखि 'कैकशी' एह तमासो; अचरज अधिक
उपायोहे ॥ 'रत्नश्रवा'ने एह अपूरव, राणीए ख्याल दिखायो हे
॥ वळिया० ॥ २३ ॥ राक्षस 'इंद्रे' 'घनवाहन'ने, आपियोथो एम
सुणियो हे ॥पूरवे जे तव पूजियो अरचियो, देवतणी परे थूणियो हे
॥ वळिया० ॥ २४ ॥ नाग हजारे सेवित किणहि, उपाडयो नवि
दीठो हे ॥ वालक थारो लिलाए सो, कंठे पहेरी वेठोहे ॥वळिया०॥
॥ २५ ॥ नव माणिक मानव मुख दीसे, दसमो सहेजे देखायो हे ॥
'दशमुख' नाम पिता तव थापे, उछव अधिको थायोहे ॥ वळिया० ॥
॥ २७ ॥ 'सुमालि' [६]मंदर गिरी गयोथो, ज्ञानवंत ऋषि पूछियोहे॥
नव माणिकनो हार वहे सो, [७]त्रिखंडाधिप सूजीओहे॥वळिया०॥२७॥
[८]भानु सुपन देखी सुत जायो, 'भानुकर्ण' कहायो हे ॥ 'कुंभकरण
तो अपर नामथी, सूर्य–तेज सुहायो हे ॥ वळिया० ॥ २८ ॥

---

१ इंद्रनां. २ हाथीनुं कुंभस्थळ छेदतो सिंह दीठो.

३ प्रतिपक्षी. ४ चाद हजार वर्ष, (सहस=सहस्र). जैनरामायणमां साडा वार हजार वर्षनुं प्रमाण लख्युं छे.

५ भीमेंद्रराजाए पूर्वे आपेलुं. ६ मेरू पर्वत. ७ त्रिखंड+अधिप= त्रीखंडना धणी; अर्धचक्री; प्रतिवासुदेव. ८ सूर्य.

॥ ढाळ त्रीजी ॥ (देशी पदनी. ॥

[१]दशकंधर राजा, चढतो तेज मतापे ॥ तिन भूवनको कंटक कहिये, आण न कोइ उथापे ॥ दशकंधर राजा ॥ (ए टेक) ॥१॥ कोण छे इंद्र [२]धनद विचारा, कोण छे खेचर जाण ॥ [३]ग्रहगण रात्रि न रात्रिपति रहे, जब उगे एक भाण ॥ दश० ॥ २ ॥ रावण वेर वेठां सुख पावे, 'कुंभकरण' को जोर ॥ [४]अष्टापद उठयाथी केसरी, भांजी जाये भोर ॥ दश० ॥ ३ ॥ कुंभकरणभी अलगा जाओ, महारी अधीकी टेक ॥ मयंगल [५]मातो केसरी आगे, पाव भरे नहीं एक ॥ ४ ॥ रावण भाखे माय सुणोजी, दिओ अमने [६]आदेश ॥ विद्या साधन साधी आवुं, वाधे वान विशेप ॥ दश० ॥ ॥ ५ ॥ शुद्धाराधनने वळे साधि, विद्या एक हजार ॥ सिंहतणा तनु पाखर वेठा, हुआ अंगज अपार ॥ दश० ॥ ६ ॥ कुंभकरणे तो पांचज पामी, चार विभीपण लाधि ॥ खेम कुसलशुं तिने बांधव, आया विद्या साधी ॥ दश० ॥ ७ ॥ विद्या साधन विधी अधिकी, पद्म पुराणे वखाणी ॥ में संबंध संक्षेपे कीधो, ग्रंथ वधंतो जाणी ॥ दश० ॥ ७ ॥ [७]पट् उपवासे खांडो साध्यो, 'चंद्रहास' वरदाई ॥ चंद्र जिम कळा नित्य चढति, वाधे अधिक वडाई ॥ दश० ॥ ९ ॥ गिरी वैताढ्य दक्षिण श्रेणी, पुरवर 'सुरसंगीत' ॥ 'मय' नृप [८]'केतुमती'नी जायी, 'मंदोदरीय' पवित्र ॥ दश० ॥ १० ॥ परणावी राजा रावणने, सन्मुख आणी कुमारी ॥ जिम शची इंद्र घरे राणी, राय घरे एं नारी ॥ दश० ॥ ११ ॥ गिरि 'मेगरथ' खेचरपुत्री, रमति दीठी राय ॥ छए हजार वरी एक साथे, पूरव पूण्य पसाय ॥ ॥ दश० ॥ १२ ॥ 'पौमावै' पुत्रीनो तातज, 'सुर सुंदर' वड

१रावण. २ धन+द=धन देनार; धनेंद्र; वैश्रवणदेव. ३ सूर्य उगे त्यारे ग्रहगण एटले तारानो समूह, रात्रि एटले अंधकार अने रात्रिपति एटले चंद्रमा न रहे. ४ सिंहने मारनारुं जनावर; शरभ. ५ मदोन्मत्त हाथी. ६ आज्ञा. ७ छ. जैनरामायणमां सोडप्=सोळ लख्युं छे. ८ जैन रामायणमां 'हेमवती' लख्युं छे.

नृप जाय ॥ 'लंकपयाल' तजी निज नगरी, लेवा सारू आय ॥द०॥ ॥ २६ ॥ युद्धे हरावी 'यम' राजा तस, वंदीखाने ठावे ॥ रावणे छोडाव्या यम हरीशुं, एह उदंत सुणावे ॥ द० ॥ २७ ॥ लंका लेई किष्किंधा लीधी, पुष्पक लिधुं विमान ॥ 'सुरसुंदर' संग्रामे हरायो, आज वडो राजान ॥ द० ॥ २८ ॥ कोप्यो 'इंद्र' प्रधाने निषेध्यो, देखोने शुं थाय ॥ यमने 'सुरसंगीतक' समर्प्युं, आघुं काढे राय ॥ द० ॥ २९ ॥ 'सूररज'ने पुरी 'किष्किंधा,' मिती धरी नृप आपे॥ 'ऋक्ष' नगरे तो 'ऋक्षरजने,' आपणडो करी थापे ॥ द० ॥ ३० ॥ भले मुहूर्ते डिंभ घणाशुं, रावण लंका आवे ॥ नारि वधावे मंगळ गावे, सयण महासुख पावे ॥द०॥ ३१ ॥ आनंद रंग विनोद विशेषे, घरघर मंगलाचार ॥ केशराज ए त्रीजी ढाले, मुख मुख जयजयकार ॥ द० ॥ ३२ ॥

दुहा. (रामग्री रागे)

'सूररज'ने घेर जाणीये, 'इंदुमालिनी' नारि ॥ 'वाली' सुत उपन्यो वळी, को न शके तस वारि ॥ १ ॥ समुद्रांत पृथ्वी सहू, नित्य प्रदक्षिणा देय, सब विधि वातां आगलो, सूर वीर जश लेय ॥ २ ॥ पुनरपि केते आंतरे, जायो सुत 'सुग्रीव' ॥ 'सुप्रभा' छे कन्या भली, शोभनीक सदीव ॥ ३ ॥ 'ऋक्षरज' घेर कामिनी, 'हरिकांता' सुविधान ॥ 'नील' अने 'नल' नामथी, जाया पुत्र प्रधान ॥ ४ ॥ "सूररजा[1]' 'वाली' भणी, नृप पदवी आपंत ॥ चारित्र पाळी निर्मळुं, मोक्षे पहोंच्यो संत ॥ ५ ॥

॥ ढाल ४ थी. ॥

(छठी भावना मन धरोए–ए देशी.)

एक दिवस लंका पति; क्रिडानी उपनी [2]रति, उपनी रति, पहोंच्यो पर्वत [3]मंदरू ए ॥ 'शूर्पनखा'ने अपहरी; 'खर' खेचर

---

१ सूररज. २ इच्छा. ३ मेरू.

गयो संचरी; संचरी, लंक पयाले घर कर्युं ए ॥ १ ॥ 'सूरजानो नंदन; 'चंद्रोदर' आनंदन; नंदन, सूरजानो मारिओ ए ॥ खबर लईने राजिओ; 'खर' उपरे दल साजिओ; साजिओ, मंदोदरीये वारीयो ए ॥ २ ॥ लंक पयालानो धणी; कीधो भगिनी पति भणी; पति भणी, आपणडो करी थापिओ ए ॥ 'चंद्रोदर' मार्यो सूणी; 'अनुराधा' त्राटी घणी; त्राटी घणी, दैवे रंडापो आपिओ ए ॥ ३ ॥ वनमां नंदन जाईयो; नामे 'विराध' कहाइयो; कहाइयो, सकल कळा गुण आगलो ए ॥ यौवननी वय पामियो; वैरी विशोधन कामियो; कामियो, काम करण उतावलोए ॥ ४ ॥ [१]'वाली' सेवा वांछतो; आणमां लेवुं इच्छतो; इच्छतो, आतूर दूत चलावियो ए ॥ वालिने पगे लागियो; अंतःकरण अनुरागियो; रागीयो, रावण वचन सुणावियोए ॥ ५ ॥ 'कीर्तिधवल'थी मुजताई; 'श्रीकंठ'थी तुजताई; तुजताई, चाल्युं पति सेवकपणुं ए ॥ अब अभिमान न कीजिए; जो कीजे तो खीजिए; खीजिए, थोडामां भाणुं घणुंए ॥ ६ ॥ 'वाली' कहे ए सहु खरो; उण घरशुं नहीं आंतरो; आंतरो, पडयो छे मन माहरे ए ॥ देव अने गुरु टालिये; न नमुं मस्तक वालिये; वालीये, नावुं हुं घर ताहरे ए ॥ ७ ॥ जन अपवाद थकी डरूं; नहीं जिम जाणुं तिम करूं; तिम करूं, कीधाथी टलशुं नहीं ए ॥ जा तुंज स्वामीने कहे; अब तुं शीलो कां वहे; कां वहे, एतो आवि वणी सहि ए ॥८॥ दुत–वचन जब सांभळ्यो; राजा रावण परजळ्यो; परजळ्यो, दल बल बहु लेई चालिओ ए ॥ कपिपति सामो आवियो; दळबळ अंत न पाविओ; पावियो, लोक–उपद्रव टाळिओ ए ॥ ९ ॥ द्वंद्व युद्धनी स्थापना; टाळे उपाय पापना; पापना, उपाय ए अलगा कियाए ॥ होई तो श्रावक भला; होई तो मति आगला; आगला, दया धर्म चितमें लियाए ॥ १० ॥ अब नग जे चालवे; वाली ते सहु जालवे; जालवे, रावणना उपक्रमनेए । चतुर महा छे चोकशी; चाट करे अति ओकशी; ओकशी, दाम न

१ वालीने ताबा मां लेवानुं.

मेटे धर्मने ए ॥ ११ ॥ [1]गिंदुकनी पेरे पीडियो; कर कोटे इम भिडीयो; भिडीयो, चारे समुद्रे फेरियो ए ॥ होइ खीसाणो आपजी; आणे मन संतापजी; संतापजी, हारियो रावण हेरिओ ए ॥ १२ ॥ संभारे अति सारजी; पूरवना उपकारजी; उपकारजी, छोडियो रावण राजिओ ए ॥ लघु भाई स्थिर थापीने; राज्य तणी स्थिति आपीने; आपीने, आपण संजम साजियो ए ॥ १३ ॥ सुग्रीवे सुविचारिओ; रावण तो अधिकारीओ; अधिकारीओ, 'श्रीप्रभा' परणाविओ ए ॥ 'वालि' ऋषीश्वर संचरे; प्रतिमाधर बहु तप करे; तप करे, लब्धीवंत कहाविओ ए॥ १४ ॥ मास मास पारणुं करे; सदा सुख कारणो वरे; कारणो वरे, अष्टापद गिरी आविओ ए ॥ काउसग्गने समाचरे; योग ध्यान निश्चल धरे; निश्चल धरे, जिनशासन शोभाविओ ए ॥ १५ ॥ 'नित्यालोक'ज पुरवरू; 'नित्यालोक' नरेशरू; नरेशरू, कन्यका छे 'रत्नावली' ए॥ रावण नृप जाये जाम; अष्टापद आये ताम; आये ताम, आगे तो ना शके चलि ए ॥१६॥ दीठा तळे ऋषिजी टाढो; रावण रोष करे गाढो; करे गाढो, जाणे ए पर्वत पाडुंए ॥ माया साये उपाड्यो; तव ते परवत खडखड्यो; खडखड्यो, मुनि दाव्यो अंगुठडे ए॥१७॥ [2]त्रास करीने नासिया; ऋषि चरणे चित्त वासियो; वासियो, रह्यो साधु पग अनुसरी ए ॥ ऋषिने राग न रोषजी; सहु साथे संतोषजी; संतोषजी, लब्धीपणुं देखाडियुं ए ॥ १८ ॥ साधु जुहारी युक्तिशुं; जिन गुण गावे भक्तिशुं, भक्तिशुं तव धरणेंद्र पधारिओ ए ॥ 'अमोघविजय' नामे भली, शक्ति रूप छे निर्मळी; निर्मळी, विद्या देई सिधाविओ ए ॥ १९॥ दस विध आराधन करी; वाली ऋषी शिव गति वरी; शिवगति वरी, नमो नमो ऋषी गाय छे ए ॥ चोथी ढाले चतुराई; चतुर लोकने मन भाइ; मन भाइ, केशराज गुण गाय छे ए ॥ २० ॥

---

१ दडो. [कंदुक]

२ वालीमुनिना त्रासथी 'दशकंधर' अथवा 'दश मुखे' 'रव' एटले बूम पाडवाथी तेनुं 'रावण' नाम पडयुं.

दुहा. (जयतश्री रागे)

गिरी वैताढ्य विशेषिये, 'ज्योति' पुर वर नाम ॥ विद्याधर छे 'ज्वलनसिंह,' राजा गुण अभिराम ॥ १ ॥ नारी नामे 'श्रीमति,' पुत्री तो परधान ॥ 'तारा' तार विलोचना, कोइ न तेह समान ॥ २ ॥ नृप 'चन्द्रांक' तणो सही, सुत 'साहस गति' जोय ॥ 'तारा' दर्शन मोहियो, करे याचना सोय ॥ ३ ॥ वानर पतिनी वांच्छना, ताते लखी ए वात ॥ 'साहस गति' [1]स्वल्पायुषो, कपी पतिने दिए तात ॥ ४ ॥ तारा उदर उपन्या, अंगज आछा दोय ॥ 'जयानंद'–'अंगद' भला, वेली सम फल जोय ॥ ५ ॥ 'साहस-गति' सांसो पड्यो, झुरे रात ने दिह ॥ अणसरजे केम पामिये, ए जिन वचननी लिह ॥ ६ ॥ कोई दाव उपाय शुं, 'तारा' संग कराउं॥ तो जिवित्व लेखे गणुं, नहि तो सद्य मरी जाउं ॥ ७ ॥ रुप परावर्त्तन करी, विद्यानो आरंभ ॥ हिमवंत परवत जइ, मंडे करवा दंभ ॥ ८ ॥ भूचर खेचर राजवी, दलवली सबल विराज ॥ दिग् यात्राए चालियो, रावण रुडे साज ॥ ९ ॥

॥ ढाल पांचमी ॥

(वनमालाके छोहरा ए–देशी)

रावण दिग्विजये चालियो, साथे सब परिवारो रे ॥ तेज प्रताप वाधे घणो, उगंतो दिनकारो रे ॥ रा० ॥ १ ॥ लंकपायाले आवियो, 'खर' 'दुषग' मानियो रे ॥ खेचर चउद हजारशुं, साथे चलेवो वाणिशो रे ॥ रा० ॥२॥ सरस खरो सुग्रीवजी, चाल्यो रावण ल्यारो रे ॥ अवसरने आराधिया, उपजे प्रेम अपारो रे ॥ रा० ॥३॥ नदि नर्मदा आवियो, कांठे कटक पडावो रे ॥ सभा सरस भली करी, बेठो रावण रावो रे ॥ रा० ॥ ४ ॥ अणचिंत्युं जळ वाधियुं, रावण साज नगाणो रे ॥ खबर करी जण आविया, पुछे रावण

---

१ थोडा आयुष्यवाळो.

राणो रे ॥रा०॥५॥ नगरी छे 'माहिष्मति,' 'सहस्रांशु' तिहां राजा रे ॥ राय हजारे सेवियें, अधिका छे अंदाजा रे ॥ रा० ॥ ६ ॥ सहस एक छे सुंदरी, तसु सेवक दो लाखो रे ॥ पंचेंद्री सुख भोगवे, जळशुं अति अभिलाषो रे ॥ रा० ॥ ७ ॥ पाळी बांधी पाणीमें, केवळ नारि साथे रे ॥ सेवक राखी पाळने, हरखे रमे जेम हाथी रे ॥ ॥ रा० ॥ ८ ॥ सुभट गया तस साहिबा, सामा मारी मचाई रे ॥ कोई न आवे आसनो, देखी तस सुभटाइ रे ॥ रा० ॥ ९ ॥ रावणजी आवी अड्या, सामो थयो शर सांधा रे ॥ लडियो विविधायुद्धशुं ॥ लीधो रावणे वांधो रे ॥ रा० ॥ १० ॥ आकासेथी उतरी, चारण ऋषि एक आवे रे ॥ 'शतबाहु' नामे भलो, आवी सुत छोडावे रे ॥ रा० ॥ ११ ॥ ऋषिजीनुं मन राखवा, मानियो सो करी भाई रे ॥ देश अनेरो आपतां, शरण ग्रहे सुखदाई रे ॥ रा०॥ ॥ १२ ॥ 'अनरण्य' नरेंद्रशुं, मित्रपणे छे वाचा रे ॥ चारित्र लेशुं एकठा, सगपग तो ए साचा रे ॥ रा० ॥ १३ ॥ दशरथ नंदनने दियो, पुरि अयोध्या राजो रे ॥ 'अनरण्य' व्रत आदरी, सार्यो आतम काजो रे ॥ रा० ॥ १४ ॥ लात धमुका कूटियो, 'नारद[1] आवी पुकार्यो रे ॥ राजा रावण पूछतां, उत्तर दिये हुं मरायो रे ॥ रा० ॥ १५ ॥ 'राज' नगरनो राजियो, नामे 'मरुत' कहायो रे ॥ मिथ्यादृष्टी छे घणो, कुगुरुनो भरमायो रे ॥ रा० ॥ १६ ॥ यज्ञमें हिंसा घणी, करतां में अवगणियो रे ॥ विप्र विशेषे को-

---

१ 'ब्रह्मरूची' नामना तापस थयेला ब्राह्मणनी 'कुर्मी' नामनी स्त्रीथी वनमां तेनो जन्म थयो हतो. ते जन्मतां नाहि रडवाथी 'नारद' नाम पडयुं हतुं. तेने बाळपणामां जृंभक देव हरी गयो हतो तेने त्यां रही तेणे आकाशगामिनी विद्या मेळवी हती. ते माथे शिखा राखतो, पगमां चाखडी. माथे टोपी अने हाथमां कमंडळ लइ गमे त्यां फरतो. ते कजिया, गायन, नृत्य जोवानो शोखी हतो; तेमज कौतकी, बोलवामां महा प्रवीण, काम विकारथी रहित, दयाळु अने संधि तथा विग्रह करावववामां अति कुशल हतो.

पिया, ते कारण हुं हणियो रे ॥ रा० ॥ १७ ॥ [1]रावण चालि आवियो, मरुतनुं मुख भंज्यो रे ॥ जिनमते अधिक दृढावियो, ऋषिजीनुं मन रंज्यो रे ॥ रा० ॥ १८ ॥ रावणजी नुसतो करी, यज्ञ धर्गी समजायो रे ॥ साचे तो राचे सहु, धरम दया मन भायो रे ॥ रा० ॥ १९ ॥ नारदने नृपे पुछियुं, ए मत कोणे चलायो रे ? ॥ 'वसु' राजाथी चालियो, पापे पिंड भरायो रे ॥रा०॥२०॥ 'कनक प्रभा' छे कुंवरी, 'मरुत' रायनी जायी रे ॥ रावणने परणाववां, बांधी प्रीत सवाई रे ॥ रा० ॥ २१ ॥ तिहां थकी नृप आविओ, 'मथुरा पुरी' मजारो रे ॥ 'हरीवाहन' छे राजवी, पुत्र 'मधु' सुविचारो रे ॥ रा० ॥ २२ ॥ राय तणे पगे लागतां, त्रिशुल 'मधु' कर देखी रे ॥ किहां थकी ते पामियो, राये वात विशेषी रे ॥रा०॥ ॥२३॥ मधुर पणे 'मधु' बोलियो, चमरेंद्रे मुज दीधो रे ॥ पूर्व भवना मित्रथी, ए उपगारज कीधो रे ॥ रा० ॥ २४ ॥ चमरे कह्यो मुज आगळे, धातकी खंडे जाई रे ॥ क्षेत्र ऐरावते भली, 'शत द्वार' पुरी होइ रे ॥ रा० ॥ २५ ॥ राय 'सुमित्र' सोहामणो, 'प्रभव' अछे तस मित्रो रे ॥ कळा अभ्यासी गुरु कने, होइ पुण्य पवित्रो रे ॥ रा० ॥ २६ ॥ घोडानो खेंचयो थको, अटवीने अवगाहे रे ॥ पल्लिपतिनी कुंवरी, 'वनमाला'ने विवाहे रे ॥ रा० ॥ २७ ॥ मित्र नगो मन मोहिओ, मानिनीशुं मन लावे रे ॥ रहे नगो उदासिओ ॥ राय तदा बोलावे रे ॥ रा० ॥ २८ ॥ मौन ग्रह्यो बोले नहीं, राजा फरी फरी भाखे रे ॥ आरति तारा मन तणी, मन को लाली राखे रे ॥ रा० ॥ २९ ॥ चित्तनी आरति सांभळी, हसी नरेश्वर बोले रे ॥ ए तुच्छ वातने कारणे, मित्र शियुं दमडोले रे ॥ रा० ॥ ३० ॥ मित्र तणे घरे मोकली, आवी भाखे वातो रे ॥ मान न राखे मागतां, मुज मरवी कोण [2]घातो रे ॥ रा० ॥ ३१॥ 'प्रभव' कहे हुं पापियो, निर्लज्ज धीठ अचंतो रे ॥ नारि न नारी मानता, धन्य धन्य माहारो मित्रो रे ॥ रा० ॥ ३२ ॥ आगो पसारे

---

१ रावणनां मावाप अने रावण पोते जैनधर्मी हतां.२ [illegible]

मातजी, बोले वारोवार रे ।। हुं अपराधी रायनो, फीट महारो अव-तार रे ॥ ३३ ॥ गुप्त रहीने निरखीओ, राजा सहु विरतंतोरे ॥ राणीजी घर मोकली ॥ छेदे कंठ तुरंतो रे ॥ रा० ॥ ३४ ॥ राजाये धसी साहिया, मित्र तणा बे हाथो रे ॥ करे प्रशंसा मित्रनी ॥ हरख धरी नरनाथो रे ॥ रा० ॥ ३५ ॥ राजाजी व्रत आदरी, पाम्यो कल्प इशानोरे ॥ चत्री 'हरीवाहन' नंदन, 'मधु' नामे प्रधानो रे ॥ रा० ॥ ३६ ॥ मित्र भमी भवमें घणुं, 'विस्वावसु' उद्दारोरे ॥ 'ज्योतिर्मति' ऊरे उपन्यो, 'श्रीकुमार' कुमारो रे ॥३७॥ तप तपी नियाणुं करी, चमर हुओ हुं एहोरे ॥ पूर्वस्नेहना बंधथी, ए तुज साथे सनेहोरे ॥ रा० ॥ ३८ ॥ देइ त्रिशूल सिधावियो, ए मुज कह्ी अवधारो रे ॥ काज करी फरी आवहि, जोजन दोय हजारो रे ॥ रा० ॥ ३९ ॥ इम सुणी सुख मानियुं, मधुशुं करे सगाइरे ॥ 'मनोरमा' कुंवरी भली, दीधी तस परणाई रे ॥ रा० ॥ ४० ॥ ढाल भली ए पांचमी, पांचने मन भाईरे ॥ केशराज रावण तणुं, चरित्र अछे सुख दाइ रे ॥ ४१ ॥

दुहा. (सारंग रागे.)

॥ घर छोडयां भूपालने, हुवां वरस अढार ॥ देश भली परे सा-धीने, घरने आवणहार ॥ १ ॥ फरि आयो महि मंडले, 'नल कुबेर' दिग्पाल ॥ पुर 'दुरलंघ्य' तणो धणी, राज्य करे सुविशाल ॥ २ ॥ 'आशाली' विद्या करी, [1]शत जोजन परिमाण ॥ अग्नी कोट अति आकरो, अग्नी तणो मंडाण ॥ ३ ॥ 'कुंभकर्ण' 'घन' साथशुं, आणि अडियो नरेश ॥ अग्नी ज्वालने देखवे, कोइ न करे प्रवेश ॥ ४ ॥ कुंभकर्ण फरी आवियो, स्वामि तणे मन सोर ॥ सुभटां पग पाछा पडे ॥ कोइ न चाले जोर ॥ ५ ॥ आरति अधिकी उपनी, केम रहे अब लाज ॥ एटले राणी रावली, पति करवाने काज ॥ ६ ॥ रावण पासे [2]दुतिका ॥ भेजि करे अरदास ॥ जो

१ सो. २ दूतनुं काम करनार स्त्री.

मन राखो महारो ॥ तो पहोंचे सत्र आश ॥ ७ ॥ 'आशाली' विद्या महा, वश्य वर्तावुं आज ॥ चक्र सुदर्शनशुं सही, सोंपुं सघळुं राज ॥ ८ ॥ तुम साथे मुज मन वस्युं, इह भवे तुं भरतार ॥ प्रभु तुम विचमें आंतरो, सो जाणे किरतार ॥ ९ ॥ 'उपरंभा'नी वीनति, मन मांहे अवधारि ॥ उत्तर दियो उतावळो, आतूर अति सा नारि ॥ १० ॥

॥ ढाळ छठी ॥

(कुंवर सुभानु सुजाणजी–ए देशी)

आतुर अति जाणी करी, लघु बंधव तव बोलेरे ॥ वेगे पधारो पद्मणी, तूं अम इंद्राणी तोलेरे ॥ आ० ॥ १ ॥ रावण रीस वस्ये कहे, बंधव एम केम भाखेरे ?॥ पुरुष पनोतो तेहिज, परत्रियथी मन न राखेरे ॥ आ० ॥ २ ॥ कहे 'विभिषण' दूषण, किहांहीयो होइरे॥ विष–व्यवहार करे सहु, मरण तो खायां जोइरे ॥ आ० ॥ ३ ॥ वात कहेतां कामिनी, वेगहि वेग मुहाइरे ॥ विद्या दीधी विधि कही, साधी वार न लाइरे ॥ आ० ॥ ४ ॥ शत्र दियां सुरसानिधि, कारमीयां सुविशाळोरे ॥ नगर जिती नळकुबेरने, झाल्यो ग्रही ततकालो रे ॥ आ० ॥ ५ ॥ चक्र सुदर्शन पामियो, पाम्यो अति घणी शोभारे ॥ 'नळकुबेर' करी आपणो, थापियो न कियो लोभारे ॥ आ० ॥ ६ ॥ 'उपरंभा' समजावीने, रायशुं प्रेम मिलायोरे ॥ 'रथनुपुर' पुर उपरे ॥ गजगजी चढी आयोरे ॥ आ० ॥ ७ ॥ 'सहस्रार' नृप 'इंद्र'ज, नंदनने समजावेरे ॥ जूठ किलेश करे किस्युं, कोइ न पुगे दावेरे ॥ आ० ॥ ८ ॥ 'सहस्रशुं नृप सेवितो, 'सहस्रांशु'ने जित्योरे ॥ 'अष्टापद' उपाडिओ, वसुधा मांहे वदितोरे ॥ आ० ॥ ९ ॥ विद्या साधन द्वीपपति. गिरि वैताढ्ये चाल्यीयो रे ॥ पांमावे पति भगिनी.

---

१ जेनी हजार माणसो सेवा करे छे तेवो.

सफल तणो वर आलियो रे ॥ आ० ॥ १० ॥ 'मरुत' तणुं मुख भंजन, भंजन काल हरायो रे ॥ 'धनद' तणो मद मर्दन, 'सुग्रीव' सेव करायो रे ॥ आ० ॥ ११ ॥ पुर 'दुरलंघ्य' उलंघन, 'नल कुबेर' बल भंजियो रे ॥ राया राय कहावे, आज न जाय गंजीओ रे ॥ ॥ आ० ॥ १२ ॥ रुपवति अति 'रुपिणी,' पुत्रीने परणावी रे ॥ आघुं काढि ओ नंदन, चित्तने लिओ समजावी रे ॥ आ० ॥१३॥ अति आकूलपणे अष्टापद, पामे छे संतापो रे ॥ घरनुं कांइ न त्रिणसियुं, प्राण तजे ते आपो रे ॥ आ० ॥ १४ ॥ तात वचन नवी मानेजी, ताणे आप घणेरो रे ॥ धन्यहो धन्य तुं तातजी ॥ धन्य मतो ए तारो रे ॥ आ० ॥ १५ ॥ जे हणवो तस हाथेजी, सगपण केम करायरे ? ॥ आज किस्युंरे वैर तो, आगे चालियुं जाय रे ॥ आ० ॥ ॥ १६ ॥ रावणे दूत पठावियो, आयो इंद्रहि पासे रे ॥ पुर घेराणुं ताहरूं, नृप अब किस्युं विमासे रे ॥ आ० ॥ १७ ॥ भक्ति शक्ति दोई छेजी, जीव तणी रखवाळी रे ॥ भक्ति भजो सन्मुख जइ, केलियो शक्ति संभाली रे ॥ आ० ॥ १८ ॥ दूत प्रते सुरपति कहे, रे! तुंम तो भरमाणा रे ॥ रांक मनावी रीजिया, पण नवी नमिया राणा रे ॥ आ० ॥ १९ ॥ इंद्र चढि रण आवियो, रेणु रही नभ छाहि रे ॥ जेम वखाणी ग्रंथमें, तेम हुइ लढाइ रे ॥ आ० ॥ २० ॥ हार्यो 'इंद्र' नरेंद्रजी, जीत्यो 'रावण' राजा रे ॥ जयजयकार हुओ बहु, वाग्यां जशनां वाजांरे ॥ आ० ॥ २१ ॥ रावण लंका आवियो, [1]सयण तणे मन भायो रे ॥ इंद्र दियो [2]कठ पिंजरे, आप कियो फल पायो रे ॥ आ० ॥ २२ ॥ 'सहस्रार' नृप आवियो, रावणशुं अरदासो रे ॥ पुत्र भिक्षा मुज आपोजी, थापो करी निज दासो रे ॥आ०॥ ॥ २३ ॥ राय कहे सुण खेचरा, 'इंद्र' करे ए कामो रे ॥ नगर वुहारे नित्यको, आछो राखे गामो रे ॥ आ० ॥ २४ ॥ सघळी वात मनावियो, छोडीयो इंद्रज राय रे ॥ नीचुं काम करंतजी, आरतिमें दिन

---

१ स्वजन. २ लाकडाना पांजरे. [काष्ट पिंजर.]

जायरे ॥ आ० ॥ २५ ॥ साधु समिपे पुछियो, पूर्वभव इंद्र हि आयोरे ॥ नीच कर्म करवुं पड्युं, कोण कियोथो पापो रे ? ॥आ०॥ ॥ २६ ॥ साधु कहे नृप सांभळो, पूर्वभव भाखुं एहो रे॥ 'अरिंजय' पुरनो पति, खेचर 'मणि गुण' गेहो रे ॥ आ० ॥ २७ ॥ 'ज्वलन-सिंह' घरे नारिजी, 'वेगवति' सुविचारी रे ॥ 'अहिल्या' नामे सुता अछे, मातपिताने प्यारी रे ॥ आ० ॥ २८ ॥ स्वयंवर मंडपे तेहने, राय घणा मिळि आवेरे ॥ 'आनंदमालि'ने कंन्याजी, वरमाला पहे-रावेरे ॥ आ० ॥ २९ ॥ नाम 'तडित् प्रभ' तुं तवजी, खीज्यो मनह मझारोरे ॥ 'आनंदमालि' साथेजी, वहेतो अति घन खारो रे ॥आ०॥ ॥ ३० ॥ 'आनंदमालि' चारित्र ग्रही, करतो उग्र विहारो रे॥ ध्याना-रूढ मुनिशरुजी, देख्यो तें एक वारो रे ॥आ०॥ ३१ ॥ दियो परि-सह आकरो, साधुनो चूक्यो ध्यानो रे ॥ सिंह सारिखो ना हुओ, हुओ श्वान समानोरे ॥ आ० ॥ ३२ ॥ तव 'कल्याण' गुणधरा, 'आनंदमालि' भ्रातोरे ॥ तेजोलेश्या मूकेहि, तुजने देवा असातो रे॥ ॥ आ० ॥ ३३॥ 'सत्यश्री' तुज नारिये, ऋषीजी शीतल कीधो रे ॥ लेश्या अपुठी संहरी, संजमशुं चित्त दीधोरे ॥ आ० ॥ ३४ ॥ भव भमि शुभ कर्मतणे, पामिओ हुओ नरेंद्रो रे ॥ 'सहस्रार' नृप नंदन, ए हुओ तुं इंद्रोरे ॥ आ० ॥ ३५ ॥ तें दुःख दीधुं साधुने, तुजने रावण राय रे ॥ कर्म किधां विण भोगव्यां, किमहि विलय न जायरे ॥ आ० ॥ ३६ ॥ इम सुणी रथनुपुर पति, शुद्ध संजम धारीरे ॥ कर्म खपावी केवल लही, आतम कारज सार्यु रे ॥ आ० ॥ ३७ ॥ 'सुवर्णतुंगगिरि' पहुतलो, रावणजी अन्य दिवसेरे ॥ 'अनंतविर्य' केवली, वांदे नृप ततखेवो रे ॥ आ० ॥ ३८ ॥ सुणिय वखाण सु-जाणजी, प्रश्न करे ए रूडो रे ॥ कोण हाथे मरणो मुज, ? भाखो भव स्थिति कुंडो रे ॥ आ०॥ ३९॥ परदाराने दूषणे, वासुदेवने हाथेरे॥ निश्चे मरण वनावियुं, त्रिभुवन केरे नाथे रे ॥ ४० ॥ अणइच्छंति ना-रीनो, तव लीधो नृप नियमो रे ॥ देव धर्म गुरु साधुथी, पांडयो अति घणो प्रेमोरे ॥ आ० ॥ ४१ ॥ छट्ठी ढाळे साधुजी, नमो नमो ए

इंदोरे ॥ केशराजजी एम कहे, नमिये संयत मुनिंदोरे ॥आ०॥४२॥

दुहा. (केदारा रागे)

अब उत्पति सुहामणी, भयरवनी भवि लोय ॥ सावधान होई सुणो, सुणतां साता होय ॥ १ ॥ रुपाचल परवत भलो, भला भला अहिठाण ॥ भला भला नृप मंदिरा, भला भला मंडाण ॥ २ ॥

॥ ढाल ७ मी ॥

(करेलडानी देशी.)

श्री हनुमंत गाइलो रे ॥ चरम शरीरी होय ॥ हनु० ॥ सुधार्यो भव दोय ॥ हनु० ॥ षट् दर्शनमें जोय ॥ ह० ॥ ए सम अवर न आवे कोय ॥ ह० सु० ॥ १ ॥ सेवक हनुमंत सरीखो रे, राम सरीखो रे राय ॥ हुवो नहीं होशे नहीं, आज न कोइ देखाय ॥ ह० सु० ॥ ॥ २ ॥ स्वामिना ए बोल छे, थारो कपि उपकार ॥ प्राण दिया पण ना वले शेष तणो शिर भार ॥ ह० ॥ सु० ॥ ३ ॥ सेवकना ए बोल छे, वानर माहरो नाम ॥ शाखाथी शाखा जइं, पाउं सहि विश्राम ॥ ह० ॥ सु० ॥ ४ ॥ सायर जळ उलंघीयुं, वाळी नगरी लंक ॥ राम राय परसादथी, कीधां काम निशंक ॥ ह० ॥ ५ ॥ दिनकरनी परे दीपतो, पुर 'आदित्य' प्रधान ॥ ह० ॥ राय 'प्रल्हाद' सुहामणो, पाळे जिनवर आण ॥ ह० ॥ ६ ॥ 'केतुमति' महिमावती सत्यवति घर नार ॥ प्रीतिवति लीलावति, शीलवंति संसार ॥ ह०॥ ॥ ७ ॥ सुभ सुपनो अवलोकियो, विनवियो जई राय ॥ ह० ॥ राय कहे रलियामणो, नंदन उपज्यो आय ॥ ह० ॥ ८ ॥ शुभ वेळा सुत जाइयो, गुडियां गुहिर निसाण ॥ ह० ॥ घरघर वार वधामणां, घरघर अति मंडाण ॥ ह० ॥ ९ ॥ बारसमें दिन थापियो, 'पवनजय' तसु नाम ॥ ह० ॥ चंद्रकळा जेम वाधति, वाधे सुत अभिराम ॥ ह० ॥ १० ॥ बहोत्तरि वत्रीशजी, चार चार तनु माहे॥

सात अठार परिहरे, पुत्र पनोतो माहे ॥ ह० ॥ ११ ॥ पुरवर छे 'माहेंद्रजी,' राय 'माहेंद्र' उदार ॥ 'रिदयसुंदरी' सुंदरी, सुंदरने सुविचार ॥ह०॥१२॥ पुत्र एक शत उपरे, पुत्री हुइ एक ॥ नामे 'अंजन' सुंदरी, सकळ गुणे सुविवेक ॥ ह० ॥ १३ ॥ मावित्रोने वाहाली खरी, वीरानो वड मान ॥ भोजाइ भगिनी महा, आदर मेरु समान ॥ह०॥ ॥ १४ ॥ पुत्रीने परणाववा, यौवनवंत कुमार ॥ प्रधाने प्रगट किया, जोइ केइ हजार ॥ ह० ॥ १६ ॥ वर तो दो मन मानिया, सघळा मांहे देखि ॥ 'पवनंजय' प्रल्हादनो, 'विद्युत्प्रभ' सुविशेषि ॥ ॥ ह० ॥ १६ ॥ अष्टादश वर्षांतरे, 'विद्युत्प्रभ' शिव जाय ॥ प्रत्यक्ष-थयुंछे आउखुं, कन्या केम देवाय ? ॥ ह० ॥१७॥ पवनजय' चिर आउखे, पवनजय परिमाण ॥ पुत्री पवनजय भणी, देवा कहि राजान ॥ ह० ॥ १८ ॥ खेचर मिलीआ एकठा, नंदीश्वरनी जात ॥ प्रार्थना प्रल्हादनी, माने सघली तात ॥ ह० ॥ १९ ॥ आज थकी दिन तीसरे, मानसरोवर जाय ॥ विवाह करिजे वेगशुं, मेळि सहु समुदाय ॥ ह० ॥ २० ॥ पवनजय कहे मित्रशुं, तें दीठि सा बाल ॥ रंभाथी अधिकी सही, रुपे झाकझमाल ॥ ह० ॥ २१ ॥ जेहवो आंखे देखियो, लहिये चेन अत्यंत ॥ तेहवो वाचाए करी, कोण कहे गुण मित्त ॥ ह० ॥ २२ ॥ पवनजय बोल्यो हसी, वासरना ए दूरि ॥ हुं जाणुं हमणां जई, जोउं होइ हजूरि ॥ ह० ॥ २३ ॥ वाल्हाना मेळा विषे, घडि ते एक दिन थाय ॥ दिन तो जइ मासा मिळे, तो रे केम रहेवाय ? ॥ ह० ॥ २४ ॥ मित्र कहे सुण स्वामिजी, आरति दूर निवार ॥ रात रहस्य पणे जई, देखाडुं तुज नार ॥ ह० ॥ ॥ २६ ॥ 'पवनजय' कुमारहि, चाल्यो मित्र समेत ॥ आयो अति उतावळो, नारी निरखण हेत ॥ ह० ॥ २६ ॥ जिम जिम निरखे नारीने, तिम तिम पावे चेन ॥ देव वहे अती आकरो, सुख मांहि दुःख देन ॥ ह० ॥ २७ ॥ बेठी सप्तमी भूमिका, वात वात विनोद ॥ रंग मांहे रामी थकी, करती अधिक प्रमोद ॥ ह० ॥ २८ ॥ 'वसंत तिलका' कहे सखी, कुंवरी तुज वड भाग ॥ पवनजय पति पामीयो,

जेहनो जश सौभाग ॥ ह० ॥ २१ ॥ 'मिश्र केसी' कहे सखी, केम प्रशंस्यो एह ? ॥ 'विद्युत्प्रभ' वर तो भलो, जेहनो [1]अंतिम' देह ॥ ॥ ह० ॥ ३० ॥ 'वसंततिलका' कहे फरी, भोळी जाणे न भेद ॥ 'विद्युतप्रभ' स्वल्पायुषी, तेथी न सरे उमेद ॥ ह० ॥ ३१ ॥ अपर कहे ए वातमें, तुं नवि लिखे लिगार ॥ चंदन थोडोहि भलो, नहीं विष केरो भार ॥ ह० ॥ ३२ ॥ पवनजय परिणामशुं, तातो थया ते वार ॥ कुंवरी तो वरजे नहीं, जोइ रहि वातां प्यार ॥ ह० ॥ ॥ ३३ ॥ काढी खडग खडो रह्यो, ए दोइ संहार ॥ करुं सही उतावळो, बोले राज कुमार ॥ ह० ॥ ३४ ॥ मित्र कहे प्रभुजी सुणो, नारि [2]अवध्य कहाय ॥ तिणमें निरापराधणी, कहो प्रभु केम हणाय ? ॥ ह० ॥ ३५ ॥ कुंवरीए निंदा नवि करी, ए कोइ छे लवाड ॥ तुम तो गिरुआ चाहियो, पृथ्वीना प्रतिपाल ॥ ह० ॥ ३६ ॥ फरि आण्यो निज थानके, ते कहे न करुं विवाह ॥ प्रथमज कवले मक्षिका, आयां कुण उच्छाह ॥ ह० ॥ ३७ ॥ रांधतहि जे कुहियो, ते अन्ननी न मीठाश ॥ पछी कीसी पेरे पामीए, पीरसंतां शाबास ॥ह०॥ ॥ ३८ ॥ मोती त्रुट्यां ना मिले, त्रुट्यो ना मिले नेह ॥ ते माटे धूरहिं थकी ॥ तूटण मत द्यो तेह ॥ ह० ॥ ३९ ॥ मित्र कहे इम किम हुए. आपण बोल्या बोल ॥ न पळे तव सहुये कहे, फिट फिट फूट्या ढोल ॥ ह० ॥ ४० ॥ सांतकमें वे तालजी, उठाइया अजाण ॥ भंग न पाडे रंगमें, सज्जननुं रे सयाण ॥ ह० ॥ ४१ ॥ सायरे शिवने आपियुं, विष तो विश्वावीस ॥ नीलकंठ नामे रहे. अलगुं न करे ईश ॥ ह० ॥ ४२ ॥ चोरी चढियो आयके, मित्र तणी मति मान ॥ विवाह तणी विधि साचवी, नाम तणे अनुमान ॥ ह० ॥ ४३ ॥ मयंगल मोटा मलपता, अति ताजा तोखार ॥ दीधा वरने दायजे, मणि मोती वर हार ॥ ह० ॥ ४४ ॥ लाडिने लेई करी. घरे आयो प्रल्हाद ॥ सप्तभूमि सुहामणो, दीधो वर परसाद ॥ ह० ॥ ४५ ॥ हुंसे मनावी हरखशुं उतारी अखियात ॥ भायग भोगविये सही, ए

---

१ छेल्लुं. २ वध करवा लायक नहीं ते.

निश्चे विधिवात ॥ इ० ॥ ४६ ॥ ढाल भणी ए सातमी, पवनजय परणेत ॥ केशराज सुख पामिये, जो होवे चित्त चेत ॥ इ० ॥४७

दुहा. (खंभायति रागे)

बोल कुबोल न वीसरे, साल समा सालंत ॥ क्षणहि रति नवि उपजे, आरति घणी आलंत ॥ १ ॥ नजर न मेळे नाहलो, उपजे अति उच्चाट ॥ आवटणुं लागे घणुं, विरहे वांकी वाट ॥ २ ॥ मात पितानी लाडली, सुसरानी शुभ दिठ ॥ कंथ माया वीण कामनी, ओछो देखे निठ ॥ ३ ॥ पवनंजयनी पदमणी। परम महा सुखकारि ॥ नाह निःनेहे निपटहि, मेली माये मारि ॥४।

॥ढाळ ८ मी ॥ (अढिआनी देशी.)

मेलि माये मारी, पवनजयकी नारी; आरति आकरी ए आणे सा खरीए ॥ लांबा लिए निसास, वासर जाय निराश दैव किसो कियो ए, फाटेछे हियो ए ॥ १ ॥ दिन वातोमें जाय रयणी दूभर थाय; विरह वियोगिणी ए, सखी हुं योगिणी ए। बोली सखी 'वसंत, तिल्किा'[1] निकट वसंत; बाइ न रोइगे ए काठो होइये ए ॥ २ ॥ सघळा दिन एक रूप, नवि जाणरे निरूप फरी वाळुडशे ए, नेह जोडशे ए ॥ माग बाप ते वार, समजावे [illegible] चार; [illegible] हठ [illegible], पुत्र करे किशुं ए ॥ ३ ॥ उत्तर न आपे [illegible], [illegible] रहिआ [illegible]; नागी न नोडिये ए, तुटयुं जोडीये ए ॥ [illegible] सुकियुं काम, आपहि आवे ठाम; त्रुटे खेंचिगुं ए, अधिकुं [illegible] ए ॥ ४ ॥ आयो दूत उदार, [illegible] सुविचार; [illegible] कहे भलो ए, प्रभुजी सांभळो ए ॥ [illegible] न माने आण, [illegible] अधिक गुमान; [illegible] ए, [illegible] नगो ए ॥ ५ ॥ [illegible] पुत्र सुविशाल, बांधि लिआ ततकाल; '[illegible]' 'दूषन' [illegible] ए, [illegible] ए ॥

१. वसंत=वसनार, पासे रहेनार 'वसंततिलका'.

तेव्यो रावण राय, खेचर मिलिआ आय; प्रभु तुंमहि चलो ए, काम उतावळो ए ॥६॥ तात निषेधि ताम, चाल्यो कुंवर जाम; पवनंजय जयो ए, आनंद अति थयो ए ॥ हय गय रथ अधिकाय, मेळी जन समुदाय; कुंवर चालियो ए, हरखे हालिओ ए ॥ ७ ॥ निसुणी ए विरतंत, कटके चलंतो कंत; दर्शने सा चली ए, आवे उतावळी ए ॥ पंचाली जेम जोय, आगे उभी होय; पलक न पालटे ए, प्रीय जोवुं घटे ए ॥ ८ ॥ पडवानो जेम चंद, दुर्बल दीसे मंद; मांस न देखिये ए, चाम विशेषिये ए ॥ [1]लुखी तालक देखाय, नहि रे विलेपन काय; सादि साटिका ए, तिमहि ललाटिका ए ॥ ९ ॥ अण खाया तंबोल, धुंसर अधर अमोल; काया दुबळी ए, सीथल पडी वळी ए ॥ नयण जळमें झूलि, रहि छे तन मन भूलि; नारी निरखतो ए, चाल्यो हरखतो ए ॥ १० ॥ धसि लागी पति पाय, सखी कहे खगराय; दासी तुमारडी ए, चित्तह मारडी ए ॥ तिरस्कारी छे एह, में जाणी घुरे छेह; मान न मागतां ए, लहिए लागतां ए ॥ ११ ॥ फरी आवी घर मांहे, धरणिये पडि साहे; अवला नामथी ए, अरू परिणामथी ए ॥ दलबलनो विस्तार, चाल्यो राज कुमार; मान सरोवरु ए, वासो अनुसरु ए ॥ १२ ॥ मंदिर रचना कीध, पलंकडे परसिद्ध; सुतो सुंदरुं ए, भोग पुरंदरू ए ॥ दीनपणे कुरलंत, पंखणी शब्द सुणंत; मनशुं जागियो ए, राय अनुरागीयो ए ॥ १३ ॥ वासर माणे भोग, रजनिनो रे वियोग; ते कुरले घणी ए, वचने दया भणी ए ॥ जेहने दिन ने रात, एकज सरखी जात; ते केम जीवही ए, आरति अति वही ए ॥ १४ ॥ परण्या पञ्जी रे एह, साथे कियो नहीं नेह; सतिय शिरोमणी ए, सा दीधि अवगणी ए ॥ जो आवीथी चाल, तो हुं गयो मुह टाल; बोल संतोषनो ए, न कहेवाणो घणो ए ॥ १५ ॥ आज लगे हती आश, अब तो हुई निराश; आज मरे सही ए, एतो में लहि ए ॥ नारी हत्यानुं पाप, महोटो छे संताप; मुजने लागशे ए, अपजश जागशे ए ॥ १६ ॥ मित्र " महसित " बोलाय,

---

१ " अलंकार न देखाय " एक लखेली प्रतमां एवी टुंक छे.

निश्चे विधिवात ॥ ह० ॥ ४६ ॥ ढाल भणी ए सातमी, पवनजय परणेत ॥ केशराज सुख पामिये, जो होवे चित्त चेत ॥ ह० ॥४७॥

दुहा. (खंभायति रागे)

वोल कुवोल न वीसरे, साल समा सालंत ॥ क्षणहि रति नवि उपजे, आरति घणी आलंत ॥ १ ॥ नजर न मेळे नाहलो, उपजे अति उच्चाट ॥ आवटणुं लागे घणुं, विरहे वांकी वाट ॥ २ ॥ मात पितानी लाडली, सुसरानी शुभ दिठ ॥ कंथ माया वीण कामनी, ओछो देखे निठ ॥ ३ ॥ पवनंजयनी पद्मणी ॥ परम महा सुखकारि ॥ नाह निःनेहे निपटहि, मेली माथे मारि ॥४॥

॥ ढाळ ८ मी ॥ (अढिआनी देशी.)

मेलि माये मारी, पवनजयकी नारी; आरति आकरी ए, आणे सा खरीए ॥ लांवा लिए निसास, वासर जाय निराश; दैव किसो कियो ए, फाटेछे हियो ए ॥ १ ॥ दिन वातोमें जाय, रयणी दूभर थाय; विरह वियोगिणी ए, सखी हुं योगिणी ए ॥ वोली सखी ' वसंत, तिलिका ' निकट [1]वसंत; वाई न रोइये ए, काठो होइये ए ॥ २ ॥ सघला दिन एक रूप, नवि जाएरे विरूप; फरी वाहुडशे ए, नेह जोडशे ए ॥ माय वाप ते वार, समजावे सुविचार; त्रीयशुं हठ इसुए, पुत्र करे किशुंए ॥ ३ ॥ उत्तर न आपे जाम, छाना रहिआ ताम; ताणी न तोडिये ए, तुटयुं जोडीये ए ॥ दिलुं मुकियुं काम, आपहि आवे ठाम; त्रुटे खेंचियुं ए, अधिकुं इच्छियुं ए ॥ ४ ॥ आयो दूत उदार, रावणनो सुविचार; भाखीत कहे भलो ए, प्रभुजी सांभळो ए ॥ वरूण न माने आण, राखे अधिक गुमान; रावण रावळो ए, मिलिओछे घणो ए ॥ ५ ॥ वरूण सुत सुविशाल, वांधि लिआ ततकाल; ' खर ' 'दूषण' खरा ए, खेचर आकरा ए ॥

---

१ वसंत=वसनार, पासे रहेनार 'वसंततिलका'.

तेड्यो रावण राय, खेचर मिलिआ आय; प्रभु तुंमहि चलो ए, काम उतावळो ए ॥६॥ तात निषेधि ताम, चाल्यो कुंवर जाम; पवनंजय जयो ए, आनंद अति थयो ए ॥ हय गय रथ अधिकाय, मेळी जन समुदाय; कुंवर चालियो ए, हरखे हालिओ ए ॥ ७ ॥ निम्रुणी ए विरतंत, कटके चलंतो कंत; दर्शने सा चली ए, आवे उतावळी ए ॥ पंचाली जेम जोय, आगे उभी होय; पलक न पालटे ए, प्रीय जोवुं घटे ए ॥ ८ ॥ पडवानो जेम चंद, दुर्बल दीसे मंद; मांस न देखिये ए, चाम विशेषिये ए ॥ [1]लुखी तालक देखाय, नहि रे विलेपन काय; सादि साटिका ए, तिमहि ललाटिका ए ॥ ९ ॥ अण खाया तंबोल, धुंसर अधर अमोल; काया दुबळी ए, सीथल पडी वळी ए ॥ नयण जळमें झूलि, रहि छे तन मन भूलि; नारी निरखतो ए, चाल्यो हरखतो ए ॥ १० ॥ धसि लागी पति पाय, खखी कहे खगराय; दासी तुमारडी ए, चित्तह मारडी ए ॥ तिरस्कारी छे एह, में जाणी धुरे छेह; मान न मागतां ए, लहिए लागतां ए ॥ ११ ॥ फरी आवी घर मांहे, धरणिये पडि शाहे; अवला नामथी ए, अरु परिणामथी ए ॥ दलबलनो विस्तार, चाल्यो राज कुमार; मान सरोवरु ए, वासो अनुसरु ए ॥ १२ ॥ मंदिर रचना कीध, पलंकडे परसिद्ध; सुतो सुंदरुं ए, भोग पुरंदरूं ए ॥ दीनपणे कुरलंत, पंखणी शब्द सुणंत; मनशुं जागियो ए, राय अनुरागीयो ए ॥ १३ ॥ वासर माणे भोग, रजनिनो रे वियोग; ते कुरले घणी ए, वचने दया भणी ए ॥ जेहने दिन ने रात, एकज सरखी जात; ते केम जीवही ए, आरति अति वही ए ॥ १४ ॥ परण्या पछी रे एह, साथे कियो नहीं नेह; सतिय शिरोमणी ए, सा दीधि अवगणी ए ॥ जो आवीथी चाल, तो हुं गयो मुह टाल; बोल संतोषनो ए, न कहेवाणो घणो ए ॥ १५ ॥ आज लगे हती आश, अब तो हुई निराश; आज मरे सही ए, एतो में लहि ए ॥ नारी हत्यानुं पाप, महोटो छे संताप; मुजने लागशे ए, अपजश जागशे ए ॥ १६ ॥ मित्र "प्रहसित" बोलाय,

---

१ "अलंकार न देखाय" एक लखेली प्रतमां एवी टुंक छे.

मननी वात सुणाय; पूछे शुं करूं ए, मित्र कहे खरूं ए ॥ नारी हुइ निराधार, मरत न लावे वार; साचो सोचणो ए, मान विमोचणो ए ॥ १७ ॥ अवहि जाई तास, संतोसुं सउल्हास, मानी मननी ए, आशा आननी ए ॥ मध्य रात्रिये सोइ, स्वामी सेवक दोइ; आया संचरी ए, गगन गति करी ए ॥ १८ ॥ स्वामी रहियो वार, सेवक गेह मझार; आवी जोवही ए, राणी रोवही ए॥ पोयणे मारी हेम, सा तव दीसे तेम; जळ विण माछली ए, तलपे वलवली ए ॥ १९ ॥ उंची नीची थाय, [1]चयन न रंच लहाय; कंकण तोडति ए, गिरवुं लोटति ए; वरजि वरजि राखंत, धाइ भल भाखंत; जीवंतां सहु ए, सुख होशे वहु ए ॥२०॥ [2]संचर जाणी धाय, धसी तस नारि ग्रहाय; काढे जेटले ए, भाखे तेटले ए ॥ हुं स्वामिनो मित्र, नामे 'प्रहसित' पवित्र; स्वामि आवियो ए, मनने भावियो ए ॥ २१ ॥ भूंडा ! ऐसी हासि, कुंवरी कहे उदासि; नाम न मुज गमे ए, दर्शन किम रमे ए ॥ वरस हुआं मुज वार, नवी दीठो भरतार; अलगोहि रहे ए, खार घणुं वहे ए ॥ २२ ॥ करम तणो ए दोष, करवो राग न रोष; कीधो आपणो ए, इह-पर भव तणो ए ॥ कामनीनो किरतार, दीठो भलो भरतार; फूली अंगमां ए, राणी रंगमां ए ॥ २३ ॥ भद्रे ! खम अपराध, थारो छेह न लाध; ओछो हुं धणी ए, पूरी तूं भणी ए ॥ दुःख सायर अवगाह, कांठे आवी नाह; नामाधारथी ए, नावा कारथी ए ॥ २४ ॥ हसी रमी सुख पाय, चालण लाग्यो राय; राणी तव कहे ए, गर्भ सही रहे ए ॥ उत्तरनुं अहिनाण, आपो स्वामि सूजाण; लोकोथी डरूं ए, सुखमें दिन भरुं ए ॥ २५॥ देइ मुद्रडी देव, चालि गयो ततखेव; कटके जइ मिल्यो ए, किणहि न अटकल्यो ए ॥ केशराज ए ढाल, नग[3] संख्या सुविशाल; नारी नाहलो ए, मिलण उमाहलो ए ॥ २६ ॥

---

१ चेन, सुख. २ कोइनो प्रवेश थवो ते; संचार. ३ पर्वत (आठ).

दुहा. (धन्याश्री रागे)

पवनजय तव पाधरो, लंका नगरी जाय ॥ भूप भली पेरे भेटिओ, अति रलिआयत थाय ॥ १ ॥ रावण रुडे रावळे, शुभ वेळा सुविचार ॥ वरुणो परि तत्क्षण चढ्यो, दल वलने अनुसार ॥ २ ॥ अव तो अंजन सुंदरी, गर्भ धरे [1]तिण वार ॥ गुप्त पणानुं काम ए, कोइ न जाणे सार ॥ ३ ॥ गर्भ तणे तव लक्षणे, गर्भ जणाणो जाम ॥ 'केतुमति' सासु कहे, किस्युं कियुं ए काम ॥४॥ 'पवनजय' परदेश छे, वहु वधार्युं पेट ॥ हुं जाणुं के एम हुशे, सोइ हुओ नेट ॥ ५ ॥

॥ ढाल ९ मी ॥

(झुमकडानी देशी)

केतुमती कली कारणी जी, काल रुपणी होई ॥ करम गति दोहली ॥ वहु किस्युं तें ए कियुं जी, लाजवियां घर दोई ॥ कर्म० ॥१॥ भोलि अभागणी नटुरणी जी, थो मननो उनमाद ॥ कर्म० ॥ प्राण तजवाथी भला जी, कां लीधो अपवाद ॥ कर्म० ॥ २॥ [2]मरवाथी फरी जीविये जी, शील रह्यां संसार ॥ कर्म० ॥ शील भलो सहुने सही जी, सुंदरीनो सिणगार ॥कर्म०॥३॥ नंदननी अवमानता जी, जाणतां सहु कोय ॥कर्म०॥ पण थारो असतिपणो जी, आजे जणाणो जोय ॥कर्म० ॥ ४ ॥ रोवे राणी रावलीजी, दुःख हिये न समात ॥ कर्म ॥ देखावी सा मुद्रडी जी, पति आगमनी वात ॥ कर्म० ॥ ५ ॥ वलति वाघणी वेगशुं जी, संभळावे सहु लोक ॥ कर्म० ॥ नाम न भावे जेहनुं जी, तेहशुं स्यो संयोग ॥ कर्म० ॥ ६ ॥ गिरी गिराई मुद्रडी जी, हाथ

---

१. ते. २ केतुमती कहे छे के, आ अपवाद लेवा करतां मरवुं सारूं हतुं. कारण के " शियल रह्याथी मरनार फरी जीवे छे " एटले के तेनुं नाम अमर रहे छे.

चढी कंहि आय ॥ कर्म० ॥ साची होवे सुंदरीजी, क्युं न बोलावे ए माय ॥ कर्म० ॥ ७ ॥ निभ्रंछी वचने खरी जी, आरक्ष पुरुषां हाथ ॥ कर्म० ॥ काढी नगरी वाहिरेजी, सखी चाली तस साथ ॥ कर्म० ॥ ८ ॥ आरक्ष पुरुषे पाधरी जी, पीहरे आणी सोय ॥ कर्म० ॥ वाहिर मूकी वाहुडया जी, एतो इमहिज होय ॥ कर्म० ॥ ९ ॥ रात्रे वाहिरे रही जी, करती सोचासोच ॥ कर्म० ॥ किणहि ठामे पडे नहीं जी, आरतिमें आलोच ॥ कर्म० ॥ १० ॥ दिनमुखी गाढी दुखी जी, आवी राज दुवार ॥ कर्म० ॥ प्रतिहारीए आवीने जी, किधो राय जुहार ॥ कर्म० ॥ ११ ॥ सर्व विरतंत सुणावतां जी, राजा रोप धरंत ॥ ॥ कर्म० ॥ हाथ घसे शिर धुणवे जी, पश्चाताप करंत ॥ कर्म० ॥ ॥ १२ ॥ कुलटा कर्म समाचरी जी, कुलने [1]लीक लगाय ॥ कर्म० ॥ आवी मुख देखाडवा जी, ए कुण भलपण थाय ॥ कर्म० ॥ १३ ॥ [2]घनथी उपजे वीजळी जी, अमृतथी विष वेलि ॥ कर्म० ॥ दीवाथी जेम [3]कालीमा जी, मुजथी ए इम [4]मेलि ॥ कर्म० ॥ १४ ॥ प्रसन्नकिरतिजी वदे जी, पापणी परहि जाय ॥ कर्म० ॥ अंगुठो तो [5]अहिरुधा जी, दसियाथी न रखाय ॥ कर्म० ॥ १५ ॥ सघलाने काने सुणी जी, कहे "महोत्साह" मंत्रीश ॥ कर्म० ॥ दांते चढावी आंगुली जी, किस्युं कहोछो ईश ? ॥ कर्म० ॥ १६ ॥ रुठी बेटी [6]पीहरां जी, सुणी अछे आवंत ॥ कर्म० ॥ जलथी अग्नी न उपजे जी, काष्ट थकी उपजंत ॥ कर्म० ॥ १७ ॥ कुंवरी छानी राखिये जी, [7]मेटी सयल कहाव ॥ कर्म० ॥ छड्या छड्याथी उजला जी, होशे राया राव ॥ कर्म० ॥ १८ ॥ 'केतुमति' नामें सुणी जी, अपकीर्ति छे [8]आद ॥ कर्म० ॥ जूठो दोष लगाडीने जी, बहु विगोवे वाद ॥ कर्म० ॥ १९ ॥ राजा कहे मंत्रीशशुं जी, तुं नवी जाणे मर्म ॥ कर्म० ॥ सासु वहुने अवगणे जी, एतो अछे अधर्म ॥ कर्म० ॥ २० ॥ अण मिलत भरतारशुं जी, तिणहिमें परदेश ॥ कर्म० ॥ पिछे हुइ

---

१ लांछन (लीटी). २ वरसादथी. ३ काजल. ४ अस्वच्छ. ५ सर्प. ६ पियरीए. ७ मुकी; तजी. ८ आदि, प्रथमथी.

गर्भणी जी, ए छे कांई विशेष ॥कर्म० ॥ २१ ॥ उहांथी उत्तर करो जी, जाजे अलगी अपार ॥ मुख नवी देखुं ताहरुं जी, छुं वहुलो विस्तार ॥ कर्म० ॥ २२ ॥ दिन सूत्रे सुधुं सहुजी, वांकाथी अति वंक ॥ कर्म० ॥ मागसनुं सारो नहीं जी, ए जिन वचन निशंक ॥ कर्म० ॥ २३॥ नृप आदेशे पोलिये जी, दूर करी ते बाल ॥ कर्म० ॥ लोक विलाप करे घणु जी, भूल्यो रे भूपाल ॥ कर्म०॥ ॥ २४ ॥ भूखी तरसी तलवले जी, आंसू वरसे नयन ॥ कर्म० ॥ दर्भांकुर पग विंधता जी, पामे अधिक कुवयन ॥ कर्म० ॥ २५ ॥ पगे पगे गिर गिर पडे जी, तरु तरु लिये विसराम ॥कर्म०॥'वसंततिलका' साथणी जी, चालि जाये ताम ॥कर्म०॥ २६ ॥ गाम नगर पूर पाटणे जी, नृपनी आयशकार ॥ कर्म० ॥ पहिल्राहिज कहि आविया जी, को मत द्यो पेसार ॥ कर्म० ॥ २७ ॥ वासोहि अग पावती जी, धरती अति संताप ॥कर्म०॥ पामी अटवी मोटकी जी, करति अतीहि विलाप ॥ कर्म० ॥ २८॥ भाग्यहीन जे भामिनी जी, सहुनी हुं सिरदार ॥कर्म०॥ एहं पराभव देखवा जी, कां सरजी किरतार ? ॥ कर्म० ॥ २९ ॥ तात फर्यो माता फरी जी, फरीआ भाई थूर ॥ कर्म० ॥ नाथ फर्येथी जग फर्यो जी, मरवुं झुरी विझुर ॥ ॥ कर्म० ॥ ३० ॥ मरवामें ओछो नहीं जी, साच तणो विश्वास ॥ कर्म० ॥ पकडावे द्वादश घणी जी, नृप जावा दिये त्रास ॥कर्म०॥ ॥ ३१ ॥ आगे जातां देखिया जी, गुफामां एक साध ॥ कर्म० ॥ " अमितगति " नामे भला जी, दर्शनथी सुख लाध ॥ कर्म०॥३२॥ नवमी ढाले सगा तणो जी, सगपणनो व्यवहार ॥कर्म०॥ केश राज देख्यो घणो जी, धर्म एक आधार ॥ कर्म० ॥ ३३ ॥

दुहा. (आशावरी रागे)

देई प्रदक्षिणा भावशुं, विधिये वंदन करंत ॥ मुख पुछी वयठी सति, अधिको हर्ष धरंत ॥ १ ॥ पूछे चारण ऋषी भणी, वसंत तिलका ताम॥ कोण कर्मना दोषथी, साचा जूठा नाम ?॥ ऋषि भाखे भले भावशुं कर्म कथा नहीं पार ॥ थोडामें भाखुं घणुं, सुणवा बोल बे चार ॥२॥

चढी कंहि आंय ॥ कर्म० ॥ साची होवे सुंदरीजी, क्युं न बोलावे ए माय ॥ कर्म० ॥ ७ ॥ निर्भ्रंछी वचने खरी जी, आरक्ष पुरुषां हाथ ॥ कर्म० ॥ काढी नगरी बाहिरेजी, सखी चाली तस साथ ॥ कर्म० ॥ ८ ॥ आरक्ष पुरुषे पाधरी जी, पीहरे आणी सोय ॥ कर्म० ॥ बाहिर मूकी बाहुडया जी, एतो इमहिज होय ॥ कर्म० ॥ ९ ॥ रात्रे बाहिरे रही जी, करती सोचासोच ॥ कर्म० ॥ किणहि ठामे पडे नहीं जी, आरतिमें आलोच ॥ कर्म० ॥ १० ॥ दिनमुखी गाढी दुखी जी, आवी राज दुवार ॥ कर्म० ॥ प्रतिहारीए आवीने जी, किधो राय जुहार ॥ कर्म० ॥ ११ ॥ सर्व विरतंत सुणावतां जी, राजा रोष धरंत ॥ ॥ कर्म० ॥ हाथ घसे शिर धुणवे जी, पश्चाताप करंत ॥ कर्म० ॥ ॥ १२ ॥ कुलटा कर्म समाचरी जी, कुलने [1]लीक लगाय ॥ कर्म० ॥ आवी मुख देखाडवा जी, ए कुण भलपण थाय ॥ कर्म० ॥ १३ ॥ [2]घनथी उपजे बीजली जी, अमृतथी विष वेलि ॥ कर्म० ॥ दीवाथी जेम [3]कालीमा जी, सुजथी ए इम [4]मेलि ॥ कर्म० ॥ १४ ॥ प्रसन्नकिरतिजी वदे जी, पापणी परहि जाय ॥ कर्म० ॥ अंगुठो तो [5]अहिरुग्‍गा जी, दसियाथी न रखाय ॥ कर्म० ॥ १५ ॥ सघलाने काने सुणी जी, कहे "महोत्साह" मंत्रीश ॥ कर्म० ॥ दांते चढावी आंगुली जी, किस्युं कहोछो ईश ? ॥ कर्म० ॥ १६ ॥ रुठी बेटी [6]पीहरां जी, सुणी अछे आवंत ॥ कर्म० ॥ जलथी अग्नी न उपजे जी, काष्ट थकी उपजंत ॥ कर्म० ॥ १७ ॥ कुंवरी छानी राखिये जी, [7]मेटी सयल कहाव ॥ कर्म० ॥ छड्या छड्याथी उजला जी, होशे राया राव ॥ कर्म० ॥ १८ ॥ 'केतुमति' नामें सुणी जी, अपकीर्ति छे [8]आद ॥ कर्म० ॥ जूठो दोष लगाडीने जी, बहु विगोवे वाद ॥ कर्म० ॥ १९ ॥ राजा कहे मंत्रीशशुं जी, तुं नवी जाणे मर्म ॥ कर्म० ॥ सासु वहुने अवगणे जी, एतो अछे अधर्म ॥ कर्म० ॥ २० ॥ अण मिलत भरतारशुं जी, तिणहिमें परदेश ॥ कर्म० ॥ पिछे हुइ

---

१ लांछन (लीटी). २ वरसादथी. ३ काजल. ४ अस्वच्छ. ५ सर्प. ६ पियरीए. ७ मुकी; तजी. ८ आदि, प्रथमथी.

गर्भणी जी, ए छे कांई विशेष ॥कर्म० ॥ २१ ॥ उहांथी उत्तर करो जी, जाजे अलगी अपार ॥ मुख नवी देखुं ताहरुं जी, छुं वहुलो विस्तार ॥ कर्म० ॥ २२ ॥ दिन सूत्रे सुधुं सहुजी, वां काथी अति वंक ॥ कर्म० ॥ मागसतुं सारो नहीं जी, ए जिन वचन निशंक ॥ कर्म० ॥ २३॥ नृप आदेशे पोलिये जी, दूर करी ते वाल ॥ कर्म० ॥ लोक विलाप करे घणु जी, भूल्यो रे भूपाल ॥ कर्म०॥ ॥ २४ ॥ भूखी तरसी तलवले जी, आंसू वरसे नयन ॥ कर्म० ॥ दर्भांकुर पग विंधता जी, पामे अधिक कुचयन ॥ कर्म० ॥ २५ ॥ पगे पगे गिर गिर पडे जी, तरु तरु लिये विसराम ॥कर्म०॥'वसंत-तिलका' साथणी जी, चालि जाये ताम ॥कर्म०॥ २६ ॥ गाम नगर पूर पाटणे जी, नृपनी आयशकार ॥ कर्म० ॥ पहिलाहिज कहि आ-विया जी, को मत द्यो पेसार ॥ कर्म० ॥ २७ ॥ वासोहि अग पाव-ती जी, धरती अति संताप ॥कर्म०॥ पामी अटवी मोटकी जी, करति अतीहि विलाप ॥ कर्म० ॥ २८॥ भाग्यहीन जे भामिनी जी, सहुनी हुं सिरदार ॥कर्म०॥ एह पराभव देखवा जी, कां सरजी किरतार ? ॥ कर्म० ॥ २९ ॥ तात फर्यो माता फरी जी, फरीआ भाई भूर ॥ कर्म० ॥ नाथ फर्येथी जग फर्यो जी, मरवुं झुरी झुर ॥ ॥ कर्म० ॥ ३० ॥ मरवामें ओछो नहीं जी, साच तणो विश्वास ॥ कर्म० ॥ पकडावे टाढश घणी जी, नृप जावा दिये त्रास ॥कर्म०॥ ॥ ३१ ॥ आगे जातां देखिया जी, गुफामां एक साध ॥ कर्म० ॥ "अमितगति" नामे भला जी, दर्शनथी सुख लाध ॥ कर्म०॥३२॥ नवमी ढाले सगा तणो जी, सगपणनो व्यवहार ॥कर्म०॥ केश राज देख्यो घणो जी, धर्म एक आधार ॥ कर्म० ॥ ३३ ॥

दुहा. (आशावरी रागे)

देई प्रदक्षिणा भावशुं, विधिये वंदन करंत ॥ मुख पुछी वयठी सति, अधिको हर्ष धरंत ॥ १ ॥ पूछे चारण ऋषी भणी, वसंत तिलका ताम॥ कोण कर्मना दोषथी, साचा जूठा नाम ?॥ ऋषि भाखे भले भावशुं कर्म कथा नहीं पार ॥ थोडामें भाखुं घणुं, सुणवा बोल बे चार ॥२॥

———

|

॥ ढाल १० मी. ॥

(आदिजिन तारोरे स्वामि आद जिनंदा-ए देशी)

पूर्वभव वात सुणावे स्वामी, सा निसुणे सुखसाता पामि ॥ जंबू द्वीप प्रसिद्ध प्रमाण, जोजन लाख तणो मंडाण ॥ क्षेत्र सुक्षेत्र भरत भणीजे, 'मंदर' पूरवर नगर सुणिजे ॥ १ ॥ वणीक वसे नामे 'भोयनंदि,' नारि 'जया' नामे आनंदि ॥ जायो नंदन निको जाम, कला तणो आगर अभिराम ॥ २ ॥ एक दिवस उद्यान सिधायो, ऋषि दर्शन देखी सुख पायो ॥ समकित पामी पाले नेम, साधु दान देवाशुं प्रेम ॥ ३ ॥ तप संजम सुधा आराधि, ईशाने सुर पदवी लाधि ॥ नगर 'मृगांक' मनोहर कहिये, 'श्रीहरिचंद्र' नरेशर लहिये ॥ ४ ॥ 'प्रीयंगु लक्ष्मी' नारी निकी, प्यारी छे अति राजाजीकी ॥ सो सुर चवि राणी उरे आयो, 'सिंहचंद्रजी' नाम कहायो ॥ ५ ॥ धर्म करी फिर देवो मांहे, 'सिंहचंद्रजी' उपज्यो माहे ॥ वैताढचे 'अरुणपुर' वारू, राय 'सुकंठ' अछे ज्युं उदारू ॥ ६ ॥ 'कनकोदरी' राणी उर नद, नामे 'सिंहवाहन' आनंद ॥ राज्य करी चिर सोइ नरेशर, विमलनाथने तीर्थे सुखकर ॥ ७ ॥ 'लक्ष्मीधर' मुनि पासे पधार्यो, संजम साधी काज सुधार्यो ॥ दुःकर तप करणी करी सोई, 'लांतक' सुरलोके सुर होई ॥ ८ ॥ तुज उदरे सो आवी वस्यो छे, पुण्यवंत होवेरे तिस्यो छे ॥ चरम शरीरी उत्तम प्राणी, होशे ए तुज नंदन राणी ॥ ९ ॥ 'कनक' पुरी नगरीनो नायक, 'कनकरथ' राजा सुख दायक ॥ राणी 'कनकोदरीय' सयाणी, वीजी 'लक्ष्मीवति' अ वखाणी ॥ १० ॥ कनकोदरिये नंदन जायो, रूपकला करी अधिक सुहायो ॥ लक्ष्मीवतिये छुपायो वालो, माताजी दुःख हुओ असरालो ॥ ११ ॥ वलवलती देखी तव राणी, पाडोसणी वोले तव वाणी ॥ रे भूंडी ! तें ए शुं कीधो, माताथी वालक चोरी लीधो ॥ १२ ॥ हुई खिसाणी राणी आपे, माता पासे वालक थापे ॥ वार

वडीनो अंतर कीधो, तेथी अशुभ कर्म फल लीधो ॥ १३ ॥ देव धर्म गुरु मुधा सेवी, स्वर्ग सुधर्मे हुई देवी ॥ तिहां थकी तूं आवी सीधि ॥ 'अंजना' सुंदरी नाम प्रसिद्धि ॥ १४ ॥ माता पुत्र अंतर राखी, देह तणां फळ लिये छे चाखी ॥ कीधां कर्म न छुटे कोई, अंतर नयणे लेजो जोई ॥ १५ ॥ तव तुं हुति भगिनी एहनी, अनुमोदिथी करणी तेहनी ॥ ते माटे दुःख पामे साथे, कीधुं लाभे हाथो हाथे ॥ १६ ॥ भोग पड्यो छे ए सहु कर्म, आज थकी उपजशे सर्म ॥ दिन दिन साता वधति जाशे, शील सती तूं अधिक हढाशे ॥ १७॥ आवशे ए कुंवरीनो मामो, देश्यायी लेशो विश्रामो॥ तुमने निज घर लेई जाशे, पतिमेळो पण वेगे थाशे ॥ १८ ॥ एम सुणी सुख पामि गाढो, ऋषितुं वचन सदा छे टाढो ॥ पर उपकारी ऋषि पांगरियो, गगन गति गगने संचरियो ॥ १९ ॥ सिंह एक आयो तव चाली, थरथर भूजण लागी [1]वाली ॥ आयो तव खेचर 'मणीचूड,' [2]शरभ रुप कीधुं प्रतिकूल ॥ २० ॥ नाठो केसरी वार न लागी, सुंदरीनी ए आरति[3] भागी ॥ मुनि सुव्रत जिनधर्म करंति, वर्ते छे सुभ मति अनुसरति ॥ २१ ॥ दिन पूरे प्रसव्यो वर पूत्र ॥ जाणे वध्युं सगळुं घर सूत्र ॥ सकळ कळा लक्षण गुण पूरो, होशे ए कुंवर अति शूरो ॥ २२ ॥ प्रसूति कर्म करे उत्कर्षे, 'वसंत तिलका' सखि सुहर्षे ॥ एक सुरलोक अछे समभावी, [4]आपदमें दुख लेरे वटावी ॥ २३ ॥ सुतने आरोपी रे [5]उछंगे, सुंदरी दुःख आणे बहु भंगे ॥ रुदन करंति मूर्छा आवे, दुष्ट दैव तुं एम सुख पावे ॥ ॥ २४ ॥ एहवा सुतनो तो अति ओछव, घरे पिता करतो रे महोत्सव ॥ में अब रांकडीए सुं थाय ? ॥ इम चिंतवतां हैयुं भराय ॥ २५ ॥ 'प्रतिसूर्य' नामे खग एक, आवी गयो मन आणि विवेक ॥ रुदन तणुं ते पूछे कारण, आपणपे छे दुखनुं वारण ॥ २६ ॥ वसंततिलका पासे कहावे, आदि अंतथी चरित्र सुणावे ॥

---

१ वाळा. २ अष्टापद नामनुं जनावर. ३ दुःख (अरति). ४ दुःख (आपत्ति). ५ खोळे; खोळामां (उत्संगे).

सो भाखे हुं मामो थारो, पुत्रि आरति सकळ निवारो ॥ २७ ॥ लगन लेई ने वेळा साधे, वेळा साधतां मन वाधे ॥ ग्रह उंचा छे एहना जेहवा, महोटाने जोईए रे तेहवा ॥ २८ ॥ भाणेजी सुत सखी समेत, विमाने वेसाडी सुहेत ॥ निज नगरीए चाल्यो जाय, हर्ष घणो हैडे न समाय ॥ २९ ॥ यान[1] तणा कंकगनो नाद, काने सुणी उपज्यो [2]अहलाद ॥ साहावाने उल्लसियो जाम, माय[3]–गोदथी छटकियो ताम ॥ ३० ॥ पड्यो पर्वत उपर आई, पर्वत चोट शक्यो न सहाई ॥ वाळकने भारे चूराणो, वज्र पडे जिम तिम अधिकाणो ॥ ३१ ॥ अंजन सुंदरी आणे दुख, मुज दुखियारीने शुं सुख ? ॥ जाण्युं ए सुतनुं मुख जोवंत, दिनभर सुहर्ष होवंत ॥ ३२ ॥ पाछळथी मामो अति धसियो, वाळकने देखी मन हसियो ॥ आंच न आवि कोई दीसे, पुण्यवंत ए विश्वावीसे ॥ ३३ ॥ माताने आणी सुत आप्यो, माताए सुत हैडे थाप्यो ॥ हरख न कोई पुत्र सरिखो, पुत्रहिथी नाम निरिखो ॥ ३४ ॥ 'हनुपुर' पुरवर उछव ठाणे, भाणेजीने मंदिर आणे ॥ सयल कुटुंब तणुं मन मानी, कुल देवी जिम तिम सनमानी ॥ ३५ ॥ मामे नाम दिधुं [4]'हनुमान', चंद्रकला जिम वधतुं वान ॥ [5]शैल चूरवे अपर विधान, प्रगट मळ्युं " श्री शैल " प्रधान ॥ ३६ ॥ राज हंस जेम क्रीडा करतो, वाधे अंगज आनंद धरतो ॥ दसमी ढाल कही समभावे, केश राजने साच सुहावे ॥ ३७ ॥

दुहा. (सोरठा रागे)

सुत मुख निरखवा हरख अति, फरि अरति [6]अल्लोल ॥ साल सरीखा सालही, जो शिर चढया कुबोल ॥ १ ॥ सो दिन कवही

---

१ विमान. २ आनंद. ३ माना खोळामांथी. ४ जन्म्या पछी तरत ते वाळक 'हनुपुर'मां आव्यो तेथी तेना मामाए तेनुं नाम 'हनुमान' पाड्युं. ५ शैल [पर्वत]ने चूरवाथी 'श्री शैल' एवुं प्रगट अने प्रधान (मोटुं) अपर विधान (बीजुं नाम) मळ्युं. ६ अत्यंत; अतिशय.

आवशे, घर आवे भरतार॥ लोकां मांहे उजळां, कदि करशे किरतार ॥ २ ॥ 'पवनजय' परगट पणे, 'वरुण जिती वड राय, 'खर' 'दुषण' छोडाविया, रावणने सुख थाय ॥ ३ ॥ रावण लंका आवियो, 'पवनजय' पगे लागि ॥ घर आवणने उमह्यो, प्रभुनी अनुमति मागी ॥ ४ ॥ मात पिता पग प्रणमिया, नारी निरखण नेह ॥ अकुलाणो अण देखवे, मनमें अति [1]अंदेह ॥ ५ ॥

॥ ढाळ ११ मी ॥

(राय खेंगारना गीतनी देशी.)

पूछ्युं हो पूछ्युं कोई नारि, भाखे हो भाखे भूप प्रते भलो ए ॥ सुंदरी हो सुंदरी केरी वात, वातज हो वातज सहु तुमे सांभलो ए ॥ १ ॥ गर्भ हो गर्भ तणो [2]अहीनाण, देखी हो देखी खीजी सासु खरी ए ॥ जाणी हो जाणी वात विरोध, काढी हो काढी सा घर वाहिरे ए ॥ २ ॥ आरक्ष हो आरक्ष पुरिषा साथ, पिहरे हो पिहरिये मा मोकली ए ॥ आगे हो आगे जाणे देव, वितक हो वितक वित शे वली ए ॥ ३ ॥ वज्र हो वज्र समा ए बोल, निगुणि हो निगुणी सासरडे आव्यो सही ए ॥ ससरो हो ससरो बोले एम, आवी हो आवी पण राखी नहीं ए ॥ ४ ॥ जंगल हो जंगल मांहे जाइ, गिरीं हो गिरि गिरि तरु तरु जोइया ए ॥ [3]शुद्धि न हो शुद्धि न पामि कोय, आपण हो आपण उदासी होईया ए ॥ ५ ॥ मित्रज हो 'प्रहसीत' नामे उदार, साथे हो साथे वदे वसुधा धणी ए ॥ जाई हो जाई तुंहिज आप, बापज हो बाप अने माता भणी ए ॥ ६ ॥ इमज हो इम कही तुं आव, लाधी हो लाधी नही छे सुंदरी ए ॥ ए

---

१ ए फारशी भाषानो शब्द छे. तेनो मूळ शब्द अंदेशह—अंदेशो छे. तेनो अर्थ संदेह—शक थाय छे. २ प्रधाण; निशानी.
३ शोध; खबर, भाळ. [शुंध्—शोधवुं उपरथी.]

[1]घट हो ए घट केरो होम, करवो हो वांछे प्रभु निश्चय करी ए ॥७॥ सुणतां हो सुणतां एं विपरित, माता हो माता मूर्छाणी घणी ए॥ शीतल हो शीतल करी उपचार, मूर्छा हो [2]मेटी माताजी तणी ए ॥ ८ ॥ मित्रज हो मित्र संघाते ताम, माता हो माता ओलंभो दिए एटलो ए ॥ वा'लो हो वा'लो थारो विशेप, कांइ हो कांइ तें वीरो मेल्यो एकलो ए ॥ ९ ॥ साचो हो साचो दैव विचार, आपण हो आप कियो फल भोगवुं ए ॥ विणठी हो विणठी वात अपार, सुतने हो सुतने क्युं करी जोगवुं ए ॥ १० ॥ रोवे हो रोवे सा [3]असराल, नयणां हो नयण-प्रनाला जिम वहे ए ॥ ए जग हो ए जग महोटो न्याय, जेहेवो हो जेछे तेहवो फल लहे ए ॥ ११ ॥ राजा हो राजा वहुले साथ, चाल्यो हो चाल्यो पुत्र [4]गवेषणे ए ॥ खेचर हो खेचर लेइ हजार, धाया हो धाया सुत सोधन भणी ए ॥ १२॥ लाकड हो लाकड खडकी जाम, जंपा हो जंपावेछे जेटले ए ॥ पूरव हो पूरव पुण्य प्रमाण, तातजी हो तातजी आयो तेटले ए ॥ १३ ॥ साहि हो साहि राख्यो सोंई, लाकड हो लाकड अलगां नाखियां ए ॥ जीवत हो जीवतने कल्याण, हेतज हो हेतज घणां कहि दाखियां ए ॥ १४ ॥ अवला हो अवलानां ए काम, सबला हो सबला तो एम केम करे ए ॥ थारी हो थारी तो ए माय, तुज विण हो तुज विण तो निश्चे मरे ए ॥ १५ ॥ खेचर हो सोधन गयाथा जेह, हनुपुर हो हनु पुरवरे आविया ए ॥ सुंदरी हो सुंदरीने पगे लागि, वितक हो वितक सहु सुणाविया ए ॥ १६ ॥ विल्हल हो विल्हल अधिको होय, घटमें हो घटमें थो प्रभु आगमें ए ॥ लिखियो हो लिखियो तुज भरतार, करता हो करतारे तुज भागमें ए ॥ १७ ॥ एटले हो एटले आयो तात, राख्यो हो राख्यो मरवाथी तुज नायकु ए ॥ चिंते हो चिंते मनह मजार, पापिणी हो पापिणी पति दुखदायकु ए ॥ १८ ॥ मामा हो मामा निसुणो एह, उंहि वने

---

१ शरिर. २ मटी. ३ घणुं. ४ गवेष-शोधवुं उपरथी गवेषण ए नाम. शोधवा, खोळवा.

हो उंहि वने वेगां जाइये ए ॥ पति हो पतिने देइ [1]तोष, कांइ हो कांइ एवा ओरण थाइए ए ॥ १९ ॥ रचियुं हो रचियुं ताम विमान, जाणे हो जाणे उग्यो [2]दिनपतीए ॥ मामो हो मामोजीने आप, सुतशुंहो सुतशुं चाली सा सती ए ॥२०॥ सोधत हो सोधत वन उद्यान, भूपज हो भूपज वने आया चली ए ॥ मित्रे हो मित्रे दिठो ताम विमान, भूपति हो भूपतिशुं भाखे भलो ए ॥ २१ ॥ आपो हो आपो मुजने इश, [3]आछी हो आछी आज वधामणी ए ॥ नयणे हो नयणे निरखी नारि, नंदन हो नंदन नंद शीरोमणी ए ॥ २२ ॥ अमृत हो अमृत वूठ्यो मेह, चिंतवण हो चिंतवण चिंते चाहशुं ए ॥ प्रणमेहो प्रणमे सुसरा पाय, नयणां हो नयणां तेह उमाहशुं ए ॥ २३ ॥ नंदन हो नंदन लिधो गोद, रुडो हो रुडो ने रलिआमणो ए ॥ राख्यो हो राख्यो कंठ लगाय, सुंदर हो सुंदरने सुहामणो ए ॥ २४ ॥ वारु हो वारु-वार वखाण, ॥ वहुअर हो वहुअरने मामा तणां ए ॥ प्रभुजी हो प्रभुजी तुम परसाद, अम घर हो अम घर रंग वधामणां ए ॥ २५॥ सुंदरी हो सुंदरीनां माय बाप, भाई हो भाई भोजाई सहु ए ॥ माता हो केतुमति पण आप, साजन हो साजन आवि मिल्यां वहु ए ॥ ॥ २६ ॥ हनुपुर हो हनुपुर पुरवरे आय, ओच्छव हो ओच्छव अ-धिको मांडीओ ए ॥ भोजन हो भोजन वर तंबोल, दाने हो दाने दारिद्र खांडीओ ए ॥ २७ ॥ दिन दश हो दिन दश ताई ताम, साजन हो साजन सहुए गहगहे ए ॥ पहुता हो पहुता निज निज [4]गेह, प्रभुजी हो वहु सुतशुं रे तिहां रहे ए ॥ २८ ॥ कुंवर हो कुंवर आचार्यजीने पास ॥ पढिओ हो पढिओ पाठ अनेकने ए ॥ वहुतेर हो वहुतेर ही विज्ञान, जाणे हो जाणे विनय विवेकने ए ॥२९॥ विद्या हो विद्या साधन कीध, हुओ हो हुओ अधिक सकाजजी ए ॥ ढालज हो ढालज इग्यारमी एह, भाखे हो भाखे मुनि केशराजजी ए ॥ ३० ॥

---

१ संतोष. (तोषः) २ सूर्य.
३ सुंदर, उत्तम (अच्छ उपरथी अच्छुं–अच्छी.) ४ घर (गृह).

दुहा. (रामग्री रागे)

"'वरुण' प्रत्ये 'रावण' वळी, मेले कटक अपार ॥ 'प्रति सूरज' ने 'पवन' नृप, बोलाव्या तेणी वार ॥ १ ॥ दोई भूपति चालतां, निषेध्या हनुमान ॥ चाल्यो आडंबर घणे, रीझाया राजान ॥ ॥ २ ॥ सुग्रीवादिक खेचरा, वरुण साथे संग्राम ॥ रावणने 'वरुणात्मज, वाझ्या ताम दुदाम ॥ ३ ॥ नंदन वरुण तणे घणो, खेड्यो रावण जाम ॥ हनुमंते ते बांधियो, विद्याने वळे ताम ॥ ४ ॥ 'हनुमंत' उपर 'वरुणजी,' आवे होई विकराल ॥ 'रावण' रोष करी घणो, जीत्यो ते ततकाल ॥ ५ ॥ जीत्यो 'वरुण' विशेपथी, नृपने करे जुहार ॥ थाप्यो थानके तेहने, अब नहीं खुनस लगार ॥ ६ ॥ 'वरुण' घरे छे कन्यका, 'सत्यवति' तसु नाम ॥ परणावी हनुमंतने, जाणी वर अभिराम ॥ ७ ॥ पुत्री 'शूर्पनखा' तणी, 'अनंग कुसुमा' नाम ॥ हनुमंतने विवाह सही, रावण जाणी सकाम ॥ ८ ॥ पद्मसुरागा' पुत्रिका, वानरपतिने जोइ ॥ नलराजा 'हरिमालिनी,' परणावी ए दोइ ॥ ९ ॥ अनेरे विद्याधरे, पुत्री एक हजार ॥ परणावी हनुमंतने, धर्मे सदा जयकार ॥ १० ॥ रावणना आदर लही, परणी नारि अमंद ॥ हनुमंत आव्यो निज घरे, मात पिता आनंद ॥ ११ ॥ अब 'मिथिला' नगरी भली, हरिवंशी राजान ॥ 'वासवकेतु' सुहामणो, 'विपुला' नारि सुजाण ॥ १२ ॥ तेज प्रतापे आगलो, 'जनक' नामे जग जोय॥ प्रजाने पालण भणी, जनक सारिखो होय ॥ १३ ॥

॥ ढाल १२ मी ॥

(चोपाइनी देशी)

पुरि 'अयोध्या' प्रगटे नाम, राज्य करे 'आदेशर' स्वाम ॥ 'सुनंदा' 'सुमंगला' वळी, नारि निरुपम गुण आगळी ॥ १ ॥ सुमंगलाना

---

१ वरुण+आतमज=वरुणनो पुत्र.

जाया नंद, नवाणुं आनंदना कंद ॥ सुनंदाए जायो एक, 'बाहुबल' तसु अविचल टेक ॥ २ ॥ सो पुत्रोमां मोटो मही, पाटोधर 'भरतेसर' सही ॥ सवा कोडी नंदन जेहने, 'सूर्यजश' मुखियो तेहने ॥ ३ ॥ सूर्यजशाथी सूरज वंश, पृथ्वी मांहे अधिक प्रशंस ॥ पुरुष असंख्य हुआ जेटले, 'मुनीसुव्रत' वारे तेटले ॥ ४ ॥ 'विजय' राय महोटो राजान, 'हिमचूला' तसु नारि प्रधान ॥ जाया नंदन [1]निका दोय, 'वज्रबाहु' 'पुरंदर' जोय ॥ ५ ॥ नगर [2]'अहीपुर' छे अभिराम, [3]'हिमवाहन' राजानुं नाम॥ 'चूडामणी' नामे घरनार, पुत्रि 'मनोरमा' सुविचार ॥ ६ ॥ वज्रबाहुशुं कीधो विवाह, मनमां आणी अति उत्साह ॥ सुंदरी लेइ चाल्यो जाम, 'उदयसुंदर' साळो ताम ॥ ७ ॥ पोंचावणने हुवो साथ, प्रीति भणी लीधो नरनाथ ॥ वाटे 'गुणसागर' 'ऋषिराय, दीठा दोडी लाग्यो पाय ॥ ८ ॥ वारोवार प्रशंसा करे, भव-दुःखथी आतम उद्धरे ॥ दर्शन दीठो ऋषिराजनो, धन्य हो धन्य वासर आजनो ॥ ९ ॥ हांसी मिसे साळो कहे एम, घणुं घणुं प्रशंसा केम ? ॥ जाणुं लेशो संजम भार, कुंवर कहे अम एह विचार ॥ १० ॥ साळो भाखे ढील हो कांइ, दिवस गयो फरि नावे [4]प्राहि, संजम साथे विमासण किसी, म्हारे मन पण एहिज वसी ॥ ११ ॥ कुंवर कहे ए सघळी सही, वात विशेषे लीधी वही॥ तुं मत चूके बोली वाच, साळो भाखे जाणो साच ॥ १२ ॥ संजम लेवा थयो होशियार, ऋषिने कहे तारो संसार ॥ साळो कहे कां साचो करो, विवाह तणां गीत मनमां धरो ॥ १३ ॥ कंकण नवी छुट्यो ताहरो, एह मनोरथ जूठो खरो॥ तुज पियुं [5]पाखे ए सुंदरी, मरी जाशे दुख भारे भरी ॥ १४ ॥ कुंवर कहे कुलवंती एह, [6]नाह सरिखो राखे नेह ॥ तो ते कां संजम न आदरे, नारी नाह करणी

---

१ ए हिंदुस्तानी शब्द छे. सरस; उत्तम. २ नागपुर (जैन रामायण). ३ इभवाहन (जैन रामायण.)

४ एनो अर्थ 'घणुं करीने' एवो थाय छे; पण आ ठेकाणे मात्र अनुप्रास मेळववा अर्थज वापर्यों जणाय छे. (प्रायः-प्राये) ५ वगर; विना. ६ धणी, पति.

अनुसरे ॥ १५ ॥ तुं तारी भगिनी समजाव, तुं पण संजम मारगे आव ॥ दुख पूर्वक संसारी सूख, पाछुंहि देखावे दुःख ॥ १६ ॥ नारी नाह ने साळो साथ, व्रत लीधां 'गुणसागर' हाथ ॥ अवरही कुंवर पण वीश, चरण ग्रहे तव विश्वावीस ॥ १७ ॥ हांसी थकी उपजियो धर्म, धर्म थकी लेशे शिव शर्म ॥ सोहि सगो जग मांहे भलो, धर्म करावे उतावळो ॥ १८ ॥ एह सूणी श्री 'विजय' नरेश, वैरागे मन आणी विशेष ॥ 'पुरंदर'ने देई राज्य, राजाए सार्यों निज काज ॥ १९ ॥ पुरंदर सुत सोहामणो, जायो 'पृथ्वी' राणी तणो ॥ 'कीर्त्तिधर'ने पदवी दीध, राजाए संजम व्रत लीध ॥२०॥ 'कीर्त्तिधर' नृप उदासीओ, संजम साथे मन वासीओ ॥ न करे राज्य तणी संभाळ, मंत्रीश्वर भाखे सुविशाळ ॥ २१ ॥ जब घर उपजे नंदन आय, तव तुम संजम लेजो राय ॥ भूप घणाए पाळ्युं राज्य, तुम पगथी जाए छे आज ॥ २२ ॥ न्हानांहि लोकांए सोच, तुम मन केम न करो आलोच ? ॥ जेहने पाछळ नहीं संतान, तेहनां घर तो कह्यां मसाण ॥ २३ ॥ एम सुणंतां ढीलो पड्यो, विषय सुख उपर मन अड्यो ॥ 'सहदेवी' नामे कामिनी, भाग्यवती छे भली भामिनी ॥ २४ ॥ 'सुकोशल' सुत उपन्यो जिसे, गुप्तपणे सो राख्यो तिसे ॥ जाण्युं नृप थाशे संजमी, राज्यऋद्धि रमणीने वमी ॥ २५ ॥ जाण्यो राजा भेद जे वार, सुतने सोंप्यो पृथ्वी भार ॥ समता रस साथे चित्त धरी, राये वरी तव संजम सिरी ॥ २६ ॥ एह बारमी ढाळ अनूप, संजमव्रत पाळे भलो भुप ॥ केशराज ऋषिराज वखाण, करतां थाए जन्म प्रमाण ॥ २७ ॥

दुहा. (सिंधु रागे)

भण्यो गण्यो [1]मति आगळो, करतो उग्र विहार ॥ दिन केताने आंतरे, फरतो सो अणगार ॥ १ ॥ पुरि अयोध्या आवियो, लेवा काजे आहार ॥ मध्य दहाडे [2]तावडे, हिंडे घरघर वार ॥ २ ॥ अजब

१ बुद्धि. २ तापे; तडके.

तमासा जग घणा, तिणही मांहे एह ॥ राणी दुःख दिये रायने, फीट कारमो स्नेह ॥ ३ ॥

॥ ढाळ १३ मी ॥

(देश सोरठ द्वारापुरी–ए देशी)

अइ अइ कर्म विटंबना, राणी राजा लारो रे ॥ आप करे अविनय घणो, ए मोटो अविचारो रे ॥ अइ ॥ १ ॥ गोखे बेठी गोरडी, नगर निहालण हेतो रे ॥ फरतो ऋषी अवलोकियो, [१]कडुआणां तस नेतो रे ॥ आइ० ॥ २ ॥ आप गयो मुजने तजी, लेइ जाशे ए पुतो रे ॥ वैरी विविध प्रकारनो, आयो करण कसुतो रे ॥ अइ० ॥ ॥ ३ ॥ पति रे गयाथी पुत्रशुं, बांधि रहीछुं नेहो रे ॥ पुत्र गयां करशुं किस्युं, मुज मन एह अंदेहो रे ॥ अइ० ॥ ४ ॥ आंत तपाणी आ-करी, न रही शुद्धि लगारो रे ॥ पूत्र ज व्हालो पती थकी, ए जगनो व्यवहारो रे ॥ अइ० ॥ ५ ॥ अन्य मुलिंगी आकरा, आवी अडिआ तामो रे ॥ काढियो नगरी बाहिरे, जोवा मिलियो गामो रे ॥ अइ० ॥ ॥ ६ ॥ फिटकारो जण जण मुखे, राणी साये रोसो रे ॥ जोर न चाले कोइनो, पण आणे अफसोसो रे ॥ अइ० ॥ ७ ॥ धाव ज्युं आवी रोवती, राजाजीने पासेरे ॥ कारण पुछ्युं रायजी, भाखे धाव उदासेरे ॥ अइ० ॥ ८ ॥ तात तुमारो देवजी, तप करी दूर्बळ कायेरे ॥ भिक्षा लेवा कारणे, आयो थो उछाहे रे ॥ अइ० ॥ ९ ॥ राणी सेवा साचवी, ते तो कहिय न जाय रे ॥ पूर्वना परिचय थकी, ए मुज हैयुं भराय रे ॥ अइ० ॥ १० ॥ एम सुणंतां वेगशुं, पावरियो भूपालोरे ॥ वंदना करवा तातने, आय गयो तत्कालोरे ॥ अइ० ॥ ११ ॥ पगे लागी ऊभो रह्यो, माग्यो संजम भारो रे ॥ जगमें कोई केहनुं नहीं, स्वार्थियो ए संसारो रे ॥ अइ० ॥ १२ ॥ कर जोडीने विनवे, देवि 'चित्रजमाला' रे ॥ सुत विण स्थिति केम

१ क्रोधथी नेत्र रातां थयां.

चालशे, भाखो राय रसाला रे ॥ अइ०॥१३॥ गर्भ अछे उदर ताहरे, में तसु दीधो राजो रे ॥ अंतराय कोई मत करो, सारण देजो काजो रे ॥ अइ० ॥ १४ ॥ तात पासेथी समाचर्यो, चारित्र चोखे चाह्यो रे ॥ वात सुणंत मुई सही ॥ तव 'सहदेवी' मायो रे ॥ अइ० ॥१५॥ कांई एक आर्त्ति ध्यानमें, कांई एक क्रोध परिणामो रे ॥ वनमें हुई वाघणी, गिरि गुहिर तस ठामो रे ॥ अइ० ॥ १६ ॥ 'किर्त्तिधर' ने 'सुकोसलो,' बाप पुत्र ए दोई रे ॥ चोखुं चारित्र पाळतां, विचरे मुनिवर सोइरे ॥ अइ० ॥ १७ ॥ गिरि गुफाने अनुसरी, करता तप उपवासो रे ॥ समता रुपे विचरता, रहिया ऋषी चोमासो रे ॥अइ० ॥ १८ ॥ कार्तिक पूनम कारणे, नगर भणी आवंता रे ॥ एटले आवी वाघणी, ऋपी सामी धावंता रे ॥अइ०॥ १९ ॥ तात कहे सुत सांभळो, एह उपद्रव आयो रे ॥ होवा दे मुज आगळे, सुत बोलंत सुहायो रे ॥ अइ० ॥ २० ॥ पाछा पग न पाठवुं, क्षत्रीनो ए धर्मो रे ॥ सही उपद्रव आज ए, साधशुं शिव सर्मो रे ॥ अइ० ॥ २१ ॥ ऊंहांही उभो रह्यो, आराधन विधि, साध्यो रे ॥ ममता मूकी देहनी, आतमगुण आराध्यो रे ॥ अइ० ॥ २२ ॥ [1]विद्युत्पात तणी परे, वाघणी तो विकराळो रे ॥ आवी पडी सुत उपरे, धरणी पड्यो ऋषी बाळो रे ॥ अइ० ॥ २३ ॥ विदारे नख-अंकुसे, व्हाला [2]तनुनी चामो रे ॥ [3]तरसी ए वळी अति तरसथी, पीवे लोही तामो रे ॥ ॥ अइ० ॥ २४॥ तोडी तोडी तन तणुं, खाए तव सा मांसोरे ॥ विलुरी नाख्यो घणुं, कीधो अधिक प्रयासो रे ॥ अइ० ॥ २५ ॥ अमृतने [4]कवले करी, पोखीथी जे देहो रे ॥ वैर विनाही वाघणी, तोडी नाखी तेहो रे ॥ अइ० ॥ २६ ॥ चढते परिणामे करी, पाम्यो [5]केवलनाणो रे ॥ कुशलपणे रे सुकोसले, साध्यो पद [6]'निरवाणो रे ॥ ॥ अइ० ॥ २७ ॥ 'कीर्तिधर' करणी वळे, कर्म तणो क्षय कीधो रे ॥ मोक्षे पहोंच्यो केवळी, नरभवनो फळ लीधो रे ॥ अइ० ॥२८॥

---

१ विजळीनुं पडवुं. २ शरीरनी. ३ तरसवुं एटले वेर लेवाने टांपी रहेवुं अने तरस एटले आतुरता. ४ कोळिये. ५ केवलज्ञान. ६ मोक्ष.

तेरसमी ए ढालमें, जे रस पोष्यो तेणे रे ॥ केशराज रस एहवो, पोषाय कहो केणे रे ? ॥ अइ० २९ ॥

दुहा. (गोडी रागे)

'चित्र सुमाला' राणीए, जायो सुंदर नंद ॥ 'हीरण्यगर्भ' नामे भलो, शत्रु कंद निकंद ॥ १ ॥ 'हीरण्यगर्भ' घरे गोरडी ॥ 'मृगावति' अभिराम ॥ [1]'नघूक' नामे सुत जाइयो ॥ दुःखित जन विश्राम ॥ २ ॥

॥ ढाळ १४ मी ॥

(माइ धन्य दिवस–ए देशी.)

हीरण्यगर्भ नृप, माथे धोळो केश ॥ देखी [2]आलोचे, ए जमदूत विशेष ॥ १ ॥ ततक्षण ते राजा, 'नघूक' कुंवरने राज्य ॥ आपी आपणपे, सारे आतम काज ॥ २ ॥ राजा घरे राणी, 'सिंहीका' अभिधान ॥ सा सत्र विधि जाणे, सूर पणे सुविधान ॥ ३ ॥ उत्तर पंथना नृप, जीतण चाल्यो राय ॥ दक्षिण पंथना नृप, अड्या अयोध्या आय ॥ ४ ॥ राणीए जीत्या, करी सबल संग्राम ॥ सिंहणीने आगे, गज क्युं न तजे ठाम ? ॥ ५ ॥ नृप जीती आयो, निसुणी एह उदंत ॥ गाढो दुख पायो, कामिनी उपर कंत ॥ ६ ॥ ए छे व्यभिचारिणी, नहींतर एहवुं काम ॥ न करे कोई बीजी, नारी धरावी नाम ॥ ७ ॥ रहियो मन खंचमी, न वळे वाळ्यो केम ॥ रुडुं जग करतां, थाए भुंडुं एम ॥ ८ ॥ राजाने दीठे, उपजीयो ज्वर दाह ॥ औषध नवी माने, आणे [3]अरति [4]अगाह ॥ ९ ॥ सा दोष उतारण, राजा आगे वाणी ॥ सहुने सांभळतां, प्रगटे अक्सर जाणी ॥ १० ॥ में निज पति टाळी, अवर न वंछ्यो कोइ ॥ तो शासन देवी, सानिद्ध करजो सोइ ॥ ११ ॥ एम कहेती राणी, फर-

---

१ नहुष (जैन रामायण). २ आलोचवुं एटले विचारवुं. ३ दुःख. ४ अगाध, घणुं.

स्युं राजा अंग ॥ [1]हरिवाहन आयां, भांजी जाय भुजंग ॥ १२ ॥ तेम वेदना नाठी, दिठी देह निरोग ॥ राणीशुं राच्यो, पंचेंद्री सुख भोग ॥ १३ ॥ राणी उदरे उपन्यो, पुत्र भलो 'सौदास' ॥ पट थापी आपे, संजमशुं सुख वास ॥ १४ ॥ 'सौदास' नरेशर, अष्टाइक उच्छाह ॥ मंडावे गावे, श्रीजिन गुण अगाह ॥ १५ ॥ तव जीव दयानो, पडहो राय वजावे ॥ मंत्रीश्वर बोले, एतो मुजने सुहावे ॥ ॥ १६ ॥ तव पूर्वज पुरुषे, मांस न किणही खायो ॥ तुमही तिम चालो, जो चाहो जश पायो ॥ १७ ॥ दाक्षिण्यथी मानी, पण मनमें न सुहाणी ॥ जे कुवशन पडिआं, ते तो पापी प्राणी ॥ १८ ॥ तव [2]सूद संघाते, गुप्तपणे कहे राय ॥ क्षण एकहि मेंतो, मांस पखे न रहाय ॥ १९ ॥ तुं हेतु महारो, तो मुजने दीए मांस ॥ सोध्यो नवी पावे, दीठो करीय प्रयास ॥ २० ॥ एक बालक मुओ, नृपने आणी खवावे ॥ माणसने मांसे, स्वाद वणेरो पावे ॥ २१ ॥ [3]गीधो तव राजा, नित्ये एक मरावे ॥ वर्ज्यो नवी माने, लोक असाता पावे ॥ २२ ॥ मंत्रीश्वर महोटो, राज्य तणो रखवाळो ॥ कही कही समजावे, राजा नवि दिए टाळो ॥ २३ ॥ तव बांधी काठो, काढी दीधो राजा ॥ थापक उत्थापक, लोक सदाही ताजा ॥ २४ ॥ 'सौदास' तणो सुत, न्यायवंत नरेश ॥ 'सिंहरथ' स्थिर थाप्यो, सुखदाई सुविशेष ॥ २५ ॥ भूपति अति भमतो, दक्षिण दिशे चलि आवे ॥ देखी एक मुनीवर, गाढी साता पावे ॥ २६ ॥ पूछे तव धर्म ज, मुनिवर भाखे चारु ॥ परिहरिये मांस ज, अरु परिहरिए दारु ॥२७॥ ओ बीजी नरके, ओ त्रीजे पहुचावे ॥ एम सुणतां मनमें, राजा डर अति पावे ॥ २८ ॥ पच्चखाण करे नृप, मांस अने मद्य केरो ॥ तव श्रावक हुओ, जाणे धर्म भलेरो ॥ २९ ॥ 'महापुर' चलि आयो, शुभ कर्मनो प्रेर्यो ॥ सुभटे परधाने, आवीने नृप घेर्यो ॥ ३०॥ तव दिव्य सु पंचे, महा नगरनो राजा ॥ सहु लोकां मान्यो, वाध्या

---

१ गरुड. २ रसोईयो. (सूदः) ३ गीधो=(गृद्ध), मांसनो लोलुपी राजा नित्य एक बाळक मरावतो.

अधिक दीवाजा ॥ ३१ ॥ तव पूरि अयोध्या, दूत मोकलियो एक ॥ सुत [1]सेवा आवो, के तुम साहो टेक ॥३२॥ सुत वात न माने, राजा दलवल साजे ॥ सुत पण सामहियो, सन्मुख आय विराजे ॥ ३३॥ तव तात पूत दोय, लढिया विविध प्रकारे ॥ हार्यो तव नंदन, जीत्यो तात ते वारे ॥ ३४ ॥ विलखाणो देखी, राजा आंत तपा णी ॥ खोळे बेसाड्यो, वालक आपणो जाणी ॥ ३५ ॥ दीधां दोनुं राज्य, राजा संजम धारी ॥ विचरे महि मंडल, पट् काया हितकारी ॥ ३६ ॥ 'सिंहरथ' राजानो, पुत्र श्री " ब्रह्मरथ " ॥ 'चतुरमुख' राजा, 'हेमरथ' 'सत्यरथ' ॥ ३७ ॥ 'उदय' 'पृथु' राजा, 'वारीरथ' 'शशीरथ' ॥ 'आदीत्यरथ' राजा, 'मान्धाता' समरथ ॥३८॥ नृप 'वीरसेनजी,' 'प्रत्युमन्यु' मानितो ॥ नृप 'पद्मबंधुजी,' 'रवीमन्यु' जाणीतो ॥ ३९ ॥ सवही मन भावे, 'वसंत तिलक' नरेश ॥ 'कुवे-रदत्तजी नृप, 'कुंथु' 'शरभ' विशेष ॥ ४० ॥ 'द्विरद' नृप नीको, 'सिंहदर्शन' दिलपाक ॥ नृप 'हरिण्य कसिपुजी,' जेहनी जगमें धाक ॥ ४१ ॥ 'पुंजस्थल' मोढो, 'ककुत्स्थ'ने 'रघु राय' ॥ ए सूरजवंशी, राजा सहु सुखदाय ॥ ४२ ॥ कोई मोक्ष पधार्यां, स्वर्ग पधार्यां कोई ॥ ए वंश वडेरो, विश्व वदितो जोई ॥ ४३ ॥ 'अन्यरण्य' नरेशर, अयोध्यानुं राज्य ॥ करतो अति वर्ते, सारे प्रजानां काज ॥ ४४ ॥ तेहना दो नंदन, 'अनंतरथ' अधिकाय ॥ 'दशरथ' दिल दरियो, शोभा कहिय न जाय ॥ 'अन्यरण्य' नरेशर, खेचरशुं मि-त्राई ॥ साथे व्रत लेशे, आप एह सगाई ॥ ४५ ॥ सो '[2]सहस्र किरण' नृप, रावण साथे लडाई ॥ लेईने हार्यो, तव व्रत लीधुं धाई ॥ ४६ ॥ 'अन्यरण्य' नरेशर, 'अनंतरथ' सुत साथ ॥ संजम व्रत लीधुं, महोटा मुनिवर हाथ ॥ ४७ ॥ विद्याधर साथे, पाळि बोली वाच ॥ सो मुक्ति सिधाव्या, जगमें महोटो साच॥ ४८ ॥ चउदसमी भाखी, ढाल रसाल अपार ॥ केशराज वखाणे, साधु सदा सुखकार ॥ ४९ ॥

---

१ तावामां आवो. २ सहस्रांपु.

दुहा. (परजीया रागे)

मास एकनो थापियो, राजा 'दशरथ' राज्य ॥ चंद्र कळा जेम दिन-दिने, वाधे दल वल साज ॥ १ ॥ शस्त्र शास्त्र आदे करी, कळा सकळनो जाण ॥ विनय विवेक वीचारमें, पंडितपणुं प्रमाण ॥ २ ॥ यौवननी वय पामियो, सूरवीर झुंजार ॥ दाता भोक्ता अरु गुणी, वसुधा जश विस्तार ॥ ३ ॥

॥ ढाळ १५ मी ॥

(पांझरी पोटलीया आ कोणरे—ए देशी)

राजा 'दशरथ' दीपतो रे, दिन दिन तेज प्रतापे रे ॥ अंश धर्णीमें एहनो रे, दीसे आपो आपे रे ॥रा०॥१॥ [1]"दर्भस्थल' पुर जाणिये रे, 'सुकोसल' तिहां रायो रे ॥ राणी नामे 'अमृतप्रभा' रे, राजाने सुख दायो रे ॥ रा० ॥ २ ॥ पुत्री वर [2]"अपराजिताजी,' इंद्राणी अवतारो रे ॥ [3]व्याहे दशरथ रायने रे, ओछव करिय अपारो रे ॥ रा० ॥ ३ ॥ 'सुशीला' त्रीयनो पती रे, [4]"मित्रसुभू' भूपालोरे ॥ 'सुमित्रा' पुत्री परणावे रे, दशरथने सुविशालो रे ॥ रा० ॥ ४ ॥ 'सुप्रभा' अति देहनेरे, 'सुप्रभा' तस नामोरे ॥ राजा रंगे परणावे रे, दशरथने अभिरामो रे ॥ रा० ॥ ५ ॥ पंचेंद्रीय सुख भोगवे रे, पूरव पुण्य प्रसादो रे ॥ पुरव पुरुष उजालियारे, विस्तारिया जश वादो रे ॥ रा० ॥ ६ ॥ एक दिवस लंका धणी रे, वयठो परखदा मांहेरे ॥ निमित्तियाने पुछियुं रे, निज आयुवल माहेरे ॥ रा० ॥ ॥ ७ ॥ कहे हुं मरीश आपथी रे, के कोइ मारणहारोरे ? ॥ इंद्रादिक सुर ना रहे रे, माणसनो शो भारो रे ॥रा०॥ ८ ॥ पंडित प्रगटपणे भणे रे, सीता हेते विनाशो रे ॥ दशरथ सुतथी थायशे रे, लोक करे तब हांसो रे ॥ रा० ॥ ९ ॥ 'विभिषण' वळीयो कहे रे, जूठो पाडुं जाणो रे ॥ दशरथ जनक विनाशतां रे ॥ विबुध वचन अ-

१ कुशस्थळ. २ कौशल्या. ३ परणावे. ४ सवंधुतिलक.

प्रमाणो रे ॥ रा० ॥ १० ॥ उत्पत्ति बीज विना नहीं रे, रावण कहे ए रुडुंरे ॥ भरोसो भाइ तणो रे, कदीहि न कहे कुडुं रे ॥ रा० ॥ ११ ॥ नारद बेठोथो तिहां रे, करवाने उपगारो रे ॥ राजा दशरथ आगले रे, भाखे एह विचारो रे ॥ रा० ॥ १२ ॥ 'मिथुला' नगरिये जइरे, जनकने रे जणावे रे ॥ जाणी स्वामी [1]साचली रे, मनमें आशाता पावे रे ॥ रा० ॥ १३ ॥ एहिज भलामण रायजी रे, मंत्रीश्वरने दीजे रे ॥ दोई परदेशे निकल्या रे, जाणे जिमतिम जीजे रे ॥ रा० ॥ १४ ॥ मूर्त्ति दोइ रायनी रे, लेपमयी तब कीजे रे ॥ विभिषण भरमाववा रे, एह उपाय ठवीजे रे ॥ रा० ॥ १५ ॥ रात अंधारे आविओ रे, विभिषण विकरालो रे ॥ मूर्ति–मस्तक छेद्युं रे, कोप्यो जाणे कालो रे ॥ रा० ॥ १६ ॥ कलकल शब्द हुओ घणो रे, सुभट सवहि धांइ रे ॥ मारवा काज उतावळा रे, नजर न आवे कांई रे ॥ रा० ॥ १७ ॥ रोवे राणी रावळी रे, रोवे वाद गुलामो रे ॥ मृतकारज सघलां कियां रे, गयो विभिषण तामो रे ॥ रा० ॥ ॥ १८ ॥ मंत्री सोइ मते खरो रे, राजा तेहिज मानो रे ॥ ओर मतने जाणे नहीं रे, ओ आपणमें ताणो रे ॥ रा० ॥ १९ ॥ बंधन बेठुं देखिये रे, राजाजीनो राजो रे ॥ एक अवस्था दोयनी रे, प्रत्यक्ष दीसे आजो रे ॥ रा० ॥ २० ॥ भमता भमता एकठा रे, दशरथ जनक मिलंता रे ॥ एक अवस्था दोयनी रे, साथे होइ चलंता रे ॥ रा० ॥ २१ ॥ 'कौतुक मंगल' पुरवरे रे, 'शुभमति' राज्य करंतो रे ॥ 'पृथ्वी श्री' उदरे उपनी रे, 'कैकयी' गुणवंतां रे ॥ रा०॥२२॥ 'द्रोणमेघ'नी सहोदरी रे, स्वयंवर मंडप तासो रे ॥ आव्या राणा राजीया रे, करी कन्यानी आशो रे ॥ रा० ॥ २३ ॥ 'हरीवाहन' आदे सहु रे, बेठा आसने भूपो रे ॥ 'दशरथ' ' जनक ' पधारिया रे, ओपे सोह अनूपो रे ॥ रा० ॥ २४ ॥ कंन्या मंडपे आवतां रे, जोवे नृप अवलोही रे ॥ को नजर न आविओ रे, आगे सरके सोइ रे ॥ रा० ॥ २५ ॥ दशरथ नृप मन मानिओ रे, पहिरावे वर मालो

---

१ साची, खरी.

रे ॥ राजा रोष करे घणुं रे, 'हरीवाहन' भूपालो रे ॥ रा० ॥ २६॥ मेली महोटा राजवी रे, ए केम विवाहे रांको रे ॥ दीसे वेषे कापडी रे, एम वदंतो वांको रे ॥ रा० ॥ २७ ॥ वळगो जाइ वेगशुं रे, लेई वरमाळ छीनाइ रे ॥ नाखो करी सा पाधरो रे, टळतां जाय वडाइ रे ॥ रा० ॥ २८ ॥ चतुरंगी सेन्या सजी रे, झुंझाओ वाजंता रे ॥ सुरा घेर वधामणां रे, कायर नर भाजंता रे ॥ रा० ॥२९ ॥ 'शुभमति' पक्ष करे घणुं रे, जाणे जमाइ जाचो रे॥ सैन्य सजी आगे हुओ रे, सूर शिरोमणी साचो रे ॥ रा० ॥ ३० ॥ 'कैकयी' हुइ सारथी रे, खेडे रथने जामो रे॥ 'दशरथ' दल मोडे घणुं रे, पिशुन तणां ते तामो रे ॥ रा० ॥ ३१ ॥ जीत्यो दशरथ राजियो, रे, धर्मे सदा जय होवे रे ॥ परमेश्वर परिखओ घणुं रे, साचा सामुं जोवे रे ॥ रा० ॥ ३२ ॥ [1]नृप वर आपे रीझियो रे, सा भंडारे रहावे रे ॥ प्रस्तावे हुं मांगशुं रे, सुतने नृप पद थापे रे ॥ रा० ॥ ३३ ॥ कैकयी साथे लेइने रे, 'राजगृही' आवंतो रे ॥ 'जनक' गयो 'मिथुलापुरी' रे, हर्ष घणो पावंतो रे ॥ रा० ॥ ३४ ॥ दशरथ निज पुर नावियो रे, विभिषणने त्रासो रे ॥ देश घणा जीति कर्या रे, राजगृहीए वासो रे ॥ रा० ॥ ३५ ॥ बोलावी अपराजिता रे, आदि सघली नारी रे ॥ राज थान करि थाप्युं रे, स्थिर थानक सुविचारी रे ॥ रा० ॥ ३६ ॥ सिंह जिहांहि वासो वसेरे, तिहांहि तस थानो रे ॥ तिम दशरथ राजा गण्यो रे, सर्व रायनो राजानो रे ॥ रा० ॥ ॥ ३७ ॥ पन्नरमी ए ढाल विषे रे, 'अन्यरण्य' दीपायो रे ॥ केशराज नंदन निको रे, निको तात कहायो रे ॥ रा० ॥ ३८ ॥

दुहा. (कान्हडा रागे)

व्रह्म लोक थकी चवी, महर्धिक सूर सार ॥ मान सरोवर हंसलो, उदरे लियो अवतार ॥ १ ॥ सुखमें सूति सुंदरी, सुंदर सेज मझार ॥ राणीजी अपराजिता, सुपन विलोक्यां चार ॥ २ ॥ सात हाथ

१ दशरथे कैकयीने वर (वचन) आप्युं ते तेणे नहि मागतां जरूर हशे त्यारे मागवा जणाव्युं.

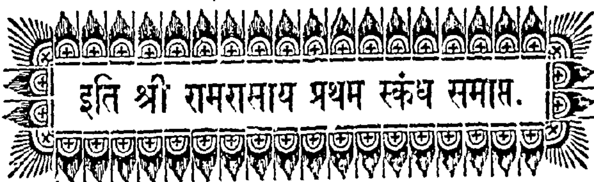
उंचो सही, लांब पणे नव हाथ ॥ चौड पणे कर तीनजी, करी करिणीनो नाथ ॥ ३ ॥ केसरी कटी क्षीणोदरो, पंच मूखे प्रवेश ॥ करंतो दीठो मध्ये, राणीए हर्ष विशेष ॥ ४ ॥ नायक तो ग्रहगण तणो, रोहणीनो भरतार ॥ उतरतो आकाशथी, चंद्र महा सुखकार ॥ ५ ॥ उगंतो अति रातडो, नहीं वापडो लगार ॥ सूर सहस्र कीरणे करी, पावे शोभा अपार ॥ ६ ॥ राय जगावी वीनवे, ईश सुणो अरदास ॥ एह सुपननुं फल कहो, जेम पोहोंचें मन आश ॥ ७ ॥ पीयु परम सुख पायके, भाखे सुपन विचार ॥ पुत्र पनोतो प्रसवशो, सहु जगनो आधार ॥ ८ ॥ गर्भ दोष सव टालतां, पोष करंतां सार ॥ शुभ वेळा सुत जाइयो, वर्त्यो जयजयकार ॥ ९ ॥

॥ ढाळ १६ मी ॥

(अव तुं धीरोरे—ए देशी)

शुभ वेळा शुभ वार कुंवर जायो रे ॥ हर्ष वधायो मंगल गायो, सव जगने रे सुहायो ॥ कुंवर जायोरे ॥ १ ॥ नगर छंटायो जळ सिंचायो, कुसुमा घन वरसायो रे ॥ चोक पुरायो कलस बंधायो, इंद्र तमासे आयो ॥ कुं० ॥ २ ॥ लोक मिलायो ढोल वजायो, गुहिर निशान गुहिरायो रे ॥ आनंद पायो सव मन भायो, ओछव अति मंडायो ॥ कुं० ॥ ३ ॥ रमणी आवे केली रचावे, कुमकुम हाथ देवरावे रे ॥ रास रमावे पात्र नचावे, उचित अधिक उपावे ॥कुं०॥ ॥ ४ ॥ घर घर वारे तोरण रचना, नारि अखाणुं लावे रे ॥ दुर्वा पुष्प फलादिक आणी, मंगलाचार करावे ॥ कुं० ॥ ५ ॥ चिंतामणी सुरतरु जेम राजा, दाने दारिद्र निवारे रे ॥ याचक नाम अयाचक कीधां सुजश हुओ जग सारे ॥ कुं० ॥ ६ ॥ पद्मनो रे निवास तेहथी, 'पद्म' दीधुं तस नामो रे ॥ सहु जगने अभिराम पणाथी, बीजुं नाम ज रामो ॥ कुं० ॥ ७ ॥ गज हरि रवि शशि अग्नी जलकमला, सायर सुपनां सातो रे ॥ देखी सुमित्रा स्वामी आगे, आवी

कहे ए वातो ॥ कुं० ॥ ८ ॥ देव लोक थकी चवी आव्यो, उत्तम जीव अपारो रे ॥ राणी उदरे निवास कियो रे, हरख्यो सहु परिवारो ॥ कुं० ॥ ९ ॥ श्याम वर्ण सुत जायो सुंदर, राजा मन उत्साहो रे ओच्छव विविध प्रकारे करीने, लीधो लच्छी लाहो ॥ कुं० ॥ १० ॥ दश दिवशनो ओच्छव कीधो, छोड्या वंधीवानो रे ॥ उत्तम पुरुष उपजियाथी, सहुने होय कल्याणो ॥ कुं० ॥ ११ ॥ 'नारायण' तस नाम दियो रे, लक्ष्मण अपर विधानो रे ॥ सुरतरु कंद तणी परे दोई, वाधे पुरुष प्रधानो ॥ कुं० ॥ १२ ॥ अनुक्रमे वीर विशेष विशेषे, सोह घणेरो पोषे रे ॥ नीलांबर पीतांबर पहिरे, साजनियां संतोषे ॥ कुं० ॥ १३ ॥ आचारज साखे करी शीख्या, सकल कला गुण तेहो रे ॥ जाणपणे ते सुगुरु सारिखा, प्रत्यक्ष दीसे एहो ॥ कुं० ॥ १४ ॥ लीला मुष्टी प्रहार करावे, पर्वत नाखे चूरी रे ॥ सूर वीर साहसीक मांहे, पावे किर्त्ति पूरी ॥ कुं० ॥ १५ ॥ क्रीडा कारण धनुष्य ग्रहीने, जव जव पुंखे वाणो रे ॥ सूरज शंक धरीने शंके, पाडे मति रे विमानो ॥ कुं० ॥ १६ ॥ कांईक भूजवल राय विचार्यु, कांइक सुत वल जाणी रे ॥ कांइक धैर्य धरी नृप वसिओ, पूरी अयोध्या आणी ॥ कुं० ॥ १७ ॥ 'भरत' पुत्र कैकयीये जायो, पुरी अयोध्या मांहे रे ॥ 'सुप्रभा'ये शत्रुघ्नजी, जायो अधिक उत्साहे ॥ कुं० ॥ १८ ॥ 'राम' अने 'लक्ष्मण'नी जोडी, कवी कथने रे कहाणी रे ॥ 'भरत' अने 'शत्रुघ्न' केरी, जगमां जोड जणाणी ॥ कुं० ॥ १९ ॥ गजदंताए मेरु महीधर, सोभा अधिक लहावे रे ॥ दशरथ राजा नंदन चारे, कर्मज तो कहावे ॥ कुं० ॥ ॥ २० ॥ एह सोळमी ढाळ भलेरी, राम तणो अवतारो रे ॥ इहां लगे केशराजे वखाण्यो, ए पहेलो अधिकारो ॥ कुं० ॥ २१ ॥

खंड (स्कंध) बीजो.

दुहा. (धन्याश्री रागे.)

गौतम गणधर गुण नीलो, गौतम गिरुओ नाम ॥ गौतम गुरु गुरुमें वडो, गौतम करिय प्रणाम ॥ १ ॥ 'भामंडळ' 'सीता' तणो, युगलपणे अवतार ॥ शे कारण अलगां पडयां, निसुणो एह विचार ॥ २ ॥ जंबूद्वीपे भरतमें, [1]वसतो 'दारुग्राम' ॥ विप्र भलो 'वसुभूतिजी,' 'अनुकोशा'नो स्वाम ॥ ३ ॥ [2]अंगज तो 'अनुभूतिजी,' 'सरसा' वहुनुं नाम ॥ 'कयान' विप्रे अपहरी, पुंठे हुओ पति ताम ॥ ४ ॥ मोह वस्ये मोह्यां घणुं, माय बाप ते वार ॥ पुत्र गवेषण चालियां, विचे मिल्यो अणगार ॥ ५ ॥ तेह तणा उपदेशथी, [3]लीधो संजमभार ॥ स्वर्ग सुधर्मे देवनी, पाम्यां पदवी सार ॥ ६ ॥

॥ ढाळ १७ मी ॥

(कहो कहो मन मूरख मेरे—ए देशी)

सुण सुण रे सज्जन सयाणा, कांइ होवे अधिक अयाणा ॥ ए कर्म न छूटे कोई, सुर दानव मानव होई ॥ सु० ॥ १ ॥ वैताढ्य गिरे अभिरामो, 'रथनुपुर' पुरनुं नामो ॥ सो [4]देव चवीने आयो, खग 'चंद्रगति रे कहायो ॥ सु० ॥ २ ॥ ओ [5]नारी हुई नारी, नृप

१ वस=वसवुं, रहेवुं उपरथी वसेलुं. २ अंग+ज=अंगथी उत्पन्न थयेलो; पुत्र. ३ 'वसुभूति' अने 'अनुकोशा'ए साथे दिक्षा लीधी अने बन्ने मरीने सुधर्म देवलोकमां उपन्यां. ४ वसुभूतिनो जीव. ५ अनुकोशानो जीव.

'चंद्रगति'नी प्यारी ॥ 'पूण्यवति' [1]अभिधानो, सुख माणे मेरु समानो ॥ सु० ॥ ३ ॥ 'सरसा' पण संजम लेवी, बीजे सुर लोके देवी ॥ होइने माने साता, सुख मांहे वासर जाता ॥ सु० ॥ 'अनुभूति'ज आरति करतो, नारीनुं अति दुःख धरतो ॥ भव मांहे भमतो होई, हंस बाळक हुओ सोइ ॥ सु० ॥ ५ ॥ सिंचाणे साही नडिओ, ऋषि आगळ आवि पडिओ ॥ ऋषीजीए दीधो नवकारो, लीधो किंनरनो अवतारो ॥ सु० ॥ ६ ॥ दश सहस वरसनो [2]आयो, भोगवतो पुण्य प्रभावो ॥ सो देव चवीने आवे, वदलो लेवे सुख पावे ॥सु०॥ ॥ ७ ॥ 'विदग्ध' नगर छे वारु, राजा छे अधिक उदारु ॥ 'प्रकाशसिंह' नर नाहो, 'प्रवरा' रेवतिनो नाहो ॥ सु० ॥ ८ ॥ सहु साजनने रे सुहायो, 'कुंडल मंडित' सुत जायो ॥ सुत सुंदर अधिक सलूणो, सुत तेज प्रतापे दूणो ॥ सु० ॥ ९ ॥ 'कयान' भवमें भमतो, सो वादि जमारो गमतो ॥ नगरी 'चक्रपुर' राजे, 'चक्रध्वज' राज विराजे ॥ सु० ॥ १० ॥ 'धूमसेन' [3]पुरोहित तेहने, 'स्वाहा' रमणी छे जेहने ॥ जायो तिहां 'पिंगळ' नंदो, उपज्यो मा-मन आणंदो ॥ सु० ॥ ११ ॥ 'अतिसुंदरी' बेटी राजानी, रूप करती अति विग्रानी ॥ श्री आचारजजी पासे, 'पिंगळ' पण पढे उल्लासे ॥सु०॥१२॥ तत्र तो बंधाणो नेहो, पिंगळ ने कुंवरी तेहो ॥ संगतथी वीणसे कामो, एम जोजो बहुला ठामो ॥ सु० ॥ ॥ १३ ॥ कुंवरीने लेई नाठो, ओ ब्राह्मणीओ अति [4]धाठो ॥ 'विदग्ध' नगर चलि आयो, वसवानो मन ठहरायो ॥ सु० ॥ १४ ॥ कसब न कोई जाणे, तृण लाकड सूळी आणे ॥ जिम तिम तो पेट भरेवो, विण कसब ज एम करेवो ॥ सु० ॥ १५ ॥ ए कसब तणी अधिकाई, निज पुरुषें लहे रे वडाई ॥ ए कसब कळाए दीठो, [5]शशि रुद्र तणे शिर वेठो ॥ सु० ॥ १६ ॥ 'अतिसुंदरि' सुंदरताए, नृप सुतने को न वताए ॥ सा लीधी तेणे छीनाई, 'पिंगळ' रहियो

---

१ नाम. २ आयुष्य. ३ कुळगोर. ४ धीठो; कठण हैयानो (धीट.) ५ शीवने माथे चंद्र वेठो.

मुख थाई ॥ मु० ॥ १७ ॥ भय बाप तणो अति आणी, पर्वतमें पल्ली ठाणी ॥ 'कुंडलमंडित' तिहां वसिओ, सुख दुःख न देखे रसिओ ॥ मु० ॥ १८ ॥ नारीनो आणी वियोग, पिंगळे तव लीधो योग ॥ चित्तथी नवी छूटे नारी, घाटी ए महोटी भारी ॥ मु० ॥ ॥ १९ ॥ दशरथनो देश विणासे, 'कुंडलमंडित'जन त्रासे ॥ तव 'वालचंद्र' चढि आयो, बांधी नृप पासे लायो ॥ मु० ॥ २० ॥ तव दीनपणुं तस देखी, करुणा नृपने सुविशेषी ॥ छोडी दीधो तीण वारो, 'कुंडलमंडित' सुकुमारो ॥ मु० ॥ २१ ॥ ते बाप–राज्यने काजे, कुंवरजी रहे नीति साजे ॥ 'मुनीचंद्र' ऋषीश्वर संगे, हुओ श्रावक अति उछरंगे ॥ मु० ॥ २२ ॥ राज्य–वांछना मांही, तस प्राण ज छूटया मांही ॥'[1]'जनक' घरे अवतारो, [2]निसुणो 'सीता' सुविचारो ॥ मु० ॥ २३ ॥ [3]'सरसा' पण भवमें भमती, सा फरे इच्छाए रमती ॥ होई पुरोहितनी कुमारी, सा पढवे गुणवे सुभारी ॥ मु० ॥ २४ ॥ 'वेगवती' कहेवाणी, संजम साथे मन आणी ॥ ब्रह्म देवलोके होइ आवी, राणी उदर उपनी टावी ॥मु०॥२५॥ कुंवर कुंवरी दो जायां, ते युगलपणे सुखदायां ॥ तास 'विदेहा' हरखी, सुत पुत्रीनुं मुख निरखी ॥ मु० ॥२६ ॥ 'पिंगळ' मुनिवर गुणवंतो, पहेले सुर लोके पहुतो ॥ अवधिज्ञानथुं देखे, ठवतो अति रीस विशेषे ॥ मु० ॥ २७ ॥ तव ते बाळक अपहरियो, ते सुरवर द्वेषे भरियो ॥ जाणे अब अमर्ष पोषुं, मारीने मन संतोषुं ॥ मु० ॥२८॥ विवेके विचारे तामो, ए छे पातिकनो ठामो ॥ वैर नवो रे वसावो, संसार घणो रे [4]वधावो ॥मु० ॥ २९ ॥ पंचेंद्रीय केरो पापो, सहेवो नरके ए संतापो ॥ ते माटे तो ए वालो, हणतां दूषण असरालो ॥ मु० ॥ ३० ॥ एम विमासी देवो, वैताढयगिरि ततखेवो ॥ छ-

---

१ जनकनाघेर पूत्रपणे भामंडल अवतर्या. २ हवे सीतानो विचार सांभळो. ३ सरसा जे ईशान देवलोकमां देवी थई हती ते त्यांथी चवी घणा भव करी 'वेगवती' नामे उपनी. त्यांथी दिक्षा लेई ब्रह्म देवलोकमां जई त्यांथी जवी जनक राजानी स्त्री 'विदेहा'ने पेटे अवतरी. ४ वधारवो.

क्षिण श्रेणे सोहंतो, मोटानां मन मोहंतो ॥ सु० ॥ २१ ॥ 'रथनुपुर' पुर चलि आया, भूषणशुं भूषी काया ॥ ते वाळक वनमां मूके, ते विबुध विचार न चूके ॥ सु० ॥ २२ ॥ जब खेचर 'चंद्रगति' दीठो तव लोचन अमिय पइठो ॥ उठाई उंचो लीधो, त्रीया 'पुष्पवती'ने दीधो ॥ सु० ॥ २३ ॥ घरे नहीं छे को संतानो, ए आरति छे असमानो ॥ मुजने तुठ्यो किरतारो, ए दीधो देव कुमारो ॥ सु० ॥ ॥ २४ ॥ लोकोमां एम सुणायो, राणीजी नंदन जायो ॥ तव ओछव अधिक करीजे, लच्छीनो लाहो लीजे ॥ सु० ॥ २५॥ तनुकी अति कान्ति कहीजे, 'भामंडल' नाम धरीजे ॥ ए सतरमी छे ढाळो, केशराज कहे सुविशालो ॥ सु० ॥ २६ ॥

दुहा. (धन्याश्री रागे.)

'विदेहा' रे विशेषथी, सुत दुःख सायर मांहे ॥ झुरे आंसू नाखती, पति समजावे माहे ॥ १ ॥ भवांतरने वयरीए, अपहरिओ सुत एह ॥ शोध करीश हुं सही, म करीश तुं अंदेह ॥ २ ॥ स्थानक स्थानक सोधियां, गिरि गुहिर आराम॥ खबर न पाम्यां पुत्रनी, राजा राणी ताम ॥ ३ ॥ पुत्रीनुं मुख देखतां, शीतळताने पाम ॥ बोलावी मा बापजी, 'सीता' एहवे नाम ॥ ४ ॥

॥ ढाळ १८ मी ॥

(कर्म तणी गति किणही न जाणवी हे—ए देशी)

सीता कुंवरी तो तव वाधती रे, चंद्रकळा जिम देख ॥ अनुक्रमे यौवन देह पामिओ रे, रुप कळा सुविशेष ॥ सीता सुंदरी रे, मनुष्य लोक मझार ॥ रूप पुरंदरी रे, सील शिरोमणी नार ॥ सीता सुंदरी रे ॥ १ ॥ को वर होशे एहनो रे, भूचर खेचर राय ॥ आरति आणे बापजी रे, वर रुडे सुख थाय ॥ सी० ॥ २ ॥ देखाव्या वसुधा विषेरे, राजा राजकुमार ॥ सारिखो संसारमें रे, कोई न

एक लगार ॥ सी० ॥ ३ ॥ 'अर्धवरवर' देशना रे, 'अंतरंग' तस नाय ॥ म्लेच्छ महा मयमंत छे रे, देश उजाडे ताम ॥ सी० ॥ ॥ ४ ॥ 'जनक' न पहोंचे तेहने रे, दूत मोकले एक ॥ राजा 'दशरथ' पाखती रे, बोले आणी विवेक ॥ सी० ॥ ५ ॥ सूर्य साहमुं देखिये रे, आवे छिंक जे वार ॥ भीडाणो छे भूपति रे, आगे देव विचार ॥ सी० ॥ ॥ उठ्यो अति आतुर थइ रे, वाज्यां ढोल दुमाम ॥ असवारी करवा भणी रे, ताम शुं बोले 'राम' ॥ सी० ॥ ७ ॥ तुमे पधारो छो सही रे, सूराशुं संग्राम ॥ अमने घर बेसी रह्यां रे, किसी वधशे [1]माम ॥ सी० ॥ ८ ॥ [2]अनुज्ञाने आगे करी रे, चाल्यो राम नरेश ॥ चतुरंगिणी सैन्या सजी रे, मिथीला पुरिय मवेश ॥ सी०॥ ९ ॥ असुरशुं आवी अड्या रे, सु-भट जीके झुंजार ॥ [3]उठावणि असुरो तणी रे, सही न शक्या एक वार ॥ सी० ॥ १० ॥ धनुष्य चढावी रामजी रे, करतो उठावणी आप॥ असुर सहु अलगा थया रे, धर्म थकी जेम पाप ॥ सी० ॥ ॥ ११ ॥ जनक तणा [4]जनपद तणो रे, टळ्यो [5]सयल कलेश ॥ राजाजी सुख पामीआ रे, रंग विनोद विशेष ॥ सी० ॥ १२ ॥ सीता दीधी रामने रे, सारिखो संयोग ॥ भलुं भलुं भाखे वणुं रे, हर्षे सघळा लोक ॥ सी० ॥ १३ ॥ सीता रुप सोहामणुं रे, निसु-णीने सुर देव ॥ निरखण हेते आविआ रे, सीता घरे ततखेव ॥ सी० ॥ १४ ॥ केश नेत्र पीळां खरां रे, तुंबी छत्रिका धार ॥ दंडपाणी [6]कोपीनशुं रे, शिरहि [7]शिखा सुविचार ॥ सी० ॥ १५ ॥ नारद रुप डरामणुं रे, देखी सीता बाळ ॥ नाठी थरहर ध्रूजती रे, गई घरमां तत्काळ ॥ सी० ॥ १६ ॥ कंठ शिखा बांहे धरी रे, द्वारपाळ ने दास ॥ सोहि रह्या जइ नाशके रे, हरण पड्यो जेम पाश ॥ सी० ॥ १७ ॥ कलकल सुणी जन आविया रे, हाथ ग्रही हथी-यार ॥ मारमार करता थका रे, जाणे जम अवतार ॥ सी० ॥१८॥

१ हांस; प्रीत. २ आज्ञा; रजा. ३ युद्ध. ४ देश. ५ सघळो. ६ लंगोटी. ७ चोटली.

नारद ऋषीने देखतां रे, सुसतां पडिया सोइ ॥ [1]शनै शनै सहु निकळ्या रे, काम करे सो जोइ ॥ सी० ॥ १९ ॥ रुप लखी सीता तणुं रे, भामंडलने आय ॥ देखाडे पट देखतां रे, कुंवर दुचिंतो थाय ॥ सी० ॥ २० ॥ दुचिंताइ कुंवर तणी रे, पूछे मित्रा साथ ॥ पट तदा ते दाखवे रे, ऋषी पुछ्युं नरनाथ ॥ सी० ॥ २१ ॥ 'मिथीला' नगरी छे भली रे, 'जनक' तिहां भूपाळ ॥ 'विदेहा' उदरे उपनी रे, 'सीता' रूप रसाळ ॥ सी० ॥ २२ ॥ [2]अमरी कुंवरी नागनी रे, में दीठी अविलोय ॥ वारंवार विचारतां रे, सीता समि नहीं कोय ॥ सी० ॥ २३ ॥ जेहवी छे सा सुंदरी रे, तेहवी लखी न जाय ॥ लखी तैसी कही को शके रे, अचरज छे खगराय ॥ सी० ॥२४॥ भामंडलने भामिनी रे, जइरे मीले एक जोड ॥ साचुं सुख संसारनुं रे, महारे मन ए कोड ॥ सी० २५ ॥ सुत वचने संतोषिओ रे, भलुं करे किरतार ॥ विसर्जिओ ऋषी राजिओ रे, उद्यमनो अधिकार ॥ सी० ॥२६॥ खग 'चपल गति' मोकल्यो रे, करवाने अपहार ॥ राजाने लेइ [3]आवियोरे, किणही न जाणी सार ॥ सी० ॥ २७॥ उठी आयो साहमो रे, मिळिओ बांह पसार ॥ कुशल वात पूछी घणी रे, भिति तणे रे प्रकार ॥ सी० ॥ २८ ॥ 'जनक' तुमारी सांभळी रे, पुत्री रत्न प्रधान ॥ नारि निरुपम जेटली रे, तेहमां तिलक समान ॥ सी० ॥ २९ ॥ ए छे अनुपम कन्यका रे, जेम तुम भाखी तेम ॥ सर्व कळा गुण आगळी रे, पण देवाये केम ? ॥ सी० ॥ ३० ॥ दीधी दशरथ नंदने रे, अवरने केम देवाय? ॥ मणी माथे छे सापने रे, कहो केम लीधो जाय ?॥ सी० ॥ ३१ ॥ मिति भणी मागुं अछुं रे, नहींतर तो [4]अपहार ॥ करतां वेळा छे किसी रे, राखुं छुं व्यवहार ॥ सी० ॥ ३२ ॥ अमने जीती रामजी रे, परणे न कन्या एह ॥ एह 'भामंडल' परणशे रे, एमां नहीं को संदेह ॥ सी० ॥ ३३॥

१ धीमेधीमे. २ देवी. ३ 'चपळगति' खेचरे जनकराजानुं रात्रमां ... करी पोताना स्वामी (चंद्रगति= भामंडलना पिता) ने साप्या. ४ हरी जवुं.

'वज्रावर्त'ज नामथी रे, अने 'अरणवा वर्त्त' ॥ धनुष्य अछे घरे महारे रे, मंडपे आणी धरंत ॥ सी० ॥ ३४ ॥ यक्ष हजारे सेवियां रे, अतिशयवंत अतीव ॥ गोत्रज देवीनी परे रे, सेवीए रे सदैव ॥सी० ॥ ३५ ॥ धनुष्य नमाया हम नम्या रे, [1]रुकटी करवा नेम ॥ समजो सिधी वातमें रे, जेम आपणो रहे प्रेम॥ सी० ॥ ३६ ॥ एह अचंबो छे खरो रे, एतो प्रत्यक्ष आज ॥ [2]एकहीने चढोडवेरे, सारो वंछित काज ॥ सी० ॥ ३७ ॥ खेचर 'चंद्रगति' चालिओ रे, पुत्र अने परिवार ॥ धनुष्य दोइ साथे भलां रे, राजा लेइ लार ॥ सी० ॥ ॥ ३८ ॥ 'मिथीला' नगरी आविया रे, बाहिर डेरा दीध ॥ वर्णन तो विद्याधरो रे, पृथ्वी मांहे प्रसिद्ध ॥ सी० ॥ ३९ ॥ अष्टादशमी ढाळमें रे, वस्तु भलीनी चाह॥ केशराज पुगे सही रे, जो होय पुण्य अगाह ॥ सी० ॥ ४० ॥

दुहा. (मारु रागे)

'जनक' 'विदेहा' नारिशुं, संभळावी सहु वाय ॥ साल समी साले सही, कहे राणी विललाय ॥ १ ॥ देव न तृप्तो तुं हुओ, लीधो पुत्र प्रधान ॥ लेवी चाहे पुत्रीका, केम राखशुं प्राण ॥ २ ॥ स्वेच्छाए परणेतनो, हर्ष घणो संसार॥ अणइच्छाए परणेतनो, हर्ष न होय लगार ॥ ३ ॥ दैव योगे श्री रामजी, धनुष्य चढावा आय ॥ अवर नेरे चढावतां, अण सर्ज्यु दुःख थाय ॥ ४ ॥ जनक कहे जाणे नहीं, राम महा बळवंत ॥ में दीठो संग्राममें, पौरसनो नहीं अंत ॥ ॥ ५ ॥ समजावी सा सुंदरी, पूजी धनुष्य उदार ॥ मंडप मांही तेडिआ, राजा राजकुमार ॥ ६ ॥ दिव्याभूषण धारिने, सखीओने परिवार ॥ मंडपे आवी जानकी, इंद्राणी अवतार ॥ ७ ॥ धनुष्य तणी पुजा करी, मनमें समरे राम ॥ मनसा वाचा कर्मणा, अवराशुं नहीं काम ॥ ८ ॥

---

१ योग्य तजवीज़; इच्छा (रुचि.) २ एक धनुष्यने चढाववाथी.

॥ ढाळ १९ मी. ॥

(काना मीत लागी हो-ए देशी)

सीता रामे राची हो ॥ जेम चकोरी चंद शुं, ए मीतज साची हो ॥ ॥ सी० ॥ १ ॥ भूचर खेचर राजवी, भरमाणा भारी हो ॥ भाग्य वडो ते भूपनो, जे ए पावे नारी हो ॥ सी० ॥ २ ॥ नारदे भाखी जेहवी, सा तेहवी जोइ हो ॥ 'भामंडल' भूंइ पड्यो, अती परवस्य होइ हो ॥ सी० ॥ ३ ॥ जनक राय तिहां आयके, ए साच कहावे हो ॥ धनुष्य चडावे जे सही, ते ए कन्या पावे हो ॥सी०॥४॥ उठ्या केड काठी करी, जे राय सनूरा हो ॥ धनुष्य चडावण कारणे, सूरामां सूरा हो ॥ सी० ॥ ५ ॥ सापा साथे विंटिआ, नावे गहताउं हो ॥ फरसी हो कोइ ना शके, जे गाढाता उहो ॥ सी० ॥ ॥ ६ ॥ ज्वाला मूके छे घणी, दाजंता भांजि हो ॥ [1]अधो मुख अलगा रह्या, मन मांहे लाजी हो ॥ सी० ॥ ७ ॥ इण अवसर श्रीरामजी, लीला गति कारी हो ॥ धनुष्य समीपे आविओ, आछो अवतारि हो ॥ सी० ॥ ८ ॥ चंद्रगत्यादिक राजवी, करता अति हासो हो ॥ खेचर खेंची न ठहेर्यो, एहनी शी आशो हो ॥ सी० ॥ ९॥ [2]वज्रपाणी जेम वज्रने, राघवजी हरसे हो ॥ शान्त करी अही अग्निने, कर साथे फरसे हो ॥ सी० ॥१०॥ [3]नेत्र तणी परे वाळीने, प्रभु पणछ चढावे हो ॥ आंख कर्णांतक खेंचीने, टंकारव सुणावे हो ॥ सी० ॥ ११ ॥ राम गळे वर मालिका, सीता पहेरावे हो ॥ काज सर्युं चित्त चिंतव्युं, अधिकुं सुख पावे हो ॥ सी० ॥ १२ ॥ बीजो [4]लक्ष्मण चढाइयो, एहि विध कीधी हो ॥ आष्टदश वर कन्यका, खग राया दीधी हो ॥ सी० ॥ १३ ॥ विलखाणो विद्याधरू, भामंडल लेई हो ॥ निज नगरे चलि आईयो, भूमंडल केई हो ॥ सी० ॥ १४ ॥ तेड्या दशरथ राजवी, सहु सज्जन साथे हो ॥ विवाह भलो सीता तणो, कीधो नरनाथे हो ॥ सी० ॥१५॥

---

१ नीचुं (अधः). २ इंद्र. ३ नेतरनी सोटी. ४ अर्णवावर्त.

जनक रायनो भाईजी, भलो 'कनक' कहावे हो ॥ 'भरत' भणी 'भद्रावली,' पुत्री परणावे हो ॥ सी० ॥ १६ ॥ पुत्रोने परणावीने, वहुने लेई आया हो ॥ 'दशरथ' राजा दायजो, अधिको रे लाया हो ॥ सी० ॥ १७ ॥ पुरी अयोध्या आविआ, आनंद करीजे हो ॥ घरघर रंग वधामणां, अति ओछव कीजे हो ॥ सी० ॥ १८ ॥ अनेरे दिन रायजी, ओच्छव मंडावे हो॥ मंगलीक शुभ कारणे, जल कलस भरावे हो ॥ सी० ॥ १९ ॥ [1]खोजा साये मोकल्युं, पहेलुं जळ राये हो ॥ [2]महोटीने मन रंग शुं, अधिको उच्छाये हो ॥ सी० ॥ २० ॥ दासी साये मोकल्युं, अवर स्त्रीओने पाणी हो ॥ आणी दीधुं उतावळुं, हर्षी ते राणी हो ॥ सी० ॥ २१ वृद्ध भणी ते वेगशुं नाजर न लाव्यो पाणी हो ॥ पटराणी उतावळी, मन मांहे अकळाणी हो ॥ सी० ॥ २२ ॥ सघळी मांहे हुं वडी, मुजने जल नाप्युं हो॥ मान वीना शुं जीववुं, मरवा मन थाप्युं हो ॥ सी० ॥ २३ ॥ एम [3]विमासी मांडिओ, राणीए गले [4]पासो हो ॥ [5]शोच नहीं नारी उन्हे, ए देखो तमासो हो ॥ सी० ॥ २४ ॥ एटले राजा आविओ, ते पासो कापे हो ॥ बांहे ग्रही सा सुंदरी, [6]उत्संगे थापे हो ॥सी०॥ ॥ २५ ॥ कांइ मरे तुं माननी, कहे कोणे अपमानी हो ? ॥ आंसु नाखी भाखती, सा गदगद वाणी हो ॥सी०॥ २६ ॥ अवरांने जल मोकल्युं, हुं क्युं चित्त न आणी हो ? ॥ एटले नाजर आविओ, आप्युं ते पाणी हो ॥ सी० ॥ २७ ॥ पाणी मस्तक मुकीयुं, राणी सुख मान्युं हो ॥ धन्य जन्मारो माहरो, में आजज जाण्युं हो ॥ ॥ सी० ॥ २८ ॥ राजाए नाजरने पुछियुं, केम वार लगाइ हो ?॥ वृद्ध भणी प्रभु वेगशुं, हुं नहीं शक्यो आइ हो ॥ सी० ॥ २९ ॥ सुधा पाव पडे नहीं, चालंतां पग [7]धासुं हो॥ खुं खुं करतो खांसतो,

---

१ अंतःपुरमां रहेनार नपुंसक, जेने नाजर कहे छे ते. ए फारसी भाषानो शब्द छे. (ख्वाजह). २ कौशल्याने.

३ विमासवुं=मोटा विचारमां—अंदेशामां पडवुं ते. ४ फांसो (पाश.) ५ अफसोस. ६ खोळे. ७ घसुं.

सुगालो दिशुं हो ॥सी० ॥३०॥ दांत पड्या खोखो थयो, मुख लाळ पडंती हो ॥ नारि न आवे [1]आसनी, नवी [2]सार करंती हो ॥सी०॥ ॥ ३१ ॥ जोर घटे तन लीलरी, काने न सुणाय हो ॥ कर कंपे शीर धुजणी, वुढापाए थाय हो ॥ सी० ॥ ३२ ॥ वुढापाना दोष ए, राजाजी जाणे हो ॥ विषय थकी मन वाळीने, वैरागे आणे हो ॥ सी० ॥ ३३ ॥ 'सत्यभूती' नामे भला, मुनिवर चाउनाणी हो ॥ वनमें आवी समोसर्या, गुरु आगम जाणी हो ॥ सी० ॥ ३४ ॥पुत्रोशुं तव रायजी, वहुवर ने सासु हो ॥ वंदन काजे आविआं, पुरलोक उल्लासेहो ॥ सी० ॥ ३५ ॥ देई प्रदक्षिणा साधुने, पद पंकज वंदे हो ॥ सन्मुख सेवा साचवे, भव पाप निकंदे हो ॥ ३६ ॥ 'चंद्रगति' सुत नारीशुं, खेचर परिवारे हो ॥ '[3]रथ आवर्त्त'ज परवते, जई क्रीडा कारे हो ॥ सी० ॥ ३७॥ [4]वाहुडता नजरे पड्या, ऋषी राय विराजे हो ॥ आवीने सेवा करे, ऋषी देशना साजे हो ॥ ॥ सी० ॥ ३८ ॥ अभिलाषी सीता तणो, भामंडल दीठो हो ॥ मात पिता सुत नारीनो, भव भाख्यो मीठो हो ॥ सी० ॥ ३९ ॥ 'भामंडल' सीता सही, युगलपणे जायां हो ॥ मात 'विदेहा' जाणवी, कहीने समजायां हो ॥ सी० ॥ ४० ॥ 'पिंगळ' देवे तुं हर्यो, निज वैर विचारी हो ॥ तुं वाध्यो खग मंदिरे, घरे एह कुमारी हो ॥ सी० ॥ ४१ ॥ जातिस्मरण पामिने, 'भामंडल' देखे हो ॥ साधु वदे साचो सहु, मन मांहे विशेषे हो ॥ सी० ॥ ४२ ॥ मूर्छाए धरती पडयो, उपाडी लीधो हो ॥ पगे लाग्यो सीता तणे, में अविनय कीधो हो ॥ सी० ॥ ४३ ॥ सीता दे आशीशजी, चिरंजीवो भाइ हो ॥ करे घणी पगे लागणी, मात्रित्र वोलावी हो ॥ सी० ॥ ४४ ॥ धाय मिलिया रामजी, लिये कंठ लगाइ हो ॥ मिथ्रीथी मीठी खरी, जगमें एह सगाइ हो ॥ सी० ॥ ४५ ॥ भामंडल पट थापियो, आपणपे राजा हो ॥ वैरागे व्रत आदरे, गुरु तारण ताजा हो ॥ सी० ॥ ॥ ४६ ॥ साधु नमी राजा नमी, नमि रावव राया हो ॥ भामंडल'

---

१ पासे. २ सहायता. ३ रथावर्त्त. ४ पाछा फरतां.

सीता नमी, निज मंदिरे आया हो ॥ सी० ॥ ४७ ॥ ढाल भली ए-गणसमी, सीता परणावी हो ॥ केशराज श्री रामनी, पटनारि कहावी हो ॥ सी० ॥ ४८ ॥

दुहा. (सवाव रागे)

'सत्यभूति' मुनीवर भलो, सत्य वदे सुविशाल ॥ शासन [1]सोह वधारणो, षट् काया प्रतिपाल ॥ १ ॥ विधिशुं देइ प्रदक्षिणा, कर-जोडी नरनाथ ॥ प्रश्नकरे परगट पणे, निसुणे सघळो साथ ॥ २ ॥

॥ ढाळ २० मी ॥

(वीर नृपति अन्यदा समे—ए देशी)

इमशुं भाखो एहजी, पूरव भवांतर वात ॥ साधुजी ॥ सुख दुखनो अवदातजी, वांदि जयारो जात ॥ सा० ॥ इ० ॥ १ ॥ 'सेनापुर'थो सुंदरु, 'भावन' शाह सुजाज ॥सा०॥ [2]पत्नीथी नमु 'दीपिका,' सुता 'उपास्ति' अजाण ॥ सा० ॥ इ० ॥ २ ॥ साधुनी निंदा करी, भवमें भमी अपार ॥ सा० ॥ जीव तुमारो ओ अछे, आगे सुणो विचार ॥ सा० ॥ इ० ॥ ३ ॥ 'चंद्र पुरी' रे सुहामणी, 'धनगिरि सुंदरि नार ॥ सा० ॥ 'वरुण' नामे सुत जाइयो, वर्त्ते शुभ व्य-वहार ॥ सा० ॥ इ० ॥ ४ ॥ साधूनी सेवा करे, श्रद्धाळु सम भाय ॥ सा० ॥ सुख दुःखना अनुसारथी, मनि तो उपजे आय ॥ ॥ सा० ॥ इ० ॥ ५ ॥ धातकी खंडे जाणीए, उत्तरकुरु वर खेत ॥ सा० ॥ युगलपणे तिहां उपन्यो, शुभ कर्मनो हेत ॥ सा० ॥ ॥ इ० ॥ ६ ॥ तीन पल्यनो आउखो, भोगवी सुर सुख सार ॥ ॥ सा० ॥ 'पुख्खला' नामे छे पुरी, 'पुख्खलावति' मझार ॥ सा० ॥ इ० ॥ ७ ॥ 'नंदिघोष' राजा भलो, 'पृथ्वी' राणी होय ॥ सा० 'नंदीवर्द्धन' नामथी नंदन नीको जोय ॥ सा० ॥ इ० ॥ ८ ॥ 'नंदिवर्द्धन'ने दीयो, राये राज्य ने वार ॥ सा० ॥ 'यशोधर' गुरु [3]पासती, आप हुआ अणगार ॥ सा० ॥ इ० ॥ ९ ॥ श्रावकनां

१ शोभा वधारनार. २ स्त्री हर्ता. ३ पासे; (पाछळ पण पास्ने.)

व्रत पाळियां, पंचम कल्पे देव ॥ सा० ॥ जयजयकार हुओ घणो, सुरवर सारे सेव ॥ सा० ॥ ह० ॥ १० ॥ पूर्व विदेहे जाणिये, वैताढ्ये सुविशेष ॥ सा० ॥ उत्तर श्रेणिए छे भलो, 'शशिपूर' नामे देश ॥ सा० ॥ ह० ॥ ११ ॥ 'रत्नमालि' विद्याधरु, 'विद्युतलता' नार ॥ सा० ॥ 'सूर्यजय' जय कारियो, पुत्र भलो अवधार ॥ सा० ॥ ह० ॥ १२ ॥ 'रत्नमाली' नृप चालियो, 'सिंहपुरी'नो ईश ॥ सा० ॥ 'वज्रनयन' ने जीतवा, मनमें आणी रीश ॥ सा० ॥ ह० ॥ १३ ॥ सिंहपुरीने बाळतो, वाळे अंवला वाळ ॥ सा० ॥ [1]पशु पंखीथी ना टळे, होइ रह्यो विकराल ॥ सा० ॥ ॥ ह० ॥ १४ ॥ पूर्व जन्म तणो भलो, पुरोहितनो जीव ॥ सा० ॥ 'उपमन्यु' ए नामथी, देव दयाळ सदीव ॥ सा० ॥ ह० ॥ १५ ॥ 'सहश्रार' सुर लोकथी, आवी बोले एम ॥ सा० ॥ उत्कृष्ट पातिक एहवुं, तुमने सूजे केम ? ॥ सा० ॥ ह० ॥ १६ ॥ 'भूरी सुनंदन' तूं हतो, पूर्व जन्मारे राय ॥ सा० ॥ मांस तज्योथो तें सही, विप्र खवाड्यो आय ॥ सा० ॥ ह० ॥ १७ ॥ सोहि [2]पुरोहित एकदा, 'स्कंद' हण्यो गज थाय ॥ सा० ॥ 'भूरी सुनंदन' राजिए, घरे आण्यो गहताय ॥ सा० ॥ ह० ॥ १८ ॥ सो हाथी रणमें हण्यो, 'भूरी सुनंदन' धाम ॥ सा० ॥ 'गंधारी' उदर उपन्यो, 'अरिसुदन' तस नाम ॥ सा० ॥ ह० ॥ १२ ॥ जातिस्मरण पामियो, लीधो संजमभार ॥ सा० ॥ कल्प आठमे देवता, सोहे देव उदार ॥ सा० ॥ ह० ॥ २० ॥ 'भूरिसुनंदन' पामियो, अजगरनो अवतार ॥ सा० ॥ दावानळ मांहे बळ्यो, कर्म न चूके लार ॥ सा० ॥ ह० ॥ ॥ २१ ॥ नरके पहोंच्यो दूसरे, उहांहीमें तुज आय ॥ सा० ॥ समजाव्यो ते कारणे, ए तुं हुओ राय ॥ सा० ॥ ह० ॥ २२ ॥ मांस तजीने वापर्युं, तेहनां ए फळ लाध ॥ सा० ॥ आज होइने आकरो, कांई

---

१ पशुपंखीथी नहीं डरतां विकराळ थइ रह्यो. २ पुरोहित कहेछे के, हुं पुरोहितना भवे 'स्कंद' राजाना मारवाथी मरीने, हाथी थयो, त्यांथी मरीने 'भूरनंदन' राजानी स्त्री 'गंधारी'ना पेटे पुत्रपणे उपन्यो.

करे अपराध ॥ सा० ॥ ह० ॥ २३ ॥ एम सुणीने ऊवट्यो, 'कुल नंदन' नृप कीध ॥ सा० ॥ 'सूर्यजय' साथे करी, राजा संजम लीध ॥ सा० ॥ २४ ॥ स्वर्ग सातमे भोगवी, सुर सुखनो विस्तार ॥ सा० ॥ 'सूर्यजय' चवी तुं हुवो, 'दशरथ' राय उदार ॥सा०॥ ॥ ह० ॥ २५ ॥ 'रत्नमाली' आवी हूआ, 'जनक' रायजी एह ॥ सा० ॥ 'कनक' जनक भाई भलो, 'उपमन्यु' ससनेह ॥ सा०॥ ॥ ह० ॥ २६ ॥ 'नंदिघोष' ग्रैव्येकमां, भोगवी सुर सुख भूरि ॥ सा० ॥ 'सत्यभूति' ए हुं हुवो, सूरि शिरोमणी सूरि ॥ सा० ॥ ॥ ह० ॥ २७ ॥ एम सुणी वैरागिया, नमगी गुरुना पाय ॥सा०॥ राजा मंदिर आवियो, लोक लीया बोलाय ॥ सा० ॥ ह० ॥ २८ ॥ पुत्र पतोता पूछियुं, पूछ्युं वडा मंत्रीश ॥ सा० ॥ पूछि सघली राणीने, संजम साथे जगीश ॥सा०॥ ह०॥ २९ ॥ एह वीसमी ढालमें, पूर्व भवांतर भेद ॥ सा० ॥ केशराज गुरु भाखिओ, टल्यो सघलो खेद ॥ सा० ॥ ह० ॥ ३० ॥

दुहा. (गोडी रागे)

भरत भणे प्रभुजी सुणो, हुं व्रत लेशुं लार ॥ हेत न जाणे आपणो, ते साथे लोक गमार ॥ १ ॥ पहेलुं दुख तो एक ए, विरह तुमारो होय ॥ अह संसार वधारणो, कोण देखे दुख दोय ॥ २ ॥

॥ ढाळ २१ मी ॥

(कदि मिळशे रे मुनिवर एहवा—ए देशी.)

'कैकेयी' राणी रे चिंतशुं चिंतवे, पति सुत दोई जाय रे ॥ किस्युं करशुं पछी एकली, [1]वासर [2]दुखभर थाय रे ॥१॥ ए [3]विधि विलखित जाण्यो नवी पडे, जुवो अति मति साजी रे ॥ अगवडिओ रे घाट घडे घणो,

---

१ दिवस. २ दुःखथी भरेलो. ३ विधिना लेखनी जाण (खबर) पडे नहि.

घडीयो नाखे भांजी रे ॥ ए विधि० ॥ ए आंकणी ॥ २ ॥ प्रभुजी तो राख्या नवी रहे, तो हुं सुतने राखुं रे ॥ वर भंडारे जेछे माहरो, ते हुं आजज भाखुं रे ॥ ए विधि० ॥ ३ ॥ विनय करीने विनिता विनवे, प्रभुजी करी [1]परसादो रे ॥ आपो मुज वर जे तुमे भाखिओ, जेम पामुं अल्हादो रे ॥ ए० ॥ ४ ॥ भूपति भाखे भामिनी सांभळो, जे चाहे ते मांगोरे ॥ चारित्र निषेधक टाळीने सहु, मांगी मारग लागो रे ॥ ए० ॥ ५ ॥ प्रभुजी तुम तो संजम आदरो, 'भरत' भणी दीओ राजो रे ॥ बोली वाचा पाळो आपणी, उरण थाओ आजो रे ॥ ए० ॥ ७ ॥ एम सुणीने स्वामि कहे सही, अवही न विले कांय रे ॥ एटले लक्ष्मण राम पधारिआ, वतलाव्या तव राय रे ॥ ए० ॥ ६ ॥ कैकेयीने स्वयंवर मंडपे, मांड्योथो संग्रामो रे ॥ कैकेयी रे तिहां हुई सारथी, हूं जीत्यो थो तामो रे ए० ॥ ८ ॥ में वर दीधो थो ते अवसरे, सो तो अव हुं आपुं रे ॥ देश [2]विलायति पदवी आपणी, भरत भणी अव थापूं रे ॥ ए० ॥ ९ ॥ राम कहे रे अति अभिरामजी, ए तो आछो कामो रे ॥ राम अछे रे सोइ भरतजी, भरत अछे सोइ रामो रे ॥ ए०॥ १० ॥ आंखज [3]वामिनि ने दाहणी, एक सरिखी होई रे ॥ प्रभुजीने तो छैये सारिखा, भरत अने हुं दोई रे ॥ ए० ॥ ११ ॥ एम निसुणी रे अमिय समानडां, राम वचन अभिरामो रे ॥ मंत्रीशरने रे तेडे जेटले, भरत भणेछे तामो रे ॥ ॥ ए० ॥ १२ ॥ हुं प्रभु साथे थाइश संजमी, अवर न बीजी वातो रे ॥ महोटो वंधव पदवीनो धणी, वसुधा मांहे विख्यातो रे ॥१३॥ कही सुणी रे मनमें नाणी ए, आप विचारी कामो रे ॥ करतां दूर्जन लोक हसे नहीं, अरु वधे बहु मामो रे ॥ ए० ॥ १४ ॥ भूपति भाखे तुं वत्स कां करे, मुज प्रतिज्ञा भंगो रे ॥ में वर दीधो थो तुज मा भणी, जव जीत्योथो जंगो रे ॥ ए० ॥ १५ ॥ सो वर ताहरी माये मांगिओ, में पण दीधो देखो रे ॥ मात पीतानी आज्ञा पाळवी,

---

१ कृपा. २ एं अरबी शब्द छे. तेनो अर्थ स्वदेश; जन्मभूमि एवो थाय छे. ३ डाबी अने जमणी.

तुम शाने सुविशेषो रे ॥ ए० ॥ १६ ॥ राम कहे रे तुजने राजनी, नवी छे वांछा कोइ रे ॥ तात तणो रे बोल न लोपवो, हैये विमासी जोइ रे ॥ ए० ॥ १७ ॥ आंखे पाणी नाखतो घणुं, बोले गदगद वाणी रे ॥ चरण कमल श्री राम तणा नमी, दो कर मस्तके आणी रे ॥ ए० ॥ १८ ॥ धणी किसी ए केळवणी करो, सो वातांकी एको रे ॥ राम छतां हुं राजा न थाउं, माहारी एहिज टेको रे ॥ ए० ॥ ॥ १९ ॥ राजाजीशुं राम तदा कहे, भरत वचन ए साचो रे ॥ हुं वनवासे जाउछूं सही, पाळो तुमे ए वाचो रे ॥ ए० ॥ २० ॥ आज्ञा लेइने पगे लागीयो, मुर्छाणा तत्र बापो रे ॥ भरत सुधाई रोवेछे घणूं, हाथे ग्रही [1]शर चापो रे ॥ ए० ॥ २१ ॥ पद पंकज प्रणमी माताना, वचन वदे ससनेहो रे ॥ तारे नंदन हुं छुं जेहवो, तेहवो भरतज एहो रे ॥ ए० ॥ २२ ॥ वाचा पाळवा तणे कारणे, राज्य भरतने आप्यो रे ॥ मुज बेटां तो राज्य करे नहीं, हुं वनवासे चाल्यो रे ॥ ए० ॥ २३ ॥ माजी साहस आणजो खरो, कायर तो मत होवो रे ॥ योग वियोग जगकरतानो कियो, जळ लेई मुख धोवो रे ॥ ए० ॥ २४ ॥ एम सुणंतां धरनीए गिरि पडी, फरी फरी मुर्छा पावे रे ॥ शीतळताए करावे चेतना, हैयुं घणुं भरी आवे रे ॥ ए० ॥ २५ ॥ हुं जीवाडी रे केही पापिए, मुर्छाथी मरी जाती रे ॥ पुत्र वियोग थकी मरवु भलुं, कानी कापे छाती रे ॥ ए० ॥ २६ ॥ प्रभुजी संजम मारग आदरे, सुत होवे वनवासी रे ॥ वज्र-मयी छे सही तुं कौशल्या, जीवे कांइ विमासी रे ॥ ए० ॥ २७ ॥ राम तदा रे माताशुं कहे, एम करे केम शाणी रे ॥ कायर नारीनां ए काम छे, तुं वडराया राणी रे ॥ ए० ॥ २८ ॥ केसरी एकाकी वनमें फरे, बेपरवाही वीरो रे ॥ जननी तो घरमें बेठी रहे, नाणे कांइ अधीरो रे ॥ ए० ॥ २९ ॥ बाप तणेरे शिर [2]ऋण जो रहे, तेतो सुतनो दोषो रे ॥ मुज घर रहेतां ऋण नवी उतरे, आणो ए संतोषो रे ॥ ए० ॥ ३० ॥ एम समजावीने पगे लागिओ, अवर माय शिर

---

१ बाण. २ देवुं.

नामी रे ॥ प्रभुजी वन वसवाने चालिओ, हर्ष घणेरो पामी रे ॥ ॥ ए० ॥ ३१ ॥ एकवीसमी रे ढाले रामजी, चाल्या छे वनवासे रे ॥ केशराज कैकेयी राणीने, वचने करी सहु त्रासे रे ॥ए०॥३२॥

दुहा. (गोडी रागे)

पतिव्रता व्रत साचवे, पतिशुं प्रेम अपार ॥ ते सुंदरी संसारमें, दीसे छे दो चार ॥ १ ॥ खावे पीवे पेरवे, करवे भोग विलास ॥ सुंदरीनो मन सादरो, जबलग पूरे आश ॥ २ ॥ सुखमें आवे आसनी, दुःखमें अलगी जाय ॥ स्वार्थणी सा सुंदरी, [1]सखरामें न गणाय ॥ ३ ॥ सुसराने सादरपणे, सीताजी पगे लागि ॥ कौशल्या प्रणमी करी, चाली अनुमति मागि ॥ ३ ॥

॥ ढाळ २२ मी ॥

(श्री विमलाचल वंदिए–ए देशी)

खोळे लीधी खांचीने, बालकनी परे तेह हो ॥ न्हवरावी [2]नयनोदके, वाणी वदे ससनेह हो ॥ १ ॥ राम रसे राची घणुं, माची प्रीयने प्यार हो ॥ साची शील शिरोमणी, सत्यवंती संसार हो ॥ राम० ॥ ॥ २ ॥ वहुअर वीराने जावादे, तुं मत जाये आप हो ॥ वा'लो नहींय विदेशडो, सहवो अति संताप हो ॥ राम० ॥ ३ ॥ वाहन विविध प्रकारनां, तुं बयठी चालंत हो ॥ दोहिलो पाये चालवो, क्युं हरखे हालंत हो ? ॥ राम०॥४॥ दोहिली तृषा अरु भूखडी, दोहिलो लेवो वास हो ॥ दोहिलो टाढ ने तावडो, रहेवो नित्य उदास हो ॥ राम० ॥ ५ ॥ कोमळ काया ताहरी, दोहिलो धरतिए [3]शयन हो ॥ पिछे ही पछतावशो, पाम्याथी कूचेन हो ॥ राम० ॥ ६ ॥ प्रीयने पग बंधन कही, परदेशोमें नार हो ॥ नारी तो घरमें भली, बाहिर पडि विकार हो ॥ राम० ॥ ७ ॥ फळने पेखी पंखीयां, तुटी पडे ततकाळ

---

१ सखा=स्नेही. २ नयन+उदक=आंखनुं पाणी. ३ सूई रहेवुं.

हो ॥ नारी नयणे निरखतां, उपजे अति जंजाळ हो ॥ राम० ॥ ८ ॥ मानी हमारी शीखडी, मति जा पीयने लार हो ॥ सासुनी सेवा कर्यां, पीय सेव्यो सो वार हो ॥ राम० ॥ ९ ॥ आई ! एहवुं कां कहो, मे अळगुं न रहाय हो ॥ नारी कही तनु-छांयडी, साथे रही सुख पाय हो ॥ राम० ॥ १० ॥ वाळा सुख संभारनुं. जे को पीय विण होय हो ॥ पीय साथे दुःखही भलुं, एम भाखे सहु कोय हो ॥ ॥ राम० ॥ ११ ॥ पुरुष तणी अर्धांगना, नारीनुं नो नाम हो ॥ ते कहो अळगी किम पडे, पीयनामें विश्राम हो ॥ राम० ॥ १२ ॥ जेह नारी पीय मानिओ, तेणे मान्यो जगदीश हो ॥ नारीनुं परमेश्वरुं, नाथ नमुं निसदीस हो ॥ राम० ॥ १३ ॥ पीयुडो आगे संचरे, नारी पूंठे जाय हो ॥ चरण कमळनी [१]रेणुका, तन लागे सुख थाय हो ॥ राम० ॥ १४ ॥ पीयनुं मुख अविलोकतां, नयणे अमीय भराय हो ॥ दुःख तो सो वरसो तणुं, एक क्षण मांहे पुलाय हो ॥ राम० ॥ १५ ॥ [२]जलहरने पुंठे थकी, विद्युत् जेम शोभाय हो ॥ तेम पीयुजीनी पाखती, नारी रहे सो न्याय हो ॥ राम० ॥ १६ ॥ एम कहीने नीकळी, लही सासु आशीश हो ॥ आनम रामज रामजी, मनमें एह जगीश हो ॥ राम० ॥ १७ ॥ हुई छे होशे वळी, जे पती भक्ति नारी हो ॥ निगमें आदि उदाहरणे, सत्यवती [३]अवधारी हो ॥ राम० ॥ ॥ १८ ॥ नगर तणी नारी मिळी, रोवंती अशराल हो ॥ पतीव्रता मांहे घणुं, [४]सराहे सुविशाल हो ॥ राम० ॥ १९ ॥ कष्ट पडे वन वासनो, भय नवी माने जेह हो ॥ उभय कुळ उजवाळणी, आज अछे [५]त्रीय एह हो ॥ राम० ॥ २० ॥ हर्ष जिस्यो थयो स्वयंवरे, तेसोही वन वास हो ॥ कोई न दीसे आंतरो, [६]साहसी तने [७]शाबाश हो ॥ राम० ॥ २१ ॥ [८]आनन तो अति उजळुं आरती नहीं लवलेश हो ॥ भाग्यवती ए भामिनी, पीय साथे परदेश हो ॥ राम० ॥

---

१ रज. २ वरसाद. ३ अवधारवुं=ध्यानमां लेवुं. ४ सराहवुं=प्रशंसा करवी. ५ त्रिया; स्त्री. ६ साहसीक=साहस करनार. ७ ए फारसी शब्द छे. तेनो अर्थ धन्य पवो थाय छे. ८ मुख.

॥२२॥ लक्ष्मण कोपे कलकल्यो, काळो पीळो थाय हो ॥ जाणे अब करिए किस्युं, मति न को ठहराय हो ॥ राम० ॥ २३ ॥ वर भंडारे ए राखीने, क्युं मागे दुखदाय हो ॥ तात तो सरल स्वभाविया, कपटकारी ए माय हो ॥ राम० ॥ २४ ॥ ऋण उतारण शिर तणुं, तात किओ सुविचार हो ॥ भरत भलो थो भाइओ, कां झीलयोथो भार हो ॥ राम० ॥ २५ ॥ भरत थकी उदालीने, नृप पदवी लहुं आज हो ॥ राम रायने आपीने, सारुं वंछित काज हो ॥ राम० ॥ ॥ २६ ॥ राम न लेशे राज्यने, दुःख पामशे तात हो ॥ ए उतपात उठावशा, करे विमासी वात हो ॥ राम० ॥ २७ ॥ दुःख मत पावो तातजी, भरत करो ए राज्य हो ॥ राम चाल्या हुं घर रहुं, तो तो पामुं लाज हो ॥ राम० ॥ २८ ॥ सेवक रूपी होइने, रहिशुं प्रभुने साथ हो ॥ [1]खिजमत तो करशुं सही, सुजश दिओ जगनाथ हो ॥ राम० ॥ २९ ॥ तात तणे पगे लागीने, माजीने परणाम हो ॥ करीने लाग्यो चालवा, माय शीख दे ताम हो ॥ राम० ॥ ३० ॥ वत्स ! स्वस्थ मति ताहरी, खरूं मरूं तुज मांहे हो ॥ साथ न तजवो भाइनो, लोक वचन ए आहे हो ॥ राम० ॥ ३१ जाइ मिलो उतावळा, कांइ करो विलंब हो ॥ राम तात करी मानजो, कहे सुमित्रा [2]अंब हो ॥ राम० ॥ ३२ ॥ कौशल्या पगे लागीने, चालण लाग्यो जाम हो ॥ कौशल्या कहे मायजी, लक्ष्मण साथे ताम हो ॥ राम० ॥ ॥ ३३ ॥ राम गयो तुं जाय छे, म्हारा कवण हवाल हो ? ॥ लक्ष्मण कहे माता सुणो, न तजुं राम दुमाल हो ॥ राम० ॥ ३४ ॥ वनवासे एकाकिओ, आप रामजी जात हो ॥ हुं न करूं सेवकपणुं, तो लाजत मुज मात हो ॥ राम० ॥ ३५ ॥ त्रणे माणस चालियां, आणंतां आनंद हो ॥ सायरनी परे देखवो, रत्न गयां नहीं मंद हो ॥ राम० ॥ ३६ ॥ राजा राणी आवियां, आवियो परिवार हो ॥ बाल अने गोपालजी, मिलिया लोक अपार हो ॥ राम० ॥ ॥ ३७ ॥ पगे लागी वहोलावियां, माताजीने राय हो ॥ देइ दि-

१ ए अरबी भाषानो शब्द छे. तेनो अर्थ 'चाकरी' एवो थाय छे. २ मा.

लासा लोकने, राघवजी वन जाय हो ॥ राम० ॥ ३८ ॥ ढाळ भली बावीशमी, राम हुआ वनवास हो ॥ केशराज शुभ कर्मथी, होशे लीलविलास हो ॥ राम० ॥ ३९ ॥

दुहा. (जयतशी रागे)

गाम गामना ग्रामपती, करे घणी [1]अरदास ॥ देव इहां थानक करो, ए छे तुमारो वास ॥१॥ राम न माने वात ए, चाल्याही वन जाय ॥ गाम नगर पुर पाटणा, किहांही न रहाय ॥ २ ॥ राज्य न झाले भरतजी, आक्रोसी निज माय ॥ राम अने लक्ष्मण तणो, विरह खम्यो नवि जाय ॥ ३ ॥ चारित्रने उतावळो, राजा दशरथ ताम ॥ सामंत मंत्री मोकल्ये, वोळावण श्रीराम ॥ ४ ॥ पश्चिम दिशे जातां थकां, आवी पहोंचिया एह ॥ करी घणी अरदास पण, राम न माने तेह ॥ ५ ॥ पाछा वाळे रामजी, ओ पाछा न वळंत ॥ जाणे कदिही वाहुडे, तेहथी साथे मिळंत ॥ ६ ॥

॥ ढाळ २३ मी ॥

(झकडीनी देशी)

आगे जातांरे अटवी आवे एः नर नवी दीसेरे अधिक डरावे एः डरामणी अटवीय मांहि, नहि छेरे वीहामणी ॥ इहां उभो होइ भाखे, अयोध्यापुरनो धणी ॥ सामंत मंत्री घरे जाओ, कष्ट छे आगे घणोः कुशल कहेजो माय बापहि, आज ताइ अम तणो ॥ १ ॥ भाइ भरतने रे हम करी मानजोः तात सरीखो रे सही करी जाणजोः जाणजो भाइ भरतजीने, आंतरो कोइ मत करो ॥ बाप जाया सहु सरिखा, पाटपति तो ए खरो ॥ सामंत मंत्री इहां रहीया, आंख आंसु ढाळवेः धिक जन्मारो म्हारो रे, राम तजी घर चाळवे ॥ २ ॥ तीने माणस तेही [2]तरंगिणीः उतरियां रे उंडीथी घणीः घणी उंडी नदी हुति, तरीने कांठो ग्रहे ॥ सामंत मंत्री दृष्टी मांडी, सामां देखीने रहे ॥

---

[1] विनति. [2] नदी.

रामजी आगे पधारिया, दृष्टीथी अलगा टल्या ॥ सामंत मंत्री घरे आव्या, राय दशरथने मिल्या ॥ ३ ॥ राम न आवे रे भरत बोलावियो; राजा दशरथ शिर डोलावियो; डोलावियो दशरथे मस्तक, भरतशुं भाखेभलुं ॥ राज्य पाळो आरति टालो, कहे नृप उतावलुं ॥ भरत भाखे राज्य न करूं, कोडी वाते एक ए ॥ राम आणुं प्रेम ठाणुं, करूं विनय विवेक ए ॥४॥ राणी कैकेयी आवी भाखे ए; राज्य न चालेरे राघव पाखे ए; पाखे ए राघव राज्य न चाले, रायशुं आवी कहे ॥ भरतने तो राज्य देतां, वाच वरनी निरवहे ॥ राज्य अर्थि भरत न हुवे, रामने तेडी करी॥ राज्य आपी सुदृढ थापी, आप ग्रहो संजम शिरि ॥ ५ ॥ अपरे विमास्यो में कियो खरो; अपयश लीधो जग अति आकरो; आकरो में लीयो अपयश, काज को सरियो नहीं ॥ तीनही त्रीय रोज सुणतां, हैयुं फाटेछे सही ॥ भरतशुं हुं आज जाइ, करूं वीनती कोडी ए ॥ राम लक्ष्मण सती सीता, आणिशुं रे वहोडिए ॥ ६॥ अनुमती दीजे रे मुजने आजए; अवही चालूं करवा काजए; काज करवा अवही चालूं, भरत ने मंत्रीशरू ॥ साथे लेइ वेग चाली, जोतरावी रथवरू ॥ दिवस छठे जाइ पहोंच्या, देखी हो तरुवर तळे ॥ राम लक्ष्मण सती सीता, दूरहिथी अटकळे ॥७॥ रथथी उतरी रे आगे आवए; वत्स वत्स करती रे अती सुख पाव ए; पावही अती सुख आवी सनमुख, रामजी पगे लागियो ॥ चूंबी शिर छाति लगायो, प्रेम अधिको जागियो ॥ सुमित्रा सुत सती सीता, करे तव परणाम ए ॥ हैये धरिया नेह भरिया, पुछिओ सुख ताम ए ॥ ८ ॥ भरत भली परे पगे लागि रह्यो; श्रीराघवजी रे सुख अधिको लह्यो; सुख लह्यो अधिको बांह गळेमें, घालवे आप आपणी ॥ आंख आलि वेहि चाली, भरतजी भाइ तणी ॥ कुशल वात विशेष विवरी, पुछीही परगटपणे ॥ आज छे अती स्वामीजीने, सो मन नजरे निरखणे ॥ ९ ॥ अभक्तनी पेरे रे मुज छांडी करी; क्युं रे पधार्यां वनमें संचरी; संचरी आया वनहि मांहे, वेगशुं तुम रघुपति ॥ कपट केलवणी मांहि, हुं न समजुं छुं रति ॥ गाय ब्राह्मण बाळ अबळा, मारवानो पाप ए ॥ अब मोहि लागो

जूठ कहुं तो, भरत भाखे आप ए ॥ १० ॥ आय अपूठो रे राज्य करीजिए; लोकां केरी रे अरति हरिजिए; हरिजिए अरति लोक केरी, राज्य वापहि परिहर्यो ॥ तुम्ह छतां पुत्रे राज्य सुनुं, भरत भाखे गहगह्यो ॥ [1]मंत्रीश लक्ष्मण–पोलिओ हुं, छत्रधारक तो लहु, राजाधिराज राम राजा, भोगवो पृथ्वी सहु ॥ ११ ॥ कैकेयी कहेरे राघवजी सुणो; भाइ भक्तो रे भरत अछे घणो; अछे भक्तो भरत केरो, बोल तो अव मानिए ॥ मायनी मनुहार महोटी, जाणी अधिक न ताणिए ॥ जनक दोष न दोष भरतहि, दोष एछे माहरो ॥ त्रीय–स्वभावे में कुभावे, कीधो अविनय ताहरो ॥ १२ ॥ नारी सहेजे क्लेश कारी कही; परघर भंजवाने रे उमही; उमही अधिकी करण सुंइ, दीयो दुःख राजा भणी ॥ अपराजिता ने सुमित्राने, करी अति खीजामणी॥ कुलरीत लोपी घणुं कोपी, एह अवगुणा मायना ॥ होइ सायर सहो सघळा, सुणो नंद सुरायना ॥ १३ ॥ एम कहेती रे आंसु नाखे ए; वली वलीरे वारु भाखे ए; भाखे ए वारु वचन चारु, को न माने रामजी ॥ तात दीधुं राज्य भरतहि, साखे सुज अभिरामजी ॥ तात जीवे हूंहि जीवुं, बोल वयुं लोपायजी ॥ वाप भाइ कह्यो करवो, सहीशुं सुण मायजी ॥ १४ ॥ सीता आण्योरे जल सुविवेकहि; राम करे रे भलो अभिषेकहि; अभिषेक कीधो नाम दीधो, भरत भलो भूपाल ए ॥ सामंत मंत्री साख राखी, मेटीयो जंजाल ए ॥ पाय प्रणमी भरत भूपति, भलामण परजा भणी ॥ देइ दक्षिण दिशे चाल्या, नहीं हाजित अरजनी ॥ १५ ॥ पुरी अयोध्या रे आयो भरत ए; [2]रामादेशेरे राज्य करंतए; राज्यकरंते लोक सुखिया, नहीं असुख लगार ए॥ धर्म कर्म चलंत अधिका, राज्य तेज अपार ए॥ देव अरिहंत गुगुरु सेवा, दयाने मति पालवे ॥ सूर्यवंशी सुजश पायो, कुल तणे अजवालवे ॥ १६ ॥ राजा दशरथ वहु परिवारशुं; मनमां हरख्यो कारज सारशुं; सारशुं कारज हवे महारुं, राज्य वेठुं ठाम ए ॥ 'सत्य-

---

१ भरत कहे छे केः–लक्ष्मण तमारो प्रधान, हुं पोळियो (द्वारपाळ) अने शत्रुघ्न छत्र धारण करनारो थशे. (लहु=शत्रुघ्न.) २ रामना आदेशथी.

भूति' मुनिंद आगे, कहे मस्तक नामि ए ॥ लेइ संजम काज सार्यों, ढाळ ए त्रेवीशमी ॥ केशराज कहे शुद्ध नरने, सुधर्मशुं मनसा रमी॥१७॥

दुहा. (धोरणी रागे)

चालंता चित्त चावशुं, आणंता उल्लास ॥ 'चित्रकूट' दिन केटला, रहिआ करिय निवास ॥ १ ॥ आगे जातां आविओ, 'अयवंति' वर देश ॥ निर्व्यंजन थानक जइ, लिये विश्राम नरेश ॥२॥ [1]सत्य वती थाकी खरी, वड तळे सुवे जाम ॥ लक्ष्मण साथे बोलियो, ए अवसर श्रीराम ॥ ३ ॥ उज्जड थयो देखिए, अबहि क्युं ए देश ॥ कोइ मिले तो पूछिए, शंसय छे सुविशेष ॥४॥ पंथी परगट नामथी, वातोमें वाचाल ॥ आवी आगे निकळयो, पूछे तव भूपाल ॥ ५ ॥

॥ ढाळ २४ मी ॥

(धोबीडा तुं धोजे मेलां लूगडां रे—ए देशी)

[पं]थीडो रे वात कहे धुर छेहथी रे, केम ए उज्जड देश रे ?॥ दीसे रे [दी]से छे सुहामणो रे, वारु मांहे विशेप रे ॥ पंथीडो० ॥ १ ॥ देशा रे देशा 'उजेणी' नगरी भली रे, 'सिंहोदर' तिहां राय रे ॥ रुडो रे रुडो ने रळियामणो रे, कोइ न सामो थाय रे ॥ पंथी० ॥ २ ॥ वज्रज रे 'वज्रकर्ण' नामे भलो रे, तेहने छे सामंत रे ॥ दशांग रे 'दशांगपुर'नो राजिओ रे, गिरुओ ने गुणवंत रे ॥ पंथी० ॥ ३ ॥ हिंडे रे हिंडे [2]आहिडे घणुं रे, न गणे पाप लगार रे ॥ प्रीतजरे 'प्रीतिवर्द्धन' नामथी रे, दीठो तत्र अणगार रे ॥ पंथी० ॥४॥ उभोरे उभो कायोत्सर्गमें रे, पूछे सामंत ताम रे ॥ किस्युं रे किस्युं करो उभा रह्या रे, ?करुं आपणो काम रे ॥पंथी०॥५॥ वनमें रे वनमें काम किस्युं करो रे?, करूं तप उपवास रे ॥ जेहथी रे कर्म पडे छे पातलां रे, साधीजे शिव वास रे ॥ पंथी० ॥ ६ ॥ हिंसा रे हिंसा दोप

---

१ सीताजी. २ शिकार रमवा.

बताविया रे, समज्यो तव भूपाल रे ॥ श्रावक रे श्रावक हुओ सुंदर रे, जीव दया प्रतिपाल रे ॥ पंथी० ॥ ७ ॥ देवज रे देव नमुं अरिहंतजी रे, गुरु तो श्री सुधा साध रे॥ अवर रे अवरने शीर नामुं नहीं रे, धर्म रतनमें लाध रे ॥ पंथी० ॥ ८ ॥ नरवर रे रूपी वांदी घर आविओ रे, चित्तशुं चिंते एम रे ॥ कीधो रे एह अभिग्रह आकरो रे, नर नमवानो नेम रे ॥ पंथी० ॥ ९ ॥ राजा रे 'सिंहोदर' दुःख पामशे रे, कीजे कांई उपाय रे ॥ नीयम ज रे नीयम पळे जेम आपणो रे, दुःख नवी पामे राय रे ॥ पंथी० ॥ १० ॥ मगीनी रे मगीनी कीधी मुद्रडी रे, मांहे लिखिओ नाम रे ॥ अरिहंत रे अरिहंत देवनो सही रे, ए नीयम पळवानो ठामरे ॥ पंथी० ॥ ११ ॥ माये रे माये चहुडी हाथमें रे, भलो मनावे राय रे, मनशुं रे पग वांदे अरिहंतना रे ॥ आघुं काढ्या जाय रे ॥ पंथी० ॥ १२ ॥ राजा रे राजा रीसाणो घणुं रे, जाण्यो जव ए मर्म रे ॥ वा'लो रे वा'लो एहने हुं नहीं रे, वा'लो जिनवर धर्म रे ॥ पं० ॥ १३ ॥ कोई रे कोई नर उपगारीयो रे, आवी भाखे एह रे ॥ भूपति रे पूछे तें किम ए लही रे, तो फिरी भाखे तेह रे ॥ पं० ॥ १४ ॥ नगरी रे कुंदनपुरी रलियामणी रे, तिहां वसेछे शाह रे ॥ 'यमुना' रे उदरे हुं सुत उपन्यो रे, 'विद्युतअंग' उछाह रे ॥ पं० ॥ १५ ॥ अनुक्रमे रे यौवननी वय पामियो रे, लेई करियाणा सार रे ॥ नगरी रे उजेणी चलि आवियो रे, करवाने व्यापार रे ॥ पं० ॥ १६ ॥ वेशारे वेश्या 'कामलता' अछे रे, तिणशुं राच्यो सोय रे ॥ खाधो रे खाधो धन सघळो सही रे, रह्यो निर्धन होय रे ॥ पं० ॥ १७ ॥ राजा रे राजानी पटरागनी रे, 'श्रीधरा'ने कान रे ॥ कुंडल रे कुंडल छे तेहवां रे, दे मुजने तुं आण रे ॥ पंथी० ॥ १८ ॥ तवही रे तव भाखे सुणो भामिनी रे, कुंडल आवे दाम रे ॥ चोरी रे चोरी करवा चालिओ रे, कुंडल लेवा काम रे ॥ पंथी० ॥ १९ ॥ राणी रे राणी राजाशुं कहे रे, कयुं हो उदासी आज रे ? ॥ दशांग रे दशांग पुरनो नायकुं रे, मारण केरे काज रे ॥ पंथी० ॥ २० ॥ रजनी रे रजनी वैरण हुई रही रे,

कदी पामुं परभात रे ॥ भाइ रे भाइ सुत ने सहु भला रे, करूं सहुनो घात रे ॥ पंथी० ॥ २१ ॥ एहिज रे एह मतु में सांभल्यो रे, कुंडल चोरी त्यागी रे ॥ आव्यो रे आव्यो कहेवा भणी रे, साधर्मी निमिते साजरे ॥ पंथी० ॥ २२ ॥ निसुणी रे निसुणी ए पुर राजिआ रे, कण तृण अधिक अपार रे ॥ वातज रे वात कहेतां आविआ रे, दल वलनो नहीं पार रे ॥ पंथी० ॥ २३ ॥ विंट्यो रे विंट्यो पुरवर चिहुं दिशे रे, चंदनने जेम साप रे ॥ आवण रे आवण जावण न को लहे रे, लोकां लाग्यो पाप रे ॥ पंथी० ॥ २४ ॥ राजा रे राजा दूतज मोकल्या रे, भूपति पासे ताम रे ॥ मुद्रा रे मुद्रा मूकी मंदिरे रे, आवी करो प्रणाम रे ॥ पंथी० ॥ २५ ॥ भूपति रे भूपति भाखे एटलुं रे, देव गुरु विण देख रे ॥ माणस रे माणसने नमवो नहीं रे, नियम अछे सुविशेष रे ॥ पंथी० ॥२६ ॥ [1]पौरष रे पौरष तो ए को नहीं रे, धर्म तणो हठाव रे ॥ वाकी रे वाकी कहो तिमही करूं रे, अवर न कोई कहाव रे ॥ पंथी० ॥ २७ ॥ धर्मज रे धर्म द्वार दे मुज भणी रे, धर्म करेवा जाउं रे ॥ महारे रे महारे धर्म सखाईयो रे, धर्म थकी सुख पाउं रे ॥ पंथी० ॥ २८ ॥ एकही रे एक न माने रायजी रे, आणे अति अभिमान रे ॥ रोकी रे रोकी रह्यो सहु लोकने रे, आरति तो असमान रे ॥ पंथी० ॥ २९ ॥ लुंटे रे लुंटे देश दशारणो रे, रखवालो नहीं कोइ रे ॥ तेहथी रे तेहथी देश दशालनो रे, गयो सहु उज्जड होइ रे ॥ पंथी० ॥ ३० ॥ हुं पण रे हुं पण लेइ कुटुंबो आपणो रे, अलगो गयो अपार रे ॥ वाळयां रे वाळ्यां मंदिर मालियां रे, नाणे दया लगार रे ॥ पंथी० ॥ ३१ ॥ महारी रे महारी तृणनी छापरी रे, लोके नाखी पाडी रे ॥ जाउं रे जाउं लेवाने खड लाकडी रे, घरमें नारी [2]कुहाडी रे, ॥ पंथी० ॥ ३२ ॥ भूंडुं रे भूंडुं ए भला भणी रे, दीठो दर्शन आज रे ॥ देवज रे देव तरु सम देवतुं रे, सरियुं वंछित काज रे ॥ पंथी० ॥ ३३ ॥ तेहनां रे तेहनां एह वचन श्रवणे सुणी रे, आणी दया दील मांहि रे ॥ दीधुं रे दिधुं रत्न सुवर्णमय सुत्रजी रे, दारिद्र हरे नृप माहि रे ॥ पंथी० ॥३४ ॥

---

१ पराक्रम. २ क्रूर.

लक्ष्मण रे लक्ष्मण पुरमें मोकल्यो रे, तेह भूपतिनी पास रे ॥ उत्तम रे उत्तम नर अवलोकवे रे, पाम्यो अति उल्लास रे ॥ पंथी० ॥ ३५ ॥ सेवा रे सेवक रुपी साचवे रे, लक्ष्मण भाखे ताम रे ॥ वनमें रे वनमें वयठो अछे रे, सीताशुं श्री राम रे ॥ पंथी० ॥३६॥ भूपति रे लक्ष्मणजी तिहां आविया रे, आण्या घर बोलाय रे ॥ भोजन रे भोजन भक्ति करी भली रे, राम तदा सुख पाय रे ॥ पंथी० ॥३७॥ लक्ष्मण रे लक्ष्मणजीने मोकल्यो रे, राजा पासे ते वार रे ॥ जाणे रे एह उपद्रव टालिये रे, जग महोटो उपकार रे ॥ पंथी० ॥ ३८ ॥ राजा रे राजा आण मनाविया रे, भरत भलो भूपाळ रे ॥ एहज रे एह उपद्रव सांभळी रे, टाळशे ततकाळ रे ॥ पंथी० ३९ ॥ सेवक रे सेवकशुं [1]अनुशासना रे, राजाजीनी जोइ रे॥ परण्या रे परण्या पछी त्याते मारवुं रे, अणं परण्या शुं होइ रे ॥ पंथी० ॥ ४० ॥ एहिज रे सामंत छे धुर माहरो रे, मुज साये [2]गुमान रे ॥ वांकज रे काढीने मृधुं जो करे रे, तो किस्यो राजान रे ॥ पंथी० ॥ ४१ ॥ [3]पुनरपि रे पुनरपि लक्ष्मणजी कहे रे, दीसे कवण अन्याय रे ॥ पाळे रे पाळे निश्चय धर्मने रे, कहे ताहरो शुं जाय रे ? ॥ पंथी० ॥४२॥ आघुं रे आघुं तो नवी खेंचिये रे, चित्तमां आण [4]सयाण रे ॥ सायर रे सायर अंते जाणिये रे, भरत भूपनी आण रे ॥ पंथी० ॥ ४३ ॥ खिज्यो रे खिज्यो राजा अति घणुं रे, निगुणी भरत वखाण रे ॥ लेइ रे क्युं नवी जाये एहने रे, पुरुषो वचन प्रमाण रे ॥ पंथी० ॥ ॥ ४४ ॥ लक्ष्मण रे भाखे नव भूपालने रे, भोला मांहे भोल रे ॥ उठी रे उठी आव उतावळो रे, जोऊं ताहरो जोर रे ॥ पंथी० ॥ ॥ ४५ ॥ आयो रे करी आडंबर आकरो रे, आपणपे अयाण रे ॥ लक्ष्मण रे उपाडी लीधो सही रे, हाथीनो आलान रे ॥ पंथी० ॥ ॥ ४६ ॥ त्रास्या रे त्रास्या विविध त्रासशुं रे, नाठा जाये दूर रे ॥ उछली रे गज उपरथी बांधिओ रे, आण्यो राम हजूर रे ॥पंथी०॥४७॥ राजा रे सिंहोदर पगे लागीने रे, राघवशुं भाखंत रे ॥ जाण्यो रे में नवी

---

१ शिक्षा. २ अभिमान. ३ फरी. ४ शाणपण; डहापण.

प्रभुजी तुम अछो रे, कां ए फल चाखंत रे ॥ पंथी०॥४८॥ म्हारो रे खमजो ए अपराधजी रे, आपो अब आदेश रे ॥ मांहो रे मांहोमांहे मन मेळवो रे, भाखे ताम नरेश रे ॥ पंथी० ॥ ४९ ॥ बंधन रे बंधन छोड्यां हाथशुं रे, मेळविआ नृप दोई रे ॥ घरघर रे घरघर बार वधामणां रे, आनंद वर्त्यो जोइ रे ॥ पंथी० ॥ ५० ॥ आधो रे राज्य दियो सिंहोदरे रे, राघवजीनी साख रे ॥ मिटिओ रे मिटिओ तस सेवकपणुं रे, स्व मुखे भाइ भाख रे ॥पंथी०॥ ॥ ५१ ॥ कुंडल रे मागी लियां राणी कने रे, विद्युतअंगने दीध रे ॥ कीधो रे नगरीनो अधिकारीओ रे, पंचामें परसीद्ध रे ॥ पंथी० ॥ ५२ ॥ कन्या रे सिंहोदर राजा तणी रे, तीन सया परिमाण रे ॥ आठज रे आठ अछे भूपालने रे, विवाह तणो मंडाण रे ॥ पंथी० ॥ ५३ ॥ लक्ष्मण रे लक्ष्मण कहे परणुं नहीं रे, वनवासो जव ताय रे ॥ पछी रे पछी परणीशुं सही रे, राजा निज घर जाय रे ॥ पंथी० ॥ ५४ ॥ ढाळज रे ढाळ भली चोवीशमी रे, राजा राखी टेक रे ॥ धर्मथी रे केसराज प्रत्यक्षपणे रे, सरियां काज अनेक रे ॥ पंथी० ॥ ५५ ॥

दुहा. (आशावरी रागे)

रात रही श्रीरामजी, मलयाचलने जाम ॥ जातां विचे आवियो, देश 'सुनिर्जल' नाम ॥ १ ॥ तृषा व्यापी सीता भणी, तरु तळे ले विश्राम ॥ जळ लेवाने कारणे, लक्ष्मण धायो ताम ॥ २ ॥ आगे एक सरोवरु, दीठुं अधिक अनूप ॥ जळ क्रिडा करवा भणी, आव्योछे एक भूप ॥ ३ ॥ 'कुबेरपुर'नो राजिओ, नाम 'कल्याण' सुकुमाल ॥ लक्ष्मणने देख्या थकां, राच्यो रूप रसाल ॥ ४ ॥ आकारे करी ओलखी, ए छे कोई नार ॥ आमंत्रण भोजन तणुं, वडो प्राहुणो विचार ॥ ५ ॥ सो रे कहे जमशुं नहीं, भाई छे वन मांहि ॥ मंत्रीश्वर सामंत जे, आया लेई उछाहि ॥ ६ ॥ स्नान करी भोजन भलुं, आरोगी रघुराय ॥ वतलावे ते भूपने, सहज पणुं न छुपाय ॥ ७ ॥

॥ ढाळ २५ मो ॥

(देखी सखी प्रभु कंठ विराजे—ए देशी.)

आ भलो रे सीतापति केरो, जिहां जिहां संचार रे ॥ तिहां तिहांनां काज समारे, करी करी उपकार रे ॥ आ० ॥ १ ॥ 'कुबेरपुर' पति बोलियो रे, स्वामि सुणो सुविचार रे ॥ 'वालिखिल्य' राजा भलो रे, 'पृथ्वी'नो भरतार रे ॥ आ० ॥ २ ॥ गर्भवंती राणी हुई रे, एटले असुर आय रे ॥ बांधी लीधो ते रायजी रे, छोडावियो नवी जाय रे ॥ आ० ३ ॥ राणिए जायी पुत्रीका रे, मंत्रीए भाख्यो पुत्र रे ॥ पुत्र पनोताथी रह्यो, रे आगेहि घरसूत्र रे ॥ आ० ॥ ४ ॥ सिंहोदर सुत सांभळी रे, थापी वात प्रधान रे ॥ 'वालिखिल्य' घरे न आवे रे, तिहां लगे ए राजान रे ॥ आ० ॥ ५ ॥ पुरुष वेष धारी रही रे, वालपणाथी जोइ रे ॥ माता मंत्री वाहिरो रे, भेद न जाणे कोइ रे ॥ आ० ॥ ६ ॥ वसुधा मांहे विख्यातजी रे, भूप 'कल्याण' सुकुमाल रे ॥ मंत्री महोटो तो कह्यो रे, राज्य तणो रखवाल रे ॥ ॥ आ० ॥ ७ ॥ अर्थ घणो असुरो भणी रे, आपुछुं हुं आप रे ॥ अर्थ तणा अर्थि नहीं रे, असुर न छोडे वाप रे ॥ आ० ॥ ८ ॥ सिंहोदरथी राखियो रे, वज्रकरण नृप जेम रे ॥ असुरोथी उवारिये रे, वाप अमारो तेम रे ॥ आ० ॥ ९ ॥ राम कहे तुं सुरतमें रे, परहो मत करीश वेष रे ॥ तात छोडावी ताहरो रे, आवुं ज्यां सुविशेष रे ॥ ॥ आ० ॥ १० ॥ महा प्रसाद करी लियो रे, कन्या राजा रूप रे ॥ लक्ष्मणजीने परणाविये रे, मंत्री कहे अनूप रे ॥ आ० ॥ ११ ॥ राम कहे वनवासमें रे, होई आवुं जाम रे ॥ तव लग घर बेठी रहो रे, पछी सरसे काम रे ॥ आ० ॥ १२ ॥ तहति कही दिन तिसरे रे, प्रभुजी पाछलि रात रे ॥ आगाने उठी चल्या रे, नृपे जाण्यो परभात रे ॥ आ० ॥ १३ ॥ नदी नर्मदा आविआ रे, विंध्या अटवी जांइ रे॥ लोके तो वर्ज्या घणुं रे, जाये वे परवाइ रे ॥ आ० ॥ १४ ॥ दक्षि-

प्रभुजी तुम अछो रे, कां ए फल चाखंत रे ॥ पंथी०॥४८॥ म्हारो रे खमजो ए अपराधजी रे, आपो अब आदेश रे ॥ मांहो रे मांहोमांहे मन मेळवो रे, भाखे ताम नरेश रे ॥ पंथी० ॥ ४९ ॥ बंधन रे बंधन छोड्यां हाथशुं रे, मेळविआ नृप दोई रे ॥ घरघर रे घरघर बार वधामणां रे, आनंद वर्त्यो जोइ रे ॥ पंथी० ॥ ५० ॥ आधो रे राज्य दियो सिंहोदरे रे, राघवजीनी साख रे ॥ मिटिओ रे मिटिओ तस सेवकपणुं रे, स्व मुखे भाइ भाख रे ॥पंथी०॥ ॥ ५१ ॥ कुंडल रे मागी लियां राणी कने रे, विद्युतअंगने दीध रे ॥ कीधो रे नगरीनो अधिकारीओ रे, पंचामें परसीद्ध रे ॥ पंथी० ॥ ५२ ॥ कन्या रे सिंहोदर राजा तणी रे, तीन सया परिमाण रे ॥ आठज रे आठ अछे भूपालने रे, विवाह तणो मंडाण रे ॥ पंथी० ॥ ५३ ॥ लक्ष्मण रे लक्ष्मण कहे परणुं नहीं रे, वनवासो जव ताय रे ॥ पछी रे पछी परणीशुं सही रे, राजा निज घर जाय रे ॥ पंथी० ॥ ५४ ॥ ढाळज रे ढाळ भली चोवीशमी रे, राजा राखी टेक रे ॥ धर्मथी रे केसराज प्रत्यक्षपणे रे, सरियां काज अनेक रे ॥ पंथी० ॥ ५५ ॥

दुहा. (आशावरी रागे)

रात रही श्रीरामजी, मलयाचलने जाम ॥ जातां विचे आवियो, देश 'सुनिर्जल' नाम ॥ १ ॥ तृषा व्यापी सीता भणी, तरु तळे ले विश्राम ॥ जळ लेवाने कारणे, लक्ष्मण धायो ताम ॥ २ ॥ आगे एक सरोवरु, दीठुं अधिक अनूप ॥ जळ क्रिडा करवा भणी, आव्योछे एक भूप ॥ ३ ॥ 'कुवेरपुर'नो राजिओ, नाम 'कल्याण' सुकुमाल ॥ लक्ष्मणने देख्या थकां, राच्यो रुप रसाल ॥ ४ ॥ आकारे करी ओलखी, ए छे कोई नार ॥ आमंत्रण भोजन तणुं, वडो प्राहुणो विचार ॥ ५ ॥ सो रे कहे जमशुं नहीं, भाई छे वन मांहि ॥ मंत्रीश्वर सामंत जे, आया लेई उछाहि ॥ ६ ॥ स्नान करी भोजन भलुं, आरोगी रघुराय ॥ वतलावे ते भूपने, सहज पणुं न छुपाय ॥ ७ ॥

॥ ढाळ २५ मो ॥

(देखी सखी प्रभु कंठ विराजे–ए देशी.)

आ भलो रे सीतापति केरो, जिहां जिहां संचार रे ॥ तिहां तिहांनां काज समारे, करी करी उपकार रे ॥ आ० ॥ १ ॥ 'कुवेरपुर' पति वोलियो रे, स्वामि सुणो सुविचार रे ॥ 'वालिखिल्य' राजा भलो रे, 'पृथ्वी'नो भरतार रे ॥ आ० ॥ २ ॥ गर्भवंती राणी हुई रे, एटले असुर आय रे ॥ वांधी लीधो ते रायजी रे, छोडावियो नवी जाय रे ॥ आ० ३ ॥ राणिए जायी पुत्रीका रे, मंत्रीए भाख्यो पुत्र रे ॥ पुत्र पनोताथी रह्यो, रे आगेहि घरसूत्र रे ॥ आ० ॥ ४ ॥ सिंहोदर सुत सांभळी रे, थापी वात प्रधान रे ॥ 'वालिखिल्य' घरे न आवे रे, तिहां लगे ए राजान रे ॥ आ० ॥ ५ ॥ पुरुप वेप धारी रही रे, वालपणाथी जोइ रे ॥ माता मंत्री वाहिरो रे, भेद न जाणे कोइ रे ॥ आ० ॥ ६ ॥ वसुधा मांहे विख्यातजी रे, भूप 'कल्याण' सुकुमाल रे ॥ मंत्री महोटो तो कह्यो रे, राज्य तणो रखवाल रे ॥ ॥ आ० ॥ ७ ॥ अर्थ घणो असुरो भणी रे, आपुछुं हुं आप रे ॥ अर्थ तणा अर्थि नहीं रे, असुर न छोडे वाप रे ॥ आ० ॥ ८ ॥ सिंहोदरथी राखियो रे, वज्रकरण नृप जेम रे ॥ असुरोथी उवारिये रे, वाप अमारो तेम रे ॥ आ० ॥ ९ ॥ राम कहे तुं तुरतमें रे, परहो मत करीश वेप रे ॥ तात छोडावी ताहरो रे, आवुं ज्यां सुविशेप रे ॥ ॥ आ० ॥ १० ॥ महा प्रसाद करी लियो रे, कन्या राजा रुप रे ॥ लक्ष्मणजीने परणाविये रे, मंत्री कहे अनूप रे ॥ आ० ॥ ११ ॥ राम कहे वनवासमें रे, होई आवुं जाम रे ॥ तव लग घर वेठी रहो रे, पछी सरसे काम रे ॥ आ० ॥ १२ ॥ तहति कही दिन तिसरे रे, प्रभुजी पाछलि रात रे ॥ आगाने उठी चल्या रे, नृपे जाण्यो परभात रे ॥ आ० ॥ १३ ॥ नदी नर्मदा आविआ रे, विंध्या अटवी जांइ रे॥ लोके तो वर्ज्या घणुं रे, जाये वे परवाड़ रे ॥ आ० ॥ १४ ॥ दक्षि-

णनी दिशे अनुसरी रे, [1]कंटकी तरु भूरि रे ।। माठो को दिसे नहीं रे, जाये मार्गरज चूरि रे ।। आ० ।। १५ ।। शुकनाशुकन ना गणे रे, ना गणे घाट विघाट रे ।। दुर्वलने ए सोचना रे, वलिआ उज्जड वाट रे ।। आ० ।। १६ ।। असुरोनी सैन्या घणी रे, दलवलनो नहि पार रे ।। देश घातने निकल्या रे, मिलि गया तेणी वार रे ।। आ० ।। १७ ।। सैनामें सेनापति रे, तरूणपणो छे तास रे ।। [2]सत्यवती अविलोकतां रे, पायो अति उल्लास रे ।। आ० ।। १८ ।। असुरोने तेडी कहे रे, उदालो ए बाल रे ।। धसमस करतां धाइया रे, राम प्रत्ये ततकाल रे ।। आ० ।। १९ ।। लक्ष्मण भाखे रामशुं रे, तुम रहो सीता पास रे ।। धनुष्यना टंकारथी रे, असुर गया सब नाश- रे ।। आ० ।। २० ।। सेनापति सामंतशुं रे, लाग्यो [3]राघव पाय रे ।। चरित्र सुणावे आपणो रे, आगे उभो आय रे ।। आ० ।। २१ ।। 'कौशंबी' नगरी भली रे, 'वैश्वानर' अभिधान रे ।। ब्राह्मण 'सावित्री' धणी रे, जायो सुत अज्ञान रे ।। आ० ।। २२ ।। रूद्रदेव अती 'रुद्र जी'रे, करतो करम क्रूर रे ।। चोर अन्यायीने शीरे रे, वाजे अपजश तूर रे ।। आ० ।। २३ ।। चोरी करतां साहिओ रे, शुळीनो आदेश रे ।। नृपे दीधो तव श्रावके रे, छोडाव्यो सुविशेष रे ।। आ० ।। ।। २४ ।। शिखामण दीधी मुज भणी रे, मत करे एवां काम रे ।। पल्ली मांहे आवतां रे, में पायो विश्राम रे ।। आ० ।। २५ ।। पल्ली- पती ए हूं हुओ रे, तेज प्रताप प्रचंड रे ।। कोइ न होवे सामुहो रे, वर्ते आण अखंड रे ।। आ० ।। २६ ।। बांधुं राणा राजिया रे, पाडुं सघळे त्रास रे ।। आज हुओ मुज जाणजो रे, देव "तुमारो दास रे ।। आ० ।। २७ ।। अविनय कीधो आकरो रे, खमजो मुज अपराध रे ।। भाग्य वडुं जे माहरूं रे, प्रभु तुम दर्शन लाध रे ।। आ० ।। ।। २८ ।। काम तणो आदेशजी रे, द्यो मुज प्रत्ये आज रे ।। 'वालि- खिल्य'ने छोडी दे रे, पहेलो कर ए काज रे ।। आ० ।। २९ ।। वालिखिल्यने छोडीने रे, असुरे कर्यो प्रणाम रे ।। 'वालिखि

---

१ कांटानां घणां झाड. २ सीता. ३ रावचने; रामचंद्र

जोडिने रे, प्रणम्यो मझुजी राम रे ॥आ०॥३०॥ राम तणा आदेशथ
रे, दीधो पुरी पहोंचाय रे ॥ 'कल्याणमाला' कुंवरी रे, देखयार्थ
सुख थाय रे ॥ आ० ॥ ३१ ॥ ढाळ भली पचीशमी रे, वंदी मोच
नाम रे ॥ केशराज श्री रामजी रे, काम करे अभिराम रे ।
॥ आ० ॥ ३२ ॥

दुहा. (सारंग रागे)

विंध्या अटवी [1]अतिक्रमि, मेलंता बहु ग्राम ॥ महा नदी तापी तरी
उरहा आया ताम ॥ १ ॥ प्रांत ग्राम ग्रामा विषे, 'अरुण' एहवे
ग्राम ॥ निर्लज ने निर्धन घणा, लोक वसे [2]निर्माम ॥ २ ॥ 'कपील
नामे अति क्रोधिओ, ब्राह्मण महा कुपात्र ॥ अग्नीहोत्र कर्माचरे, ग
धूरित गात्र ॥ ३ ॥ 'सुशर्मा' सुखदायनी, ब्राह्मणी गुणनी जाण ।
मीठा बोलि मानिनी, वसुधा मांहे वखाण ॥ ४ ॥ सीताने तृप
व्यापथी, पाणी पीवा काज ॥ आवी गया ते गाममां, वेश पंथीने
साज ॥ ५ ॥

॥ ढाळ २६ मी ॥

(धन्य धन्य सतीजी, आप ओ राखे एम-ए देशी)

राम पधारिया जी, ब्राह्मण केरे गेह ॥ आदर दे अती ब्राह्मणी ज
आणी धर्म सनेह ॥ राम० ॥ १ ॥ आसन मांड्यां जू जूआं जी
देती अति सनमान ॥ शीतल पाणी पाइयो जी, जाणे अमृत पा
॥ रा० २ ॥ एटले ब्राह्मण आविओ जी, प्रगट पणे रे पिशा
॥ कोप करे अती क्रोधिओ जी, ताम विषे रे वाच ॥ राम० ॥ ३
ए कोण मेले लुगडे जी, घरमां घाल्यां आज ॥ अग्नीहोत्र अपवित्रीयं
जी, कीधुं काज अकाज ॥ रा० ॥ ४ ॥ नीकळ महारा घर थव
जी, नहींतर तोडुं हाड ॥ भामिनीनो मुख भांजवा जी, आयो ले

१ ओळंगी; हद्वहार जई. २ आबरू वगरना.

[1]मुराड ॥ रा० ॥ ५ ॥ शरणे आवी सुंदरी जी, सीता राखी पूंठ ॥ तो पण न टळे पापिओ जी, लक्ष्मण आया ऊठ ॥ रा० ॥ ६ ॥ पग साहीने फेरिओ जी, उछालीयो आकाश ॥ नाखण लाग्यो तेटले जी, ब्राह्मण पायो त्रास ॥ रा० ॥ ७ ॥ पाडे अधिकी [2]पीपडी जी, मिल्या लोक अपार ॥ भेद लहीने भाखही जी, फिट रे फिट गमार ॥ रा० ॥ ८ ॥ कीडी उपर कटक ए जी, करतां शोभा न कोई ॥ करुणा आणी रामजी जी, दीधो छोडावी सोई ॥ रा० ॥ ९ ॥ तिहां थकी चाली गया जी, बीजी अटवी मांहे ॥ काजळ वरणी श्यामली जी, परम भयंकर आहे ॥ रा० ॥ १० ॥ [3]जलधर लाग्यो वरसवा जी, आवि गयो चोमास ॥ वडला तळे वासो वस्या जी, आणी अति उल्लास ॥ रा० ॥ ११ ॥ अधिष्ठायक देवता जी, प्रभुथी पामे त्रास ॥ ए तेहने सारे नहीं जी, हुओ अधिक उदास ॥ रा० ॥१२॥ 'ईभकर्ण' नामे भलो जी, जक्ष जक्ष शिरदार ॥ जाई पुकार्यो देवने जी, तव ते करे सुविचार ॥ रा० ॥ १३ ॥ भाग्यहीन सुर पापिया जी, अवसर चूक्यो एह ॥ एतो मोटा [4]प्राहुणा जी, आयाछे तुम गेह ॥ रा० ॥ १४ ॥ वासुदेव ए अष्टमा जी, ए अष्टमा बलदेव ॥ महा पुरुष पृथ्वी विषे जी, क्युं न करी तें सेव ? ॥ रा० ॥ १५ ॥ नव जोजन चहुडा पणे जी, लांबी जोजन बार ॥ कोट अने वर कांगुरां जी, उंचां मंदिर सार ॥ रा० ॥ १६ ॥ हाट भर्यां बहु वस्तुशुं जी, धर्यो न धननो पार ॥ कूप वापी वाराशुं जी, शोभा विविध प्रकार ॥ रा० ॥ १७ ॥ पुरी अयोध्या सारखी जी, 'रामपुरी' अभिराम ॥ रात्रि विषे रचना करी जी, देव तणां ए काम ॥ रा० ॥ १८ ॥ मंगल शब्द सुहामणा जी, जाण्यो राम नरेश ॥ नगरी नयणे निरखतां जी, पाया सुख विशेष ॥ रा० ॥ १९ ॥ विणाधार विशेषशुं जी, 'ईभकरण' वर यक्ष ॥ दीठो उभो आगळे जी, सुरतरु तो प्रत्यक्ष ॥ रा० ॥ २० ॥ विस्मयवंत विचारियो जी,

---

१ झाडनुं लांबुं लाकडी जेवुं मुळियुं. २ बूम. ३ वर्षाद. ४ परोणा.

राजा राम जे वार ॥ यक्ष कहे ए में कियो जी, वास तणो विस्तार ॥ रा० ॥ २१ ॥ देव विशेष सेवा करे जी, आछो अवसर पामि ॥ हूं छुं सेवक ताहरो जी, तुमे छो महारा स्वामि ॥ रा० ॥ २२ ॥ यक्ष पुरुष सेवा करे जी, पोषे [1]परिगल प्रेम ॥ राम रहे सुखमें सही जी, पुण्य तणां फळ एम ॥ रा० ॥ २३ ॥ [2]'कपील' विप्र इंधण भणी जी, अटवीमें आवंत ॥ नुतन नगरी देखतां जी, अचरज अती पावंत ॥ रा० ॥ २४ ॥ नारी रुपे यक्षणी जी, विप्रे पूछयुं ताम ॥ नीपावी नूतन पुरी जी, वास वसे श्रीराम ॥ राम० ॥ २५ ॥ याचकने जलधर परे जी, वरसे कंचन धार ॥ एम सुणंतां खळभळ्यो जी, ब्राह्मण लाग्यो लार ॥ रा० ॥ २६ ॥ जन्म दारिद्री हुं अछुं जी, एळे जन्मारो जाय ॥ जेम हूं पामुं दक्षिणा जी, भाखो सोइ उपाय ॥ रा० ॥ २७ ॥ सा भाखे नगरी तणां जी, द्वार अछे वर चार ॥ रखवाळा यक्षही रहे जी, को न लिये पइसार ॥ रा० ॥२८॥ नवकार भणे जे मुख थकी जी, धारे नियम जे वार ॥ श्रावक होइ जावतां जी, को न करे क्षण वार ॥ रा० ॥ २९ ॥ साधु समीपे आवियो जी, आपण श्रावक होइ ॥ [3]घरणी कीधी श्राविका जी, तव चाल्यां ते दोइ ॥ रा० ॥ ३० ॥ पूर्व कथित विधी साचवी जी, राम समीपे आय ॥ उभां ब्राह्मण ब्राह्मणी जी, कांइ न कहिणो जाय ॥ राम० ॥ ३१ ॥ लक्ष्मण वोलावी लियां जी, तव ते देय आशीश ॥ दीधी वंच्छित दक्षिणा जी, सफली करीय जगीश ॥ राम०॥३२॥ घरे आवी धन खरचियुं जी, लीधो संजम भार ॥ कारज सार्यो आपणो जी, ए प्रभुनो उपकार ॥ राम० ॥ ३३ ॥ अव चौमासो उतर्यो जी, प्रभुजी चालणहार ॥यक्षे दीधो रामने जी, 'स्वयंप्रभ' वर हार ॥ राम० ॥ ३४ ॥ लक्ष्मणने तो कुंडलां जी, ते जडियां मणि रयण ॥ चूडामणी सीता भणी जी, अती उपजाव्यो चयन ॥ राम० ॥ ३५ ॥ मनना वंच्छित रागने जी, संभलावाने हेत ॥

---

१ वधारे. २ 'अरूण' नगरीनो अग्नीहोत्री 'कपील' ब्राह्मण जेना घरमां सीताजीने पाणी पावा लेई गया हता ते. ३ स्त्री.

वीणा दीधी वेधशुं जी, सघळा साज समेत ॥ राम० ॥ ३६ ॥ पहोंचाडी पाछा वळ्या जी, देव महा सुखदाय ॥ प्रभुजी आगे चालिआ जी, नगरी गइ विलाय ॥ राम० ॥ ३७ ॥ ढाळ भली छत्रीशमी जी, देव कीयो अनुराग ॥ केशराज मुनि भाखिओ जी, राम तणो सौभाग्य ॥ राम० ॥ ३८ ॥

दुहा. (सिंधुडा रागे)

संचरतां सुखमें सही, सांज समे सहू कोइ ॥ 'विजय पुरी' चलि आविआ, वासो सोधे सोइ ॥ १ ॥ नगरीना उद्यानमें, वडलो अछे विशेष ॥ मंदिरना आकारशुं, वासो वसे नरेश ॥ २ ॥ 'महीधर' महीमा नीलो, राजा पाळे राज्य ॥ 'इंद्राणी' राणी तणो, कहिए कंत सकाज ॥ ३ ॥ 'वनमाला' पुत्री भली, बाळपणाथी एम ॥ टेक ग्रही लक्ष्मण वरुं, अवर वरूं तो नेम ॥ ४ ॥ वनवासो श्रवणे सुणी, राजा करे विचार ॥ कदि घर आवी परणशे, विवाह तणी ए वार ॥ ५ ॥ मोढी पुत्री जाणीने, माय बाप परिवार ॥ परणावे उतावळी, राखी करे विकार ॥ ६ ॥ '[1]इंद्र' नगरनो राजियो, 'वृषभराय' मल्हार ॥ 'सुरेंद्र रुप' राजा भणी ॥ सा दीधी ते वार ॥७॥

॥ ढाळ २७ मी ॥

(सिंधीकी देशी.)

'वनमाला' निसुणी ए जाम, मन मांहे अकुलाणी ताम ॥ रातहिमें वनमांहे आवे, एकाकी मरवाने दावे ॥ १ ॥ वन देवीनी कीधी पूजा, लक्ष्मण टाळीने वर दूजा ॥ जन्मांतरे पण मुज [2]मति आपे, एम कहीने मरवुं थापे ॥ २ ॥ तेहिज वडले आवी चाली, लक्ष्मण जीए दीठी सा वाली ॥ रामशुं सीता सुखमें सोवे, लक्ष्मण जागे दश दिशे जोवे ॥ ३ ॥ ए कोई वन देवी दीसे, ए [3]वटवसणी वि-

---

१ चंद्रनगर. (जैन रामायण.) २ नहि. ३ वडमां वसनारी.

भ्यावीसे ॥ वड आरोहि उपर आई, लक्ष्मण पुंठे चढ्यो धाई ॥४॥ वन दिग् व्योम तणी सहु देवी, मन वचन काया करीने सेवी ॥ सांभळजो ए बोल हमारो, मुजने देजो लक्ष्मण प्यारो ॥ ५ ॥ इहभव टाळयो परभव देओ, तुं ताहरी बली पूजा लेओ ॥ एम कही नाख्यो गळे पासो, लक्ष्मण देखे एह तमासो ॥ ६ ॥ अविलंबे सोचे ते तेंते, लक्ष्मणजी भाखे तस हेते ॥ भद्रे ! साहस म करो काचो, सो हुं लक्ष्मण जाणो साचो ॥ ७ ॥ बांहे साही हेठी आणी, एटले जाग्यां राजा राणी ॥ लक्ष्मण सहु वृतांत सुणावे, सीता राम महा सुख पावे ॥ ८ ॥ लज्जा पामि प्रभुजी निरखी, पण सुंदरी मन मांहे हरखी ॥ सीता राम तणे पगे लागी; जाणे भाग्यदशा अब जागी ॥ ९ ॥ पछी 'इंद्राणी' नृपनी नारी, नवी देखे 'वनमाला' प्यारी ॥ करुणा स्वरे उठी पोकारी, राजाने दुःख हुओ भारी ॥ १० ॥ 'वनमाला' देखणने राजा, चाल्यो साथे सुभट जे ताजा ॥ प्रभु पासे वनमाला देखी, राजाने अती रीस विशेषी ॥ ११ ॥ हणो हणो कही मचायो सोर, ए छे मुज कुंवरीनो चोर ॥ सामो उठ्यो लक्ष्मण देवो, राय सुभट त्रास्या ततखेवो ॥ १२ ॥ ओळखिओ लक्ष्मण जामाता, राजाजी पाम्यो सुखसाता ॥ घरही आवी चाली गंगा, कुंवरीनुं तो कर्म सुचंगा ॥ १३ ॥ लक्ष्मण वरवाने डाही, बालपणा थकी उत्साही ॥ अब प्रभुजी ए पुत्री परणो, एहि वाते विलंब न करणो ॥ १४ ॥ आदर अधिके मंदिर आणे, भोजन भक्ति करी सनमाने ॥ [1]वासर हुआ छे बे चारो, वर्ते सुख नहीं असुख लगारो ॥ १५ ॥ [2]परखद पूराणी अदभूतो, एटले एक पधार्यो दूतो ॥ अतिवीर्यें मोकलियो आपो, उपज्यो जाणी अति संतापो ॥ १६ ॥ 'निंद्यावर्त' नगरथी आयो, राजाजीए सो बतलायो ॥ भरत संघाते [3]विग्रह वारु, अतिवीर्यशुं आज अपारु ॥ १७ ॥ भरत पक्षे बहु भूपति आया, पडियुं खेत [4]झुंजाऊ बजाया ॥ अतिवीर्य तुमने बोलाया, पक्षथकी बल वधत सवाया ॥ १८ ॥ काम पडयां जे सारे

---

१ दिवस. २ परिषद्—सभा. ३ युद्ध. ४ युद्धनां वाजींत्रो

काम, सोई सगो जगमें अभिराम ।। काम पड्याथी जे दीए टाळो, तेह सगानुं मुख करो काळो ।। १९ ।। लक्ष्मण भाखे ए रे विरुद्ध, क्युं उपजिओ छेरे अयुद्ध ।। दूत कहे हम स्वामि वलियो, ए वातामें में अटकळियो ।। २० ।। भरत भूपति वांछे सेवा, विग्रह कारण एह लहेवा ।। कोई न हार्यो कोई न जीत्यो, दोई पक्षे छे सुजश विदीतो ।। ।। २१ ।। अबही आयो मुजने जाणो, युद्ध तणी विधि सघळी ठाणो ।। एम कही मोकलियो तेहो, पण आणे राघवशुं नेहो ।। २२ ।। मुर्ख मर्म न कांइ जाणे, भरत भूपशुं कां अती ताणे ।। मुज सहाय अधिको पामि, जीतण चाहे अयोध्या स्वामि ।। २३ ।। सैन्या सघळी शुं हुं जाउं, मित्र न जाणे तेम करांउं ।। एह हणीने पाछो आउं, भरत भूपनी आण धराउं ।। २४ ।। राम कहे ए सघळो कूडो, तूं ताहरे घर बैठो रूडो ।। सुत सहुने दे तुं मुज लारे, ज्युं मुज कह्यं काम समारे ।। २५ ।। भली कही भाखी नरनाथे, सुत सघळाए दीधा साथे ।। 'निंद्यावर्त्त' नगरने पासे, आवी उतरे अति उल्लासे ।। २६ ।। देवी खेत्र तणी रखवाळी, राम प्रत्ये भाखे सुविसाळी ।। कारज कोइ मुज फुरमावो, जे तुमने छे अधिक सुहावो ।। २७ ।। कार्य कोई नहीं तुज तांहीं, देवी कहे ए साचो सांइ ।। तो पण कांई करी देखाउं, नाम भणी हुं लाज रहाउं ।। २८ ।। [1]त्रीयरुपे ते सघळा होइ, त्रीयनुं राज्य होवे जेम जोइ ।। राम अने लक्ष्मण दो भाइ, स्त्री रुपे पण सुंदरताइ ।। २९ ।। नारी साथे लीये रे लडाइ, राजाजीनी ए लघुताइ ।। तिणहीमें त्रीय आगे हारे, ते अपजश पामे जग सारे ।। ३० ।। महीधरे ए सैन्या भेजी, संग्रामे ए सूर सतेजी ।। द्वारपाले जइ वात सुणावी, अतीवीर्यने रीस अणावी ।। ३१ ।। भरत भूपने हूं साधशुं, सुजश घणो वसुधा वाधशुं ।। त्रीय सैन्या ए पाछी भेजो, मंदिरनो धुरे देख्यो चेजो ।। ३२ ।। एटले एक कहे नर फांसो, महीधरे ए कीधो हांसो ।। [2]वैश्वानर जेम घी सींचाणो, रोमे रोमे राय तपाणो ।। ३३ ।। रामादिक त्रीय सेना पूरी, आवी गई

---

१ स्त्रीरुपे. २ अग्नि.

नृपद्वार सनुरी ॥ राय कहे काढो गळे साही, आया सूरा सुभट संवाही ॥ ३४ ॥ नारी लडे नरनी परे निकी, अटल टळीने न पडे फिकी ॥ हाथी तणो थांभो उठावे, हलधर हर्षे मार मचावे ॥३५॥ भाग्या लोक न लागी वारो, राजाजी हुओ असवारो ॥ आवे खांडो कर संभाली, लक्ष्मणजीए लीधो उदाली ॥ ३६ ॥ केश ग्रहीने बांध्यो गाढो, लक्ष्मणनो मन हुवो टाढो ॥ भरत भूपथुं हींडो आडा, गवरावो ए सुजश पवाडा ॥ ३७ ॥ सीताए बांध्यो छोडायो, पहिले वांदि गुमान गुमायो ॥ खेत्र देविए संकेलीम माया, जे जिम था ते तिमही कराया ॥ ३८ ॥ राम लक्ष्मण दोइ दीठा, राजा लोयण अमिय पइठा ॥ पगे लागीने नरवर बोले, अवर न कोइ प्रभुजी तुम तोले ॥ ॥ ३९ ॥ अष्टापद जेम सुणियो आगे, [1]उदकी उदकीने पग भागे ॥ तेम मुज मांहे एहिज वीती, शी [2]वतका ए भाखुं छीती ॥ ४० ॥ लाज गई निर्लज्ज कहाणो, लोको मांहे लुंड कहाणो॥ प्रगट [3]पराभव एह सहाणो, चोर अन्यायी जेम ग्रहाणो ॥ ४१ ॥ जळथी अलगो कीधो माछो, पाणी मांहे नावे पाछो ॥ तडफ तडफ करतो अती तेवे, पाणी उतरियां नवी जीवे ॥ ४२ ॥ आंगुलिआं देखायो कुहलो, आपे आप करे मन दुहलो ॥ दिन दिन भस्ये सो जाए गळतो, लेइ अपमान न वाधे वळतो ॥ ४३ ॥ नालेरे जेम राख्यो पाणी, एह सहीनाणी मती मन आणी ॥ [4]वाडि तीन करि पाखली राखी, को न शके तेहनो जळ चाखी ॥ ४४ ॥ मान गया निष्टाइ आया, साधुनी सेवा न सजाया ॥ भाई पण जेहना छे दीणा, परियण छे परदेशा खीणा ॥ ४५ ॥ यौवन गयो बुढापो भराणुं, तेहने तो संजमनुं [5]सराणुं ॥ घणुं घणेरो कांइ भाखुं, अब हुं महारा मननी राखुं ॥ ॥ ४६ ॥ राज्य तजीने संजम पाळुं, [6]जश मेलाणुं फरी अजवाळुं ॥ राम कहे तुं भरत सरिखो, राज्य करो हम बोल परिखो ॥ ४७॥ अतीवीर्यनी ए अधिकाइ, विजयरथे थापी ठकुराई ॥ 'सिंह' गुरु

---

१ उछळी उछळीने. २ वात. ३ हार. ४ छाल, काचली अने गोळो ए त्रण. ५ आश्रय; मदद. ६ गयेली आवरू फरी मेळववुं.

पासे संजम लीधो, समतारुप [1]सुधारस पीधो ॥ ४८ ॥ 'विजयरथ' भगिनी सुविशाला, लक्ष्मणने दीधी 'रतिमाला' ॥ 'विजय सुंदरी' बीजी भगीनी, भरत भणी दीधी शुभ लगिनी ॥ ४९ ॥ भरत भूपनी सेवा साधी, निज घर आयो नृप आराधी ॥ राम 'विजयपुर' चलि आया, वनमालाने अधिक सुहाया ॥ ५० ॥ सत्तावीशमी ढाळ मुढाली, भरत भूपनी आरती टाळी ॥ केशराज कहे सारे काम, सोही सहोदर जग अभिराम ॥ ५१ ॥

दुहा. (धन्याश्री रागे)

महीधरने रे पूछके, राम चाल्या उजाम ॥ लक्ष्मणजीशुं वीनवे, सा वनमाला ताम ॥ १ ॥ प्राण दान दातार तुं, अब कां तजे निराश ॥ भाखे पूर्ण विलोचना, करे घणुं अरदास ॥ २ ॥ विवाह करी सुविशेषथी, मुजने लीजे लार ॥ वनवासे सरसी रहुं, होइ खिजमतदार ॥ ३ ॥ लक्ष्मण भाखे भामिनी, ए अवसर नहीं कोय ॥ जूठो हठ न कीजीये, हैये वीमासी जोय ॥ ४ ॥ जब फरी मंदिर आवशुं, सेवीने वनवास ॥ बोल हमारो छे सही, पहोंचावीश तुज आश ॥५॥ [3]सुंस विना जावा न दउं, [2]रयणी भोजन पाप ॥ नाबो तो तुमने अछे, मानी लियो प्रभु आप ॥ ६ ॥

॥ ढाळ २८ मी ॥

(सुधारस मुरली वाजे–ए देशी)

रामको सुजश घणो, स्वर्ग मृत्यु पाताल ॥ रामको सुजश घणो ॥ ॥ राम० ॥ १ ॥ पाछली राते आगे चाल्या, ओलंघ्यो वन एक ॥ 'खेमाजल' पामि पुरी रे, दिसे शोभा अनेक ॥ राम० ॥ २ ॥ उतरिया उद्यानमें रे, लक्ष्मण वनमें जाय ॥ लेइ आयो फल सागजी रे, पाणी पात्र भराय ॥ राम० ॥ ३ ॥ संस्कार सीताए कीओ रे, आरोग्या उत्साहे ॥ राम तणा आदेशथी रे, लक्ष्मण गयो पूर

---

१ अमृतनो रस. २ सोगन, प्रतिज्ञा. ३ रात्रिभोजन.

मांहे ॥ राम० ॥ ४ ॥ श्रवण सुणी उदघोषणा रे, सहे जे शक्ति प्रहार ॥ परणे पुत्री रायनी रे, नहीं संदेह लगार ॥ राम० ॥ ५॥ पुरुष एक तव पुछीयुं रे, ए छे किस्यो विचार ? ॥ 'शत्रुदमन' राजा भलो रे, राजानो शिरदार ॥ राम० ॥६ ॥ 'कन्यकादेवी' तेहने रे, पुत्री तो प्रधान ॥ 'जितपद्मा' छे नामथी रे, प्रत्यक्ष पद्मा थान ॥ ॥ राम० ॥ ७ ॥ वरनुं बल सुविचारवा रे, मांड्यो एह उपाय ॥ आज लगे कोई नावियो रे, जेहथी काम सराय ॥ राम० ॥ ८ ॥ एम सुणीने आवियो रे, परखदा मांहे देव ॥ नृप पुछे तुं कोण छे रे ? तव बोले ततखेव ॥ राम० ॥ ९ ॥ भरत भूपनो दूत छुं रे, जाऊं करवा काज ॥ परणुं पुत्री ताहरी रे, इहां हुं आयो आज ॥ ॥ राम० ॥ १० ॥ शक्तिघात ए महारो रे, कहे तुं सहीश केम ? ॥ एक नहीं पण पंचजी रे, सहु सहीशुं एम ॥ राम० ॥ ११ ॥ 'जितपद्मा' अनुरागिणी रे, होई गइ तत्काळ॥ लक्ष्मणने अविलोकतां रे, राची रुप रसाल ॥ राम० ॥ १२ ॥ पुत्री वरजे बापने रे, कह्युं न माने रंच ॥ ख्याल रोष दो साचवे रे, मूके शक्ति सुपंच ॥ ॥ राम० ॥ १३ ॥ दो हाथे दो बांहमें रे, एक सुदंता जोय ॥ साही लीधी शक्तिजी रे, अजब तमासो होय ॥ राम० ॥ १४ ॥ 'जितपद्मा' हरखी खरी रे, पहेरावे वरमाळ ॥राय कहे परणो सही रे, ए कुंवरी सुविशाल ॥ राम० ॥ १५ ॥ लक्ष्मण कहे उद्यानमें रे, बयठा छे श्री राम ॥ हुं छुं सेवक तेहनो रे, करूं बताव्युं काम ॥ राम० ॥ १६ ॥ राम सुलक्ष्मण जाणिया रे, धसी गयो तिहां राय ॥ लेई आयो रामने रे, परम महा सुख थाय ॥ राम० ॥ १७ ॥ भक्ति भाव पोषे घणुं रे, पूज्या प्रभुना पाय ॥ तो पण आगे चालिया रे, राजाने समजाय ॥ राम० ॥ १८ ॥ 'वंशस्थल'गिरि उपरे रे, 'वंशस्थल' पुरी देखी ॥ लोक भयाकुल देखिने रे, पुछ्युं पुरुष विशेखी ॥ राम० ॥ १९ ॥ सो भाखे प्रभुजी सुणो रे, रात्रे अचंबो थाय ॥ ध्वनी उठेछे आकरी रे, ते लोकां न खमाय ॥ राम० ॥ ॥ २० ॥ रात्रे अनेरी जायगे रे, नासी जाए लोक ॥ प्रातः हुआ

घरे आवही रे, कष्ट तणो ए जोग ॥ राम० ॥ २१ ॥ रामे लक्ष्मण मोकल्यो रे, जोइ आवो एह ॥ काउसग्ग मांहे मुनी रे, दीठा दो गुण गेह ॥ राम० ॥ २२ ॥ देई प्रदक्षिणा वांदिया रे, सघलिहि विधि साधि ॥ वीणा वजावे रामजी रे, यक्ष थकी जे लाधि ॥राम० ॥ २३ ॥ तान मान अनुमानशुं रे, राग तणुं आलाप ॥ लक्ष्मण लिलाए करे रे, अवसर जाणी आप ॥ राम० ॥ २४ ॥ रात जगावे रंगशुं रे, होइ रह्यो विनोद ॥ साधु तणी सेवा करी रे, पामे अधिक प्रमोद ॥ राम० ॥ २५ ॥ 'अनलप्रभ' सुर आवियो रे, विकुर्वि वैताल ॥ साधुने संतापवा रे, जाणे कोप्यो काळ ॥ राम० ॥ २६॥ सीता तो ऋषी पाखती रे, राम सुलक्ष्मण दोई ॥ जेटले आवे सामुहारे, नासी गयो सुर सोइ ॥ राम० ॥ २७॥ मुनिवर हुवा केवळी रे, आवे सुरवर कोडी ॥ केवळ महिमा साचवे रे, पाय नमे करजोडी ॥ राम० ॥ २८ ॥ राम भणे प्रभुजी कहो रे, उपद्रवतुं ए हेत ॥ 'कुल भूषण' कहे केवळी रे, निसुणो सहु सचेत ॥ राम० ॥ ॥ २९ ॥ नगरी नामे 'पद्मनी' रे, 'विजयपर्वत' भूप ॥ 'अमृतस्वर' मतीवंतजी रे, एक सुदूत अनूप ॥ राम० ॥ ३० ॥ 'उपयोगा' तस कामिनी रे, नंदन दोइ उदार ॥ 'उदित' 'मुदित' गुण आगला रे, कुलकेरा साधार ॥ राम० ॥ ३१ ॥ दूत तणो एक मित्रजी रे, ब्राह्मण छे 'वसुभूत' ॥ आशक 'उपयोगा' तणो रे, वात लिखी ए दूत ॥ राम० ॥ ३२ ॥ साची ते व्यभिचारिणी रे, 'अमृतस्वर'ने मारि ॥ निष्कंटक होई खरी रे, मान्युं सुख संसारि ॥ राम० ॥३३॥ नृप आदेशे दूत विषे रे, चाल्यो मारग दूर ॥ ब्राह्मण पण साथे लाग्यो रे, दूत हण्यो बल पूर ॥ राम० ॥ ३४ ॥ ब्राह्मण घरे आवीने भाखे रे, मुजने पाछो वालि ॥ कारज करवा वेगशुं रे, आप गयो सो चाली ॥ राम० ॥ ३५ ॥ उपयोगाने वात जणावी, भलुं कर्युं ते सोइ ॥ पुत्र हण्याथी राग आपणो, कीजे तो सुख होइ ॥ ॥ राम० ॥३६॥ एह मतो तो ब्राह्मण केरो, रहस पणाथी जाणी ॥ 'उदित' 'मुदित' दो भाइया रे, अमरख अधिको आणी ॥ राम० ॥

॥ ३७ ॥उदिते ब्राह्मण मारियो रे, आयो उदय कुशील॥ इपत 'नल पल्ली' विषे रे, सो मरी हुओ भील ॥ राम० ॥ ३८ ॥ चारित्र लीधो रायजी रे, उदित मुदित पण संग ॥ अप्रतिबंधपणे तिहां रे, चाल्या ऋषी उच्छरंग ॥ राम० ॥ ३९ ॥ त्रिवे मिल्यो सो भीलडो रे, मारे तव अणगार ॥ छोडाव्या पल्लीपतिए रे, मान लीओ उपकार ॥ ॥ राम० ॥ ४० ॥ पल्लीपति हतो पंखीओ रे, ए हता करसणकार ॥ पारधिए पंखी ग्रह्यो रे, हुओ मारणहार ॥ राम० ॥ ४१ ॥ इणे तव छोडाविओ रे, पंखी थयो पल्लीईश ॥ कीधो लाभे आपजडो रे, एतो विश्वावीस ॥ राम० ॥ ४२ ॥ उदित मुदित दो साधुजी रे, आराधि संथार ॥ महा शुक्रना देवता रे, पाम्या जयजयकार ॥राम० ॥४३॥ ढाल भली अठावीशमीरे, प्रश्न तणो अधिकार ॥ केशराज पूरव तणो रे, साधु वदे ते सार ॥ राम० ॥ ४४ ॥

दुहा. (मल्हार रागे)

ब्राह्मण तो वसुभूतिनो, जीव भमि भव मांहे ॥ माणस थई तापस पणुं, पामि मुओ ते भ्राहे ॥ १ ॥ देव हुओ पण ज्योतिषी, 'धूमकेतु' अभिधान ॥ मिथ्या मतिनो वाहिओ, आणे अति अभिमान ॥ २ ॥ 'उदित' 'मुदित'ना जीव ते, सुरपद तजी आवंत॥शेष पुण्यना प्रेरिया, मनुष्य गति पावंत ॥ ३ ॥ 'अरिष्ट' पुरीनो राजिओ, 'प्रीयवंद' भूपाल ॥ 'पौमावै' राणी उदरे, उपन्या सुत सुविशाल ॥ ४ ॥ 'रत्नसुरथ' रलिआमणो, 'चित्रसुरथ' सुविशाल ॥ नाम थकी अति परखडा, सुंदर ने सुकुमाल ॥ 'धूमकेतु'ना जीवनो, उणही घरे अवतार ॥ अपर त्रीया उदर उपन्यो, नामे 'अनुद्धर' सार ॥ ५ ॥

॥ ढाळ २९ मी ॥

(जगंनाथजी रावलो आश पूरे–ए देशी)

उद्धत अधिक सो नंद हूओ, वडा बंधवथी रे चालंत जूओ; पूर्व भव वैर नयणां जणावे, महा रीसनो हेतु आणी पावे ॥१॥ 'रत्नसुरथ'

नंदने राज्य दीधो, दोई अपर लघु नंद युवराज कीधो, षट् दीवसनो अणसण साधी सारो, नृप देव हुओ कियो धन्य जन्मारो ॥ २ ॥ एक भूपने [1]''श्री प्रभा'थी कुमारी, दीधी रायने रंगशुं जाणी प्यारी ॥ 'अनुद्धर' [2]युवरायथी बेटी मागी, गई ओरने तेहने कर न लागी ॥ ३ ॥ तब रीसशुं रायना गाममां रे, करी मूक्यो सोर तो देश सारे ॥ चढ्यो रायजी रावळो लेई रुडो, सो तो बांधि आण्यो कलि काल कूडो ॥ ४ ॥ विडंबीयने बंधवा मेली दीधो, जई तापसां पासे व्रत नियम लीधो ॥ त्रिय संगते निष्फळ योग कीधो, विषया विष अमृत जाणी पीधो ॥ ५ ॥ भव मांहे भम्यो चिरंकाल सोई, लेई नरगति तापस फेरी होई ॥ करी [3]बाल तप ज्योतिषीने गणेवो, सो ता एह 'अनलप्रभ' नाम देवो ॥ ६ ॥ 'रत्नसुरथ' 'चित्रसुरथ' दोय भाइ, ग्रही संजम बारमें स्वर्ग जाइ ॥ 'महाबल'ने 'अतिबल' नाम पाया, हलुकर्मिया भव तणे छेह आया ॥ ७ ॥ हवे नारी 'विमला' तणे उदरे आवी, तेणे सुस्वरे सोह तो अधिक पावी ॥ 'कुल भूषण' ए कुल कुंवर एहो, ए छे 'देशभूषण' शुभवान देहो ॥ ८ ॥ उपाध्याय 'वरघोष' पासे पढाया, अमे वरस तो बार तस घरे रहाया ॥ जब तेरमो वरस आवी सुहावे, नृप पाखति पंडित लेइ आवे ॥ ९ ॥ तब गोख बैठी थकी एक कुंवरी, अविलोकतां जाणीउं एह अमरी ॥ तब दोइ भाई तणो राग होवे, मुख साहमुं वारही वार जोवे ॥ १० ॥ तब चालिके आविया राय पासे, कळा देखतां राय पाम्यो उल्हासे ॥ तब पंडित पूजिया शिश नामी, निज मंदिरे आविया हर्ष पामी ॥ ११ ॥ पगे लागिने माय सेवा विशेषी, ते कुंवरी मायनी पास देखी॥ तव पूछियुं मायने कोण कुमारी,? तब माय भाखे तुम वहिन प्यारी ॥ १२ ॥ गुरु मंदिरे वास हुतो तुमारो, तब उपजी एह ए साच धारो ॥ चित्त चिंतवे वंछियो वहिन भोगो, एम जाणी हम आदर्यो एह जोगो ॥ १३ ॥ तप तीव्र करतां एह गिरिही आया, हमे काउसग्गे रह्या तजीय काया ॥ नहीं आशज

---

१ श्री प्रभा हती. २ अनुद्धर युवराजे मागी हती. ३ अज्ञान तप.

जीववे डर न मरणे, दिन रात रहेवुं अरिहंत शरणे ॥ १४ ॥ पिता हम तणो आणीओ दुःख गाढो, समजावतां किणहि नवी थाय टाढो॥ मुओ अणसण ग्रहीय सो गरुड इसो, 'महा लोचन' सुर थयो अति जगीसो ॥ १५ ॥ उपसर्ग हमारो तेणे ज्ञान लखियो, इहां आवियो सोह तो प्रेम परखियो ॥ मुनि अनंतवीर्यने शुद्ध ज्ञानो, करण ओच्छव देव जाये प्रधानो ॥ १६ ॥ 'अनलप्रभ' देव गुरुदेव सोही, सुर साथे चालि गया ख्याळ मोही ॥ सुर मानव परखदा मांहे भाखे, दया धर्म ज केवळी कहिय दाखे ॥ १७ ॥ तव सुव्रत मुनि पुछंत शीष्ये, तुम पाछले केवळी कोण दीसे ? ॥ 'कुलभुषण' 'देवभूषण' दोय भाई, होशे केवळी एह दीधा बताई ॥ १८ ॥ 'अनलप्रभ' एह निसुणिय सारी, तवही थकी पुंठ लाग्यो हमारी ॥ कांइ एक मिथ्यात्वनो अधिक वाहिओ, कांई एक पूरव वैरे उमाहिओ ॥१९॥ दिन चार हुआ उपसर्ग करतां, एतो पाप भंडार भरपूर भरतां ॥ तुम आविआ सो गयो देव नासी हम उपज्यो ज्ञान सव जग प्रकासी ॥ २० ॥ 'महालोचन' पामिओ अधिक तोषो, श्री रामजी शुं करे प्रेम पोषो ॥ सुर वांच्छही प्रत्युपकार करणो, प्रभु भाखे तुरत भंडार भरणो ॥ २१ ॥ ' वंशस्थल ' पूरपति खवर पामे, श्री राम लक्ष्मण प्रत्ये शीश नामे ॥ ध्वनी रुद्र उपद्रव एह अलगो, कियो भय नवी आवशे फेरी वलगो ॥ २२ ॥ श्री राम आदेश कीधो प्रसादो, ध्वज जलहळे गगनशुं करेय वादो ॥ श्री ' रामगिरी ' गिरी तणो नाम थाप्यो, कियो ओच्छव अथिआ अर्थ आप्यो ॥ २३ ॥ सुरपतिने पूछीने देव आगे, जव चालिआ लोक बहु पुंठे लागे ॥ बोलावीया लोक सनमान देइ, प्रभु चालिआ लोक चित्त साथ लेइ ॥ २४ ॥ उद्दंड अति दंडकारण्य भाखी, तिहां आविआ चित्त अडर राखी ॥ गिरि गुफा गेह समतोल लेखि, तिहां वास कीधो कइ दिन विशेषि ॥ २५ ॥ अनेरे दहाडे जव जिमण वेळा, दोय चारण साधुजी पुण्य मेळा ॥ ' त्रिगुप्त ' 'सुगुप्त' नामे विराजे, आया आंगणे मुजता अन्न काजे ॥ २६ ॥ द्वी मास उपवासीया दोइ साधो, घणे पुण्यने

प्रेरणे दर्श लाधो ॥ श्री रामजी लक्ष्मण सतीय सीता, भला श्रावक विश्व मांहे [1]विदिता ॥२७॥ भली भक्तिशुं साधुना चरण वंदे, भव संतती सयलनां दुःख निकंदे ॥ सतीए निज हाथशुं हर्ष आणी, प्रतिलाभियां प्राशुक भात पाणी ॥ २८ ॥ दुःख वारणो पारणो कीध जामो, भलां पुष्प अरु वस्त्र वरसंत तामो ॥ रत्न गंधाबुनी वृष्टी हूई, उद्घोषणा देवनी हूइ जूइ ॥ २९ ॥ पंच सुदिव्य हूआ वखाण्या, भला दायका आज दिन सफल जाण्या ॥ ए तो ढाळ गुणतीसमी जगत जाची, केशराज भाखे सदा वात साची ॥ ३० ॥

दुहा. (रामश्री रागे)

' रत्नजटी ' रळिआमणो, ' कंबू द्वीप ' दयाल ॥ खेचर सुरे रथ अश्वशुं, [2]आप्यो ते सुविशाल ॥ १ ॥ गंधाबुनी वृष्टीनो, गंध तणो विस्तार ॥ विस्तरियो छे दश दिशे, [3]सुरभि महा सुखकार ॥२॥ 'गंधाभिध ' एक पंखिओ, रोगी एहवुं नाम ॥ तरुथी उतरी आविओ, गंध वासना पाम ॥ ३ ॥ दर्शन दीठे साधुनो, जाति स्मरण लाध ॥ मूर्च्छाथी धरणी पड्यो, ते पंखी सा बाध ॥ ४ ॥ सीताए सुसतो कियो, वंदे ऋषीना पाय ॥ रूषीजी चरणे स्पर्शियो, ताम निरोगी थाय ॥ ५ ॥ पांख हुइ सोना समी, चंचुं [4]विद्रुम भाव ॥ नाना रत्नसुमय तनु, [5]पद्मराग सम पात्र ॥ ६ ॥ रत्नांकुरनी श्रेणी सम, माथे जटा सुहाय ॥ नाम ' जटायु ' पंखीयो, ते दिनथी कहिवाय ॥ ७ ॥

॥ ढाळ ३० मी. ॥

(धन्य धन्य शीलवंत नर नारी—ए देशी.)

रे भाइ सेवो साधु सयाणा ॥ हेत युक्ति भल भाव वतावी, तार्या जीव अयाणा रे ॥ रे भाइ० ॥ १ ॥ ' दृढ प्रहारी ' दृढपणे रे, मेले आप प्रहारो ॥ परमारथ पद पाम्या प्रत्यक्ष, साधु तणा उपकारो रे ॥

---

१ जाणीता; प्रसिद्ध. २ रत्नजटी अने बे देवोए रामने अश्वसहित रथ आप्यो. ३ सुवास. ४ परवाळां. ५ ए नामनो मणि.

॥ रे भाइ० ॥ २ ॥ ‘ त्तिल्लायती ’ वांदीनो वेटो, नाम ‘ चिलाती ’ पुतो ॥ साधू संगते कारज सार्यो, कीधो दूर कपुतो रे ॥ रे भाइ०॥ ॥ ३ ॥ ‘ अर्जुनमाली ’ गारीमांरे, नर खट एक ज नारी ॥ खटमासा लगे एम करंतो, लीधो कारज सारी रे ॥ रे० ॥ ४ ॥ ‘ परदेशी ’ परभव नवी माने, पाप करे अती पापी ॥ ‘ केशी ’ गुरु समजावी लीधो, सुमति सदा स्थिर थापी रे ॥रे०॥५॥ राघव पूछे साधु संघाते, ए ग्रथ पंखी देखो ॥ शांत होइ तुम सेवा साधे, अचरज एह विशेखो रे ॥ रे० ॥ ६ ॥ भगवन भारी देह विकारी, रोगीमें शिरदारो ॥ कंचन वरगी काया होइ, ए छे कोण विचारो रे ! ॥ रे० ॥७॥ साधु ‘ सुगुप्त ’ कहे सुण राजा, चारित्र तणो विस्तारो ॥ ‘ कुंभकारकट ’ पुर ए हुतो, ‘ दंडक ’ राय उदारो रे ॥ रे० ॥ ८ ॥ ‘ सावत्थी ’ नगरीनो राजा, ‘ जितशत्रु ’ सुखकारो ॥ राणी ‘ धारणिए सुत जायो ‘ स्कंदक ’ नाम कुमारो रे ॥ रे० ॥ ९ ॥ पुत्री ‘ पुरंदर यशा ’ ते, ‘ दंडक ’ने परणावे ॥ ‘ पालक ’ ब्राह्मण दूतपणे रे, ‘सावत्थी’ ए आवे रे ॥ रे० ॥ १० ॥ जितशत्रु राजा धर्म परायण, गोष्टी धर्मकी भावे ॥ नास्तिक वादि पालकने रे, धर्मकथा न सुहावे रे ॥ ॥ रे० ॥ ११ ॥ ‘ स्कंदक ’ कुंवरे युक्ते जित्यो, जावे अपूठो नावे ॥ होइ खीसाणो निज घरे आयो, रहे कुंवरथुं दावे रे ॥ रे०॥ ॥ १२ ॥ ‘ स्कंदक ’ कुंवर पंच सयांशुं, ‘ श्री मुनी सुव्रत ’ पासे ॥ संजम लेइ सुद्धो पाळे, धर्म मार्ग प्रकासे रे ॥ रे० ॥ १३ ॥ बहिन वंदावुं पुर समजावुं, एह मतो चित्त ठाणी ॥ ‘ कुंभकार कट ’ नगरे जावा, पूछ्युं प्रभुने आणी रे ॥ रे० ॥ १४ ॥ प्रभुजी भाखे कांइ न राखे, मरणांतक ए नामो ॥ उपसर्ग उपजंतो दीसे, ‘ स्कंदक ’ भाखे तामो रे ॥ रे० ॥ १५ ॥ हम आराधक हुवा के नाहीं, पुनरपि स्वामि भाखे ॥ तुज विण सघलाही आराधक, जेम देखे तेम दाखे रे ॥ रे० ॥ १६ ॥ आप विराधक होतां सघला, केरां सीजे कामो॥ एह विचारी चाल्यो ‘ स्कंदक ’, पहुतो तेणे ठामो रे ॥ रे० ॥ १७ ॥ “पालक’ पापी सुमारि पराभव, आणे ए अविचारो ॥ साधु समो-

सरिआ छे जिहां, साथे वहू हथियारो रे ॥ रे० ॥ १८ ॥ राजा पामि खबर जेवारे, आवी मुनिवर वंदे ॥ देशना सांभळी निज घर आवे, मनमें अति आनंदे रे ॥ रे० ॥ १९ ॥ 'पालक' पाप घणेरो पोखे, राजाने संभळावे ॥ शालो तुज मारेवा आयो, ते हथियार देखावे रे ॥ रे० ॥ २० ॥ राजा वात न कोइ विचारी, एकांते रीसाणो ॥ 'पालक' मंत्रीने मुनि सुंप्या, करजो जेम तुम जाणो रे ॥ रे० ॥ २१ ॥ पालक सीघ्र पगाथी महोटो, मांडे [1]यंत्र जे वारे ॥ स्कंदक दृष्टे साधु एकेको, पीले तेह ते वारे रे ॥ २२ ॥ निर्यामक तव होई खंदक, आचारजजी आपे ॥ आराधन विधि शुद्ध करावे, [2]अप्पामें मन थापे रे ॥ रे० ॥ २३ ॥ श्रेणी क्षपकनी वाटे चढतां, पामि केवल नाणो ॥ अष्ट महागुण केरा नायक, पहुता अविचल ठामो रे ॥ रे० ॥ २४ ॥ चारसयां नवाणुं पील्या, एक सुबेलो [3]वालो ॥ एहनुं दुःख मुज मत देखाडो, माने नहीं चंडालो रे ॥रे० २५ ॥ बालकने पीलंतां देखी, नयणे नीर प्रवाहो ॥ सहुनां काज समार्यां पाछे, उपज्यो रोष अगाहो रे ॥ रे० ॥ २६ ॥ दंडक पालक देश सहुनो, होजो हुं क्षयकारी ॥ पोते छे भव संतति तेहथी, कीधुं नीयाणुं भारी रे ॥ रे० ॥ २७ ॥ एह नीयाणुं कीधा पाछे, पीली नाख्यो सोई ॥ पावईयाने पानो न चढे, एह उखाणो जोई रे ॥ रे० ॥ २८ ॥ [4]वन्हि कुमारो मांहे विदितो, देव हुओ तत्कालो ॥ पापी पंथे सहु तिणहीमें, पाप महा असरालो रे ॥ रे० ॥ २९ ॥ दंडक राजा वात सांभळी, सोचे तेह अपारो ॥ फिट रे कूडा पालक पापी, साधू कियो शां थारो रे ! ॥ रे० ॥ ३० ॥ 'पुरंदर यशा' मुज राणी, ए साळो सुखदाई ॥ साधु तणी पदवीथी महोटो, पाप किओ तें अथाई रे ॥ रे० ॥ ३१ ॥ राजा चिंते संजम लहु अब, मुनि पासे जाई ॥ एटला मांहे अग्नी प्रज्वली, वेळा पूगी आई रे ॥ रे० ॥ ३२ ॥ रत्न कंबल तंतुज 'पुरंदर-यशा' ए दीधो थो ॥ बहिन तणो मन राखण कारण, बंधवजी लीधोथो रे ॥ रे० ॥ ३३ ॥ ओ

१ लोढानी घाणी. २ आत्मा. ३ नानो. ४ अग्निकुमार.

तंतुज रजोहरणो रे, लोही खरड्यो देखी ॥ [1]शकुन एकांते लेई चाली, ए आहार विशेषी रे ॥ रे० ॥ ३४ ॥ भार घणे पंखणी अकुलाणी, चांच थकी अडवडियो ॥ दैव योगे तव देवी आगे, ओघो तंतुज पडियो रे ॥ रे० ॥ ३५ ॥ देवी भाई मार्या केरी, जाणी ए सहिनाणी ॥ कंता ! कांई महोटा मुनिवर, पील्या घाली घाणी रे ॥ ॥ रे० ॥ ३६ ॥ शोक करंती शाशनदेवीए, पापी पुरथी लीधी ॥ श्री मुनिसुव्रत पासे मूकी, स्वामी दीक्षा दीधी रे ॥रे० ॥३७॥ अग्नीकुमारे अग्नी विकूर्वी, बाळ्या पूरना लोको ॥ 'दंडक' राजा 'पालक' पापी, ए कृत कर्मा जोगो रे ॥ रे० ॥ ३८ ॥ 'दंडकारण्य तेहिज दिनथी, पुर नवो फरि वसाणो ॥ भूंडुं करतां भूंडुं हुवे, रुडे रुडुं जाणो रे॥ रे० ॥ ३९ ॥ दंडक राजा भवमां भमियो, दुःख तणो संयोगी ॥ गंधाभिध ए पंखी हुवो, तोही महा तन रोगी रे ॥ रे० ॥ ४० ॥ जाती समरण मुज दर्शनथी, उपन्युं एने आजो ॥ स्पर्शौषधी लब्धी थकी रे, जाणो ए सहु साचो रे ॥ रे० ॥ ४१ ॥ रोग गयो निरोगिओ रे, रत्नमयी रे शरीरो ॥ श्रावक हूओ साचलो रे, धर्म करेवा धीरो रे ॥ रे० ॥ ४२ ॥ जीवनि घाते फळ नवी खाए, रात्री भोजन त्यागो ॥ चालंतां पचखाण कराया, जाण्यो जेहवो रागो रे ॥ रे० ॥ ४३ ॥ राघवने रे भलामण दीधी, रहेजो सेवा मांहे ॥ स्वामीने वात्सल्यपणे रे, पुण्य घणेरो माहे रे ॥ रे० ॥ ४४॥ राम कहे ए भाई छे रे, तुम वचनथी वारु ॥ सत्यवतीनी पासे रहेशे, चतुरपणे छे [2]चारु रे ॥ रे० ॥ ४५ ॥ एम कहीने ऋषी पांगरीआ, उपकारी अणगार ॥ संजम तप करी शोभता रे, ज्ञान तणा भंडार रे ॥ रे० ॥ ४६ ॥ देव दीयो रथ जोतरी रे, बेसे सीता रामो ॥ लक्ष्मण होवे सारथी रे, पंखी आगे तामो रे ॥ रे० ॥ ४७ ॥ क्रिडा करंतां संचरे रे, प्रबल पुण्य प्रभावो ॥ राम तिहांही अयोध्या रे, मिलिओ एह कहावो रे ॥ रे० ॥ ४८ ॥ ढाळ त्रीसमीमें कह्यो रे, पंखी प्रश्न प्रकारो ॥ केशराज ऋषी वायकमें रे, नहीं संदेह लगारो रे० ॥ ४९ ॥

---

१ पक्षिणी. एक लखेली प्रतमां समळी छे. २ सुंदर.

दुहा. (केदारा गोडी रागे)

लंक पायाला–राजीयो, 'खर' नामे भूपाल ॥ [१]'शूर्पनखा' घरे सुंदरी, सुंदररूप रसाळ ॥१॥ शुभ वेळा सुखकारीया, जाया नंदन दोय ॥ 'शंबुक' 'सुंद' सोहामणा, पाम्या यौवन सोय ॥ २ ॥ माय बापने वरजतां, दंडकारण्य मांहे ॥ 'सूर्यहास' असि साधवा, 'शंबुक' गयो उच्छाहे ॥ ३ ॥ हणशुं वर्जण हारने, वचन वदे विकराल ॥ अभिमानी माने चढयो, आवि पहोंच्यो काळ ॥ ४ ॥ 'कौचरवा' तीरे अछे, गंधूर वंश विशेष ॥ तिहां रही साधन करे, एक मने अकळेश ॥ ५ ॥ एकांत भुमि शुद्धातमा, जितेंद्रीय ब्रह्मचार ॥ पग बांधी वड शाखशुं, अधोमुखो सुविचार ॥ ६ ॥ वरस बार दिन सातशुं विद्या साधन सार ॥ प्रारंभ्यो परगट पणे, किस्युं करे किरतार ॥७॥ वरस बार वोली गयां, उपर तो दिन चार ॥ सिधिकी सिद्धी हुई, वरते विद्या बार ॥ ८ ॥ तेज महा सूरज तणो, गंधूर मांहे जाम ॥ विस्तर्यो दिसे घणुं, कुंवर हरख्यो ताम ॥ ९ ॥ क्रिडा कारण आविओ, लक्ष्मण मन उल्हास ॥ 'सूर्य हास' असि देखियो, जाणे सूर्य प्रकाश ॥ १० ॥ खांडो लीयो हाथमें, काढी समें सोइ ॥ अपूर्व शस्त्र अविलोकतां, क्षत्रीने सुख होइ ॥ ११ ॥ तास परीक्षा कारणे, आतूर हुओ ईश ॥ वंशजालने [२]वाहियो, 'शंबुक' केरो शीश ॥१२॥ उतरि पडिओ आगळे, चित्तशुं चिंतवे राय । निष्कारण ए मारिओ, फरी फरीने पस्ताय ॥ १३ ॥ गंधुरमें जोवे जइ, वडला केरी डाल ॥ दीठो धड अविलंबिओ, ताम चल्यो तत्काळ ॥ १४ ॥ राम समिपे आविओ, संभळाव्यो विरतंत ॥ खांडो मूक्यो आगळे, भाखे राम तुरंत ॥ १५ ॥

---

१ रावणनी बेन चंद्रनखा. २ वाढयो, काप्यो. वंशजाळने कापतां शंबुकनुं मस्तक कपाई गयुं अने ते लक्ष्मणनी आगळ आवीने पड्युं, तेथी गंधुरमां जईने जोतां वडनी शाखाए धड लटकतुं जोयुं.

॥ ढाळ ३१ मी ॥

(वहेनी जेहनो जेह सुरंग–ए देशी)

हो भाइ! तें उपाव उठायो॥ जस ए खांडो सो नर चांडो, के आयो के आयो ॥ हो भाइ० ॥ १ ॥ रावण भगिनि शूर्पनखाजी, विद्या सिद्धि जाणी ॥ पूजा पाणी अन्न अनुपम, आणे अति खर राणी ॥ हो भाइ० ॥ २ ॥ दीठो धड मस्तक जब जुदो, अइ अइ देव अ-कामो ॥ कीधो तें अणसोच्यो अधिको, मुर्च्छाणी सा तामो ॥ हो भाइ० ॥ ३ ॥ करिह सचेतन हा वत्स ! हा वत्स !, शंबुक शंबुक सोइ ॥ करती पडती अति आरडती, मरोडे कर दोइ ॥ हो भाइ० ॥ ४ ॥ लक्षणवंती लक्ष्मण केरा, [1]पगनी पंक्ति देखे॥मुज सुत [2]हंता ए रे जाणवो, रीस घणी सुविशेषे ॥ हो भाइ० ॥ ५ ॥ पगने खोजे चाली आवी, सीता लक्ष्मण रामो ॥ निरखी हरखी परखे पद्मनी, राम रुप अभिरामो ॥ हो भाइ० ॥ ६ ॥ काम बाणशुं वींधि लीधी, न रही शुद्धि लगारो ॥ भूली नंदन आनंद उपन्यो, करवाने भरतारो ॥ हो भाइ० ॥ ७ ॥ कुंवरी अमरीने अनुसरती, धरती रूप रसालो ॥ रामचंद्रने पासे आवी, उभी सा तत्कालो ॥ हो भाइ० ॥ ॥ ८ ॥ पूछे प्रभुजी पद्मणी सेती कोण अछो तुम भाखो ॥ अटवीमां एकाकी दीसो, शंका कांइ मत राखो ॥ हो भाइ० ॥ ९ ॥ सा भाखे हुं राज कुमारी, उपरि भूमें सोवुं ॥ निद्रागत नर मूआ सरिखो, अधिक अचेतन होवुं ॥ हो भाइ० ॥ १० ॥ एक विद्याधर रुपे मोह्यो, इहां मुज लेइ आयो ॥ एटले अपर खेचर चलि आयो, चाहे मुज छीनायो ॥ हो भाइ० ॥ ११ ॥ मुजने हेठी मुकी आपण, ल-डवा लाग्या दोइ ॥ लडतां लडतां दोइ मूआ, कुव्रशनथी एम होइ ॥ हो भाइ० ॥ १२ ॥ एकाकी हुं अबला बाला, फरुं घणुं उदासी ॥ अब में प्रभुजीना पग पाम्या, आरति गइ सब नासी ॥हो भाइ०॥ ॥ १३ ॥ अब मुज व्याहो वार म लावो, बाल पणानो भोगो ॥

---

१ जमीनपर पगलां पडेलां ते. २ हणनार.

भोगवणो सुखदाइ पिछे, दोहिलो ए संयोगो ॥ हो भाइ० ॥ १४ ॥ प्रभुजीए प्रपंच विचार्यो, महोटानी मति महोटी ॥ कपट कुटी कलिकारी कामिनी, ए सब वाता खोटी ॥ हो भाइ० ॥१५॥ धूताका धुता ए धुरत, धुतीने पकडाइ ॥ केम दिये नयणां सयन बतावे, मांहो मांहे भाइ ॥ हो भाइ०॥१६ ॥ राम कहे महारे एक नारी, बीजी केम वराये ? ॥ वेची निद्रा उजागर लेवो, सांसामें दिन जाये ॥ हो भाइ० ॥ १७ ॥ पेलो छडो छटक दिखावे, करशे थारो विवाहो॥ जेहने नहीं तेहने आतुरता, मनमें अति उमाहो ॥ हो भाइ० ॥१८॥ प्रार्थना लक्ष्मणशुं कीधी, लक्ष्मण कहे भलेरी ॥ माय महारी प्रभू पारथियां, भाभी म कहिसो फेरी ॥ हो भाइ० ॥ १९ ॥ याचना भंग थकी रीसाणी, रीसाणी सुत मार्या ॥ आवी खरशुं खरिय पुकारी, रीस घणी विस्तार्यां ॥ हो भाइ० ॥ २० ॥ चउद हजार खराही खेचर, संबाह्या ते वारे ॥ आइ गया ते वात करंता, उठे राम जे वारे ॥ हो भाइ० ॥ २१ ॥ लक्ष्मण भाखे देव दया करी, बेठा रहो तुम आपो ॥ मुज उठयां ए नाठा देखो, पुण्य थकी जेम पापो ॥ हो भाइ० ॥ २२ ॥ जाओ वेगा वैरी जीतो, जो जाणो ए त्रासो ॥ सिंहनाद निज मुखथी कीजो, हुं छुं थारे पासो ॥ हो भाइ० ॥ २३ ॥ धनुष्य बाण लेइ पाये लागी, लक्ष्मण चाल्यो जामो ॥ खेचर खेते खराही मूरा, मांड्यो अति संग्रामो ॥हो भाइ०॥ ॥ २४ ॥ गरुड तणे आगे जेम अहिवर, तेम ते खेचर भांजे ॥ अरण्यमें अटल एकलो, लक्ष्मण वीर विराजे ॥ हो भाइ० ॥ २५ ॥ पुंठ राखवा रावण आगे, भगीनि जाइ पुकारे ॥ राम सुलक्ष्मण दंडक अरण्ये, आया छे अधिकारे ॥ हो भाइ० ॥२३ विद्या साधन करतो वीरो, मारी लीयो बेकाजो ॥ लक्ष्मणशुं खर दूषण अडिया, जुडिया छे जइ आजो ॥ हो० ॥ २७ ॥ लघु भाईना बळशुं बळिओ, बळिओ आप अपारो ॥ बेपरवाई वरते अडरतो, नाणे मनहि मजारो ॥ हो० ॥ २८ ॥ सीताशुं सुख माणे स्वामी, सीतानो अति रूपो ॥ नारी सघलीहि शोधतां, सीता रुप अनूपो ॥ हो० ॥ २९ ॥

तिन लोकनी नारी जेती, तेतो जोई विमासी ॥ एक एकथी ओपम अति पण, सीता आगे दासी ॥ हो० ॥ ३० ॥ पग नखथी शीखा वखाणत, सुर गुरु पार न पावे ॥ वाणी एक वखाण घणेरो, मोंपें क्युं कहि आवे ॥ हो०. ॥ ३१ ॥ सायर अंतज पृथ्वी मांहे, रत्न जिके छे जाचां ॥ ते तो वंधव सघळां थारां, स्वामि पणाथी साचां ॥ हो० ॥ ३२ पुष्पक नामे वेसी विमाने, आणो आणी आशो ॥ वदन विलोकीने तव सुजने, देशो सहि शावासो ॥ हो० ॥ ३३ ॥ ढाळ भली ए एकतीसमी, रावण मांडया कानो ॥ केशराज होतारथ वळियो, आयो तस अवसानो ॥ हो० ॥ ३४ ॥

दुहा. (कल्याण रागे)

वीतराग उपदेशमें, चार प्रकारे धर्म ॥ दान शियळ तप भावना, साधेवा शिव शर्म ॥ १ ॥ चित्त वित्त अनुसारथी, दया दान कहाय ॥ तप तो काया सोसवी, भावे भावना भाय ॥ २ ॥ शील पाळवो दोहिलो, नहि सोहिलो लगार ॥ चंचळ चित्त स्थिर राखवो, चालवो खांडा धार ॥ ३ ॥ वाये भरवो कोथळो, तरवो उदधि अपार ॥ साचो साप खिलावणो, पाळवो शीलाचार ॥ ४ ॥

॥ ढाळ ३२ मी ॥

(पदनी देशी.)

जीव रे तूं शील तणो कर संग, अवर रंग सव कारमो रे, एह करारी रंग ॥ जीव रे० ॥ १ ॥ आग थकी जळ उपजे रे, साप थकी वर माळ ॥ वाघ फिटी होय हरणलो रे, [1]अंध पणुं लहे [2]व्याल ॥ जी० ॥ २ ॥ पर्वत होवे पावहीयो रे, विषथी अमृत होय ॥ विघ्नथाने ओच्छव घणो रे, दुर्जन सज्जन होय ॥ जी० ॥ ३ ॥ सायर [3]गाम–तलावडी रे, अटवी निज घर वार ॥ वूरा तिके भलपण

१ केटलीक प्रतोमां अश्वपणुं छे. २ साप. ३ गाम–तलावडी= गामनी तलावडी. गामनी जगोए ठाम पण मूकी शकाय.

भजे रे, शील तणा उपकार ॥ जी० ॥ ४ ॥ पडहो जगे अपयश तणो रे, गुणवने देवी आग ॥ चारित्रने तिलांजली रे, तप जप जाये भाग ॥ जी० ॥ ५ ॥ साई सर्वापद तणी रे, काळो करवो गोत ॥ द्वार देखाडे नर्कनां रे, शील विना एम हात ॥ जी० ॥ ॥ ६ ॥ पग भरे नर जेटला रे, पर नारीने हेत ॥ ब्राह्मण मारे तेटला रे, साख अपर मत देत ॥ जी० ॥ ७ ॥ नजर मेळो नजरनो रे, होवे जेती वार ॥ पलके पलके पल्योपमे रे, वसवो नरक मजार ॥ जी० ॥ ८ ॥ कुसमे नारी निरखतां रे, ब्रह्महत्यानो दोष ॥ लागे लंपटने घणो रे, पाप तणो ए पोष ॥ जी० ॥ ९ ॥ राज दंड अति आकरो रे, ओर करे नुकसान ॥ आयु विण मरणो सही रे, न वधे कोइ मान ॥ जी० ॥ १० ॥ आंख उंडी दो निंदक्षये रे, क्षणक्षण खीणो देह ॥ चंद्र रहे नित्य बारमो रे, जेहनो परघर नेह ॥ जी० ॥ ॥ ११ ॥ लाज गयां निरलज पणुं रे, [1]कुक्कर केरुं नाम ॥ पगे पगे माथा ढंकणा रे, शील विना ए काम ॥ जी० ॥ १२ ॥ शील वती सीता सती रे, वसुधा मांहे विख्यात ॥ शील न लोपे सुंदरी रे, निसुणो ए अवदात ॥ जी० ॥ १३ ॥ बेसी विमाने चालियो रे, राजा रावण ताम ॥ दंडक अरण्ये आवियो रे, बेठा दीठा श्री राम ॥ जी० १४ ॥ आघा पाव पडे नहीं रे, नवी लोपाये कार ॥ वाय न आवे आसनो रे, देखी आग अपार ॥ जी० ॥ १५ ॥ सीता तो लेवी सही रे, राम छतां न लेवाय ॥ आगे [2]हरी पाछे [3]तटी रे ॥ सोच घणो तव थाय ॥ जी० ॥ १६ ॥ विद्या तो अवलोकनी रे, समरी तव आवंत ॥ कर जोडी उभी रही रे, प्रभुजी सुख पावंत ॥ जी० ॥१७॥ सहाय करो तुमे महायशो रे, पामुं सीता आज ॥ फिरि गयां पाम्या विना रे, हुं पामुं अति लाज ॥ जी० ॥ १८ ॥ शीर धुणी विद्या कहे रे, ए तो भुंडुं काम ॥ सीता हरतां तुम तणुं रे, थाशे जग कुनाम ॥ जी० ॥ १९ ॥ सतियो मांहे शिरोमणी रे, रामचंद्रकी नार ॥ शील थकी चूके नहीं रे, जो होवे क्रोड प्रकार ॥ जी० ॥२०॥

---

१ कुतरो. (कुक्कुरः) २ सिंह. ३ नदी.

रावण तो माने नहीं रे, देवी केरी वाय ॥ महारे मन सीता वसी रे, एही करो उपाय ॥ जी० ॥ २१ ॥ विद्या कहे रघुजी छतां रे, कीधां कोडि कलाप ॥ हाथ न आवे जानकी रे, सुरपति आयां आप ॥ जी० ॥२२॥ लक्ष्मण लडवाने गयो रे, राम कियो संकेत ॥ सिंहनाद तुज सांभल्यां रे, आयो देखे खेत ॥ जी० ॥ २३ ॥ सिंहनादने हुं करुं रे, राघव उठी जाय ॥ सीता लेतां सोहली रे, भाख्यो एह उपाय ॥ जी० ॥ २४ ॥ नाद सुणी प्रभु चिंतवे रे, ए छे को परपंच ॥ लक्ष्मण तो हारे नहीं रे, संकटनो स्यो संच ॥ ॥ जी० ॥ २५ ॥ माय न जायो एहवो रे, जीते लक्ष्मण साथ ॥ खर तो कूटेवो खरो रे, एम कही रघुनाथ ॥ जी० ॥ २६ ॥ वारं-वार वदे खरी रे, सीता आणी सनेह ॥ लक्ष्मण संकटमें पड्यो रे, नाद करेछे एह ॥ जी० ॥ २७ ॥ कंत कहे सुण कामिनी रे, हमने थारो सोच ॥ अटवीमें तजी एकली रे, आप गयां आलोच ॥ जी० ॥ २८ ॥ अवहि जई फरी आवजो रे, करी वंधवनी सार ॥ आयो छुं एम सांभळी रे, झुझे अति झुझार ॥ जी० ॥ २९ ॥ कांइक सीता प्रेरणा रे, कांइक निसुण्यो नाद ॥ धनुष्य वाण संवाहिके रे, उठ्यो धरी अल्हाद ॥ जी० ॥ ३० ॥ वार्यो तो शकुने घणां रे, चाल्यो जाय सरोप ॥ न मिटे छे भवितव्यता रे, देव न देवो दोप ॥ जी० ॥ ॥ ३१ ॥ पाछे रावण आवियो रे, रोवंती अशराल ॥ सीताने लेई चालियो रे, दीठुं रूप रसाल ॥ जी० ॥ ३२ ॥ नाम जटायु पंखियो रे, जाई मळियो धाय ॥ रोप भरी नख-अंकुसे रे, तास विलुरे काय ॥ जी० ॥ ३३ ॥ वर्ज्यो तो माने नहीं रे, ताम रीसाणो राय ॥ कापी नाखी पांखडी रे, पडियो धरती आय ॥ जी० ॥ ३४ ॥ निःशंक न माने कोईनो रे, बेठो जाय विमान ॥ एह मनोरथ महायरो रे, पुर्यो श्रीभगवान ॥ जी० ॥ ३५ ॥ हा सुसरा दशरथजी रे, जनक जनक हा तात ॥ हा लक्ष्मण हा रामजी रे, हा 'भामंडल' भ्रात ॥ जी० ॥ ३६ ॥ सींचाणो जेम चिरकली रे, वायस वलीने जेम ॥ ए कोई मुजने ग्रही रे, लेई जाए एम ॥ जी० ॥ ३७ ॥ आवी

कोई उतावळो रे, सूरो जे संसार ॥ राक्षसथी राखी लिओ रे, करती जाय पुकार ॥ जी० ॥ ३८ ॥ 'अर्कजटी'नो [1]जायीओ रे, 'रत्नजटी' खग एक ॥ रोज सुणी सीता तणो रे, मनमें करिय विवेक ॥ जी० ॥ ३९ ॥ भगिनि भामंडल तणी रे, रामचंद्रकी नार ॥ रावणजी छल केलवी रे, लेई चाल्यो अपहार ॥ जी० ॥ ४० ॥ भामंडलना पक्षथी रे, 'रत्नजटी' तलवार ॥ संवाही सामो हुओ रे, रावण जी तेणी वार ॥ जी० ॥ ४१ ॥ मुरकाणो मनमें घणुं रे, करे किस्युं ए रंक ॥ विद्या सघली अपहरी रे, लीधी राय निशंक ॥ जी० ॥४२ ॥ पांख विहुणो पंखिओ रे, होवे तेम ए देख ॥ छोटो महोटाशुं अड्यो रे, पावे दुःख विशेष ॥ जी० ॥ ४३ ॥ कंबुद्वीप कंबु गिरी रे, गिरतो गिरतो तेह ॥ करतो अधिका ओरता रे, आयो धरती छेह ॥ जी० ॥ ४४ ॥ आपणपे आलोचमें रे, सायर उपरे सोई ॥ करे घणी समजावणी रे, समजावाने तोई ॥ जी० ॥ ४५॥ भूचर खेचर राजवी रे, सयल नमे हम पाय ॥ हुं हुं त्रण खंडनो धणी रे, इंद्र आप गुण गाय ॥ जी० ॥ ४६ ॥ करी थापुं पटरागनी रे, महिमा अधिक वधाय ॥ रोवे मति रहे रंगमें रे, सुखमें दुःख न सुहाय ॥ जी० ॥ ४७ ॥ करता कोप्यो थो घणुं रे, हेत किसे खुणसाय ॥ भाग्य हिणा रागने रे, दीधी गळे लगाय ॥ जी० ॥४८॥ काग गळे कंचन तणी रे, माळ भली न देखाय ॥ सरिखाने सरिखुं मळे रे, आवे सहुने दाय ॥ जी० ॥ ४९ ॥ मानो मुजने पतिपणे रे, होइ रहुं तुम दास ॥ मुज मान्या सहु मानशे रे, आणी तुमारी आश ॥ जी० ॥ ५० ॥ नजर न उंची सा करे रे, दीए न अपूठो जवाव ॥ [2]अक्षर दोना ध्यानशुं रे, आणी रही अति आव ॥ जी० ॥ ५१ ॥ विंध्यो [3]मनमथ बाणशुं रे, आरति अति मन माहे ॥ उठीने पगे लागिओ रे, विषय विव्हल माहे ॥ जी० ॥ ५२ ॥ लंपट ललचाणो घणुं रे, तो कां न करे पयाण ॥ अण इच्छंति नारीनो रे, पहिलां छे पच्चखाण ॥ जी० ॥ ५३ ॥ सीता पग खेंचि

---

१ पुत्र. २ राम. ३ कामदेव.

लीयो रे, छिव्यो नहीं शिर तास ॥ परपुरुषांने आभड्यां रे, थाये शियल विनाश ॥ जी० ॥ ५४ ॥ देवळनी ध्वज सारीखी रे, पतिव्रता कहिवाय॥ होय अपुठी वायथी रे, आपे अलगी पुलाय ॥ जी० ॥ ५५ ॥ सीता तस कोंपे घणुं रे ॥ रे रे निरलज नरेश ॥ मुज आण्याथी ताहरी रे, विगडी वात विशेप ॥ जी० ॥ ५६ ॥ सारणादिक तो घणा रे, मंत्री ने सामंत ॥ साम्हा आवी सादरा रे ॥ प्रभुने शिर नामंत ॥ जी० ॥ ५७ ॥ नगरीनी शोभा करी रे, ओच्छवनो अधिकार ॥ नारि निरुपम लावियो रे, मुख मुख जयजय कार ॥ जी० ॥ ५८ ॥ लंकाथी दिशि पूरवे रे, 'देव रमण' उद्यान॥ 'रक्ताशोक' तळे जइ रे, बेसाडी सा आण ॥ जी० ॥ ५९ ॥ राम अने लक्ष्मण तणो रे, जवलग न लहुं खेम ॥ तव लग मुजने छे सही रे, भोजन केरो नेम ॥ जी० ॥ ६० ॥ रखवाळी तो 'त्रीजटा' रे, आरक्षक परिवार ॥ मूकि मंदिर आवियो रे, लोक घणा छे लार ॥ जी० ॥ ६१ ॥ ढाळ भली वत्रीशमी रे, रावणने चित्त चाव ॥ केशराज ऋषीजी कहे रे, आगे लावन साव ॥ जी० ॥ ६२ ॥

इति श्री द्वितीय खंड समाप्त.

खंड (स्कंध) त्रीजो.

दुहा. (सोरठी रागे.)

वाग्देवि वरदायिनी, कविजन केरी माय ॥ मया करीने आपजो, शुभ मति सुखदाय ॥१॥ राम चली उतावळा, आव्या लक्ष्मण पास ॥ रणरंगे रमतो खरो, दीठो सो उलहास ॥ २ ॥ राम प्रत्ये लक्ष्मण कहे, तुम तो कियो अकाज ॥ अटवी मांहे एकली, सीता मूकी आज ॥ ३ ॥ राम कहे तें तेडियो, हुं आव्यो अवधार ॥ सो कहे में नवी तेडियो, ए प्रपंच विचार ॥ ४ ॥ फरी जाओ उतावळा, मति को विणसे काम ॥ पाछळथी आवीश हुं, जीतीने संग्राम ॥ ५ ॥ वेग वेग वाटे वही, राम पधार्या जाम ॥ नजर न देखे जानकी, मुर्छाणा प्रभु ताम ॥ ६ ॥

॥ ढाळ २२ मी ॥

(घडी दे लाल तमाकुं-ए देशी)

श्री रामजीए वनमें मेली, सीता शुद्ध न पाइ हो ॥ इतउत ढुंढत डोल वनमें, सा नवी दिए दिखाइ हो ॥ श्रीराम ॥ १ ॥ संज्ञा पामी अं तरजामी, आगे आवे धाइ हो ॥ पांख विहुणो पंखी पडियो, दीठ उपरे आइ हो ॥ श्री० ॥ २ ॥ पंखीडे दीठो नर कोइ, नारी लीय

जाइ हो ॥ पुठ हुआथी पापी पुरुषे, नांख्यो छे ए घाइ हो ॥ श्री० ॥ ३ ॥ श्रावक जाणी जाणी सहाइ, प्रभु उपकार कराइ हो ॥ श्री नमोकार अपार अनूपम, दीधो तसु सुखदाइ हो ॥ श्री० ॥ ४ ॥ मंत्र प्रभावे स्वर्ग चतुर्थे, सुरनी पदवी पाइ हो ॥ संगतथी पंखी उद्धरियो, संगतथी सुख थाइ हो ॥ श्री० ॥ ५ ॥ उंचो देखे नीचो देखे, पास न कोइ सखाइ हो ॥ संचर जाणी आशा आणा, ताम रहे पस्ताइ हो ॥ श्री० ॥ ६ ॥ लक्ष्मण साथे 'खर' खेचर सो, मंडे ताम लडाइ हो ॥ 'त्रिशिरा' लघु भाइ खर राखी ॥ आप करे अधिकाइ हो ॥ श्री० ॥ ७ ॥ रथ बेसीने लक्ष्मण साथे, झुंझ तणी विधि ठाइ हो ॥ लक्ष्मण वीरे मारी नाख्यो, पहेली एह वधाइ हो ॥ श्री० ॥ ८ ॥ लंक पायाला केरो स्वामि, 'चंद्रोदर' सुत सोइ हो ॥ नामे 'विराध' सवल दल साजी, आवी सहाय होइ हो ॥ श्री० ॥ ॥ ९ ॥ सेवक सोइ आडो आवे, काम पडे नहीं काचो हो ॥ लक्ष्मण साये 'विराध' वदे रे, सेवक हुंछुं साचो रे ॥ श्री० ॥ १० ॥ बाप हणीने लंका लीधी, रीस घणी ए आगे हो ॥ स्वामिकार्य-वैर बापको, जग मांहे जश जागे हो ॥ श्री० ॥ ११ ॥ तुम आगे ए कीट पतंगा, भृत्यपणुं हुं भाखुं हो ॥ द्यो आदेश विशेष बताबुं, रण अखयायति राखुं हो ॥ श्री० ॥ १२ ॥ [1]इषत हसी लक्ष्मणजी बोले, स्योरे सहायज सूरा हो ॥ आप बळे बळवंत कहावे, पर बल नित्य अधुरा हो ॥ श्री० ॥ १३ ॥ [2]जेष्ट बंधव राम नरेशर, दुःखी जन प्रतिपाळ हो ॥ देशे तुजने राज्य तुमारो, शत्रु कंद कूदाळ हो ॥ ॥ श्री० ॥ १४ ॥ देखी 'विराध' विरोधी 'खर' तो, बोल्यो रोष प्रकासी हो ॥ 'शंबुक' हणतां सहायज एहने, तुं वरिओ वनवासी हो ॥ श्री० ॥ १५ ॥ लक्ष्मण भाखे खर मत भूंके, नंदन 'त्रिशिरा' भाई हो ॥ उणही पंथे तुंहि चलावुं, तो रे सुमित्रा माई हो ॥ श्री० ॥ १६ ॥ मारियो के मारियो में मुरख, जीभ तजी सुभटाई हो ॥ करि प्रगट मौढा पक्षपाती, लीजे तास वुलाई हो ॥ श्री० ॥ १७ ॥

---

१ थोडुं. २ मोटो.

एम कहंतो नट जेम नाचे, वाणे अंबर छाई हो ॥ वाण [1]क्षुरप्रे 'खर' शिर छेद्युं, अवर रह्या मुह वाई हो ॥ श्री० ॥ १८ ॥ 'दूषण' दल लेईने दोडयो, तो पण मारी लीधो हो ॥ आपण कीधो आप समायें, अवरांशुं जश नवि दीधो हो ॥ श्री० ॥ १९ ॥ लेई साथे 'विराध' विदितो, उमग्यो उमग्यो आवे हो ॥ एटले वामुं नेत्र फरकीयुं, ताम असाता पावे हो ॥ श्री० ॥ २० ॥ अलगांथी दीठो [2]अलवेसर, अटवी मांहे भमतो हो ॥ नारी वियोगे योगीज हुवो, आरति मांहे रमतो हो ॥ श्री० ॥ २१ ॥ लेई विषवाद विशेष विचारे, ए तो में धुर जाणी हो ॥ अटवीमां एकाकी विशेषे, राम [3]गवषे राणी हो ॥ श्री० ॥ २२ ॥ लक्ष्मण आगे आवी उभो, राम न सामो देखे हो ॥ विरह साल सरिखो साले, [4]नभशुं वात विशेषे हो ॥ श्री० ॥ २३ ॥ पान पान फरी वनमें सोधी, नारी नयणे न आवी हो ॥ वनदेवी तुम छो वनवासिणी, घो छो क्युं न बतावी हो ? ॥ श्री० ॥ २४ ॥ तुम भरोसे नारी मूकी, हुं तो काम सिधायो हो ॥ काम न कीधो नार गमाइ, जग अपजश बोलायो हो ॥ श्री० ॥ २५ ॥ भाइ भरोसे थारे मुक्यो, त्रिया रखवाळी कामे हो ॥ आयोथो सो एक न हुइ, ओछो दीठो रामे हो ॥ श्री० ॥ ॥ २६ ॥ राजभार देवा नवी दीधो, धन्य ! कैकेयी मात हो ॥ नारी न राखी शक्यो नर निश्चे, तो केम राज्य रखात हो ? ॥ श्री० ॥२७॥ एम कहे तो राम नरेशर, धरणी पड्यो मुरच्छाइ हो ॥ राम दुःखे पशु पंखी दुखियां, उभां आगे आइ हो ॥ श्री० ॥ २८ ॥ लक्ष्मग जी करी सीतलताए, बोले आवी आगे हो ॥ आर्य करोछो कार्य किशुं ए, सहुने भुंडुं लागे हो ॥ श्री० ॥ २९ ॥ भाइ तुमारो जीती आयो, खरनो कंद निकंदि हो ॥ वचन सुधारस शुं सिंचाणो, लहे संज्ञा आनंदि हो ॥ श्री० ॥ ३० ॥ देखे लक्ष्मण उभो आगे, उठी मिल्यो सोइ हो ॥ आप दोइ मिली त्रीया न रखाणी, हरखाणी उमाइ हो ॥ श्री० ॥ ३१ ॥ उदस्तु [5]सौमित्री एम भाखे, प्रभु ए

---

१ 'क्षुरप्र' नामना वाण वडे. २ श्री राम. ३ शोधे. ४ आकाशथी. ५ सुमीत्रानो पुत्र. लक्ष्मण.

आरति म आणो हो ॥ नाद भेद करीने किणइके, सीता लीधी जाणो हो ॥ श्री० ॥ ३२ ॥ तेहना प्राण संघाते सीता, वेगे पाछी आणुं हो ॥ तो तो 'लक्ष्मण' नाम हमारुं, नहिं तो जुठ थपाणुं हो ॥ ॥ श्री० ॥ ३३ ॥ वीर 'विराध' खरो हवे मिलीयो, आप्यो बोल उदारु हो ॥ लंक पायाले प्रभु थिर थापो, वचन पळे जेम वारु हो ॥ श्री० ॥ ३४ ॥ सीता खबर करेवा कारण, भट मोकलीया भारी हो ॥ वीर 'विराध' घणुं जलफलीयो, अवसरे सेवा प्यारी हो ॥ ॥ श्री० ॥ ३५ ॥ सुभट सहु पृथ्वी फरि आया, सीता खबर न पामी हो ॥ अधोमुखा उभा प्रभु आगे, वतलावे तव स्वामी हो ॥ ॥ श्री० ॥ ३६ ॥ दोप न कोइ सेवक जननो, उद्यमनो अधिकारी हो ॥ प्रभु कुदिशाए कारज न सरे, सुदिशा कार्य समारी हो ॥ ॥ श्री० ॥ ३७ ॥ वीर विराध प्रभु पगे लागी, अरज करे अनु-रागी हो ॥ थापी पायाला दोइ दश दिशे, कारज केडे लागा हो ॥ श्री० ॥ ३८ ॥ वीर विराध सबल दल साथे, राम सु लक्ष्मण दोइ हो ॥ लंक पयाले चाली आया, खबर लहे सहु कोइ हो ॥ ॥ श्री० ॥ ३९ ॥ खरनो नंदन 'शंबुक' भाइ, 'सुंद' नरेशर आप हो ॥ सामो आवी खेत जडावे, हाथ ग्रही शर चाप हो ॥ श्री० ॥ ॥ ४० ॥ वीर विराध विशेषे लडवे, वारु वैरज वाळे हो ॥ कां हय हाथी कां हस पायक, लोक वचन संभाले हो ॥ श्री० ॥४१॥ राम सुलक्ष्मण देखी रण-मुखे, 'शूर्पनखा' सुत लेइ हो ॥ रावण पासे पधारी पापणी, घरनो चोड करेइ हो ॥ श्री० ॥ ४२ ॥ वीर 'विराध' तिहां स्थिर थाप्यो, आरति सघळी टाळे हो ॥ महोटानी मति महोटी होवे, महोटा बोल्युं पाळे हो ॥ श्री० ॥ ४३ ॥ राम सुलक्ष्मण खरने मेहेले, वसिया आप विराजे हो ॥ युवराजपद वीर 'विराध'ज, 'सुंद' घरे सुख साजे हो ॥ श्री० ॥ ४४ ॥ ढाल भली ए त्रेतीशमी, वीर विराध वधायो हो ॥ केशराज ऋपीराज कहे रे, राज्य गयो छोडायो हो ॥ श्रीराम० ॥ ४५ ॥

दुहा. (नट्ट रागे)

प्रतारणी विद्या महा, हेमवंत गिरि जाय ॥ [1]'साहसगति' साधी सही, तबही आयो धाय ॥ १ ॥ तारानो अभिलाषियो, आतुर थयो अपार ॥ रुप धरे 'सुग्रीव'नुं, न करे कांई विचार ॥ २ ॥ पुरी 'किष्किंधा' आवियो, करी सरखो सुविलास ॥ गति मति वाणी विचारवे, वीजो रवी आकाश ॥ ३ ॥ क्रिडा करवा कारणे, वनमें गयो सुग्रीव ॥ ए घरमें चलि आवियो, अवसर लही अतीव ॥ ४ ॥ ताम धणी घरे आवियो, रोकाणो दरवार ॥ घरमें छे सुग्रीवजी, वात पडी सुविचार ॥ ५ ॥ दो सुग्रीव विचारवे, वाली तणो तो पुत्र ॥ काकी घरे ताळां जडे, राखेवा घरसुत्र ॥ ६ ॥ 'चंद्ररश्मि' रळियामणो, युवराज जयवंत ॥ 'वाली' वीरनो जाईयो, वल प्रवल नहीं अंत ॥ आवीने आडो रह्यो, कोई न आगे जाय ॥ खेंचि वाहिर काढियो, वळियाथी एम थाय ॥ ८ ॥

॥ ढाळ ३४ मी ॥

(मुरलीनी देशी.)

'तारा' प्रत्यक्ष मोहनी, तारा अधिक रसाल ॥ तारा सुग्रीव सोहनी हो, तारा अति सुविशाल तारा ॥ तारा रुप अनूप तारा, ताराए मोह्यो भूप तारा ॥ तारा मोहन वेली तारा; तारा कोमळ केली ॥ तारा० ॥ १ ॥ चौद अक्षोहणीनो धणी, राजा श्री सुग्रीव ॥ पार नहीं प्रभुता तणो हो, साहिब आप सदीव ॥ तारा० ॥ २ ॥ एके

---

१ 'ज्योतिपपुर'ना विद्याधर राजा 'ज्वलनसिंह'नी 'तारा' नामनी कन्या उपर 'चक्रांक' विद्याधरनो पुत्र 'साहसगति' आसक्त थवाथी तेनी तेणे मागणी करेली, परंतु तेने ते नहि आपतां तेना पिताए 'किष्किंधा' नगरीना राजा 'सुग्रीव' (वाळी राजानो भाइ) नी साथे तेने परणावी हती; तेथी 'साहसगति' 'तारा'ने हरेक प्रकारे मेळववा सारु प्रतारणी विद्या साधी लाव्यो.

डांगे मारिया, साचा जूठा दोई ॥ ज्ञान विना निश्चे नहीं हो, लो-
कांथी शुं होई ? ॥ तारा० ॥ ३ ॥ साचो मिलशे साचने, जूठो
जूठे जोई ॥ जूठ तणी जड उखले हो, जो सुसतावे कोई ॥ तारा०
॥ ४ ॥ हंस अने बग उजळा, लोका एक प्रशंस ॥ खीर नीरने
पारखे हो, बग बग हंसहि हंस ॥ तारा० ॥ ५ ॥ काच अने मणी
सारखी, लोका एकहि वाच ॥ पण पारखियां आगले हो, मणी
मणी काचही काच ॥ तारा० ॥ ६ ॥ काग अने तो कोकिला,
वरणे एक सुहाग ॥ मास वसंत विराजियां हो, कोयल कोयल का-
गही काग ॥ तारा० ॥ ७ ॥ मंत्री ने पंचा मिली, निवेडयो एवो
न्याय ॥ सात सात अक्षोहणी हो, दोइ पक्षे थाय ॥ तारा० ॥ ८ ॥
दोइ लडो ए आपमें, साचे देव सहाय ॥ जूठो नासी जाय सही हो,
सहुने आवी दाय ॥ तारा० ॥ ९ ॥ खेत बुहार्यो मोकळो, उभा
दोय आय ॥ लोक लडया आप आपणा हो, झगडो तो न मिटाय
॥ तारा० ॥ १० ॥ लोक न चाहे नारिने, चाहे ए दो [1]भाई ॥
कोइ मरो को जीवजो हो, लोकां लागे कांइ ॥ तारा० ॥ ११ ॥
तब दोइ सुग्रीवजी, लडिया शस्त्र उपाडी ॥ [2]खांती न राखी खेदमें
हो, तोही न मेटी राडी ॥ तारा० ॥ १२ ॥ दोइ तो समतोलजी,
दोइ विद्यावंत ॥ दोइ तो खेचर खरा हो, दोइ तो मयमंत ॥ तारा०
॥ १३ ॥ हाथीशुं हाथी अडे, सिंह साथे सिंह ॥ सापे साप मिटे
नहीं हो, सूरे सूर अबीह ॥ तारा० ॥ १४ ॥ सुग्रीवे संभारियो,
हनुमंत आयो चाली ॥ जूठो सुग्रीव कुटीयो हो, न शके झगडो
टाळी ॥ तारा० ॥ १५ ॥ सुग्रीव चित्तशुं चिंतवे, साचो ए तो
सोच ॥ केहने त्यजे केहने भजे हो, लोकां ए [3]आलोच ॥ तारा०
॥ १६ ॥ वाली हतो बलवंत जी. जगजश साचो जोर ॥ सो तो

लंपट मांहे गणाय ॥ वात सुण्यां हणी दोयने हो, तारा लिए बुलाय ॥ तारा० ॥ १९ ॥ ए [1]तादृश संकट पडे, काम समारण हार ॥ 'खर' थो सो रामे हण्यो हो, करतो पर उपकार ॥ तारा० ॥२०॥ शरण ग्रहुं श्रीरामनुं, लक्ष्मणशुं अभिराम ॥ जेम 'विराध' निवाजिया हो, सारसे हम काम ॥ तारा० ॥ २१ ॥ लंक पायाला छे सही, आज लगे ओ इश ॥ बोलाव्या आवे सही हो, कारज विश्वावीस ॥ तारा० ॥ २२ ॥ दूतज छानो मोकल्यो, वीर 'विराध'हि पास ॥ वात जणावी विस्तरी हो, पायो सो उल्हास ॥ तारा० ॥ २३ ॥ वेगा आवो वेगशुं, आवी करो अरदास ॥ काम तुमारो सारसे हो, देशे अरिने त्रास ॥ तारा० ॥ २४ ॥ संतोषाणो स्वामीजी, निसुणी वचन अमोल ॥ वळते छांटो अमिय तणो हो, आरति मांहे सुबोल ॥ तारा० ॥ २५ ॥ साहण वाहण सामटे, चाली गयो सुग्रीव ॥ आगे धरे विराधने हो, आरतीवंत अतीव ॥ तारा० ॥ २६ ॥ चरण कमल प्रभुना नमी, भाखी मननी वात ॥ पर दुःख कापणनो सही हो, विरुद अछे विख्यात ॥ तारा० ॥ २७ ॥ हम तुमने छे सारिखां, अवळा दुःख अपार ॥ हमारां तुमे भांजशो हो, थारां श्री किरतार ॥ तारा० ॥ २८ ॥ एह सुणंतां वातजी, गहवरिओ राजान ॥ पर दुःखथी दुःख आपणो हो, साले साल समान ॥ तारा० ॥ २९ ॥ दुःख हैयामें संवरी, सुग्रीवहि संतोष ॥ दीधो देव दया करी हो, कीधो मुखनो पोष ॥ तारा० ॥ ३० ॥ वीर विराध कहे सही, आपाने ए काज ॥ करवो छे उतावळो हो, न कीयां पावो लाज ॥ तारा० ॥ ३१ ॥ कपीपति भाखे कामजी, आपा करवुं एह ॥ मुसतो होइ सोधशुं हो, जइ धरतीने छेह ॥ तारा० ॥ ३२ ॥ द्वीप अने परद्वीपनी, सुधी अणावुं आप ॥ तो तो साचो जाणजो हो, 'सूररजा' छे बाप ॥ ता० ॥ ३३ ॥ प्रभुजि चालि आविया, पुरी किष्किंधा देस ॥ जाणे [2]अलका अभिनवी

---

१ जेवुं कह्युं तेवुं. २ कुबेर भंडारीनी नगरी (मेरु उपर).

हो, पायो सुख विशेष ॥ ता० ॥ ३४ ॥ [1]बीजो वोळावी लियो, उभो आवी [2]खेत ॥ दोई लड्या नवी जाणियां हो, साच जूठहि हेत ॥ ता० ॥ ३५ ॥ वज्रावर्तज नामथी, धनुष्य चहडाव्यो देव ॥ विद्या गई टंकारथी हो, प्रगट थयो ततखेव ॥ ता० ॥३६॥ लंपट परनारी तणा, धीठ मांहे धीठ ॥ जग सघळो अविलोकतां हो, तुम सम अवर न दीठ ॥ ता० ॥३७॥ एक बाणशुं मारियो, 'साहसगति' [3]सयतान ॥ एक चपेटे सिंहने हो, हरिण लहे [4]अवसान ॥ ता० ॥ ३८ ॥ वीर विराध तणी परे, थिर थाप्यो कपीनाथ ॥ साचो करी सहु देखतां हो, आणी मेल्यो साथ ॥ ता० ॥ ॥ ३९ ॥ [5]त्रयोदश कन्या भली; राम प्रत्ये आपंत ॥ प्रीति रीति काठी करी हो, कपीपति तो थापंत ॥ ता० ॥ ४० ॥ राम कहे कपीराजिया, तुं वाचा [6]संभार ॥ परणेवाने पाछली हो, पहेली सीता वा'र ॥ ता० ॥ ४१ ॥ ढाळ भली चउत्रिशमी, कपी पति काम समारी ॥ केशराज ऋशीजी कहे हो, अव सोधीजे नारी ॥ ॥ तारा० ॥ ४२ ॥

दुहा. (गुजरी रागे)

रावणने घरे रोवणो, आज पड्यो अवधारी ॥ खरनी सुगी सुणावणी, आवी मिलि बहु नारी ॥ १ ॥ दिवस वे चारने अंतरे, शूर्पनखा ने 'सुंद' ॥ लंका नगरि आवियां, वरसे आंसु बुंद ॥ २ ॥ शूर्पनखा सुहामणी, करती अधिक विलाप ॥ रावणने गळे लागिने, दीन वदे अति आप ॥ ३ ॥ कंत हण्यो कुंवर हण्यो, हणिया देवर दोय ॥ खेचर चउद हजारनो, हंता एकशुं जोय ॥ ४ ॥ लंकपायाले आविया, हणिया अवर अगाध ॥ रांक जेम हम काढिया, वास्यो वीर 'विराध' ॥ ५ ॥ बांधव तुम बयठा थकां, वरते ए अन्याय ॥ धरती दिन दो चारमें, जातीहि देखाय ॥ ६ ॥ एक सुवरणे शामळो, बीजो पीळे वान ॥ वनवासी छे भीलडा, पण नहीं केहने

---

१ बीजो सुग्रीव (बनावटी). २ रणक्षेत्र-रणभूमि. ३ सेतान; राक्षस जेवो. ४ मोत. ५ तेर. ६ याद कर.

मान ॥ ७ ॥ वसवा भाणेजा भणी, वास अनेरो हेरि ॥ सगो सगे आवे वहि, कोई दिनके फेरि ॥ ८ ॥ ए सघळी श्रवणे सुणी, वोले वीर विवेक ॥ घंटीना फेरा घणा, घंटानो तो एक ॥ ९ ॥ पंखाली कीडि तणो, मुवामें दिन जात ॥ मारी करशुं पाधरा, अवर चलावो वात ॥ १० ॥ वात नहीं वतका नहीं, राग नहीं नहीं रंग ॥ राज काज भावे नहीं, होइ रह्यो विरंग ॥ ११ ॥ निंद नहीं लीला नहीं, फूल नहीं तंबोल ॥ भोजन पाणी पण नहीं, सुण्या न भावे वोल ॥ १२ ॥ हांसी नहीं रामत नहीं, नहीं भोग नहीं योग ॥ माणस मुआ सारिखो ॥ होइ रह्यो तस सोग ॥ १३ ॥ खातो हुओ खाटले ॥ पड्यो रहे नरनाथ ॥ गुंग मुंग वोले नहीं, आरती करे सहु साथ ॥ १४ ॥

॥ ढाळ ३५ मी ॥

(मेरे मन ऐसी आण वनी ए–देशी.)

थारा चितमें कांइ वसी ॥ मंदोदरी मांदो पती देखी, पूछे वात इशी. ॥ था० ॥ १ ॥ पखवाडे अंधारे आये, घटतो जाय शशी ॥ तेज तेज प्रताप प्रक्षीणो ॥ शोभा लाज खसी ॥ था० ॥ २ ॥ सुंस अछे तुम मुज गव्हाना, न कहो जेसीही तेसी ॥ आरती अति उदास पणाथी, मत तुं जाय चसी ॥ था० ॥ ३ ॥ रावण भाखे सुण मंदोदरी, चित्तमें आणी चुंभी ॥ सीता–सुरति भाळ भली ए, हैया मांहे खुभी ॥ था० ॥ ४ ॥ घुसुंछुं दिन रात घणेरो, न शकुं समजी करी ॥ जो तुं मुजने चाहे देवी, मेळवो प्रीती खरी ॥ था० ॥ ५ ॥ प्रीयनी पीडाए पीडाणी, तवही उठी धसी, 'देव रमण' उद्याने देवी, आवी एक शशी ॥ था० ॥ ६ ॥ हुं मंदोदरी छुंरे सुभोदरी, महोटे नामे चडी ॥ रावण राणी मांहे वखाणी, वनिता मांहे वडी ॥ था० ॥ ७ ॥ भोळी क्युं भरमाणी छे तुं, रावण साथे रमी ॥ माणस भवनो लाहो लीजे, हुं छुं दासी समी ॥ था० ॥ ८ ॥ सीता तुं

धन्य तुं धन्य थारे, माये अधिक रती ॥ राजा रावणने चित्त आये, मेली अवर छती ॥ था० ॥ ९ ॥ भूचर राम तपस्वी ते तो, सेवक मात्र सही ॥ ओ पति तजी ए पति जो पामे, कर्मवती रे कही ॥ था० ॥ १० ॥ मन खेंचीने मौन करीथी, नीची सही न रही ॥ तुं तो सतियां मांहे सयाणी, एतीही न लही ॥ था० ॥ ११ ॥ किहां जंबुक किहां सिंह सनूरो, गरुड किहां रे अही ॥ किहां मुज पती किहां तुज पती, लंपट लाजत नही रे नहीं ॥ था० ॥ १२ ॥ तुं नारि धन्य धन्य तुज ठाकुर, सरखी जोड मळी ॥ पति लंपट घर *निपट राणी, दूती मांहे भळी ॥ था० ॥१३॥ थारो मुंहो नवि देखवुं, तुजशुं वात किसी ॥ अलगी जा आंखो आगेथी, मयली जेम मसी ॥ था० ॥ १४ ॥ एटले रावण चाली आयो, सीता धमणे धमी ॥ शीतल वचनांशुं समजावे, आपे उपशमी ॥ था० ॥ १५ ॥ मंदोदरी राणी तुज आगे, किंकर मांहे घणी ॥ हुं तुम दास सरीखो केतो, भाखुं अवर भणी ॥ था० ॥ १६ ॥ नजर निहाळो उत्तर वाळो, टाळो घात घणी ॥ पाळो दोड्यां होंस नहीं पुगे, ओ अस-वार तणी ॥ था० ॥ १७ ॥ होई अपुठी सीता बोले, सांभळ लंक धणी ॥ काळदृष्टीशुं हुं देखुं छुं, जा घर टाळि अणी ॥ था० ॥ ॥ १८ ॥ धिक धिक तुज ए आशा माये, थारी कोन वणी ॥ जीवत राम सुलक्ष्मण हुं छुं, अही माये रे मणी ॥ था० ॥ १९ ॥ वारंवार वचन आक्रोसे, न त्यजे राय रळी ॥ हांक लियो रे हरायो होवे, श्वान न जाये टळी ॥ था० ॥ २० ॥ सीतानी आरती तन अधिकी, न शक्यो सूर्य खमी ॥ आथमियो अलगो होवाने ॥ व्यापी आण तमि ॥ था० ॥ २१ ॥ रावणने उपजी ए अधिकी, कुमति तणी रे मति ॥ उपसर्ग करावे अधिका, सीदावे रे सती ॥ था० ॥ २२ ॥ फेतकार करतां अति फेरूं, घूघू घूक करे ॥ [1]वृक विचित्र परे कूदंता, निसत नर रे डरे ॥ था० ॥ २३ ॥ पूच्छा छोटशुं [2]व्याघ्र विशेषे, ओ तो अन्योन्य लडे ॥ फूफूंता [3]फणी करता परगट, मांहोमांहे अडे

---

* निर्लज. १ वरु (वृकः). २ वाघ. ३ सर्प.

॥ था० ॥ २४ ॥ भूत पिशाच वैताल वदिता, हठसु हास्य हसे ॥ डाकणी साकणी मयली देवी, काती हाथ घसे ॥ था० ॥ २५ ॥ उलळंता दूर ललित अति, जम जेम काय धरे ॥ रावण एह विकुवण करीने, आगे आणी सरे ॥ था० ॥ २६ ॥ परमेष्टी पंचे मन ध्याती, सीता खेत खरे ॥ के जिन के पीयु करती रावण, सामो पग न भरे ॥ था० ॥ २७ ॥ रावणनो पचखाण न भांगे, सीता सत्य न चळे ॥ पाकाने नहीं भूत पराभव, काचाने रे छळे ॥ था० ॥ ॥ २८ ॥ ढाळ भली ए पंच त्रीसमी, धन्य जे टेक ग्रहे, केशराज ग्रही तो साची ॥ सीता ज्युं निरवहे ॥ था० ॥ २९ ॥

दुहा (मालवी गोडी रागे.)

'विभिषण' निसिनी चरी, निसुणी लोकां मांहे ॥ सीता पासे आवियो, करण दिलासा माहे ॥ १ ॥ सहोदर समजाववा, वात सुणावे वीर ॥ छे परनारी परांङ्मुख, साहसवंत सधीर ॥२॥ बाईजी तुमे कोण छो, किहांथी आव्यां चालि ॥ कोणे इहां आण्यां तुमे, भाखो शंका टाळी ॥ ३ ॥ घुंघट खेंची अधोमुखी, जाणी पुरुष प्रवीण ॥ सत्यवती साची सती, वाणी वदे अदीन ॥ ४ ॥

॥ ढाळ ३६ मी ॥

(एक दिवस रुकमणी हरि साथे—ए देशी)

सीता ताम निशंकपणे रे, भाखे चारु वाणी रे ॥ विभिषण कुळ केरो भूषण, निसुणे अमृत जाणी रे ॥ सी० ॥ १ ॥ 'जनक' पिता 'भामंडल' भाई, राम-प्रिया हुं वखाणी रे ॥ 'दसरथ' नी कुळवहु आदिती, सतिओमें अधिकाणी रे ॥ सी० ॥ २ ॥ 'राम' नरेशर 'लक्ष्मण' देवर, त्रीजी ता हुं राणी रे ॥ 'दंडक' अरण्य मांहे आवी, वास तणी स्थिति ठाणी रे ॥ सी० ॥ ३ ॥ 'सूर्य हास' असी तरु-डाळे, देख्यो अधिको पाणी रे ॥ लक्ष्मणजी लिलाए लीधो, ज्योती घणी प्रगटाणी रे ॥ सी० ॥ ४ ॥ करण परीक्षा वेगे वाही, वंस जाळ

कपाणो रे ॥ 'शंबुक'नो तव शिर छेदाणो, मनमें अति पस्ताणो रे ॥ सी० ॥ ५ ॥ खांडो देखी राघव भाखे, ते न करी मती शाणी रे ॥ विद्या साधन विण अपराधे, मार्यो तें ए प्राणी रे ॥ सी० ॥ ६ ॥ पाछे पूजा भोजन पाणी, आणीने चमकाणी रे ॥ धड मस्तक दो जूदां दीठां, माताजी अकुलाणी रे ॥ सी० ॥ ७ ॥ पग अनुसारे चाली आवी, राघवशुं रिझाणी रे ॥ लंपटीनी लालच नवी पुगी, ताम घणुं खीजाणी रे ॥ सी० ॥८॥ 'खर' 'दूषण' 'त्रीशिर' लेई आवी, आग घीथी सिंचाणी रे ॥ सिंहनाद संकेत कियाथी, लक्ष्मणशुं मंडाणी रे ॥ सी० ॥ ९ ॥ लंका जई लंकापति आण्यो, वात कही अति ताणी रे ॥ सिंहनादनो भेद लगावी, ए हुं ईहां आणी रे ॥ सी० ॥ १० ॥ ए दश मस्तक कापवाने, हुं काती रे कहाणी रे ॥ लंका नगरी बाळेवाने, हुं बळबळती छाणी रे ॥ सी० ॥ ११ ॥ तेज प्रताप पराक्रम पीलण, हु घरे मांडी घाणी रे ॥ [1]पगे आवीछुं रावण केरे, एकांते दुःख खाणी रे ॥ सी० ॥ १२ ॥ श्रवणे सुणे पण रीस न आणे, रागीनी सहिनाणी रे ॥ [2]आगे सतेजी छे अति अधकी, जळ आगे उल्हाणी रे ॥ सी० ॥ १३ ॥ एम सुणी लघु बंधव जंपे, भाई मति भरमाणी रे ॥ ए को बलती गाडर घरमें, घाले कोण अज्ञानी रे ॥ ॥ सी० ॥ १४ ॥ परनारी छे काळी रे नागिणी, के विषवेली समानी रे ॥ जालवतांहि जव तव जोवे, किहांही नहीं ताणी रे ॥ ॥ सी० ॥ १५ ॥ संपद्–तरुनी एह कुहाडी, आपदनी नीसाणी रे, ॥ आप सतीनो छे दुखदायी, मति दिये ए रीसाणी रे ॥ सी० ॥ १६॥ लाख कहुं के कोडी कहु तुम, अति तो वस्तु विराणी रे ॥ आज काल दिन चारा मांहे, ए तो वात दिखाणी रे ॥ सी० ॥ १७ ॥ हुं माहारो ओलंभो टाळुं, राखो कीर्ति पूराणी रे ॥ लोक कहेशे कोई न हुतो, रावण आगे [3]वाणी रे ॥ सी० ॥ १८॥ राम सुलक्ष्मण दोई बळिया, अनम्यानेहि नमाणी रे ॥ सीताने हुं देई आवुं, जेम

१ पनोती. २ आगे–अग्नीए तेज वधुं छे पण ते जळ आगे–वडे ओलाय छे. ३ वाणियो; वणिक.

रहे भीत थपाणी रे ॥ सी० ॥ १९ ॥ ढाळ भली ए छत्रीसमी, राये एक न मानी रे ॥ केशराज ऋषी रावण केरी, वेळा आनी जणाणी रे ॥ सी० ॥ २० ॥

दुहा. (धन्याश्री रागे.)

रावण होई रातडो, वदे विभीषण वीर ॥ ग्रही वस्तु केम मेलिए, जब लग रहे शरीर ॥ १ ॥ राम सुलक्ष्मण भीलडा, वनहीं मांहे वास ॥ साहण वाहण को नहीं, आपही फरे उदास ॥ २ ॥ साहण वाहण माहरे, विद्यानो अति जोर ॥ ए शुं करशे वापडा, कांई मचावे शोर ॥ ३ ॥ आज नहीं तो कालहिं, काल नहीं तो मास ॥ मास नहीं तो वरसमें, आपहिं करशे आश ॥ ४ ॥ एटला मांहे आसना, ओ आवेसे चाली ॥ छल बल कोई केळवी, देशुं परहा टाळी ॥ ५ ॥

॥ ढाळ ३७ मी ॥

(सयाणा परहरिए अहंकार–ए देशी.)

पहेलीथी में सांभळी रे, राम–त्रीयाथी घात ॥ होशे रावणनी सही रे, ओई मिली छे वात ॥ विभिषण वात विचारे एह ॥ सत्यवचन ज्ञानी तणां रे, कोई नहीं संदेह ॥ विभिषण वात विचारे एह ॥१॥ ए आंकणी ॥ में तो कीधो थो घणो रे, आछोही उपकर्म ॥ दशरथ जीवतो उगर्यो रे, धीरो छे जग धर्म ॥ वि० ॥ २ ॥ भावीनो बल छे घणो रे, न टळे कोडि प्रकार ॥ सीताने त्यजतां थकां रे, पळशे लोकाचार ॥ वि० ॥ ३ ॥ सुणतोही रे सुणे नहीं रे, विभिषणनी वाच ॥ देखीतो देखे नहीं रे, कामी एतो साच ॥ वि० ॥ ४ ॥ पुष्पक नाम विमानमें रे, सीता लेई आप ॥ क्रीडा करवा चालियो रे, टाळ्यो न टळे पाप ॥ वि० ॥ ५ ॥ देखावे अति रुअडा रे, रत्न मयी गिरिराज ॥ नंदन वननी उपमा रे, देखावे वन साज ॥ वि० ॥ ॥ ६ ॥ तटनी तट करी सोहती रे, हंसा केरा ख्याल ॥ 'केली

हरा' कामि तणा रे, देखावे सुविशाल ॥ वि० ॥ ७॥ मंदिर विविध प्रकारनां रे, सेज तणी वर शोभ ॥ भद्रे ! भद्रपणुं भजो रे, आणी विषय सुख लोभ ॥ वि० ॥ ८ ॥ लंपट लालच लागियो रे, केलवणीनी कोडि ॥ करी देखावे अति घणी रे, खेत खरे नहि खोडि ॥ वि० ॥ ९ ॥ हंस त्यजीने हंसली रे, कदहिं न वंछे काग॥ राम तजी सीता तणो रे, नहीं अवरांशुं लाग ॥ वि० ॥ १० ॥ ताम अपुठो आवियो रे, वृक्ष अशोके हेठ ॥ मुकी रावण माननी रे, ए पण काढी वेठ ॥ वि० ॥ ११ ॥ विभिषण चित्त चिंतवे रे, होई रह्यो भयमंत ॥ शीख न कोई सरदहे रे, आयो दिसे अंत ॥ वि० ॥ ॥ १२ ॥ मंत्रीशर बोलाविया रे, विभिषणे ते वार ॥ करे मसलत सहु मिली रे, उपज्यो ए अविचार॥ वि० ॥ १३ ॥ मोह तणे मद माचियो रे, कोई न माने कार ॥ हुओ हराओ हाथीयो रे, केम करीजे सार ॥ वि० ॥ १४ ॥ आयो दीसे आशनो रे, रावण काळ विनाश ॥ कोई उपकर्मा करी रे, कीजे लील विलास ॥ वि० ॥१५॥ मति उपावे मन थकी रे, ते माटे मंत्रीश ॥ जोर न चाले महायरो रे, कान न मांडे ईश ॥ वि० ॥ १६ ॥ मिथ्यामतिनो मोहियो रे, जिन मतनो उपदेश ॥ माने नहीं प्रभु आपणु रे, कीजे कांई किलेश ॥ ॥ वि० ॥ १७॥ हनुमंत ने कपी राजिया रे, आदि मिल्या नृप आय ॥ धर्म पखे पखिया थया रे, मेल्यो रावण राय ॥ वि० ॥ १८ ॥ राम अने लक्ष्मण थकी रे, रावणनो संहार ॥ ज्ञानी वचन छे सही रे, चूक न पडे लिगार ॥ वि० ॥ १९ ॥ जितो पहेलो सोचिए रे, तो कांई सुख थाय ॥ मंदिर लागे वारथी रे, काढचो कांई न जाय ॥ वि० ॥२०॥ भय तो उपजशे सही रे, सांसो नहीय लगार॥ जेहनी आणी कामिनी रे, ते तो आवणहार ॥ वि० ॥२१॥ जेह नुतरियो माहुणो रे, ते तो जोवे वाट ॥ खोटुं नाणुं आपणुं रे, कीया कांई उचाट ॥ वि०॥ ॥ २२ ॥ लंका नगरी अति सजी रे, ढील न कीधी रंच ॥ अन्न पानने लेइ घणां रे, मेल्यो बहुलो संच ॥ वि० ॥ २३ ॥ कोट ओटना कांगुरा रे, पोळ भने पागार ॥ सबलाहि समराविया रे, गोळा

यंत्र अपार ॥ वि० ॥ २४ ॥ राघव विरह वियोगियो रे, आरतिवंत उदास ॥ अन्न पान भावे नहीं रे, ले लांबा निसास ॥ वि० ॥२५॥ लक्ष्मण साथे बोलियो रे, ढील पडे छे एह ॥ आशा दिन दश वीसनी रे, पछी त्यजशे देह ॥ वि० ॥२६॥ दुखियो अधिक उतावळो रे, सुखियो सुसतो होइ ॥ तृषियो जावे सरोवरे रे, सामो नावे सोइ ॥ वि० ॥ २७ ॥ ढीलो वानर राजिओ रे, सुख मांहे दिन जात ॥ परदुःखे दुखियो नहीं रे, वात वडी नवी थात ॥ वि० ॥ २८ ॥ एह सुणिने उठियो रे, हाथे ग्रही शर चाप ॥ धमधमता अति चालिओ रे, होठ डसंतो आप ॥ वि० ॥ २९ ॥ कंपावे धरती घणी रे, कंपावे गिरि शीश ॥ वृक्ष उखेडी नाखतो रे, कोप्यो विश्वावीस ॥ वि० ॥ ३० ॥ आयो चालि दरबारमें रे, खलभलियो सुग्रीव ॥ धुजंतो पगे लागियो रे, सारे सेव अतीव ॥ वि० ॥ ३१ ॥ ओलंभो दियो आकरो रे, शुद्ध नहीं तुज मांहि ॥ तूं घरमें सुख भोगवे रे, प्रभु तरु सेवे माहि ॥ वि० ॥ ३२ ॥ वासर जावे वरसशो रे, छ गुणी रात्रि गणाय ॥ तुजने वितक वितियो रे, तोही न समजे कांय ॥ वि० ॥ ३३ ॥ गुंमड फूटे वैद्यने रे, संभारे नवि कोय ॥ आरति तो अति आंधळि रे, आप थकी तुं जोय ॥ वि० ॥ ३४ ॥ मेनत ताहरी ए भणी रे, खेचर दोई प्रकार ॥ भूमी तणा छो भोमिया रे, सघळे तुम पेशार ॥ वि० ॥ ३५ ॥ वाचा पाळो आपणी रे, काम करो धसी धाय ॥ नहि तो 'साहसगती' परे रे, दउं परभव पहोंचाय ॥ वि० ॥ ३६ ॥ देव दयाळ दया करो रे, हुं तो छुं तुम दास ॥ एम कहीने आवियो रे, श्री राघवजी पास ॥ वि० ॥ ३७ ॥ पगे लागीने वीनवे रे, वेगे काम कराउं ॥ [1]खुंस करावुं चामनी रे, उरण तोही न थाउं ॥ वि० ॥ ३८ ॥ कामीने तो कामिनी रे, कहीये प्राण समान ॥ ओवालीने आपतां रे, आप्या तुम मुज प्राण ॥ वि० ॥ ३९ ॥ जो तो हूं छुं जीवतो रे, जो ज्युं कीधो काम ॥ शोध करुं सीता तणो रे, तो साचो मुज नाम ॥ वि० ॥ ४० ॥ संवाह्या भट सामटा रे, मृग मांहे सूर ॥ सीता शोधन चालिया रे, जेम पाणीनुं पूर ॥ वि० ।

---

१ जुती; जोडी.

४१ ॥ गिरि नदी ने सायरू रे, द्वीपादिक सहु ठाम ॥ पुरपुर पाटण शोधियां रे, नगर नगर ने गाम ॥ वि० ॥ ४२ ॥ हरण सुणी सीता तणो रे, भामंडल आवंत ॥ भाई तो भगिनी तणो रे, गाढो दुख पावंत ॥ वि० ॥ ४३ ॥ वीर 'विराध' पधारिया रे, लेई निज परिवार ॥ सेवक सेवा साचवे रे, माने अति उपकार ॥ वि० ॥ ४४ ॥ कपीपति [1]तेंडिले चल्यो रे, कंबु द्वीप पहूंत ॥ 'रत्नजटी' तस देखवे रे, आरतिओ अद्भूत ॥ वि० ॥ ४६ ॥ 'दश कंधर' मुज मारवा रे, मोकलियो कपी राज ॥ मुजने मारि जायशे रे, उपज्यो अधिक अकाज ॥ वि० ॥ ४६ ॥ कपिराजा तव बोलियो रे, गाढो होई गर्म ॥ तुं मुज देखि म उठियो रे, विनय वडो जिन धर्म ॥ वि० ॥ ॥ ४७ ॥ थाक चढे पग चालवे रे, सो तो वेसो विमान ॥ आप इच्छाए फरो रे, जूठो कांइ गुमान ॥ वि० ॥ ४८ ॥ सो भाखे स्वामि सुणो रे, इसो नहि अभिमान ॥ कांई कयें नर पाथरो रे, कारण ए छे आन ॥ वि० ॥ ४९ ॥ रावण सीता अपहरी रे, में मांडयो संग्राम ॥ विद्या सघळी अपहरी रे, पडियो होई [2]निकाम ॥ वि० ॥ ५० पंख विहुणो पंखिओ रे, उडी न शके जेम ॥ विद्या विण विद्याधरु रे, जाणेवो प्रभु एम ॥ वि० ॥ ५१ ॥ राम समीपे आणियो रे, मांडि कहे विरतंत ॥ रावण सीताने लेई रे, नाठो जाय तुरंत ॥ ॥ वि० ॥ ५२ ॥ सीता जाये रोवती रे, करती रे अधिक विलाप ॥ राम राम श्री रामनो रे, एकज जिहां जाप ॥ वि० ॥ ५३ ॥ लक्ष्मण लक्षणवंतनुं रे, अने भामंडल भ्रात ॥ नाम जपंती जायती रे, में निसुणी ए वात ॥ वि० ॥ ५४ ॥ हुं हुओ तत्र [3]वाहरूं रे, करतो अति [4]आक्रोश ॥ विद्या सघळी अपहरी रे, रावणे कीधो रोष ॥ ॥ वि० ॥ ५५ ॥ समाचार सुहामणा रे, सीताजीना पामि ॥ परम महा सुख उपन्यो रे, जाणे त्रिभुवन स्वामि ॥ वि० ॥ ५६ ॥ 'रत्नजटी' विद्याधरु रे, कंठ लगाई लीध ॥ तुं महारे वालेशरु रे, खबर

---

१ विमाननुं नाम. २ नकाम; निरुपयोगी. ३ वहार—मदद करनार. ४ साद करवो.

भलि तें दीध ॥ वि० ॥ ५७ ॥ जेम जेम पुछे वातडि रे, तेम तेम उपजे राग ॥ वारंवार विशेषिए रे, रागीनुं ए माग ॥ वि० ॥ ॥ ५८ ॥ समाचार सगा तणा रे, सांभळतां संतोष ॥ मिलवामें ओछो नहीं रे, प्रेम तणो अति पोष ॥ वि० ५९ ॥ पुछे प्रभु सुग्रीवने रे, लंका केति दूर ॥ आळसुने अळगी खरी रे, उद्यमवंतने हजूर ॥ ॥ वि० ॥ ६० ॥ लंकानुं पूछो किस्युं रे, पूछो रावण तेज ॥ आज लगे अधिको अछे रे, सूरज तेज सहेज ॥ वि० ॥ ६१ ॥ राम कहे सो जांणीउं रे, तेज पणुं संसार ॥ कायर कपट करी खरो रे, लेई गयो मुज नार ॥ वि० ॥ ६२ ॥ लक्ष्मण नीसरे वाहरे रे, तो राया राजान ॥ देखे दिन दो चारमें रे, ए घोडो ए मेदान ॥ वि० ॥ ॥ ६३ ॥ लक्ष्मण भाखे खेचरु रे, रावण तो छे श्वान ॥ सुना घरमें पेसियो रे, फिट एहनुं अभिमान ॥ वि० ॥ ६४ ॥ क्षत्रीने छळ नवी कह्यो रे, क्षत्रीनुं वळ खेत ॥ सोई साचुं मानवुं रे, देखीजे निज नेत ॥ वि० ॥ ६५ ॥ 'जांबवान' भाखे भलुं रे, उपाडे भुज पाण ॥ 'कोटिशिला'ने साहशे रे, रावण हंता जाण ॥ वि० ॥६६॥ साधु वचन में सांभळ्युं रे, ए अति रुडी रीत ॥ सहुने शिला उपाडतां रे, उपजे अति परतीत ॥ वि० ॥ ६७ ॥ लक्ष्मण भाखे ए भलुं रे, बेसी विमाने देव ॥ विद्या वले विद्याधरु रे, आइ गया ततखेव ॥ वि० ॥ ६८ ॥ जेम लता तेम ए शिला रे, देखाडी उपाडी ॥ पुष्पवृष्टी हुइ भली रे, सुजश चढ्यो [1]निलाडि ॥ वि० ॥ ॥ ६९ ॥ भलुं भलुं कहे देवतारे, [2]प्रत्यय पामी जाम ॥ सहु कोई आणंदिया रे, पाछा आव्या ताम ॥ वि० ॥ ७० ॥ वृद्ध पुरुष परमारथी रे, वात विचारे एक ॥ पहिलां दूत ज मोकलो रे, जाणगहार विवेक ॥ वि० ॥ ७१ ॥ वातामें समजावियां रे, पाछि आपे बाळ॥ दोई घरे होय वधामणां रे, वाधे नहीं जंजाळ ॥ वि० ॥ ७२ ॥ दूत 'महाबल' आगळो रे, मोकलियो सुप्रमाण ॥ लंका तो राजी सुणी रे, कीधो अति मंडाण ॥ वि० ॥ ७३ ॥ ढाल भली सडती-

१ कपाळे (ललाटे). २ विश्वास

समी रे, कीधी दूतहि थाप ॥ केशराज ऋषिजी कहे रे, जेहनो प्रबळ प्रताप ॥ वि० ॥ ७४ ॥

दुहा. (केदारा रागे.)

राक्षस कुल सायर विषे, अमृत उपज्यो एक ॥ 'विभिषण' मति आगळो, जाणे विनय विवेक ॥ १ ॥ दूत धूत जाए धसी, विभिषणने पास ॥ भय मानी राक्षस तणो, पाछो नावे नास ॥ २ ॥ सीता छोडावण तणी, रावणशुं अरदास ॥ करशे लघु भाई भली, माने सहि प्रभु तास ॥ ३ ॥ दैव योगे माने नहीं, पाछी वात विशेष ॥ सर्व जणावे आपने, लीधी माने नरेश ॥ ४ ॥ सुग्रीवे सुमतो कियो, अवलोई सहु साथ ॥ हनुमंत तत्र बोलावियो, जाणि अति समर्थ ॥ ५ ॥ पगे लागी उभो रह्यो, प्रभुजी केरे [1]प्रसाद ॥ तुज सम बीजो को नहीं, तारो जग जश वाद ॥ ६ ॥ दशकंधर लेइ गयो, लंका नगरी मांहे ॥ सीता छे तस सुद्धि तो, तुजथी आवे प्राहे ॥ ७ ॥ हनुमंत भाखे स्वामिजी, मया करी कपि राय ॥ ते माटे हुं तेडियो, वानर घणा कहाय ॥ ८ ॥ 'गव' 'गवाक्ष' 'शरभ' ज 'गवय', 'जांबवान' 'नल' 'नील' ॥ 'द्विविद' 'गंधमादन' भला, 'अंगद' 'मेद', 'सलील' ॥ ९ ॥ इत्यादिक तो छे भला, वानर अति अभिराम ॥ छेली संख्या पूरणी, मांहे महारुं नाम ॥ १० ॥ पण हुं कारज एटलां, करूं सांभळो राय ॥ लंका राक्षस द्वीपशुं, आणुं इहां उठाय ॥ ११ ॥ रावण लोक डरावणो, ते भाईयांशुं बांधि ॥ आणुं प्रभुने आगले, कोइक वेळा साधि ॥ १२ ॥ कहो तो हणुं कुटुंबशुं, कुलनो करु निकंद ॥ सत्यवती सीता सती, आणुं धरी आणंद ॥ १३ ॥ राम कहे साचो सहु, तारो वचन विचार ॥ जेम कहे तुं तेम करे, नहिं संदेह लगार ॥ १४ ॥ एक वार तो जायने, आणो खबर अपार ॥ वस्य पडी छे पारके, वरते कवण प्रकार ? ॥ १५ ॥

———

१ राजमंदिर. (प्रासाद).

॥ ढाळ ३८ मी ॥

(दधी सुत जात हो–ए देशी)

[1]कपि रे.! प्रीया साथे कहे, जीव प्रभुनो तुम पास ॥ देहशुं न्यारो रहे, मनमें थारी आश ॥ क० ॥ १ ॥ अन्न तो लागत फीको, स्वाद नहीं जळ पान ॥ सोवंतां तो निंद न आवे ॥ एक थारो ध्यान ॥ ॥ क० ॥ २ ॥ राम तणुं मन नारिमें, नारिमें गुण गान ॥ हास्य ख्याल विनोद ना गमें, एक थारो ध्यान ॥ क० ॥ ३ ॥ योगने साधियां योगी, भजे ज्युं भगवान ॥ कामरागे राचियाथी, एक थारो ध्यान ॥ क० ॥ ४ ॥ हाथियो रे कुंजवननो, आणियो राजान ॥ जेम सुमरे कुंज वनने, एक थारो ध्यान ॥ क० ॥ ५ ॥ [2]स्वैरणी स्वेच्छारमी, वंछही नर आन ॥ अधिक तीव्र परिणाम राखे, एक थारो ध्यान ॥ क० ॥ ६ ॥ बपैयो धार पड्या पाणी, साथे राखे मान ॥ मेहना जळ साथे मनसा, एक थारो ध्यान ॥ क० ॥ ७ ॥ मुद्रडी मुज हाथ केरी, आगे लेइ रे धरे ॥ जाणि ए अहिनाणीका रे लहे कुशल खरे ॥ क० ॥ ८ ॥ आवतां चूडामणी रे, आणीजे रे सही ॥ जेम ए सहु साच माने, वात शयल कही ॥ क० ॥ ॥ ९ ॥ मुज वियोगे मरे मति तुं, आइया ही पेख ॥ लक्ष्मण तो लंकपति केरो, शिर छेदियोही देख ॥ क० ॥ १० ॥ सबल दल-बल साज सखरो, सखरही रे नरेश ॥ मिलिया छे मोकल्यो हुं, खबर करवा सुविशेष ॥ क० ॥ ११ ॥ जब लगे हुं फिरि न आवुं, तब लगे ए ठाम ॥ छोडवुं नहीं वीनति ए, मानजो श्री राम ॥ ॥ क० ॥ १२ ॥ राम लक्ष्मण चरण प्रणमी, लेइ निज परिवार ॥ वीर विमाने बेसि चाल्यो, पामी हरख अपार ॥ क० ॥ १३ ॥ वाट जातां गिरि महेंद्रे, पुर माहेंद्र उदार ॥ देखियाथी रोष उपज्यो,

---

१ श्रीराम हनुमंतने कहे छेके, तुं मारी प्रिया (सीता)ने आ प्रमाणे कहेजे.—(गाथा ११ सुधी) २ व्यभिचारिणी.

आणि एह विचार ॥ क० ॥ १४ माय महारि [1]वे गुन्हाथी, काढी दिधी ताम ॥ रीस ए मुज अछे अधिकि, आजे फेडुं ठाम ॥ क० ॥ ॥ १५ ॥ एम कहेतां तूर रणना, लिया राय वजाय ॥ शब्द सुणी ब्रह्मांड फाटे, नगर नाठो जाय ॥ क० ॥ १६ ॥ नृप 'महेंद्र' सुरेंद्रनी परे, चढयो पुत्र समेत ॥ मांहो मांहे युद्ध माच्यो, वातमें [2]विणहेत ॥ क० ॥ १७ ॥ अंजना सुत आकरो रे, सुभट दीधा मोडि॥ चडवाये उडि जाए, तृग तणी तो कोडि ॥ क० ॥ १८ ॥ 'प्रश्नकीर्ति' आवी अडिओ, लडे चित्तने चाय ॥ दोई वीर विशेष वलिया, [3]आपसमें न टलाय ॥ क० ॥ १९ ॥ हनुमंते सुविचार कीधो, आज मुज धिक्कार, स्वामीना ते काम विचमें, एह लगावी वार ॥ क० ॥ २० ॥ मारी लेउ हुं एक क्षणमें, माय-कुल क्षय थाय ॥ काम प्रारंभ्युं करवुं, शोच उपज्यो आय ॥ क० ॥ २१ ॥ भांजि रथ सारथी भुजबळे, बांधी लीधा सोय ॥ उरु महेंद्र नरेंद्र साहिओ, सूरथी एम होय ॥ क० ॥ २२ ॥ चरण लागी छोडी दीधा, आप प्रगटी नाम ॥ मायने दुख दीधोथो तुम, तेहनां ए काम ॥ क० ॥ २३ ॥ स्वामि कामे जाउं लंका, तुमे प्रभुने पास ॥ जाओ अवसर साधिआथी, पामशो बहु ग्रास ॥ क० ॥ २४ ॥ लीयो कंठ लगाय [4]नाने, [5]दोहित्रो शिर चूंवि ॥ [6]माय-माता माउला सहु, सज्जन रहिया लूंवि ॥ क० ॥ २५ ॥ काने तो तुज सुजश सुणियो, आंखे दीठो आज ॥ [7]आपणो आप थकी शंकी, आप पावे लाज ॥ क० ॥ २६ ॥ स्वामी काम [8]प्रयाण कीजे, पंथमें कल्याण॥ होईजो कही आप प्रभुने, चल्यो करि मंडाण ॥ क० ॥ २७ ॥ वाटमें परसिद्ध 'दधीमुख', आइओ एक द्वीप ॥ साधु दो काउसग्गे दीठा, ध्याने लीन अतीव ॥ क० ॥ २८ ॥ पाखतीहो तीन कन्या,

---

१ वगरगुन्हे-वांके. २ वगर हेत-हेतुए-स्वार्थे. ३ अरस्परस. ४ नानो एटले मानो बाप; आजो (त्रीजी विभक्ति.) ५ दीकरीनो दीकरो. ६ मानी मा (दादी). ७ पोतानी मेळे शंकी-संकोच पामी. ८ परदेशे चालवुं.

राखी मन एकंत ॥ करे विद्या तणो साधन, दैवगति न लहंत ॥
॥ क० ॥ २९ ॥ लागियो दव झाळ पसरी, आवियो [1]प्रभु धाय ॥
उदधीनुं जळ आणी अधिकुं, लीयो तेह बुजाय ॥ क० ॥ ३० ॥
साधु वंदि कहे कुंवरी, स्वामी सांभळो वात ॥ साधु उपद्रव टाळियो
ए, नहीं तो वळि जात ॥ क० ॥ ३१ ॥ तुम साह्यने लिये सिद्ध
विद्या, एह हमारी जोय ॥ विणही काळे फळे तरुवर, एह अतिशय
कोय ॥ क० ॥ ३२ ॥ पुछहि प्रभु आप कोण तुम ? ताम दिये ते
जवाव ॥ नगर 'दधीमुख' अछे निको, अवर पुरमें [2]आव ॥ क० ॥
॥ ३३ ॥ राय तो 'गंधर्व' रुडो, 'कुसुम माला' नार ॥ ए अमे
छउं तस कुंवरी, रति तणे अवतार ॥ क० ॥ ३४ ॥ खेचरा वहुत
रे वांछा, करी विविध प्रकार ॥ तात न आपे बेसी रहिया, मन
अपुंठे मार ॥ क० ॥ ३५ ॥ एक 'अंगारक'ज खेचर, धरे आश
अगाह ॥ काम वस्ये उनमत्त हुओ, ताल न करे विवाह ॥ क० ॥
॥ ३६ ॥ ताते पुछ्युं निमित्त ज्ञानी, पुत्रीनो वर कुण ? ॥थायशे ए
साच भाखो, हुं अछुं [3]भल सुण ॥ क० ॥ ३७ ॥ मारशे जे
'साहसगति'ने, सोई भलो भरतार ॥ रुपे रुडो नहीं कूडो, [4]तुम हुशे
किरतार ॥ क० ॥ ३८ ॥ केम जाण्यो जाय प्रभुजी, तेहथी ए
काज ॥ कयांथी एटले पापी, मेळव्यो दव साज ॥ क० ॥ ३९ ॥
तुम समावियो शांति हुइ, हुइ विद्या सिद्धि ॥ मास छट्टे सिजति, तुम
दर्शन आज प्रसिद्धि ॥ क० ॥ ४० ॥ चरित्र सघळो कही भाखी,
जाणियो पति देव ॥ कुंवरी हरखी ताम प्रभुजी, चालियो ततखेव
॥ क० ॥ ४१ ॥ कुंवरिये मुख एह सांभळी, सोह तो भूपाळ ॥
लेइ दल वल राम पासे, आवियो तत्काळ ॥ क० ॥ ४२ ॥ ढाळ
ए अडतीसमी रे, करण काज वीरांज ॥ केशराज मुनिंद भाखे,
आवियो अति गाज ॥ क० ॥ ४३ ॥

---

१ प्रभूतावाळो (हनुमंत). २ ए फारशी भाषानो शब्द छे. तेनो अर्थ पाणी थाय छे, ते उपरथी वखाणवा लायक. ३ भलो; कपट रहित. ४ एक लखेली प्रतमां 'तुठशे किरतार' छे.

दुहा. (गुड मल्हार रागे.)

ऊतपतिने आवियो, लंका समिप जाम ॥ विद्या ते आशालिका, दीठी हनुमंत ताम ॥ १ ॥ काळी निसा होय जेहवी, तेहवो तस आकार ॥ घार महा रे डरामगी, बोले हनुमंत लार ॥ २ ॥ मति हिण कपी किहां चालियो, करु आज आहार ॥ थाराहि ए तनु तणुं, तो तुं जाणे सार ॥ ३ ॥ ताम सुमुख पसारियो, हनुमंत पेठो मांहे ॥ भीचे तव मारी गदा, मुकलाणो मुख माहे ॥ ४ ॥ [1]अभ्र थकी [2]आदित्य ज्युं, निकळियो वड वीर ॥ आळ न आवी रंचही, सारो रह्यो शरीर ॥ ५ ॥ तास कियो [3]प्राकार वर, नगरी लंका पास ॥ कर्पुरनी परे तोडके, नाखि दियो आकाश ॥ ६ ॥ रखवालो प्राकारनो 'वज्रमुखो' तस नाम ॥ मारी लीधो झुझतो, सूर समारे काम ॥ ७ ॥

॥ ढाळ ३९ मी ॥

(श्रीमहावीर स्वामी आया–ए देशी)

हनुमंत वीर आयो, [4]असगाय असुहायो ॥ सयण जनही सुहायो, आयो जेम बोलायो ॥ हनु० ॥ १ ॥ पवननो वंश कहवायो, [5]सुरतरु सुहायो ॥ राय राया कहायो, कुळे कलश चढायो ॥ हनु० ॥ ॥ २ ॥ कदहिं न थाय कायो, [6]खळे जाय न खायो ॥ गुणिअले गीत गायो, किणहि नवी घायो ॥ हनु० ॥ ३ ॥ जगतमें सुजश छायो, अंजनीनो रे जायो ॥ थिर करि पाव टायो, न चळे रे चळायो ॥ हनु० ॥ ४ ॥ रामने कामे धायो, भलो बोल पायो ॥ भूपने चित्त भायो, खरी खबर लेइ आयो ॥ हनु० ॥ ५ ॥ 'वज्रमुख'नी कुमारी, करे रोष भारी ॥ हनुमंत साथे आइ, मांडे रे लढाइ ॥

---

१ वादळुं: आकाश. २ सूर्य. ३ कोट. ४ असगा.–(शत्रु) स्वजन नहि, तेथी उलटुं सयण–स्वजन. ५ कलपवृक्ष ६ खळ–कपटीथी ठगाय नहि.

॥ हनु० ॥ ६ ॥ तेहनां शस्त्र कापी, मूळगे रुप थापी ॥ जोर न कोई होवे, तव सनमुख जोवे ॥ हनु० ॥७॥ [1]मनमथ वाणे विंधी, कहे वात सिधी ॥ हुं तुम रुपे राची, करूं सेव साची ॥ हनु० ॥ ॥ ८ ॥ वापनुं वैर लेवा, किया एह केवा ॥ अव तुम पाय लागी, सुदशा मुज जागी ॥ हनु० ॥ ९ ॥ हनुमंते ताम परणी, करी आप घरणी ॥ रात्रि रहि जाय आगे, [2]प्रभुने काम लागे ॥ हनु० ॥ ॥ १० ॥ [3]लहु तणे गेही आवे, वहु सनमान पावे ॥ पाय प्रणमंत पूरो, सहु वातमें सूरो ॥ हनु० ॥ ११ ॥ आवियो केणी कामो, कहे तो अभिरामो ॥ रायनी नारि आणी, करी सर्व दिशा काणी ॥ हनु० ॥ १२ ॥ आपिये सो रे पाछी, थाय सर्व दिशा आछी ॥ कीजिये राय राजो, नहि विणसशे काजो ॥हनु० ॥ १३ ॥ लहु कहे रे [4]जमाई ? समजाव्यो रे भाई ॥ पारकी नारी दीजे, नहीं जीव रखीजे ॥ हनु० ॥ १४ ॥ वात सुणी रीस लागी, झगड वेडमें रे जागी ॥ [5]महारुं कहण चलशे, मुगमें घीय ढळशे ॥ हनु० ॥१५॥ लहुअ आदेश पामी, चले वन मांहे धामी ॥ आवियो देखी सीता, वसुधा मांहे विदिता ॥ हनु० ॥ १६ ॥ [6]राम तो न्याय रोवे, न्याय निदमें न सोवे ॥ जेहनी एह राणी, त्रिहुं लोके वखाणी ॥ हनु०॥ ॥ १७ ॥ तरूवर [7]अशोके, शोभतो जग विलोके ॥ तेहने मूळे वयठी, हनुमंते ताम दीठी ॥ हनु० ॥ १८ ॥ [8]अलक तो गाल फरसे, नयण तो नीर वरसे ॥ आगळे कीच मातो, जाय अधि-

---

१ कामदेव. २ प्रभु (राम)ना कामे. ३ बिभिषण. ४ भाणेज जमाई (हनुमंत]. ५ मारा कहेण प्रमाणे रावण चालशे तो "मुगमें घी ढळशे" एटले रामथी स्नेह बंधाशे. आ जगोए आवुं उच्चरण पण मुकी शकायः–"मारुं कहण चळशे, मुग मेथिय ट-ळशे." एटले "मारा कहेण प्रमाणे नहि चाले तो मग अने मेथी बन्नेथी टळशे. राज्य अने आबरु ए बधुं खोशे. ६ राम रुवे छे ते न्याये (व्याजबी) छे अने उंघता नथी ए पण न्याये (व्याजबी) छे. ७ आसोपालव. ८ चोटलो.

रूही थातो ॥ हनु० ॥ १९ ॥ वदन विलखो देखाय, हीमे जेम कमळ थाय, [1]प्रतिपदा चंद्र जेहवो, तनु देखीजे एहवो ॥ हनु० ॥ ॥ २०॥ [2]उष्णता श्वास वाळे, अधरनी शोह टाळे॥ ध्यायती राम नाम, नहीं अवर तस काम ॥ हनु० ॥ २१ ॥ मलिन छे वस्त्र वेषे, मलिन काया विशेषे ॥ देवी विदेहा माता, देखतां लहिये साता ॥ हनु० ॥ २२ ॥ विग्राए गुम होई, मुद्रडी आणी सोई ॥ मायनी गोद सूके, प्रभुनी शीख न चूके ॥ हनु० ॥ २३ ॥ मुद्रडी नयण निरखी, सीता मन मांहे हरखी ॥ हेजे हैये लगावी, मील्या नाथजी आवी ॥ हनु० ॥ २४ ॥ [3]विजय आवी सुणावे, लंकपति हर्ष पावे ॥ आज सीता खुशाली, रंगमें छे रसाली ॥ हनु० ॥ ॥ २५ ॥ वीसरी राम नाहे, तुंज शुं उमाहे ॥ मोकली फेर नारी, मानशे वात थारी ॥ हनु० ॥ २६ ॥ स्वामीनुं काम करवा, पापशुं पिंड भरवा ॥ वन विषे पाव धारे, सुख किस्युं इणे कारे ॥ हनु०॥ ॥ २७ ॥ राजियां राय राजे रावण राय विराजे ॥ राणियां तुंहि रुडी, मेलवे वात कूडी ॥ हनु० ॥ २८ ॥ नंग जडयां हेम निकां, पीतळे थाय फीकां ॥ असरखे पुरुष तिका, जाय न शोभ जिका ॥ ॥ हनु० ॥ २९ ॥ दैव गयो गो रांमि, जाम जोवे विमासी ॥ आगि लंकेश मेली, थाय अब क्युं न भेळी ? ॥ हनु० ॥ ३० ॥ हुं अने अवर रमणी, आछां हंस गमणी ॥ ताहरी दासि थाशुं, दिधुं ताहरूं खाशुं ॥ हनु० ॥ ३१ ॥ काने साही रे [4]छाली, तेहवी एह वाली ॥ पुरुषथी नहीय अळगो, विषय आग जब सळगी ॥ हनु० ॥ ३२ ॥ स्वामीजी नियम लीधा, साधुजीए रे दीधा ॥अण ईच्छंति दारा, क्रिया तस परीहारा ॥ हनु० ॥ ३३ ॥ तेहथी वारवारे, आवुं हुं पासे थारे ॥ स्वामीने स्वामी जाणे, आवे वात सहु [5]ठाणे

---

१ पडवे दिन. २ उष्ण (उना) श्वासथी अधर-होठनी शोभा जती रही, ३ त्रिजटा राक्षणीने रावणे सीता पासे चोकी सारू मुकी हती. माटे आ जगोए 'विजय'ने बदले 'त्रिजटा' शब्द वापर्यो जणाय छे. 'त्रि'नो 'वि,' अने 'टा' नो 'य' लखायो संभवे छे. ४ बकरी. ५ ठेकाणे

॥ हनु० ॥ ३४ ॥ अडिओ भाले देशुं, एहना भाण लेशुं ॥ एहवी वात कहीवे, जाणशो बळ हीवे ॥ हनु० ॥ ३५ ॥ आवीयो राम स्वामी, अंतरनो रे जामी ॥ लक्ष्मण वीर भणियो, नणंद पति जेणे हणियो ॥ हनु० ॥ ३६ ॥ मारियो कंत देखे, प्रत्यक्ष एह पेखे ॥ महारो बोल साचो; जाणीजे जगमें जाचो ॥ ३७ ॥ लाजनां त्रिज खोई, धीठीमें धीठी होई ॥ कां मुजने खिजावे, ताम परही पुलावे ॥ हनु० ॥ ३८ ॥ [1]भूपने आवी भाखे, पेली पाणीया नाखे ॥ बोल न कोई राखे, ए फळ तुं न चाखे ॥ हनु० ॥ ३९ ॥ दोई दो दिशे ताणो, दोईमें को न शाणो ॥ [2]शंकी नारी सनेह, शिला उपरे जेह ॥ हनु० ॥४०॥ [3]फुटी नावने खेडो, [4]खोट मांहे रे खेडो ॥ जितशे अति भावी, सा कहे सोई आवी ॥ हनु० ॥ ४१ ॥ ढाळ तो ए कहावी, त्रीस नवमी सुहावी ॥ देवी रहि शील दावे, केशराजजी गावे ॥ हनु० ॥ ४२ ॥

दुहा. (आशावरी रागे)

हनुमंत तब प्रगट थयो, प्रणमे सीता पाय ॥ राम सु लक्ष्मण कुशल छे, सुख मानो तुम माय ॥ १ ॥ आप तुमे कोण छो कहो, उदधी तर्यो क्युं एह ? ॥ आज अछे केई थानके, किस्युं करेछे तेह ? ॥ ॥ २ ॥ पवन रायनो पुत्र छुं, हनुमंत महारुं नाम ॥ विद्या बळे सु विमानथुं, उदधि तर्यो अभिराम ॥ ३ ॥ साहसगति नृप मारियो, वानर पतिने काज ॥ कीधो किष्किंधा पुरी, स्वामी विराजे आज ॥ ४ ॥ देवी वियोग तुमारडे, राम तपे दिन रात ॥ दावानळ परवत तपे, तपे जेम तरु जात ॥ ५ ॥ गाय विछोहो वाछडो, दीसंतोही फिरंत ॥ लक्ष्मण तुम विछोहियो, आरति अधिक करंत ॥६॥ कदिहि क्रोधे धमधमे, कदिहि सोगे शोच ॥ करता वर्ते स्वामीजी ॥

---

१ मंदोदरी रावण पासे आवीने कहे छे के सीता वातमां पथरा नाखे छे एटले ते वातने उथलावी नांखे छे. (पाणियान्=पथरा).
२ शंकी-संकोच पामेली स्त्रीनो स्नेह पत्थर उपर पाणीना 'नमं' जेवो छे. ३ काणी. ४ खोट-ढंटना वाडकामां खेडवुं-हळ हांकवुं.

आरति अति आलोच ॥ ७ ॥ वानरपति समजावणी ॥ करे घणी निश दीश ॥ आघा दिन लिये तेहथी ॥ पण आरतिया ईश ॥ ८॥ कटक मिल्यांछे एकठां ॥ आदे नृप सुग्रीव ॥ भाई भामंडल भलो ॥ आरति पणे अतीव ॥ ९ ॥ वीर विराध विराजियो ॥ सुभट पणे सुविशेष ॥ महेंद्रादिक महोटका ॥ खेचर अवर अशेष ॥ १० ॥ एक एकथी आगळा, सुभट महा झुझार ॥ सूरवीर ने साहसी, अवरने थंभण हार ॥ ११ ॥ पांच मळी मसलत करी, पहेलो मोकलो दूत ॥ खबर करे सीता तणी ॥ तिहां किस्युं छे सूत ॥ १२ ॥ वानर सहु अवलोकिया, वानरपतिने दाय ॥ कोई न आव्यो ताम हुं, लीयो बोलाइ माय ॥ १३ ॥

॥ ढाळ ४० मी ॥

(राजवियाने राज पियारो–ए देशी)

राजा राघव रायांराय कहायो, दळ बल सबल मिलायो ॥ खबर करेवा हुं मोकलियो, आयो के प्रभु आयो ॥ राजा० ॥ १ ॥ मुद्रीका प्रभु करनी आणी, तेहथी जाण्यो साचो ॥ अहिनाणी विण कोन पतीजे, ए रे बडाकी वाचो ॥ राजा० ॥ २ ॥ दीयो चूडामणी मुजने वेगे, वेगे अपूठो जाऊं ॥ अवसर साध्यां आदर पामुं, नहिंतर भोर कहाउं ॥ राजा० ॥ ३ ॥ खबर प्रभुनी पामी सीता, अभिग्रह पूराणो ॥ हनुमंत हठे दिन एकवीसमें, भोजन तो लेवाणो ॥ राजा० ॥ ४ ॥ सीता भाखे चुडामणी लेओ, वेगहीं वेग सिधावो ॥ खबर लह्याथी ए पापीथी, मत रे असाता पावो ॥ राजा० ॥५॥ हनुमंत ताम हसीने बोले, मा तें वात न जाणी ॥ प्रभु परसाद करूं जे देखो, बोले अधिकुं ताणी ॥ राजा० ॥ ६ ॥ तुजने तो खांधे बेसाडी, लेई जाउं आजो ॥ रावण राक्षसनां दळ मोडुं, तो जाणो शिरताजो ॥ रा० ॥ ७ ॥ सीता भाखे ए सब साचो, जेम कहो तेम करस्यो ॥ सती नाम धर्याथी तो पर–पुरुष न जाये फरस्यो ॥

॥ रा० ॥ ८ ॥ जेती ढील करोछो तेती, प्रभुने आरति थाशे ॥ धर्म नहीं हमने तुमने ए, स्वामी वसे दुखवासे ॥ रा० ॥ ९ ॥ वानर जाती तणी चपलाई, रावण राक्षस देखे ॥ रामचंद्रना सेवक एहवा, मनमें भय सुविशेषे ॥ रा० ॥ १० ॥ सत्यवती कहे प्रभुशुं कहेजो, नाम तणे आधारे ॥ जीवी छुं हुं के मरी जाती, विरहे देव तुमारे ॥ रा० ॥ ११ ॥ लेई चूडामणीने चाल्यो, सीताने पगे लागी ॥ 'देवरमण' वनने भांजवा, हनुमंतनी मति जागी ॥ रा० ॥ १२ ॥ [1]'रक्ताशोक' विषय रे निसुगो, 'वकुल' विषय अकुलाणो ॥ अकुरणा अति 'आम्र' भांजवा, अमर्ष तो अधिकाणो ॥ रा० ॥ १३ ॥ 'चंपक' साथे कंप न आणे, मद अति 'मंदारे' ॥ निर्दय 'कदली' दल कापेवा, फैली रह्यो वन सारे ॥ रा० ॥ १४ ॥ अवर अनेरां जेतां तरुवर, नाख्यां ते उखाली ॥ पान फूल फल कोइ न दिसे, बूम करे तव माळी ॥ राजा० ॥ १५ ॥ चाले पोळ तणा रखवाळा, राक्षस अति संवाही ॥ वानरने मारेवा धाया, हाथां मुदगर साही ॥ रा० ॥ १६ ॥ धुर धूरिने कपि सामो आयो, जाये ताम पुलाया ॥ एक एकथी आगे नासे, खाया रे इहां खाया ॥ रा० ॥ १७ ॥ जाई पुकार्यो राजा रावण, वानर भंजी वाडी ॥ सखर तरु तो कोई न राख्युं, वाडी सर्व उजाडी ॥ रा० ॥ १८ ॥ कोईनां हथीयार छिनायां, कोई खाथा फाडी ॥ कोईनां मुख नाक विलुंथ्यां, इजत तो अति पाडी ॥ रा० ॥ १९ ॥ सुभट लेई नृप[2]-नदन आयो, दोई लडिया भारी ॥ वानर तो वलवंत विशेषे, सोई लीधो मारी ॥ रा० ॥ २० ॥ भाई मूआ कोपे चढ्यो अति, इंद्रजीतजी आवे ॥ निरखीने हरख्यो मन मांहे, लडिशुं सरखे दावे ॥ रा० ॥ २१ ॥ पहिला तो बाणाशुं लडिया, विविध

१ रक्ताशोक वृक्षने विषे दया रहित, वकुलने विषे अनाकुळ: आंवाना विषे करूणा रहित, चंपकना विषे कंप रहित, मंदारना विषे अति क्रोधी अने कदली (केळ) ना विषे निर्दय थयो. २ अक्षकुमार (तेने हनुमंते हण्यो.)

परे वळवंता ॥ खडग आदे आयुद्ध छतीसें, संबाहे मयमंता ॥ रा० ॥ २२ ॥ इंद्रजीतजी जे जे मूके, शस्त्र महा दुखदाई ॥ विचेहीथी छेदी नाखे, वानर एहि वडाई ॥ रा० ॥ २३ ॥ इंद्रजीतना भट तव धाया, जाये सघळा नाठा ॥ वारे अंगज अनेरा आगे, वानरथी अति त्राठा ॥ रा० ॥ २४ ॥ भट भांग्यो शस्त्र वळ भांग्यो, इंद्रजीत नवी नाठो ॥ नागपाश वाणे सो वानर, वांधि लियो अति काठो ॥ ॥ रा० ॥ २५ ॥ आणी मेल्यो रावण आगे, रावण हर्ष न मावे ॥ वारंवार प्रशंसा करतो, सुतने कंठे लगावे ॥ रा० ॥ २६ ॥ राजा जी भाखे सुण वानर, रे भुंडा शुं कीधुं ॥ सेवक तुं आ जन्म तणो मुज, आज रामे चित्त दीधुं ॥ रा० ॥ २७ ॥ वनवासी फळ सागा-हारी, मेलां लुगडां लासो ॥ भील किस्युं तूं शी पूरशे, थारा मननी आशो ॥ रा० ॥ २८ ॥ अवर कामनी नीठ पडीथी, इहां कोई आवे ॥ अब तो प्राण पड्या छे सांसे, छूटेवा नवी पावे ॥ रा० ॥ ॥ २९ ॥ पहेलोथो [1]भाणेज जमाई, प्राण थकीही प्यारो ॥ वंदि-वान हुओ अब वेगे, सीता लेई पधारो ॥ रा० ॥ ३० ॥ ओ तो धूता धूर्त शिरोमणी, आप चली क्युं नाया ॥ अंगारा तो अति ध-गधगता, भलि परे हाथे गहाया ॥ रा० ॥ ३१ ॥ सेवक वर महारा छो धोरी, अवरे दूत कहायो ॥ ते माटे रे अवध्य अछे पण, एह विटंवन पायो ॥ रा० ॥ ३२ ॥ हुं तो सेवक कद्को थारो, कद्का तुम मुज स्वामी ॥ लाज न पामो जूठ कहेतां, साच न भाखे कामी ॥ रा० ॥ ३३ ॥ एक वार पवनजय राजा, आयो थो वोलायो ॥ वरुण तणा वंदीखानाथी, खर खेचर छोडायो ॥ रा० ॥ ३४ ॥ एक वार हुं पण आयोथो, स्वामीनो तेडायो ॥ वरुण सुते रणमें त्रेयों थो, तव तुम्हने मेलहायो ॥ रा० ॥ ३५ ॥ धर्म पक्षनो साह्य करणो, पाप पक्षे नवी रेणो ॥ लंपट नरशुं वात करंतां, पापे पिंड भरेणो ॥ रा० ॥ ३६ ॥ एहनो हुं तो कोई न देखुं, [2]अनुज एकने

---

१ शूर्पनखानी पुत्री 'अनंगकुसुमा' हनुमंतने परणावी हती.
२ रामनो नानो भाइ लक्ष्मण.

जीती ॥ रण मांहे जे तुजने राखे, वसुधा वात विदिती ॥ रा० ॥ ॥ ३७ ॥ एम सुणी रीसाणो राणो, वचन तीर वहु वाहे ॥ वयरीनो रे वखाण करंतां, मुओहि तुं चाहे ॥ रा० ॥ ३८ ॥ रासभ चढावी माथुं मुंडी, पंच शिखा शिर राखी ॥ जिसो करे सो तिसो पावे, फेरूं रे एम भाखी ॥ रा० ॥ ३९ ॥ एम सुणी कोप्यो अति वानर, नाग पाशने तोडे ॥ कमळ नाळशुं कुंजर वांध्यो, कहो कवण नर छोडे ॥ रा० ॥ ४० ॥ विद्युत्पात तणी परे उडियो, रायनो मुगुट पाडी ॥ खंडो खंड करीने नाखे, कोण विचारी वाडी ॥रा०॥ ॥ ४१ ॥ ग्रहो ग्रहो रे रावण भाखे, रीस घणी विस्तारी ॥ ताम सुलंक निशंक पणे रे, विध्वंशी निरधारी ॥ रा० ॥ ४२ ॥ क्रीडा रंग करी रे रंगीलो, आयो वार न लाई ॥ राम नमी चुडामणी आप्युं, लीधो कंठ लगाई ॥ रा० ॥ ४३ ॥ चुडामणी छातीशुं चांप्यो, जाणे सीता आवी ॥ आज मिली वारुं वारुं, फरसे हैये लगाई ॥ ॥ रा० ॥ ४४ ॥ विदाय हुओथो मिलियो आवी, वीचे हुआं जे कामो ॥ ते सघळां प्रभुने रे सुणायां, भलो भलो कहे रामो ॥ रा० ॥ ४५ ॥ ढाळ भली ए चालीशमी, सीता शुद्ध लहाणी ॥ केशराज राघव सुख पायो, सभा सहु हरखाणी ॥ रा० ॥ ४६ ॥

दुहा. (रामग्री रागे.)

राम नाम रळियामणो, राम नाम थो एक ॥ सीता शुद्ध लहि इहां ॥ राम स्वरूप अनेक ॥ १ ॥ राम अने लक्ष्मण भला ॥ सुग्रिवादिक देख ॥ सुभट महा सूरा पणे ॥ कटक मिल्यो सुविशेष ॥ २ ॥ 'भामंडल' मंडलपती ॥ वड वानर 'नल' 'नील' । 'जांववान' 'अंगद' भला ॥ कपिपति 'नंद' सलील ॥ ३ ॥ 'श्री महेंद्र' महिमा नीलो ॥ पवनजयनो पुत्त ॥ प्रवल 'महावल' आगलो ॥ रावण सवळा सूत ॥ ४ ॥ वीर 'विराध' विशेपीओ ॥ राय 'सुषेण' उदार ॥ इत्यादिक नामे भला ॥ अवर लहे कोण पार ॥ ५ ॥ विद्याधर विद्या भली, मिलीया केई कोडि ॥ [1]बाहिर ए सीता तणी, आणे सही वहोडि ॥ ६ ॥ आप आपणे साथमें, नौवत केरो नाद ॥ [2]अंवर तो गाजी

१ वाहार. २ आकाश.

रह्यो, सुण्यो न जाये साद ॥ ७ ॥ शुभ वेळा शुभ मुहुर्ते, शुभहि शुकन विचार ॥ गगन पंथ चाल्या सहु, राघवजीनी लार ॥ ८ ॥

॥ ढाळ ४१ मी ॥

(भूली मालण हे सत्य गुरु–ए देशी.)

राघव आवियो हो, सुभट सघळा सूर ॥ [१]उदधीनी कलोल, जेम दलनो पूर ॥ रा० ॥ १ ॥ विविध वाहन विविधवान, विविध वेश विशेप ॥ विविध फरहरे विविध नेजा, विविध नाम नरेश ॥ रा० ॥२॥ विविध घोडा विविध हाथी, विविधरथ नर होई ॥ विविध तो हथियार हाये, विविध वाजां जोई ॥ रा० ॥ ३ ॥ विविध डेरा विविध तंबु, वाडी तो अभिराम ॥ विविध भाते सराय चारे, विविध परिवारा राम ॥ रा० ॥ ४ ॥ हाथिया गुल गुले गिरुआ, हयाना हिंसार ॥ शोर तो माचिओ अधिको, रथ तणा चितकार ॥ रा०॥ ५ ॥ सिंहनादे सुभट केरा, पडे कायर प्राण ॥ सूर वल सो गुणो वाधे, शत्रुनो सुप्रमाण ॥ रा० ॥ ६ ॥ कोई तो वयठा विमाने, कोई तो गज राज ॥ कोई तो रथ कोई अश्वे, गगने चलिया गाज ॥ रा० ॥ ७ ॥ उदधि उपर अधर चालंत, 'वेलंधर' गिरि पामि ॥ 'वेलंधर' पुर पामियो, तिहां 'समुद्र' 'सेतु' स्वामि ॥ रा० ॥ ८ ॥ समुद्रनी परे दोई दुर्धर, दोई सूर सकाम ॥ राम दल आगल लोगे, मांडियो संग्राम ॥ राम० ॥ ९ ॥ 'समुद्र'ने नले बांधि लीधो, 'सेतु' बांध्यो नील ॥ राम आगे आणी मुक्या, कोइ न करी ढील ॥ रा० ॥ १० ॥ दया करीने देवजी, ते थापिया तिहां थान ॥ पहेलाजथी [२]जीति मंडी, पुण्यने परमाण ॥ रा० ॥ ११ ॥ समुद्रे सुंदराकारे [३]सुता तीन प्रधान, आणी लक्ष्मण भणी दीधी, पामिने सनमान ॥ ॥ रा० ॥ १२ ॥ रात रहीने प्रातःचाल्या, राय 'सेतु' 'समुद्र' ॥

---

१ समुद्र. २ जीत. ३ दीकरी.

साथ लाग्या भरम भाग्या ॥ हुआ अधिक अक्षुद्र ॥ रा० ॥ १३ ॥ [1]'सुवेलाद्रि चालि आया, तिहां राय 'सुवेल' ॥ जीती लीधो साथ कीधो, कोन लागी वेल ॥ रा० ॥ १४ ॥ लंका नगरी प्रत्ये चाल्या, 'हंसद्वीपे' जाय ॥ 'हंसरथ' नृप जीतिने तिहां, रह्या राघव राय ॥ ॥ रा० ॥ १५ ॥ आशनो आवीया राघव, मीन [2]रासे मंद ॥ संचर्यो सघलेहि जाण्यो, राय रवीनो नंद ॥ रा० ॥ १६ ॥ लंकाने ए ग्रह लाग्यो, लंकानो विपनाश ॥ होयशे ए सही जाणी, लोक पाम्या त्रास ॥ रा० ॥ १७ ॥ युद्धने संबाहिये अति, होई अति हुशियार ॥ लंक पति सामंत सूरा, महा झुझणहार ॥ रा० ॥ १८ ॥ नामथी 'मारीच' मोटो, 'हस्त' राय 'प्रहस्त' ॥ सारणादिक सहस केई, निशाचर मदमस्त ॥ रा० ॥ १९ ॥ लंकपति रणतूर ताजा, केई कोडी ते वार ॥ ताडिवा आदेश आपे, शोरनो नहीं पार ॥ रा० ॥ २० ॥ लंकपतिशुं 'लहु' आवी, करे ए अरदास ॥ कांई उतावळा थाओ, शोचमें सुख वास ॥ रा० ॥ २१ ॥ अणविमास्यो काम कीधो, तें पाडी कुळ लाज ॥ अजहुं आतुर होईयांथी, नहीं सुधरे काज ॥ ॥ रा० ॥ २२ ॥ नारी तो आपणी लेवा, आविया छे एह ॥ दियां पाछी वळे पाछा, दुधे वरसे मेह ॥ रा० ॥ २३ ॥ आविया छे डिंभ ए ते, सो तो करशे काम ॥ नारी लेशे चोट देशे, फेडशे ए टाम ॥ रा० ॥ २४ ॥ राम लक्ष्मण रह्या अलगा, देखियो ओ दूत ॥ स्वामियानी किसी कहेवी, अछे अति आकूत ॥ रा० ॥ २५ ॥ इंद्रनी [3]श्री थकी अधिकी, ताहरी छे देव ॥ कांई खोवे रांक होवे, एक करी [4]अहमेव ॥ रा० ॥ २६ ॥ इंद्रजीत कहंत काका, जन्म [5]दुरकण माहि ॥ दुषित कीधुं ताततुं कुळ, तात सहोदर नाहि ॥ रा० ॥ ॥ २७ ॥ इंद्रजीत ए नाम महारूं, इंद्र जीतुं [6]जंग ॥ कोण लक्ष्मण राम राजा, रहे तुं रस रंग ॥ रा० ॥ २८ ॥ पहिलां तें छेतर्यो रा-

---

१ सुवेल + अद्रि=सुवेल नामे पर्वत. २ मीनराशी (दशकंधर) ने शनीश्वर लाग्यो. ३ लक्ष्मी. ४ अहंकार. ५ चीकण. ६ युद्ध.

वण, भाखी जूठी वात ॥ मारियो में राय दशरथ, एह तुज अवदात ॥ रा० ॥ २९ ॥ इहां माहारी दाढ मांहे, आवीया ए दोई ॥ चाहे छे उवारियां तुं, सगो नहीं [1]अरि होई ॥ रा० ॥ ३० ॥ जाणिये छे राम मिलियो, वात मांहे विचार ॥ कूप पाणी जिस्यो होवे, तिस्यो चडस मजार ॥ रा० ॥ ३१ ॥ लहु भाखे पुत्र सांभळ, नहिं अरिशुं नेह ॥ जिस्यो देखुं तिसो भाखुं, आवियो तुम [2]छेह ॥ रा० ॥ ३२ ॥ पुत्र नहीं तुं शत्रु सरिखो, करण कुलनो छेद ॥ दूधनो मुहडो थारो, कांई जाणे भेद ॥ रा० ॥ ३३ ॥ स्वामी कामिपणे पिता तव, अंध मांहे गणाय ॥ जन्म अंध समान तुं तो, आज थकी कहेवाय ॥ रा० ॥ ३४ ॥ पुत्र अने चरित्र ताहरे, भलो पण न देखाय ॥ भाईजी हुं किसुं भाखुं, लंक तो न रहाय ॥ रा० ॥ ३५ ॥ एम सुणंतां राय रावण, कोपियो अ[illegible]ाळ ॥ खड्ग काडी मारवाने, उठियो ततकाळ ॥ रा० ॥ ३६ ॥ [illegible] उठियो स.मो, दोई लाग्या वीर ॥ कुंभकर्ण ने इंद्रजीतज, धाई [illegible] धीर ॥ रा० ॥ ॥ ३७ ॥ विचे पडिने किया अळगा, हाथि[illegible] सोई ॥ चित्त फाट्यो रायजीनो, मेळवे नहीं कोई ॥ रा० ॥ ३८ ॥ मत रहे मुज नगर मांहे, अळगो जाजे दूर ॥ उणहीने [illegible], रहे राम हजूर ॥ रा० ॥ ३९ ॥ माहरा ए छे साच [3]बोल्यो, [illegible] जग पत जाय ॥ विभिषण सो भलो भाई, नावियो नृप दाय ॥ रा० ॥ ४० ॥ रायने पगे लागि चाल्यो, लेइ निज परिवार ॥ त्रीश [4]अक्षोहिणी लशकर, लागियो तस लार ॥ रा० ॥ ४१ ॥ हंसद्वीपे चालि आयो, रामने दरवार ॥ सुग्रीवादिक ताम राजा, करे शोच अपार ॥ रा० ॥ ॥ ४२ ॥ वैरियां विश्वास न होवे, तेहिमें ए रक्ष ॥ स्वामिना अति यत्न करणा, कहे प्रभु प्रत्यक्ष ॥ रा० ॥ ४३ ॥ मोकल्यो जण राम पासे, खबर करवा हेत ॥ रामजी सुग्रीव सामा; मांडि रहिया नेत ॥ रा० ॥ ४४ ॥ कहे कपि पति राक्षसानो, न उपजे विश्वास ॥ भेद

---

१ शत्रु. २ अंत. ३ वचनो; शब्दो. ४–२१८७० रथ, २१८७० हाथी, ६५६१० घडा, १०९३५० पायदळ एटली फोज.

लेइ मांहेलो हुं, भाखीश सो उल्हास ॥ रा० ॥ ४५ ॥ ताम एक 'विशाल' खेचर, भाखही सुविशाल ॥ धर्म पक्षे धर्मात्मा ए, धर्मनो प्रतिपाल ॥ रा० ॥ ४६ ॥ सती सीता तणी करतां, विनती नृप साथ ॥ खीजीयो अति राय रावण, काढियो ग्रही हाथ ॥ रा० ॥ ४७ ॥ चोरने चांदणो न गमे, जूठ न गमे साच ॥ लंपटाने शील न गमे, एह साची वात ॥ रा० ॥ ४८ ॥ जाई आगे हाथ साही, राम आणे मांही ॥ पाय पडतां लेई उंचो, मिल्या प्रभु गळे वांहि ॥ रा० ॥ ॥ ४९ ॥ कुशल पूछे वारवारही, पुज्य तुम सुपसाय ॥ आज धन्य दिन महारो रे, देव दर्शन पाय ॥ रा० ॥ ५० ॥ आवो आघा इहां वेसो, आज उपज्यो प्रेम ॥ वात पूछे हीयुं खोली, दूवला छा केम? ॥ रा० ॥ ५१ ॥ आवियो तो घणे दीने, एहवा भला बोल ॥ जिहां लाभे तिहां जातां, मानवी निरमोल ॥ रा० ॥ ५२ ॥ वचनना रस पखे छुटो, भाईजी भल भूप ॥ वचनने रस राम सेव्यो, वचन रूप विरूप ॥ रा० ॥ ५३ ॥ विभिषण कहे रामजीशुं, भाईजीने छोडि ॥ आवियो सुग्रीव जेम तेम, जाणियो सम जोडि ॥ रा० ॥ ॥ ५४ ॥ राम लक्ष्मण ताम भाखे, करो ए तसलीम ॥ लंकनी वक्षीस तुमने, हीयुं हुओ हीम ॥ रा० ॥ ५५ ॥ ढाल एकतालीशमी ए, लंक आपी ईश ॥ केशराज कहत अवसर, आविया वक्षीस ॥ ॥ रा० ॥ ५६ ॥

दुहा. (केदारो रागे.)

हंसद्वीप दिन आठ रही, आगे आवे जाम ॥ धरती दीठी मोकळी, खेत जडावे ताम ॥ १ ॥ उंची नीची समाचरे, धरती थाळ समान ॥ लांब पणे चोडा पणे, योजन वीसने मान ॥ २ ॥ वेला साधी वेगशुं, कीधो कटक पडाव ॥ राक्षस दळ देखण तणो, आणे नित्तमें चाव ॥ ३ ॥ ध्वनि शब्द सायर तणो, राम कटकनो साद ॥ लंका तो वहिरी हुई, कोलाहलने नाद ॥ ४ ॥ संवाहे सूरा घणा, पहिरे वकतर टोप ॥ महस्तादिक सामंता, ओपे आळे ओप ॥ ५ ॥ कोई तो हाथी चढया, कोई हय असवार ॥ कोई सिंह उपरे, चढी

मिल्या ते वार ॥ ६ ॥ कोई खर रथ बयसिया, कोई पलाणे [1]महिष ॥ कोई [2]महिषिए बेसिया, कोई विमान विशेष ॥ ७ ॥ आप आपणा साथशुं, आप आपणे जोर ॥ महेलो देई स्वामीने, उभा वांधी कोर ॥ ८ ॥ रोप करी अति रातडो, सूरानो सुलतान॥ त्रिविधायुध करी पूरतो, रथे बेठो राजान ॥ ९ ॥ [3]करण-पिता सम तेज करी, कुंभकर्ण [4]दूरदंत ॥ शूल दंड हाथे ग्रही, आयो अति [5]मयमंत ॥ १० ॥ [6]कर्मयता कुंवर महा, इंद्रजीतजी जोय ॥ [7]'घन-वाहन' रावण तणा, दोई दंड ए होय ॥ ११ ॥ कुंवर अवर संवा-हिया, 'मय' 'मुंदादि' अनेक ॥ 'शुक' 'सारण' 'मारिच'शुं, भट सा-मंत सटेक ॥ १२ ॥ अक्षोहणीना सहस्रनो, पार न पावे कोई ॥ रा-वण सामो आवहि, हुशीयारीमें होई ॥ १३ ॥

॥ ढाळ ४२ मी ॥

([8]कडखानी देशी.)

आविओ रावण लोक डरावण, रावण-रावळो पार नावे ॥ छाईयो अंबर कटक आडंबरे, खबर निज पर तणी को न पावे ॥ आ० ॥ १ ॥ कोई [9]हरि केतु कोई रे अष्टापद, केतु कोई गजराज केतु ॥ मोर मंजार अही [10]कुर्कुट केतु ने, सुभट स्वामी तणा अधिक हेतु ॥आ० ॥ २ ॥ दंड कोई ग्रहे खडग कोई संग्रहे, कोई निज मुष्टिए [11]सेल साहे ॥ कोई मुद्गर [12]परिया रे [13]कुठारिका, शूल साही मनमें ऊमाहे ॥ आ० ॥ ३ ॥ वीस योजन लगे राम दल विस्तरे, परे पंचास योजन प्रमाणे ॥ सुभट बोलावता धैर्य डोलावता, एकशुं एक तो अधिक ताणे ॥ आ० ॥ ४ ॥ आप स्वामी तणी [14]श्लाघ्यता

---

१ पाडो. २ भेंश. ३ सूर्य. ४ बळवान. ५ मदमंत हशे ? ६ कर्मवंत. ७ मेघवाहन. ८ झुलणा छंदमां पण गवाय छे. ९ सिंहना चित्रवाळी धजा (केतु=धजा). १० कुकडो. ११ पत्थर. (शिला). १२ भोगळ. १३ कुहाडी. १४ श्लाघा-वखाण.

अति घणी, करत निंदा पर स्वामी केरी ॥ तुं कुण रे अछे तुं कुण रे अछे, आपसमें रे भाखे घणेरी ॥ आ० ॥५ ॥ [1]गच्छ रे गच्छ रे [2]तिष्ट रे तिष्ट रे, मत डरे आयुद्ध अलग नाखी ॥ नहींतर एह आयुद्ध संभाली ले, आवि उरहो वजात्र चोट चाखी ॥ आ० ॥ ६ ॥ वाण वरसे घणां, विविध भाति तणां, चक्र परिघा गदा फरसी खांडा ॥ दंड मुद्गर करी चोट करवे खरी, राक्षसा वानरा लडत चांडा ॥ आ० ॥७॥ वानरा राजता जेम तरु भाजता, तेम राक्षसा तव जाय भांगा ॥ 'हस्त' 'प्रहस्त' वळवंत उद्धत अति, वानरा साथे तव आय लागा ॥ आ० ॥ ८ ॥ 'हस्त' नले मारियो 'निले' 'प्रहस्त' तो, अंबर पुष्पनी वृष्टी हुई ॥ राम दल गाजियो एह दल लाजिओ, ताम नृप मोकले फोज जुई ॥ आ० ॥ ९ ॥ [3]राय 'मारीच' 'शुक' 'सारण' 'सिंहरथ', 'अश्वरथ' 'चंद्र' 'रवी'ने 'उद्दामा' ॥ 'मकर' 'ज्वर' भूप 'कामाक्ष' 'गंभिर' 'सिंहजवन्य' 'विभत्स' 'संभू' सकामा ॥ आ० ॥ १० ॥ 'मदन 'अंकुर' 'संताप' 'पृथित' नामथी, 'आक्रोश' 'पुष्पास्त्र' 'सुविघ्न' नामा ॥ 'दुरित' 'नंदन' 'कर प्रीति' 'सुदुर्द्धर', वानरा राजिया एह अक्षामा ॥ आ० ॥ ११॥ राय 'मारिच' 'संताप' वानर हण्यो, 'नंदन' वानरे 'ज्वर' विणास्यो ॥ रक्ष 'उद्दाम' कपि 'विघ्न' मारि लियो, 'दुरिते' 'शुक' मारी जम गेह वास्यो ॥ आ० ॥ १२ ॥ सिंहजंघने' हण्यो 'पृथितवर' वानरो, एटले सूर्य पण अस्त पामे ॥ दोई दलो हठया जे मुआ ते घट्या, प्रातः फरी मंडिया सुजश कामे ॥ आ० ॥ १३ ॥ कपि सुभट मध्ये गज रथ बेसी नृप, आआवियो विविध आयुद्ध धारी ॥ राम सेना प्रत्ये प्रवल्ल वल्ल धारशु मच्यो एह संग्राम भारी ॥ आ० ॥ १४ ॥ रावण राय हुंकार करवे करी, राक्षस चरज रण विषय गोपि रहियो ॥ वानरा पग खस्या,

---

१ जा. २ उभो रहे. ३ आ दसमी गाथामां लखेला बधा राक्षसो अने अगियारमी गाथामां लखेला वानरो हता.

जाय पाछा धस्या, अवसर ताम सुग्रीव लहियो ॥ ॥ आ० ॥ १५ ॥ सलह सन्नाहकरी धनुष्य वर कर धरी, राक्षसाने मुखे जाम आवे ॥ ताम हनुमंत भाखंत सुग्रीवशुं, देव अब तुम रहो आप दावे ॥ आ० ॥ ॥ १६ ॥ चढ्यो हनुमंत दुरदंत दलने दले, राक्षसानुं मुख आवी रोके ॥ ताम [1] वावो धनुष्य वाण संभालके, हनुमंत वीरने आणी रोके ॥ आ० ॥ १७ ॥ हनुमंते अस्त्र घन छेदी वावा तणां, कहे रे वुढा तुं तो कांई चाहे ॥ पंच नमोकार गुणी परभव साधणो, वापजी लोटवो छे रे लाहे ॥ आ० ॥ १८ ॥ एम सुणी ताम 'वज्रोदर' आवियो, कहे रे अज्ञानमें कांई वोले ॥ आव उरहो चलीजे रे अतुली वली, हम तुम जोड छे एक तोले ॥ आ० ॥ १९ ॥ केशरीनी पेरे शब्द हियडे धरी, आवीयो वीर हनुमंत हाकी ॥ सोई मारी लियो, वज्रनो तृण कियो, पाछलें कांई राखी न वाकी ॥ आ० ॥ ॥ २० ॥ [2] जंबुमाली नृप नंदन आवियो, सोई उपाडीके नाखी दीयो ॥ राक्षस महोदर [3] प्रमुख वहुला मिली, अंजना अंगज घेरी लीधो ॥ आ० ॥ २१ ॥ कोइ गे भुज विपे कोई तो मुख विपे, कोइ तो पग विपे कोई छाती ॥ कोई कृत्य किया सयल मारि लिया, हनुमंत वीरनी रीस ताती ॥ आ० ॥ २२ ॥ सायर विवे वडवानल शोभतो, राक्षसा विचे ए वीर सोहे ॥ भांजीया सयलही उगतो सुर ज्युं, जेम रे तिमिरनो खोज खोहे ॥ आ० ॥ २३ ॥ राक्षसा भंग देखी अती कोपियो, कुंभकर्ण तव आप धायो ॥ देव ईशान जेम शूल हाथे ग्रह्यो, कायरा धीरज थरथरायो ॥ आ० ॥ २४ ॥ कोइ पाये हण्या, कोइ [4] कुर्पर हण्या आधिक त्रास्या ॥ कोइ मुद्गर हण्या कोइ त्रिशूले हण्या, कोइ अन्योन्य एम कपि विणास्या ॥ आ० ॥ ॥ २५ ॥ देखी वलवंत सुग्रीवजी धाइयो, धाइया 'दधीमुख' ने महेंदो ॥ धाइया 'कुमुद' 'अंगद' [5] 'प्रभु शालक,' धाइया खटही महोटा नरेंदो ॥ आ० ॥ २६ ॥ ए [6] खट भूप ने कुंभकर्णज

---

१ माली राक्षस. २ रावणनो पुत्र. ३ वगेरे. ४ कोणी ५ प्रभुनो ६ शालो (भामंडळ). षट्=छ.

लडे, अंवरे देव देखे तमासो ॥ विविध परे वाणनो मेह वरसावही, योगिणी आपमें करत हासो ॥ आ० ॥ २७ ॥ 'निंद-वाणे' करी निंद विकुर्वणा, राक्षसे निंद वल शयन कीधा ॥ जागृत वाणशुं ताम सुग्रीवजी, तें रे सघलाइ उठाइ लीधा ॥ आ० ॥ २८ ॥ कुंभकर्णज तणो रथ ने सारथी, सुग्रीव राये तव भांजि रोल्यो ॥ मुद्गर कर ग्रही कपिपति उपरे, आवही सो नहीं टळेही टाळ्यो ॥आ०॥ ॥ २९ ॥ अंगने वायरे वानरा गिरि पडे, गयवर फरसथी जेम वृक्षो ॥ मुद्गरे भाजके ताम टुकडा किया, सुग्रीव रायको रथ प्रत्यक्षो ॥ आ० ॥ ३० सुग्रीव रायजी एक शिल महोटकी, रावणानुज तणे शिरहिं पाडे ॥ मुद्गरे तोडी नांखत सो दश दिशे, रज तणी वृष्टी आधिकि उडाडे ॥ आ० ॥ ३१ ॥ अंवर छाहियो कांइ सुजे नहि, लोकनां नयन मूख रजह भरीया ॥ ताम सुग्रीव जळ वाणने मुकवे, रजहि वैसाडी प्रकाश करिया ॥ आ० ॥ ३२ ॥ ताम वानर पति राक्षस उपरे, रोपशुं मेलियो तडित घात ॥ तेहने कोइ उपचार लागे नहीं, मुर्छियो तव करे धरणी पात ॥ आ० ॥ ॥ ३३॥ रावण उठही ताम संग्रामने, ताम सुत इंद्रजीत आइ आगे ॥ वीनवे वापने छोड संतापने, कवण आगे तुंतो युद्ध मागे ॥ आ० ॥ ॥ ३४ ॥ नहीं यम वरूण नहीं नहींय कुवेरजी, इंद्र सोइ तुजशुं न जीत्यो ॥ ओ घर चाकर ओ अछे अनुचर, उखलो कुटवो एह रीतो ॥ आ० ॥ ३५ ॥ आपो आदेश मुज एह संग्रामनो, दूरथी देखजो काम महारो ॥ वापडा वानरा पान पाने करूं, जाणजो जाइयो तोरे थारो ॥ आ० ॥ ३६ ॥ होइ सनद्धवद्धने युद्धमें आवियो, स्वमुखे ताम सहुने पचारे ॥ किहां रे सुग्रीव हनुमंत किहां लक्ष्मण, राम जे चोट महारी सहारे ॥ आ ॥ ३७ ॥ त्रासीया वानरा साथ एम वोलियो, नाखि हथियार तुम अलग होवो ॥ अण रे झुझतने मारवा नियम मुज, थेरे थारी जइ निंद सोवो ॥ आ० ॥ ३८ ॥ जीभ करवे किस्युं आव मुज साहमो, वानरा राय तव आवि अडियो ॥ 'मेघवाहन' संघाते 'भामंडल', अस्त्र शस्त्र करी अ-

धिक लडियो ॥ आ० ॥ ३९ ॥ दिग्दिशीना होवे हाथिया जेहवा, तेहवा चारहि एह दीसे ॥ हुंस तो कोन राखंत लडवे करी, आपमें उछळे अधिक रीसे ॥ आ० ॥ ४० ॥ 'इंद्रजीत 'मेघवाहन' अहि पासनो, अस्त्र मूके न चूके रे सोई ॥ राय 'सुग्रीव' 'भामंडल' वांधिया, ताम तो जोर न चलंत कोई ॥ आ० ॥ ४१ ॥ करत उपचार संज्ञा लेई उठियो, रोप करतो अति कुंभकरणो ॥ वीर हनुमंत मार्यो गदा घावशुं, मूर्छियो तव ग्रहे धरणी शरणो ॥ आ० ॥ ॥ ४२ ॥ ताम उठायके काखमे चांपियो, कुंभकर्णे रे हनुमंत वीरो ॥ एकथी एक अधीका कही दाखिया, लटकतो जाय तेहनो शरीरो ॥ आ० ॥ ४३ ॥ लहु कहे रामशुं रावळा वळ विषे, भवळ वळ धारक एह होई ॥ [1]आनन अधिक उपर अछे तोहि पण, सोह पावंत ए नयन दोई ॥ आ० ॥ ४४ ॥ वांधिया एह दो रायने नंदने, लंक मांहे जव लगे न जाई ॥ तव लगे उद्यम कीजिए आकरो, पामिए सुजश अति ए छोडाई ॥ आ० ॥ ४५ ॥ कुंभकर्णे हनुमंतजी काखमें, चांपियो एह विपरित माहे ॥ विना सुग्रीव हनुमंत भामंडल, सैन्य सघळो अछे शून्य माहे ॥ आ० ॥ ४६ ॥ एहज वात करतां थकां अंगद, सुभट झुझत प्रभु साथ काटो ॥ क्रोधवस्य धनुष्य ग्रही वाण नाखे तिसे, पामि अवकाश हनुमंत नाठो ॥ आ० ॥ ४७ ॥ कुंभकर्ण भुज शल्ह साजी करी, भाई सुत आगळे आवी मंडे ॥ राय सुग्रीव भामंडल भूपना, वंधन छोडाववा अधिक तंडे ॥ आ० ॥ ४८ ॥ इंद्रजीत मेघवाहन चित्त चिंतवे, एह तो माहरे तात तोले ॥ युद्ध जुगतो नहीं जाई टळवुं भलुं, एह तो साख सिद्धांत वोले ॥ आ० ॥ ४९ ॥ नागपाशे करी वांधिया एह छे, भुख तरसे रे सहेजेही मरशे ॥ मेलीए ए इहां लेई जाशुं किहां, परवसे होई नर कांई करशे ॥ आ० ॥ ५० ॥ मुह टाळी गया पांचमे परिलद्या, कुंभकर्णानुज राय पासे ॥ आवीने अटकळे कोई वळ नवी

---

१ विभीषण कहे छे के भामंडळ अने सुग्रीव के जे मूखने विषे नेत्रो जेवा छे तेने रावणना पुत्रे वांध्या छे.

चले, वंधने छोडवा मति विमासे ॥ आ० ॥ ५१ ॥ अरति आणे घणी, वंध छोडण भणी, राम अरु लक्ष्मण दोई भाई ॥ ताम चित्त सांभळी देव वाचा खरी, सुमरिये आज थाये सहाई ॥ आ० ॥ ॥ ५२ ॥ देव महालोचन वचने सुधो घणुं, चिंतव्यो आव्यो तत्त-खेवा ॥ सिंहनिनाद विद्या रथ [1]मुसल, हल देई साचवी राम सेवा ॥ आ० ॥५३॥ विजळी जेम चले नाश अरिनो करे, समरी साची गदा देवे दीधी ॥ सार विद्या महा गारुडी [2]स्यान्दन, आपी लक्ष्मण तणी सेव किधी ॥ आ० ॥ ५४ ॥ [3]'वारुणाग्नेय' 'वायव्य' आदे करी, दोई भाई भणी अस्त्र आपे ॥ जाणियो खिजमतदार छुं सेवक, थिर करी प्रेमनो भाव थापे ॥ आ० ॥ ५५ ॥ लक्ष्मणे वाहिनी भूत गरुडंतदा, पेखवे पन्नग परहा पुलाया ॥ राय सुग्रीव भामंडल मो-कला, ताम हुआ सहु आवि मिलिया ॥ आ० ॥ ५६ ॥ ढाळ चा-लीश ने दोयमी एह छे, जयजयकार जगमें जणाणो ॥ केशराज पु-ण्यवंत श्री रामनो, सुजश साचो सहुमें सुणाणो ॥ आ० ॥ ५७ ॥

दुहा. (मारु रागे.)

अस्त हुओ [4]रजनी पति, सुभट लहे विश्राम ॥ प्रातः हुआ आवि मिल्या, साचविया संग्राम ॥ १ ॥ राक्षस अति क्रोधे चढ्या, वानर सैन्य मथंत ॥ मध्य दहाडे [5]शुकरा, जेम सरवर डोलंत ॥२॥ देखी सेना भांजती, सुग्रीवादिक सूर ॥ करी घणी उठावणी, राक्षस नाठा दूर ॥ ३ ॥ राक्षस भंग देखी तदा, रावण चढियो आप ॥ थरहरावे मेदिनी, करतो अति संताप ॥ ४ ॥ दावानळने आगळे, तरुवर जेम दहाय ॥ तेम रावणने आगळे, वानर तो न रहाय ॥ ५ ॥ रावण दिठो आवियो, आप चढंतो राम ॥ विभिषण वर्जि प्रभु, आ-पण चढियो ताम ॥ ६ ॥

---

१ मुशळ अने हळ ए बळदेवनां मुख्य शस्त्र छे. २ रथ. ३ वारुण अने अग्नेय. ४ सूर्य. ५ भुंड.

॥ ढाळ ४३ मी. ॥

(नेमीनाथ आपणे गुण चित्त हमारो–ए देशी)

भजो नर रामको सुभ नाम, रामका दिन रुडा ॥ रावणकी रे दशा कुदशाणी, जेही करे सो कूडा ॥ भ० ॥ १ ॥ रावण उदधी पूर ज्युं, आवहीं दल ठेल ॥ साहमो हुओ रे वीर धीर, दोई हुआ मुह मेल ॥ भ० ॥ २ ॥ रेरे मूढ ! वीर देखी, वस्तु केरी वानी ॥ अवर राखी तुं दियो, माहरे मुखे आणी ॥ भ० ॥ ३ ॥ जेम आहेडी खेलंतो, आगे राखे श्वान ॥ तेम रामे तुं कियो, राखवा निज प्राण ॥ भ० ॥ ४ ॥ नेह न त्रुटे तुज उपरे, जारे अपुठो होई ॥ राम लक्ष्मण सैन्यशुं, आज हण्या में जोई ॥ भ० ॥ ५ ॥ एह मांहे आवशे तुं, डर रे करुं छुं एह ॥ आवी थानक मुळगे, मुळगो मुज नेह ॥ ॥ भ० ॥ ६ ॥ कहे भाई असुहाई, शुद्ध सरल होई ॥ जैसी कहे करे तैसी, कपट नाहीं कोई ॥ भ० ॥ ७ ॥ राम आपहिं चढयोथो, मेंहि वरजी राखियो ॥ छते सेवक स्वामी काम, करत ना भल भाखियो ॥ भ० ॥ ८ ॥ स्वामीजीशुं काम जाणी, युद्ध तणुं मिस ठाणी ॥ आवियोछुं देव आज, सोई सुणो मुज वाणी ॥ भ० ॥ ९ ॥ सती आपो रती राखी, वात छहेले आवी ॥ मानो बोल ए अमोल, नहीतर खता खावी ॥ भ० ॥ १० ॥ मरणथी हुं ना डरुं रे, राज्य तणो नहीं कामी ॥ लोक मुखे अपवाद सुणंतां, हुं दुःख पामुं स्वामी ॥ भ० ॥ ११ ॥ एह अपवाद मेटियाथी, सेवक हुं छुं तारो ॥ कवण राम कवण हुं, मानो वचन मारो ॥ भ० ॥ १२ ॥ खिजियो अति राय रावण, अजहुं एहिज वात ॥ कोढिया थारो कोढिया पण, न गयो रे–रे ! कुपात ॥ भ० ॥ १३ ॥ भाई हत्याथी डरुं, लियोथो तुंहि बोलाय ॥ रावण रुप मूलगे रे, लीधो धनुष्य चढाय ॥ भ० ॥ १४ ॥ भाई वडो बाप थानके, तेहथी ए अरदास ॥ करुंछुं हुं वेगे आवी, पहुचाडुं जम पास ॥ भ० ॥ १५ ॥ दोई भाइकी लडाई, तव थणी अधिकाणी ॥ मांहो मांहे ना टळाए, शुद्ध मते

रे मंडाणी ॥ भ० ॥ १६ ॥ कुंभकर्ण इंद्रजित, अवर राक्षस धाया ॥ राम रामानुज अपर, रायजी चलि आया ॥ भ० ॥ १७ ॥ राम कुंभकर्ण लडे, इंद्रजीत जाम ॥ लक्ष्मणशुं रे आवि अडियो, एह वडो संग्राम ॥ भ० ॥ १८ ॥ 'नील' सिंहजघन 'दुर्मुख', 'घटोदर'शुं देख ॥ 'स्वयंभु' जई 'दुरमति'शुं, 'नल' 'संभु' सुविशेष ॥ भ० ॥ १९॥ 'अंगद' ने 'मयनेमय', वीर 'विराध' 'सुग्रीव' ॥ 'स्कंद' 'चंद्रनख' निरुपम, माची रही अति रीव ॥ भ० ॥ २० ॥ 'श्रीदत्त'ज 'जंबु-माली', 'भामंडलजी' 'केतु' ॥ 'हनुमंत' 'कुंभकर्ण सुत', लाग्या रोष समेतु ॥ भ० ॥ २१ ॥ 'कुंद'ने धुमाक्षी दाखी, 'किष्किंधेश' 'सु-मालि' ॥ 'चंद्ररश्मि' 'सारण' साथे, माचिओ युद्ध करालि ॥ भ० ॥ ॥ २२ ॥ लक्ष्मण उपरे इंद्रजित, मेले तामस बाण ॥ लक्ष्मण टाळे प्रगटपणे, सूरांको सुलतान ॥ भ० ॥ २३ ॥ इंद्रजीतहि अनुज मेले, नाग पाश अस्त्र ॥ तातणिये गज तेम बांध्यो, कोई फुरिओ नहीं शस्त्र ॥ भ० ॥ २४ ॥ रथमें घाली ततकाल, चंद्रोदर ज लावे ॥ कटक मांहे अति उच्छाहे, राख्या थानक ठावे ॥ भ० ॥ २५ ॥ कुंभकर्ण नागपाशे, रामे बांधि लियो ॥ भामंडल हाथ देई, ते प-होंचाय दियो ॥ भ० ॥ २६ ॥ अवर राक्षसाशुं अडया, वानरा जई आप ॥ ते ते बांधि आणिया, राम तणे परताप ॥ भ० ॥ २७ ॥ मेघवाहन बांधियो, सांधिया शर नाहिं ॥ दिवस फिरे देखी वेरि, जोर चले नहीं माहि ॥ भ० ॥ २८ ॥ देखी नयन अति कुचयन, पामियो तव राय ॥ वीर उपर शूल मूके, कियुहिं ए मरी जाय ॥ भ० ॥ २९ ॥ शूळ अंतराल ताम, छेदियो जेम केली ॥ लक्ष्मणे तो लीलमे रे, सुदिन केरे मेलि ॥ भ० ॥ ३० ॥ श्री धरणेंद्र दत्त शक्ति, विजय नामे अमोघा ॥ विजय हेते रावण राय, उपाडे व-लोघा ॥ भ० ॥ ३१ ॥ धगधगंति जलनि ज्वलनी, तडतडलि नादे ॥ अंत मेघ तडित लेखा, फरवे अल्हादे ॥ भ० ३२ ॥ देव पाळा ओसरे, लोक न मेले नयन ॥ देखता थिरता मिटे, उपजे रे कुनयन ॥ भ० ॥ ३३ ॥ राम कहे सौमित्री, विभिषणनी लाज ॥ आपने

छे राखि लेओ, मारे राक्षस राज ॥ भ० ॥ ३४ ॥ शरणे आयो रावणो, नहीं स्हाय कराय ॥ अवालुं नदियां तणी, देखवा तटि जाय ॥ भ० ॥ ३५ ॥ सौमित्री आगे हुओ, गरुडनो असवार ॥ रावणानुज पूठ दियो, एह खरो व्यवहार ॥ भ० ॥ ३६ ॥ लक्ष्मण साथे कहे राय, आघो पाछो थाय ॥ पर मरणे तुं कां मरे, जो तुज आवी दाय ॥ भ० ॥ ३७ ॥ भ्रमावी अतिही भ्रवावी, लक्ष्मण उपर तेह ॥ रावण मूके रोषथु, ताम हुओ अदेह ॥ भ० ॥ ३८ ॥ सा आवंती देखी पेखी, सैामित्री सुग्रीव ॥ भामंडल नल ने विराध, हनुमंत सुर अतीव ॥ भ० ॥ ३९ ॥ अस्त्रांथुं बळवंत वारे, ताडे ताम अपार ॥ अंकुश खोटो हाथियो, जेम न माने कार ॥ भ० ॥ ॥ ४० ॥ उरस्थळे आवी पडी, मूरछाणो नरनाथ ॥ हाहाकार हुओ घणो, शोच करे सहु साथ ॥ भ० ॥ ४१ ॥ कोपी राम आवे ताम, बेसी रथ रसाल ॥ राय तणो रथ रोषभुंरे, तोडियो तत्काल ॥ भ० ॥ ४२ ॥ बीजो त्रीजो चउथो, पंचमो रथ देखी ॥ तृण तणी परे तोडी नाखे, रावत्र रोप विशेपी ॥ ४६ ॥ रावण चितशुं चिंतवे, भाइ तणुं दुःख भूरि ॥ ए तो हूओ आंधळो, रहिये एहथी दूरी ॥ भ० ॥ ॥ ४४ ॥ लंकामें नृप आवियो, आथमियो दीनकार ॥ दुःख न जावे देखियो, आणी एह विचार ॥ भ० ॥ ४५ ॥ रावण भाग्यो जाणीयो. फिरिया राम ते वार ॥ लक्ष्मण पडियो देखतां, न रही शुद्ध लगार ॥ भ० ॥ ४६ ॥ मुर्च्छाए धरति पडया, करी शीतळ उपचार ॥ उठाइ बेठा किया, बोले लक्ष्मण लार ॥ भ० ॥ ४७ ॥ वत्स ! तुमे क्युं पोढिया, क्युं न प्रकाशो वयण ? ॥ शक्ति नहीं जो वयणनी, कांइ बतावो [१] शयन ॥ भ० ॥ ४८ ॥ ए मुख देखे ताहरो, सुग्रीवादी नरेश ॥ बोल न आपो छो तुमे, आणे अरति अशेस ॥ भ० ॥ ४९ ॥ रावण तो जिवतो गयो, ए थारे चित रोष ॥ रावण मारेवो सही, आणो ए संतोष ॥ भ० ॥ ५० ॥ तिष्ट तिष्ट किहां गयो, महारो भाइ मारी ॥ धनुष्य बाण लेइ चल्या, हनुमंत

१ ईसारत; सान.

कहे हंकारी ॥ भ० ॥ ५१ ॥ किहां चाल्या प्रभुजी तुमे, वयर वि-
शोधन भाई ॥ रावण तो लंका गयो, ताम फिर्या पस्ताई ॥ भ० ॥
॥ ५२ ॥ नारी हरी भाइ हण्यो, एह अवस्था आपी ॥ हुं आव्यां
भांजी गयो, फिट रे रावण पापी ॥ भ० ॥ ५३ ॥ लक्ष्मण देख्यो
मारियो, प्रभुने वेदन भारी ॥ ए काम न होवे कायरे, देखो क्युं न
विचारी ॥ भ० ॥ ५४ ॥ जाय घटंती जामनी, कीजे को उपक्रम ॥
प्रभु जीव्या सहु जिवशुं, महोटो छे ए मर्म ॥ भ० ॥ ५५ ॥ ए तो
तेयालीसमी, ढाल भली कहेवाय ॥ केश राज एह देखो, पुण्ये
पाप [२] पुलाय ॥ भ० ॥ ५६ ॥

दुहा. (सिंधुडारागे)

सुण सुग्रीव विराध नल, भामंडल हनुमंत ॥ दैव करी ए एहवी, तुम घरे
जावो तुरंत ॥ १ ॥ नारि हरण बंधव मरण, दुःख रह्यो ए दुरि ॥
लंक न दीधी विभिषणा, ए दुःख साले भूरि ॥ २ ॥ प्रातः हुए
रावण हणी, देई विभिषण राज्य ॥ लक्ष्मण साथे लागशुं, सीताशुं
नहीं काज ॥ ३ ॥ कहे विभिषण स्वामीजी, धीरज धरो अपार ॥
कायर होइ न थरहरो, उद्यमनो अधिकार ॥ ४ ॥ शक्ति हणीया
जीवे सही, ज्यां न उगे दिनकार ॥ जब लग वरते जामिनी, करी
लीजे उपचार ॥ ॥ ५ ॥ तंत्र मंत्र औषध जडी, कोइ दाय उपाय ॥
रातहि मांहे कीजिये, जेम प्रभु सारो थाय ॥ ६ ॥

॥ ढाळ ४८ मी ॥

(वे वे मुनिवर वहोरण पांगर्या–ए देशी *)

जीवे हो जिवे वीरो वाल्हो रे, कोई करो तुम काम रे ॥ बीजो रे
काज सहु अमुहामणो रे, ताम कहे श्री राम रे ॥ जीवे० ॥ १ ॥
साते रे साते कोट किया भला रे, चार किया दरबार रे ॥ राजा
रे राजा रखवाले रह्या रे, हुईने हुसीयार रे ॥ जी० ॥ २ ॥ प्रगट

---

१ जतुं रहे. * अथवा धोबीडानी देशी. (ढाळ २३)

रे पूरव दिशाने चारणे रे, कपिपति ने हनुमंत रे ॥दधिमुख रे 'दधि-मुख' 'स्कंद' 'गवाक्ष'शुं रे, 'तार' 'गवय' गुणवंत रे ॥ जी० ॥ ३ ॥ उत्तर रे उत्तर दिशे 'विहंगमा' रे, 'अंगद' 'कुरम' 'अंग' रे ॥महेंद्रज रे रे 'महेंद्र' 'मुषेणजी' रे, 'चंद्ररश्मि' सुचंग रे ॥ जी० ॥४ ॥ पश्चिम रे पश्चिम दिशे 'दुर्द्धर' 'जये' रे, 'समरशील' 'मनमथ' रे ॥ नीलज रे 'नील' 'विजय'ने 'संभूव' रे, ए साते समरथ रे ॥ जी० ॥ ५ ॥ दक्षिण रे दक्षिण दिशे 'भामंडल' रे, वीर 'विराध'ज 'मंद' रे ॥गजनल रे 'गजनल' ने 'विभिषणो' रे, 'भुवन जीत' सुभेद रे ॥जी०॥६॥ मांहे रे मांहे राघव राखियो रे, सुग्रीवादिक ताम रे ॥जागे रे जागे योद्धा महा बली रे, मति को वीणसे काम रे ॥ जी० ॥ ७ ॥ सीता रे सीताए ए सांभली रे, लक्ष्मण शक्ति-प्रहार रे ॥ प्रातः रे प्रातःप्राण प्रभुजी तजे रे, भाईशुं अति प्यार रे ॥ जी० ॥ ८ ॥ मूर्च्छा रे मूर्च्छा आवि अति घणी रे, धरणी पडी ततकाल रे ॥ करी रे करी शीतलता खरी रे, उठाइ सा बाल रे ॥जी० ॥९॥ करुणज रे करुण स्वरे रोवे खरी रे, करती अधिक विलाप रे ॥ थंभे रे थंभे तस विद्याधरी रे, देह पछाडे आप रे ॥ जी० ॥ १० ॥ हा वत्स रे हा वत्स ! लक्ष्मण किहां गयो रे, प्रभुने छोडी आज रे ॥ तुज विण रे तुज विण क्षण जीवे नहीं रे, करशे सही अकाज रे ॥ जी० ॥ ११॥ धिक ! हुं रे धिक ! हुं अधिक अभागणी रे, महारे कीये देवरे॥ स्वामी रे स्वामीने देवर भलो रे, पीडाये सुविशेप रे ॥ जी०॥१२॥ सुजनेरे सुजने विवर वसुधरा रे, दीये अव देवी आप रे ॥ मांहे रे मांहे हुं पेसुं सही रे, उपरे वाले छाप रे ॥ जी० ॥ १३ ॥ एटले रे एटले एक विद्याधरी रे, करुणा अति दाखंत रे ॥ विद्या रे विद्या वर अविलोकिनी रे, अवलोकी भाखंत रे ॥ जी० ॥ १४॥ वाइ रे वाई आरति मति करो रे ॥ लक्ष्मण लीला मांहे रे, प्रातः रे प्रातः ए उठशे सही रे, मिलशे राम उच्छाहे रे ॥ जी० ॥ १५ ॥ भुसती रे भुसति हुई सुंदरी रे, कदी होवे परभात रे ॥ वारु रे वारु वार्तिका सांभळ्यां रे, दुःख देशांतरे जात रे ॥ जी० ॥ १६ ॥ रावण रे रावण अति रम्य

रंगमें रे, लक्ष्मण मारियो जाणि रे ॥ भाई रे भाई सुत नृप बांधिया रे, सुणी रोवे दुःख आणी रे ॥ जी० ॥ १७॥ हा वत्स रे हा वत्स ! कुंभकर्णजी रे, हा वत्स ! नंद निरुप रे ॥ इंद्रज रे इंद्रजीत घनवाहनु रे, जंबुमाली अनूप रे ॥ जी० ॥ १८ ॥ अवरज रे अवर अपूर्व राजिया रे, बंधाणी तुम देह रे ॥ मुजने रे मुजने जीवतां थकां रे, अजब तमासो एह रे ॥ जी० ॥ १९ ॥ सुमरी रे सुमरी गुण सुत भाईना रे, वारंवार पडंत रे ॥ वयठा रे वयठो कीजे फिरी फिरी रे, [1]रमणी जेम रडंत रे ॥ जी० ॥ २० ॥ एकज रे एकज विद्याधर भलो रे, अटल आवे चाली रे ॥ पूरव रे पूरव दिशाने बारणे रे, भामंडलने निहाळी रे ॥जी०॥२१॥ भाखे रे भाखे वाणी अमी समी रे, मेळवो राघव राय रे ॥ लक्ष्मण रे लक्ष्मण जीववा तणो रे, दाखुं हुं उपाय रे ॥ जी० ॥ २२ ॥ भामंडल रे भामंडल कर साहियो रे, आण्यो प्रभुने पास रे ॥ चरणे रे चरणे लागी विनवे रे, आणीने उल्हास रे ॥ जी० ॥ २३ ॥ पूरवर रे पूरवर छे संगीतजी रे, 'शशी मंडल' भूपाळ रे ॥ राणी रे राणी राजे 'सुप्रभा' रे, नंदन हुं सुविशाळ रे ॥ जी० ॥ २४ ॥ नामे रे नामे छुं 'प्रतिचंद्र'जी रे, वयसी विमाने जाउं रे ॥ क्रीडा रे क्रीडा करवा. कारणे रे, सुंदरीशुं शोभाउं रे ॥ जी० ॥ २५ ॥ दीठो रे दीठो हुं तव खेचरा रे, 'सहस्त्रविजय' तस नाम रे ॥ वयरज रे वयरज मैथुनने कारणे रे, मांड्यो तव संग्राम रे ॥ जी० ॥ २६॥ शक्ति ज रे शक्ति ज 'चंद्रवा' तणो रे, कीधो ताम प्रहार रे ॥ आव्यो रे आव्यो हुं चली भूतळे रे, न लहुं शुद्ध लगार रे ॥ जी० ॥२७॥ [2]'कौशल्य' रे कौशल्य पुर उद्यानमें रे, पडियो पामुं दुःख रे ॥ ओछे रे ओछे जळे जेम माछलो रे, रंच न पामुं सुख रे ॥ जी० ॥ २८ ॥ भूपति रे भूपति श्री भरतेशरू रे, आई गयो अभिराम रे ॥ करुणा रे करुणा अधिकी उपनी रे, कोमळ छे परिणाम रे ॥ जी० ॥ २९ ॥ आणी रे आणी गंधाबु तदा रे, सींच्यो अंग सजोर रे ॥ नाठी रे नाठी

१ स्त्री. २ अयोध्या.

शक्ति गई सही रे, जेम जाग्याथी चोर रे ।।जी०।।३०।।हुओ रे हुओ नाम समाधियो रे, अचरज अधिको पाम रे ।। महिमा रे महिमा [1]गंधाबू तणो रे, पूछीयो में शिर नाम रे ।। जी० ।। ३१ ।। भाई रे भाई तुमारो तत्र भणे रे, सारथवाह ज एक रे, ।। 'गजपुर' रे गजपुरथी ईहां आवियो रे, साथे महीप अनेक रे ।। जी० ।। ३२ ।। तुट्यो रे तुट्यो भेंसो एकजी रे, पडियो मारग वीच रे ।। माथे रे माथे पग देई चले रे, लोक जीके छे नीच रे, ।। जी० ।। ३३ ।। महोटे रे महोटे उपद्रवे मूओ रे, 'सेतंकर' पुरि पेख रे ।। पवनज रे 'पवनज पुत्र' नामे भलो रे, देव हुओ रे सतेख रे ।। जी० ।। ३४।। अवधिज रे अवधि ज्ञानशुं देखियो रे, पूरव भवंतर जाम रे ।। व्याधिज रे व्याधि विकुर्वि देशमें रे ।। पुरपुर गामहि गाम रे ।। जी० ।। ।। ३५ ।। द्रोणज रे 'द्रोणमेघ'ना देशमें रे, नहीं व्याधि पेसार रे ।। मामो रे मामोजी में पुछियो रे, ए छे कोण विचार रे ।। जी० ।। ।। ३६ ।। पृथ्वी रे पृथ्वी सघळी माहरी रे, अंतर ए छे काई रे ।। जेम छे रे जेम छे तेम साचुं कहो रे, जूठ कह्यां दुःख थाय रे ।। ।। जी० ।। ३७ ।। बोले रे बोले सो प्रभू सांभळो रे, 'प्रीयंकरा' मुज नार रे ।। रोगे रे रोगे पीडीथी घणी रे, गर्भ तणे आधार रे ।। जी० ।। ३८ ।। हुइ रे हुई सही निरोगणी रे, पुत्री पण परधान रे ।। प्रसवी रे प्रसवी सुख समाधिमें रे, 'विशल्या' अभिधान रे ।। जी० ।। ३९ ।। थारो रे थारो जेम तेम माहरो रे, देश हुतो सम भाय रे ।। पुत्री रे पुत्री-स्नानजळे करी रे, सींच्याथी सुख थाय रे ।। जी० ।। ४० ।। पूछ्यो रे पूछ्यो मुनिवर एकदा रे, 'सत्यभूती' सुख दाय रे ।। एछे रे एछे कोण विशेषथी रे, ज्ञाने भेद लहाय रे ।। जी० ।। ४१ ।। द्राक्ष रे द्राक्ष थकी घणी रे, मीठी वाणी विशेष रे ।। पूरव रे पूरव भवना तप तणो रे, ए फळ छे सुविशेष रे ।।जी० ।।४२।। [2]धावज रे धावने सराहणुं रे, शल्य तणो अपहार रे ।।

---

१ सुगंधी पाणी. २ वळी विशल्याना स्नानजळथी घावनुं संरोहण, शल्यनो अपहार अने व्याधिनो क्षय थशे. तेमज लक्ष्मण तेनो पति थशे.

व्याधिज रे व्याधि सहुने क्षय करे रे, लक्ष्मणजी भरतार रे ॥ जी० ॥ ४३ ॥ ए गुण रे ए गुणनो किरतार छे रे, स्नान तणो जळ सार रे ॥ अमृत रे अमृतहीथी गुण घणा रे, सुरगुरु न लहे पार रे ॥ जी० ॥ ४४ ॥ मुनिवर रे मुनिवरनी वाणी थकी रे, [1]प्रत्यय लही प्रत्यक्ष रे ॥ जळनो रे जळनो प्रगट प्रभावजी रे, प्रगट्यो लोक समक्ष रे ॥ जी० ॥ ४५ ॥ एमज रे एमज कहीने मुज भणी रे, स्नान तणुं जळ दीध रे ॥ छांटो रे छांटो नाख्यो देशमें रे, देश निरोगी कीध रे ॥ जी० ॥ ४६ ॥ ओहिज रे ओहिज जळशुं सिं-चियो रे, में तुज इणहिज वार रे ॥ शक्तिज रे शक्ति शल्य गयो व्यावहि रे, रुझ्यो खिणहि मझार रे ॥ जी० ॥ ४७ ॥ भरतज रे भरतज ने में देखियो रे, जळनो प्रगट प्रभाव रे ॥ आणो रे आणो अति उतावळो रे, छोडो अवर उपाव रे ॥ जी० ॥ ४८ ॥ ढाळज रे ढाळज चंमालीशमी रे, राम महा सुख पाय रे ॥ जेहवी रे जेहवी तो भवतव्यता रे, तेहवी मिलेहि सहाय रे ॥ जी० ॥ ४९ ॥

दुहा. (वेलावल रागे.)

भामंडल हनुमंतजी, अंगद सुभट सलील ॥ राम कहे बोलायके. काम तणी नहीं ढील ॥ १ ॥ पहेला जाजो भरतपें, भरतहिं लेई सार ॥ [2]स्नानोदक लावो सही, कोई म लावो वार ॥ २ ॥ आज लगे सेवक हुता, आगे तुम मुज भ्रात ॥ भाइ भिक्षा आपवे, राखो जग अख्यात ॥ ३ ॥ जिहां लगे जग जिविशुं, तिहां लगे उपकार ॥ विसरशुं नहि तुम अछो, प्राण तणा दातार ॥ ४॥

॥ ढाळ ४५ मी ॥

(मेरो मेरो लोक कहे सहु कोइ–ए देशी)

सोइ सयाणो अवसर साधे, अवसर साधे स्वामी आराधे ॥ सो० ॥ बैसी विमाने ते तव चलिया, विद्याधर विद्यावळे बळिया ॥ पुरी

१. विश्वास. २ स्नान + उदक = स्नाननुं पाणी.

अयोध्या चाली आया, भरत नरेशर सोवत पाया ॥ सो० ॥ १ ॥ उपर भुमिये [1]सयज सुहाली, गळती राते निंद रसाली ॥ अंबर रह्या राग आलापी, नाद–बळे लियो राय जगावी ॥ सो० ॥ २ ॥ जाग्यो भूप हुओ हुशीयारी, दश दिशे जोवे नजर पसारी ॥ आगे उभा दिठा सोई, पूछे प्रभू कहो कारण कोइ ॥ सो० ॥ ३ ॥ भामंडल भाखे सब वातो, भरत हियामें दुःख न समातो ॥ उठी तबहि हुओ आगे, वयसी विमाने मारग लागे ॥ सो० ॥ ४ ॥ 'कौतुक मंगल' आया चाली, [2]सोवंती रे जगाइ वाली ॥ 'द्रोणमेघ' नृप पासे जाची, सब गुण लक्षणवंती साची ॥ सो० ॥ ५ ॥ कन्या सहस्र तणो परिवारो, ते सघळी लागी तस लारो ॥ प्रतिज्ञा छे सहूनी सरखी, एक ज पती करवाने हरखी ॥ सो० ॥ ६ ॥ भरत ययोध्याए पहोंचायो, भामंडलजी आयो भायो ॥ विशल्या सघळीथुं लिधी, चाल्या तवही ढील न कीधी ॥ सो० ॥ ७ ॥ जळद्विपे उजालो देखी, रवी उग्यानो मर्म विशेपी ॥ अतिहि वेगे विमान चलावे, वात करतां प्रभुपे आवे ॥ सो० ॥ ८ ॥ सहु कोई आरतिया होता, कद आवे वो वाटज जोता ॥ सूर उदय पंकज विकसावे, देखी 'विशल्या' सहू सुख पावे ॥ सो० ॥ ९ ॥ 'विशल्या' प्रभुनो तन फरसे, जाणे दुधे जलधर वरसे ॥ शक्ति सहु देखतां नाठी, जेम नागणी मार्याथी [3]लाठी ॥ सो० ॥ १० ॥ सा जाती हनुमंते झाली, तब सा न शके हिंडी हाली ॥ जेम चीडी सिंचाणे साही, पुछतां बोलंत उछाही ॥ सो० ॥ ११ ॥ 'प्रज्ञप्ती'नी हुं लघु भगिनी, देवी रुपे छुं शुभ लगिनी ॥ केडे पडी फेडुं तस ठामो, महा शक्ति छे महारुं नामो ॥ सो० ॥ १२ ॥ धरणेंद्रे रावणने आपी, रावणे पण हुं थीर करी थापी ॥ काम सर्यो थो रावण केरो, पण लक्ष्मणनो भाग भलेरो ॥ सो० ॥ १३ ॥ पूरव भवना तपनो जोरो, विशल्या देख्यां मन मोरो ॥ थरहर थरहर करी धृजाणी, तेह भणी प्रभु में न रहाणी ॥ सो० ॥ १४ ॥ फिरी नहीं आवुं साथ तुमारे, अब

---

१ शय्या–सुवानो पलंग. २ सुतेली. ३ लाकडी.

ए निश्चे उचीत्त हमारे ॥ अबके जो जिवेवा लहिशुं, छानी मानी होय रहीशुं ॥ सो० ॥ १५ ॥ सघळे तव दीधो फिटकारो, लज्जा पामी हारी जमारो ॥ दांता साथे लीधी जूती, दृष्टी अगोचर हुई भूती ॥ सो० ॥ १६ ॥ विशल्या तनु फरसे फेरी, तेम तेम शाता थाय घणेरी ॥ बावना चंदन लेप कराया ॥ व्रण रुजाणुं अति सुख पाया ॥ सो० ॥ १७ ॥ आलस मोडी उठ्यो स्वामि, सर्व प्रकारे साता पामि ॥ देखे आंसु नाखे रामो, लक्ष्मण पूछे प्रभुने तामो ॥ सो० ॥ १८ ॥ ए स्या कोट किस्या रखवाळा, एशी बाला रुप रसाळा ॥ ए स्या आवेछे रे वधावा, ए स्या लोकांना रे मेलावा ॥ सो० ॥ १९ ॥ राम सहु विरतंत सुणावे, विशल्यानी वात जणावे ॥ कन्या सहस्र साथे सुहावे ॥ विशल्या प्रभु विवाह करावे ॥सो०॥ ॥ २०॥ सोल हजारा नारी मांहे, विशल्या पटराणी प्राहे ॥ जेम राघव ने सीता राणी, तेम लक्ष्मण ने एह वखाणी ॥ सो० ॥ २१ ॥ विद्याधर ने वानर मिलिया, आपण मांहे कीजे रलिया ॥ जन्मोच्छव जेम ओच्छव होवे, देवी देव तमासो जोवे ॥सो० ॥ २२ ॥ नीशाने तव पडियो घावो, आनंदीयो रे अयोध्या रावो ॥ साजन जनने अधिक उल्हासो, दुर्जन जन घरे पडियो त्रासो ॥ सो० ॥ २३ ॥ सौमित्री जिवंतो सुणियो, रावण आरतिवंतो थुणियो ॥सामंत मंत्री ने बोलावी, करे मतो उणसारे आवी ॥ सो० ॥ २४ ॥ सौमित्री में शक्तिए ताड्यो, जाण्योथो ए मारी पाड्यो॥ राम मरशे हुआ मातो॥ नहीं जिवे विण लक्ष्मण भ्रातो ॥ सो० ॥ २५ ॥ वानरडा सवि जाशे भाजि, धणियां विण नहीं लडशे पाजि ॥ वाए वादळ जाशे फाटी, विण औषध ए व्याधिज काटी ॥ सो० ॥ २६ ॥ भाई सुतशुं सहु छूटशे, नागपाश बंधन त्रूटशे ॥ सहेजेहीं सहु आवि मिळशे, दुध मांहे ए साकर भळशे ॥ सो० ॥ २७ ॥ एती मांहे कोइ न हुई, देव तणी करणी छे जूई ॥ स्वप्नानो हुवेरे विवाहो, भाई सुतनी आरति अगाहो ॥ सो०॥२८॥ मंत्री भाखे सीतरे छूटे, भाई सुतनां बंधन त्रुटे ॥ ए जो प्रभूजी तुम नहीं करशो, मूआ केढ तुमही

मरशो ॥ सो० ॥ २९ ॥ एह [1]अनुनय आयो राखो, भूंडूं कीधानां फल चाखो ॥ आप दुःखे परने दुःख जाणो, तुम आगेंहि आगे ताणो ॥ सो० ॥ ३० ॥ रावणे मंत्रीशर अवगणिया, दूत बोलावीने एम भणिया ॥ राजा राघव पासे जाई ॥ वात कहो जे में कहिवाई ॥ सो० ॥ ३१ ॥ आयो ते राघव दरबारे, पोळे रोक्यो ते प्रतिहारे ॥ प्रभु आदेशे आयो आयो, सभा देखतां अचरज पायो ॥ सो० ॥ ३२ ॥ इंद्र सभा तेहवी ए दीसे, प्रभुजी इंद्रज विश्वा वीशे ॥ सामानिक सूर जे नृप पासे, पगे लागीने वचन प्रकासे ॥ ॥ सो० ॥ ३३ ॥ रावण भाखे तुम गुण सिंधु, मेलो म्हारा ए सुत बंधु ॥ सीता टाळी लियो मुज राजो, अर्थ लेईने सारो काजो ॥ सो० ३४ ॥ कन्या तीन हजारज आपुं, आगे सारी प्रीतिज थापुं ॥ ईमहिं करतां नावे दाई, तो तुम सारुं नहीं छे काई ॥ सो० ॥ ३५ ॥ राम कहे तूं कहेजे तेहने, राज्य–अर्थी ते चाहे एहने ॥ प्रमदा चाहुं नहिय अनेरी, वात मत कहेजो एहवी फेरी ॥ सो० ॥ ३६ ॥ पूजी अरचीने ओ सीता, जो तुम द्यो विश्व विदिता ॥ तो हुं मेलुं एहना एहो, भाई सुतने आणी सनेहो ॥ सो० ॥ ३७॥ दूत कहे तुम स्वामी सयाणा, वचन कहोछो अधिक अयाणा ॥ त्रीया हेते हारो छो प्राणो, रावण रुठ्यो नहीं को त्राणो ॥सो० ॥ ३८ ॥ [2]सौमित्री तुम जींत्यो जाणो, तेहथी तो तुम सुदिन पिछाणो ॥ अवके सौमित्री कपी आपो, तुम मरशो ए निश्चे थापो ॥ सो० ॥ ३९ ॥ एकहि रावण विश्वहि जेता, रावणना बळ भाखुं केता ॥ सूर उदयथी जाये नाशी, अंधकार बहु देखि विमाशी ॥ सो० ॥ ४० ॥ सौमित्री कहे छे तूं दूतो, प्रभु अनुसारे हुइ आकूतो ॥ [3]फहम विना तुं बोले बोलो, देखाय छे फूट्यो ढोलो

---

१ मागणी. रामे सीता साटे रावणना भाइ सुत छोडवानी करेली सरत. २ आखी गाथानो भावार्थः–लक्ष्मण जीत्यो ते तमारो सुदिन जाणो, पण अवके–हवे तो लक्ष्मण, वानरो अने आपो एटले आप (राम) नक्की मरशो. ३ ए आरबी भाषानो शब्द छे. तेनो अर्थ भानः समजण.

॥ सो० ॥ ४१ ॥ फट ! रावणनुं जीव्युं आजो, बोलंतो नवी पामे लाजो ॥ जेहना वाहला नंदन भाइ, बंधी थकी न शके छोडाइ ॥ सो० ॥ ४२ ॥ जारे कहे तुज स्वामी साये, एह कही छे रघु नरनाथे ॥ उंदर बिल तजी आवी खेते, साच करे रे भाखी जे ते ॥ सो० ॥ ४३ ॥ लक्ष्मणनी ए ताती वाणी, सांभळतां वानरदे जाणी ॥ कंठे साहि बाहिर कीधो, दूत गयो प्रभु पासे सीधो ॥ सो० ॥ ४४ ॥ पांच अने एतो चालिशे, ढाळ सफली सयल जगीसे ॥ केशराज ऋषी राय विचारे, साचो जीते जूठो हारे ॥ सो० ॥ ४५ ॥

दुहा. (केदारा रागे.)

दूत कही श्रवणे सुणी, फरी तेडव्या मंत्रीश ॥ कहो मतो कीजे किस्यो, आरतिवंता ईश ॥ १ ॥ मंत्री भाखे देवजी, सो वाताकी एक ॥ कही सुणावो स्वामीने, स्वामी तजे जो टेक ॥२॥ सीता दीधां रामने. सरे सहु तुम काम ॥ भाइ सुत आवे घरे, रहे सहुनी माम ॥ ३ ॥ एह सुणीने भीतरे, आणे अधिकी रीस ॥ कोइ न मुथो सरदहे, किस्युं करे मंत्रीश ॥ ४ ॥

॥ ढाळ ४६ मी ॥

(श्रेणीक राय हुं रे अनाथी निग्रंथ—ए देशी.)

रावण राय आशा अधिकी थाय, ते तो छोडी रे क्युंहि न जाय ॥ रा० ॥ ए आंकणी ॥ दशकंधर एम चिंतवे, हव कीजे कांइ उपाय ॥ कवण उपाये जीतवुं, ए तो राम लक्ष्मण राय ॥ रा० ॥ १ ॥ आरति अधिकी उपनी, भाइ सुतनी अगाध ॥ वश पड्या छे पारके, ते छूटवा न दीसे आज ॥ रा० ॥२॥ अमोघ विजय शक्तिथी, कांइ न सरियो काज ॥ लक्ष्मण जीवतो उगर्यो, केम रहेशे माहरी लाज ॥ रा० ॥ ३ ॥ अस्त्र शस्त्र बळे करी, जीति न शकुं राम ॥ कोइ उपायथी वश करी, सारुं वंछित काम ॥ रा० ॥ ४ ॥

विद्या सहस्र साधी जीके, ते सहुने अवलोय ॥ जेह थकी कारज सरे, ते तो आज न दिसे कोय ॥ रा० ॥ ५ ॥ एकांतिक विचारणा, कीधी नृपे ते सोइ ॥ विद्या जे बहु रुपणी, ते साध्ये कारज होइ ॥ रा० ॥ ६ ॥ ए विद्याने साधवा रे, उजंम थयो इश ॥ एहथी मुज थायशे, कारज विश्वाविस ॥ रा० ॥ ७ ॥ एम विमासी आवियो, पौषध शाला मांहि ॥ मणीपीठिका उपरे, जाइ बेठो रे ज्यांहि ॥ रा०॥८॥ मन थीर राखी आपणुं, विद्याने समरंत ॥ प्रगट हुवे त्यां मुधी, लंकपति नीम धरंत ॥ रा० ॥ ९ ॥ मिट तो अण मेळतो, आशन पद्म ठवंत ॥ जप माळाने कर ग्रही, विधिशुं जाप जपंत ॥ रा० ॥ १० ॥ कहे देवी मंदोदरी, तव पोलिया 'यमदंड' ॥ दिवस तो आटा लगे, करो रे धर्म प्रचंड ॥ रा० ॥ ११ ॥ आंबिल ने निवि करो, करो तप उपवास ॥ दान द्यो शुद्ध भावशुं, करिये शील अभ्यास ॥ रा० ॥ १२ ॥ पडहो दीधो पुर विषे, सहू कोइ करजो धर्म ॥ नहीं करे तो मारवो, भाखी रे राणी गर्म ॥ रा० ॥ १३ ॥ खेचरे आवी सुग्रीवशुं, एह जणावी वात ॥ विद्या बहु रुपणी, साधे विश्व विख्यात ॥ रा० ॥ १४ ॥ कपीपति भाखे रामशुं, कीजे कोई उपाय ॥ सिंह अने वळी पाखर्यो, लीधो रे क्युंहि न जाय ॥ रा० ॥ १५ ॥ एह विद्या साधवा, नवि जावे जो आज ॥ एकहिं सीधो नवी पडे, बहुलां रे विणशे काज ॥ रा० ॥ १६॥ राम कहे थिरता पणे, पूरियो छे ध्यान ॥ अंतराय कोई मति करो, होई रे आतुर अज्ञान ॥ रा० ॥ १७ ॥ थाप एह सुग्रीवनी, करियो रे उपक्रम ॥ मूलहीथी छेदवा, आतुर होई गर्म ॥ रा० ॥ १८ ॥ अंगदादिक आविया, पामवा प्रशंस ॥ गुप्त रावण पाखती, करवा रे विद्याभ्रंश ॥ रा० ॥ १९ ॥ उपसर्ग अति आकरा, कीधा विविध प्रकार ॥ ध्यानथी दशकंधरु, नहीं चल्यो लगार ॥ रा० ॥ २० ॥ कहे अंगद रायशुं, राम तेज अखंड ॥ जाणीयो तें तेहथी, मांड्यो रे एह पाखंड ॥ रा०॥२१॥ तें हरी सीता सती, परोक्षे परपंच ॥ देखतां मंदोदरी, हुं लेई जाउं रे खंच ॥ रा० ॥ २२ ॥ साहि

लीधी सुंदरी, जेहवी होय अनाथ ॥ नजर आगे रे रोवती, लेई चाल्यो कपि साथ ॥ रा० ॥ २३ ॥ निभ्रंछे वचने करी, अकट विकट अपार ॥ विल विल शब्द करे घणुं, मंदोदरी तेणी वार ॥ रा० ॥ २४ ॥ ए उपसर्ग आकरा, कीधा रावण पास ॥ मंदोदरी राणी तणा, राय न देखे नयणे तास ॥ रा० ॥ २५ ॥ ध्यानशुं लय लीनता, निहाळे नहीं निज नार ॥ जाणी निश्चय आकरो, विद्या सिधी तेणी वार ॥ रा० ॥ २६ ॥ गगनने उद्योतती, धरे रुप रसाळ ॥ सिघ्रशुं रावण आगे, आवि विद्या ततकाळ ॥ रा० ॥ २७ ॥ अंतरिक्ष रही सनमुखे, कहे विद्या ताम ॥ ताहरां मनना वंछियां, में करूं सघळां काम ॥ रा० ॥ २८ ॥ विश्वने वस आणवा, अछुं हुं समर्थ ॥ कोण लक्ष्मण रामजी, अवर सहु छे व्यर्थ ॥ रा० ॥ २९ ॥ विद्या-वायक सांभळी, पाम्यो हर्ष अपार ॥ काज सर्यां अब माहरां, गइ चिंता रे अपार ॥ रा० ॥ ३० ॥ कहे रावण रायजी, तुं कहे ते सहु साच ॥ समय संभाळे सही; अविचळ रहे तुम वाच ॥ रा० ॥ ३१ ॥ विसर्जी विद्या तदा, जाई पहोंची नीज ठाम ॥ वानरा पण रामने, करे आवी परणाम ॥ रा० ॥ ३२ ॥ देवी मंदोदरी अंगद तणो, निसुणी उदंत ॥करतो हुहुकार अधिको, आवे रे घरहि तुरंत ॥ रा० ॥ ३३ ॥ स्नान भोजन करी रावण, गर्वे पूरित गात्र ॥ विद्यानी तो साह्य पामी, करशुं सहूनो घात ॥ रा० ॥ ३४ ॥ आप जणावा कारणे, आवे ते उद्यान ॥ सती साथे बोलियो तब, मनसाने अनुमान ॥ रा० ॥ ३५ ॥ निम भंग तणो रे भय अति, भांजि हणवा देव ॥ मारी देवर स्वामी थारो, सेवुं तुज गुनिशेष ॥ रा० ॥ ३६ ॥ ए अवसरे रायजीनो, व्रत भंज्यो रे भाव ॥ ते अवसरे अधोगतीनो, नृप बांध्यो चोथीनो आव ॥ रा० ॥ ३७ ॥ एह सुणंतां कटुक वाणी, रायनी दुःखदाय ॥ तास असातायी धरती, पडी रे मूर्च्छा खाय ॥ रा० ॥ ३८ ॥ करी शितळता उठाई, अभिग्रह कीधो सार ॥ राम लक्ष्मण मूवा पिछे, त्यजवा चारे आहार ॥ रा० ॥ ३९ ॥ काया-ममता छोडीने, तजी जीवीतव्य आस ॥

शील समकित राखवाने, वेयठी रे आगळे तास ॥ रा० ॥ ४० ॥ धीरज अविलंबी करी, जाणी कर्मनो दोष ॥ सती लंकपती उपरे, नहीं आण्यो रंचक रोष ॥ रा० ॥ ४१ ॥ एह सांभळी राय चिंतवे, रामशुं छे अति प्यार ॥ हूं [1]विपास करूं शुं वळे ?, न मिले एहनो उतार ॥ रा० ॥ ४२ ॥ शक्तिने हीना होवे रे, थळे पंकज जेम ॥ माछलो तलफी मरे, जळने न उपजे प्रेम ॥ रा० ॥ ४३ ॥ जिन धर्मनो मर्म जाणी, काम-अंधो होई ॥ एह अन्याय अधिक महोटो, में कीधो छे रे सोई ॥ रा० ॥ ४४ ॥ अण जुक्तो में कियो, विभिपणनो वोल ॥ मान्यो नहीं मानने वस्य, साले रे [2]शर सम तोल ॥ रा० ॥ ४५ ॥ परधाने परगटपणे, हूं वार्यो वहु वार ॥ सो न मान्यो आज जाण्यो, मुखे पडी मुज [3]छार ॥ रा० ॥ ४६ ॥ कुळ कलंक्यो आपणो, में काज न सार्यो कोय ॥ हाथ घसे जे शोच करेवे, न लहेरे वेळा सोय ॥ रा० ॥ ४७ ॥ मन अपुठो वाळियो, माठी जाणी पर नार ॥ भोग थकी विरक्त थयो, पाछी देवा कियो विचार ॥ रा० ॥ ४८ ॥ आजे देवी नवी वने, लोकोमां अपवाद ॥ हारी दीधी एम सहु कहेशे, मिटियो नृप उनमाद ॥ रा० ॥४९॥ सीताने तो कारणे, में कीधो संग्राम ॥ काज न सीधो अपजश लीधो, लोकमां कीधो कुनाम ॥ रा० ॥ ५० ॥ राम लक्ष्मण ईहां आणी. मान सघळो मारि ॥ धर्मनो जश वोल रावण, देशुं अपूठी नारि ॥ रा० ॥ ५१ ॥ अजश अधोगति वंधथी मति, भली न उपजे कोई ॥ विवेक सघळो वीसरी, गती तेहवी मती होई ॥ रा० ॥५२॥ रात विषे नृप चिंतवे, कव होवे परभात ॥ राम लक्ष्मण जितीने, पाछी आपुं हाथ ॥ रा० ॥ ५३ ॥ एम चिंतवतां चित्तशुं, गई रात विहाय ॥ प्रातः प्रभुजी सुणी वार्त्ता, खेतज रे मांड्यो आय ॥ रा० ॥ ५४ ॥ युद्ध सजीने जीपवा, चालण लाग्यो राय ॥ [4]दर्पण मुख नवी देखीयो, राणी वारे मत जाय ॥ रा० ॥ ५५ ॥ हाथथी खड्ग

१ चोथी नर्कनुं आयुष्य. २ वाण. ३ राख. ४ दर्पणमां मुख देखायुं नहि.

पड्यो, मान रह्यो कर सोय ॥ चालंता शिर मुकुट पड्यो, शुकन अशुद्धज होय ॥ रा० ॥ ५६ ॥ * विनाश काळे आसनुं, आवियाथी कुवयन ॥ देखी मंत्री बहु वारे, राय न माने कयण ॥ रा० ॥५७॥ चालियो आडंबर घणो, मत्सर धरंतो आप ॥ थरहरावे मेदिनी, करतो अति संताप ॥ रा० ॥ ५८ ॥ राक्षस अति आनंदीया, नृरो देखी ईश ॥ आडंबर अति आकरो, जितशे विश्वावीस ॥ रा० ॥ ५९ ॥ चाली रण मुख आवियो, जिति करवा हेत ॥ केशरीनी परे गाजतो, पुण्य वीतयो चित्त न देत ॥ रा० ॥ ६० ॥ ताम नरपति आप भाखे, किहां नृपति चोर ॥ राम लक्ष्मण रक्षा करंत, आवि देखुं बल जोर ॥ रा० ॥ ६१ ॥ ताम सन्मुख होई भाखे, सुमित्रानो नंद ॥ आव लंकपति गर्व तजि मुख, आप लडशुं आनंद ॥ रा० ॥ ६२ ॥ युद्ध मंड्यो राम रावण, लडे सुभट अपार ॥ बाण लक्ष्मण तणां वरसे, जाणे वरसे जळधार ॥ रा० ॥ ६३ ॥ अस्त्र शस्त्र लडवे करी, हुंस न राखी कोइ ॥ लंकपति सो रामानुज, विविध परे झुंजाणा दोई ॥ रा० ॥ ६४ ॥ देखी बळ लक्ष्मण तणो रे, शंकियो भूपाळ ॥ विद्या तव बहु रुपणी, समरे नृप तत्काळ ॥ रा० ॥ ६५॥ विद्या आवी अति उमाहि, मागे ए आदेश ॥ हुकम चाहुं स्वामी थारो, करूं कारज अशेस ॥ रा० ॥६६॥ ताम नृपति देई आदर, विद्याने भाखंत ॥ ए अवसर विद्या थारो, कारज करी दाखंत ॥ रा० ॥ ६७॥ राय रावण करे आपण, रुपनो विस्तार ॥ भुमी गगने पूठी पासे, दीसे रौद्र आकार ॥ रा० ॥ ६८॥ देखी रावण रुप अधिका, सुग्रीवादिक भूर ॥ शोच उपन्यो अधिक मनमें, राय दिसे पाणीनुं पूर ॥ रा० ॥ ६९ ॥ ताम लक्ष्मण अधिक बळियो, गरुडनो असवार ॥ जेम नट्वो फिरे नाचत, रावण केरी रे लार ॥ रा० ॥ ७० ॥ अरुणावर्तज धनुष्य लीधो, वज्रमुखो नो बाण ॥ रावणने सन्मुख आवे, लक्ष्मण मूरो रे सुल्तान ॥ रा० ॥ ७१ ॥ एक बाणे रे सो-

---

* विनाशकाळ नजीक आव्यो जाणी तेनां शुकन (नगारा चिन्ह) जोइ मंत्रीए रावणने बहु वार्यो पण तेणे मान्युं नहि.

गुण थावे, सो मांहेथी सहस्र ॥ सहस्रथी लख क्रोड प्रगटे, पूण्य प्रभावे अस्त्र ॥ रा० ॥ ७२ ॥ जिहां देखे तिहां मारे, बाणशुं ते रूप ॥ एहि बंध कुबंध हुवो, चक्रज समरे भूप ॥ रा० ॥ ७३ ॥ नाम मुदर्शन तेहनुं, आयुधनुं शिरदार ॥ आयुद्धशाळाथी निकळी, राय पासे आवे तिण वार ॥ रा० ॥ ७४ ॥ धशी आयो मन मुहायो, फेरवे ते चक्र ॥ हरी लीयो अति होड मारे, न लिखे रे वेळा वक्र ॥ रा० ॥ ७५ ॥ चक्र लेई फेरियो ने, मेलियो तिण वार ॥ आकाश मार्गे चालियो, आयो लक्ष्मणनी लार ॥ रा० ॥ ७६ ॥ राम सुभट कपि अति, चक्र आवंतो देख ॥ शोर मचियो कटक अधिको, शुं कीजे उपक्रम विशेष ॥ रा० ॥ ७७ ॥ आवियो प्रदक्षिणा देई, [1]वासुदेव विनाण ॥ तेजे करी रवि सारखो, वेयठो रे दक्षिण [2]पाण ॥ रा० ॥ ७८ ॥ राय चिंतवे वचन मुनिनां, साचहिं देखाय ॥ भाई मंत्री कथन जेतां, ते सहु रे आज मिळाय ॥ रा० ॥ ७९ ॥ लक्ष्मण भाखे चक्र बांधव, अवसर तुम परिवार ॥ वस्य थया सहु सहायरे, राय ज्युं रे अवर उपचार ॥ रा० ॥ ८० ॥ राम भाखे लंकपतिशुं, नहीं चक्रशुं काज ॥ आपो सीता जाऊं पाछो, करो तुमे सुखे राज ॥ रा० ॥ ८१ ॥ देखी आरति मांहे बांधव, विभिषण बोलंत ॥ आप सीता राखी जिववुं, मेली ओ तंतोतंत ॥ रा० ॥ ८२ ॥ कोपीने तब कहे रावण, कहो किस्यो कहाव ॥ चक्र लक्ष्मणने मारूं, मेली मुष्टीनो घाव ॥ रा० ॥ ८३ ॥ एम कहेतां राय लक्ष्मण, उपन्यो अति रोष, फेंकियो तब रावण उपर, चक्र सुदर्शन चोष ॥ रा० ॥ ८४ ॥ आवंतो चक्र देखियो तब, वीर रस भूपाळ ॥ चक्र मुष्टी प्रहार दिधो, एहथी रे बहु विशाळ ॥ रा० ॥ ८५ ॥ वेहुने बे हाथे हणतां, हुआं वेनां चार ॥ पुण्य विना रायजीए, नहीं कर्यो कांइ विचार ॥ रा० ॥ ८६ ॥ चक्र मांहेथी चक्र निकळी, छेयो छेद्यो ताम ॥ जेष्ट कृष्ण एकादशी, दिवसे [3]पश्चिम जाम ॥ ॥ रा० ॥ ८७ ॥ सहस चतुर्दश आयु भोगवी, अशुभ कर्म उपाय ॥

१ लक्ष्मण. २ हाथ. (पाणि). ३ पाछलो पहोर.

ठामे चोये जइ उपन्यो, किथानां फळ पाय ॥ रा० ॥ ८८ ॥ कुसुम केरी वृष्टी हुई, देव दीये आशीश ॥ जगतमें जयकार अधिको, जीवे कोडी वरीस ॥ रा० ॥ ८९ ॥ ढाळ षट् चालीशमी रे, जीतिया श्री राम ॥ केशराज मुणिंद भाखे, सर्यां वंछित काम ॥ ॥ रा० ॥ ९० ॥

दुहा. (मारु रागे.)

राक्षस नासे दश दिशे, भय आणी मन मांय ॥ धैर्य दिये छे राक्षसा, नृप विभीषण प्राय ॥ १ ॥ जाति पति जे जातिने, जाति तणो विश्वास ॥ आवी मिलिया एकठा, राय विभिपण पास ॥ २ ॥ आया प्रभुजी पाखती, प्रभुना प्रणमे पाय ॥ दिलासो दीधो घणो, स्वमुख राघव राय ॥ ३ ॥ विभिपण निज भाईनो, शोक करे अति स्वाम ॥ पेटे छूरी मारतां, हाथ ग्रह्या श्री राम ॥४॥ मंदोदरी आदे सहु, शोक करंती नार ॥ रावण भीयने रोवती, झुरे मनह मझार ॥ ५ ॥ राम करे समजावणी, कां रोवो सहु कोय ॥ रावण रायां राव थो, अमरां अधिको जोय ॥ ६ ॥ वीर-वृत्ति मांहे मूओ, न मूओ कायर होई ॥ शोक न करवो तेहथी, देखो चित्त अवलोई ॥ ७ ॥ संस्कार काया तणो, करो मत लावो वार ॥ होती आवी थांहरे, सोई करो प्रकार ॥ ८ ॥ कुंभकर्ण ने शत्रुजीत, घनवाहन ने आन ॥ बंधन छोडी मोकळा, किया सहु राजान ॥ ९ ॥ सहु कुटुंब हुओ एकटो, आवी मिलियो ताम ॥ रोयां रिलियां खीजीयां, करे मृत्युको काम ॥ १० ॥ पखाली पावन करी, पूजी अरचि काय ॥ करी रत्नमय पिंजरो, लेई चाल्या ते राय ॥ ११ ॥ बावना चंदननी चिता, अगर घणो घनसार ॥ दहन-करम विधि साचवी, 'पद्म' अने परिवार ॥ १२ ॥ पद्मसरोवर नाहिया, पछे जलांजली दीध ॥ प्रेत-कार्य रावण तणो, पछो सघळो कीध ॥ १३ ॥ दिन केताने आंतरे, मिटे शोक सुजाण ॥ कथा रही रावण तणी, आगे सुणो वखाण ॥ १४ ॥

॥ ढाळ ४७ मी ॥

(जदुपति जीत्यो रे–ए देशी)

रघुपति जीत्यो रे, दशरथ नंदन धीर ॥ रघु० ॥ सुलक्ष्मणनो वीर ॥ रघु० ॥ सत्यवतीनो कंथ ॥ रघु० ॥ गिरुओ ने गुणवंत ॥ रघु० ॥ १ ॥ नोवत केरा नादशुं, अंबर रहियो गाजी ॥ इंद्र न आवे आशनो हो, सो रे रहियो अति लाजी ॥ रघु० ॥ २॥ घरघर रंग वधामणां, घरघर मंगळाचार ॥ घर घर गुडि उछळे हो, मुख मुख जयजयकार ॥ रघु० ॥ ३ ॥ जीत तणा कडरवा घणा, गावे गुणिय अपार ॥ धन्य सीता धन्य रामजी हो, धन्य लक्ष्मण अवतार ॥ रघु० ॥ ४ ॥ हाथ पडी रावण तणे, तोये न खंड्यो शील ॥ सीता धन्य ते कारणे हो, निर्मळ गंग सलील ॥ रघु० ॥ ५ ॥ हटीशुं हठ लेई रह्यो, मेलियो कटक अपार ॥ राम धन्य ते कारणे हो, न तजि त्रियानी लार ॥ रघु० ॥ ६ ॥ कंटो गयो त्रिहुं लोकनो, न तजे थो अभिमान ॥ लक्ष्मण धन्य ते कारणे हो, मार्यो रावण मान ॥ रघु० ॥७॥ राम अने लक्ष्मण वदे, वाणी अमिय समान ॥ कुंभकर्ण आदे करी हो, निसुणो सहु राजान ॥ र० ॥ ८ ॥ राज्य करो आप आपणां, पहेलां जेम थां तेम ॥ आण वहो लक्ष्मण तणी हो, होशे तुमने खेम ॥ र० ॥ ९ ॥ एम सुणी ते राजिया, आंसु नाखे ताम ॥ गदगद वाणी बोलिया हो, निसुणो श्री रघुराम॥ रघु० ॥१०॥ काज नहीं राजहि तणुं, अमारे एक विगार ॥ संजम लेई साधशुं हो, अब हम मोक्ष दुवार ॥ र० ॥ ११ ॥ "कुसुमायुध" उद्यानमें, "अमप्रेयवल" नाम ॥ चार ज्ञानशुं शोभता हो, आया मुनि अभिराम ॥ र० ॥ १२ ॥ साधु हुआ ते केवळी, तिणहि रात्रि मझार ॥ केवळ ओच्छव कारणे हो, आवे देव उदार ॥ र० ॥ १३ ॥ प्रातः हुआ श्री रामजी, सौमित्रीशुं साथ ॥ कुंभकर्ण आदे करी हो, चालया ते नर नाथ ॥ र० ॥ १४ ॥ देई प्रदक्षिणा वांदिया, साधु महा सुखकार ॥ आगे बेशी सांभळे हो, धर्म

तणो सुविचार ॥ र० ॥ १५ ॥ इंद्रजीत वनवाहन, पूर्व भवांतर वात ॥ पूछे भाखे केवळी हो, निसुणो ए अवदात ॥ र० ॥ १६॥ 'कौशांबी' नगरी विषे, निर्धन भाई दोय ॥ 'प्रथम' 'पश्चिम' नामथी हो, साधु समीपे सोय ॥ र० ॥ १७ ॥ धरम सुणी व्रत आदरी, महियल करी विहार ॥ 'कौशंबी' नगरी फिरी, आया ते अणगार ॥ र० ॥ १८ ॥ 'नंदिघोष' राजा भलो, 'इंदुमुखी' तस नार ॥ क्रिडा करत वसंतनी हो, दीठो नयन पसार ॥ र० ॥ १९ ॥ "प-श्चिम' नीयाणुं करे, ए तप तणे प्रकार ॥ एहवि क्रीडा कारी हो, इणहिं घरे अवतार ॥ र० ॥ २० ॥ वर्ज्यो पण माने नहीं, निंदे नहीं निदान ॥ काळ करीने उपन्यो हो, राय घरे संतान ॥ र० ॥ ॥ २१ ॥ 'रतिवर्धन' नामे भलो, यौवननो वय पाय ॥ राज्य लही रामत करे हो, तप करणी फलदाय ॥ र० ॥ २२ ॥ 'प्रथम' साधु मरी उपन्यो, पंचम कल्पे देव ॥ भाइ राजा देखियो हो, आयो सुर ततखेव ॥ र० ॥ २३ ॥ भेख धरी मुनिवर तणो, 'रतिवर्धन' नृप पास ॥ पूर्व चरित्र सुणावतां हो, जाती समरण तास ॥ र० ॥२४॥ संजम लीधो सादरो, पंचम स्वर्गे जाय ॥ दोय देव चवी करी हो, क्षेत्र 'विदेहे' आय ॥ र० ॥ २५ ॥ 'विबुध' नगरे उपन्या, दोइ भाइ भूप ॥ संजम पामि बारमो हो, पाम्या स्वर्ग अनूप ॥ र० ॥ ॥ २६ ॥ तिहां थकी चवी आविया, राजा रावण-गेह ॥ 'इंद्रजीत' 'घनवाहन' हो, भाइ थया ससनेह ॥ र० ॥ २७ ॥ 'इंदुमुखी' पट-रागिनी, 'रतिवर्धन'नी माय ॥ ए राणी 'मंदोदरी' हो, थारी माय कहाय ॥ र० ॥ २८ ॥ 'इंद्रजीत' 'घन वाहन', 'कुंभकर्ण' भूपाळ ॥ अवरही बहु व्रत आदरे हो, पट्ट कायक मनिपाळ ॥ र० ॥ २९॥ राणीजी 'मंदोदरी', आदे नारि अनेक ॥ संजम सुधो आदरे हो, चारु एह विवेक ॥ र० ॥ ३० ॥ साधु नमि 'श्री रामजी', 'सौं-

'पश्चिम' साधु नियाणुं करवाथी 'नंदिघोष' राजाना 'रतिव-र्धन' नामे पुत्र थया अने 'प्रथम' साधु नियाणा रहित मरीने पां-चमा कल्पमां देव थया.

मित्री' [1]"कपी नाथ' ॥ 'विभिषण' आदे करी हो, लारहि लीया वहु साथ ॥ र० ॥ ३१ ॥ शणगारी 'लंकापूरी', ओच्छवनो अधिकार ॥ विद्याधरीए कीजियो हो, मंगळनो विस्तार ॥ र० ॥ ३२ ॥ जे ऋण वाट बतावतां, 'लंका' मांहे प्रवेश ॥ शुभ वेळा शुभ मुहूर्ते हो, कीधो राम नरेश ॥ र० ॥ ३३ ॥ 'पुष्पगिरि'ने मस्तके, वयटीथी उद्यान ॥ जाइ जोइ जानकी हो, जेहवी कही हनुमान ॥ र० ॥ ॥ ३४ ॥ वांहे साही मुंदरी, 'राघव' लीधी गोद ॥ जीवितव्य ए नवुं थयुं हो, प्रगट पणे प्रमोद ॥ र० ॥ ३५ ॥ पिंजर ने ए प्राणियो, हुओ एकटो आज ॥ राघवजी अब जाणिजो हो, हुं रे अछु महाराज ॥ र० ॥ ३६ ॥ महासती महोटी सती, देव कहे आकाश ॥ स्वर्ग मृत्यु पातालमें हो, पामि अति शाबाश ॥ र० ॥ ३७ ॥ आंसुशुं पग धोवतां, आवी करे प्रणाम ॥ "सौमित्री" [2]सोल्हासशुं, आज सर्यां सब काम ॥ र० ॥ ३८ ॥ मस्तक चूंबी [3]सादरो, सीता दिये आशिष ॥ [4]चिरानंदे चिरंजीवजे हो, सफळी सयल जगीश ॥ र० ॥ ३९ ॥ 'भामंडल' प्रणमे घणुं, वहेनी कहे चिरंजीव ॥ महारी ए आशीषथी हो, वाधो आयु अतीव ॥ र० ॥ ४० ॥ 'विभिषण' 'सुग्रीवजी,' 'हनुमंत 'अंगद' आय ॥ चरण नमे 'सीता' तणा हो, भूपतीजी भल भाय ॥ र० ॥ ४१ ॥ [5]कुमुदिनी [6]विकसे घणुं, देखी पूनम चंद ॥ 'सीता' तेम प्रभु देखवे हो, पामी परमानंद ॥ र० ॥ ४२ ॥ 'भुवनालंकृत' हाथिए, चढ्या सजोडे राम ॥ 'लक्ष्मण' हाथी आगळे हो, जोड बनी अभिराम ॥ र० ॥ ४३ ॥ आया रावण मंदिरे, पेख्यो [7]प्रवर [8]प्रासाद ॥ सहस थंभनो शोभतो हो, करे गगनशुं वाद ॥ र० ॥ ४४ ॥ [9]लहु कहे घर माहरे, पूज्य पधारो आप ॥ सहु कोइ जाणे सही हो, प्रीत तणी ए थाप ॥ र० ॥ ४५ ॥ राय तणुं मन राखवा, आवे घर प्रभु तास ॥ भोजन

---

१ सुग्रीव. २ स+उल्हास=आनंद सहित. ३ आदर सहित. ४ चिर=लांबो + आनंद. ५ पोयणी. ६ प्रफुल्लित थाय. ७ मोटो. ८ महेल. ९ विभीषण.

भक्ति भली करी हो, उपजाव्यो उल्हास ॥ र० ॥ ४६ ॥ पहेरावी परिवारशुं, पोषी परिगल प्रेम ॥ कर जोडीने विनवे हो, राय विभिषण एम ॥ र० ॥ ४७ ॥ ए घोडा ए हाथिया, अरथ गरथ भंडार ॥ हेम रत्न पटकुलशुं हो, वस्तु अमुलक सार ॥ र० ॥ ४८ ॥ ए लंका लिलावती, करो आपणी ईश ॥ ठकुरायत रावण तणी हो, क्ले लो विश्वाविश ॥ र० ॥ ४९ ॥ लंका-राज्य तणे करो, प्रभुजीने अभिषेक ॥ ताम राम बोल्या हसी हो, बोल हमारो एक ॥ र० ॥ ५० ॥ लंका दीधी तुम भणी, पहिलीहि हम देख ॥ आज तिलक सवी ताहरो हो, जाणी कियो सुविशेष ॥ र० ॥ ५१ ॥ इंद्रभुवनमें इंद्र जेम, राय भुवनमें स्वामि ॥ परिवरियो परिवारशुं हो, आयो आनंद पामि ॥ र० ॥ ५२ ॥ सिंहोदर आदे करी, ताम सहु नरनाह ॥ दीधीथी जे कन्यका हो, आणे धरिय उच्छाह ॥ र० ॥५३॥ को लक्ष्मण को रामने, परणावी ते बाळ ॥ सर्व सुलक्षण गुणवती हो, रमणी रुप रसाळ ॥ र० ॥ ५४ ॥ इंद्र तणां सुख भोगवे, क्षण मांहे दिन जात ॥ छ वरस तो बोलि गयां, अब मिलवा मात ॥ र० ॥ ५५ ॥ ढाळ ज सडतालीशमी, रंग विनोद विलास ॥ केशराज श्री रामने हो, पूर्व पुण्य प्रकाश ॥ र० ॥ ५६ ॥

दुहा. नट्ट रागे.)

'इंद्रजीत' 'घनवाहनु', [१]मरुस्थलीमें जाय ॥ महामुनी सुगति गया, तिर्थ 'मेघरथ' थाय ॥ १ ॥ कुंभकर्ण शिवगती लही, नदि नर्मदा मांय ॥ 'पृष्टरक्षित' नामे भलुं, तीर्थ प्रवर्त्यु त्यांय ॥ २ ॥ अब माता "अपराजिता," सुमित्राशुं दोय ॥ पुत्रोनी आरती करे, खबर न पावे कोय ॥ ३ ॥ खंड धातकीथी चली, आई गयो [२]ऋषी देव ॥ पगे लागतां पूछहि, माता सुण ततखेव ॥ ४ ॥ कां तुम अति आरती करो, कां तुम दुबळे देह ॥ आंसु नाखी मायजी, उत्तर आपे तेह ॥ ५ ॥ तात तणा आदेशथी, वत्स गया वनवास ॥ सीता पण साथे हुई, पतिव्रता व्रत तास ॥ ६ ॥ सीता रावण अपहरी,

---

१ विंध्यस्थली. २ नारदऋषि.

करी घणो परपंच ॥ नंदन हुआ वाहरु, मेळी कटकनो संच ॥७॥ राम अने रावण तणा, सुभटोमें संग्राम ॥ होतां रावण खीजियो, शक्ति चलावी ताम ॥ ८ ॥ लागी लक्ष्मणने हैये, पडियो मूर्च्छा खाय ॥ विशल्या आदे आवीने, लेई गया खगराय ॥ ९ ॥ खबर न पाम्या आगले, ए अम आरती होय ॥ के जीवंतो उगर्यो, के वत्स मूओ सोय ॥ १० ॥ नारद भाखे मति करो, आरती एह लगार ॥ लक्ष्मण मार्यो नवी मरे, जो रुठे किरतार ॥ ११ ॥ जाउं हुं लंकापुरी, लाउं लक्ष्मण राम ॥ आरती भांजु ताहरी, तो मुज 'नारद' नाम ॥ १२ ॥ एम कहीने आवियो, राघवजीने पास ॥ माय-मनोरथ पूरवा, एम करे अरदास ॥ १३ ॥

॥ ढाळ ४८ मी ॥

(रसियानी देशी)

सुमित्रा अपराजिता रे, जोवे प्रभुजीनी वाट ॥ लक्ष्मणजीना घावनो रे, आणे अति उचाट ॥ हो सुण स्वामी ॥ १ ॥ खबर न कोई पाय हो, सुण स्वामी ॥ जूरी पिंजर थाय हो ॥ सु० ॥ ए आंकणी ॥ रयणि छमासी जाय हो ॥ सु० ॥ रही घणुं लीधो लाय हो ॥ सु० ॥ २ ॥ पुत्रो उपर मायनो रे, होवे नेह अपार ॥ सूरभिनी परे देखियो रे, चित्त रहे वत्स लार हो ॥ सु० ॥३॥ फिरे कुदंती वानरी रे, सुतने कंठ लगाय ॥ माळे सेवे पंखणी रे, लिए सुतने रे वधाय ॥ हो सु० ॥ ४ ॥ गर्भ धरेवे पोपवे रे, पाळेवे अभिराम ॥ प्राण आपणा आपवे रे, सारे सुतनां काम ॥ हो सु० ॥ ५ ॥ माता गंगा सारखी रे, माता तीरथ रुप ॥ माता महीयल मोटकी रे, माने मठोटा भूप ॥ हो सु० ॥ ६ ॥ पण मुकी गणपति वादमें रे, अधिकाणी अति माय ॥ साजो हुओ गणपति रे, शंकरे कीधो न्याय ॥ हो० ॥ सु० ॥ ७ ॥ वीर स्वामी माने घणुं रे, जब हता गर्भ माहे ॥

माताने दुःख देईने रे, संजम नहीं लीयो माहे ॥ हो मु० ॥ ८ ॥ घणुं किसुं कहि दाखिए रे, माताने सुख देत ॥ सुख दीधो संसारमें रे, एह धरमनो हेत ॥ हो मु० ९ ॥ रुडा भाखे रामजी रे, नारदशुं सुख पाय ॥ लंकपती बोलाईके रे, भाखे प्रभु अकुलाय ॥ हो मु० ॥ १० ॥ भूप तुमारी भक्तिथी रे, वीसरिया हम माय ॥ आगेहि खेंच्या थकी रे, माताजी मरी जाय ॥ हो मु० ॥ ११ ॥ अबहि जाई उतावळा रे, मिलिये मातने आज ॥ तो तो ए साचो पडे रे, कीधो सघळो काज ॥ हो मु० ॥ १२ ॥ कहे विभिषण रायजी रे, मांग्या द्यो दिन शोल ॥ ज्युं एती त्युं एटली रे, मानो हमारो बोल ॥ हो मु० ॥ १३ ॥ इंद्रपुरीनी उपमा रे, आछि भाते अनूप ॥ अयोध्या समरावशुं रे, कहे लंकनो भूप ॥ हो मु० ॥ १४ ॥ विसर्ज्यो ऋषी रायजी रे, माता पासे आय ॥ वात कही संतोषनी रे, हर्ष हैये न समाय ॥ हो मु० ॥ १५ ॥ कारीगर लंका तणा रे, सुघडाना शिरदार ॥ अयोध्याए आविया रे, कांई न लागी वार ॥ हो मु० ॥ १६ ॥ जेम कह्युं तिमहि कर्युं रे, चतुर पणे चित्त लावी ॥ को देखो हरीनी पुरीरे, को देखो ए आवी ॥ हो मु० ॥ १७ ॥ दहाडे अत्र सत्तरमें रे, 'पुष्पक' नामे विमान ॥ बेसी लक्ष्मण रामजी रे, *सोहम ने ईशान ॥ हो मु० ॥ १८ ॥ 'सीता' 'विसल्या' वळी रे, राज सुता सुकुमाल ॥ सघळी बेठी सनमुखे रे, विद्याधरी सुविशाल ॥ होमु० ॥ १९ ॥ 'विभिषण' 'सुग्रीवजी' रे, 'भामंडल' 'हनुमान' ॥ 'अंगद'शुं दक्षिण दिशे रे, बयठा पुरुष प्रधान ॥ हो मु० ॥ २० ॥ वाम दिशे विशेषथी रे, बेठा राक्षस राय ॥ पुंठे सेवक सामटा रे, लीगो विमान चलाय ॥ हो मु० ॥ २१ ॥ अयोध्याने आशना रे, आया जाण्या जाम ॥ भरत भूप लघू भाईशुं रे, सामा आवे ताम ॥ हो मु० ॥ २२ ॥ उतरिया हाथी थकी रे, नजरे आया ईश ॥ ईश विमाने उतर्या रे, आणी अधिक जगीश ॥ हो मु० ॥ २३ ॥ भरत

---

* सौधर्म ने इशानेंद्र एकत्र थया होय तेम.

तुमारो आज में रे, हुओ जाण्यो जन्म ॥ नयणे निरख्यो आपगे रे, धन्य करतांनी कल्म ॥ हो मु० ॥ ४० ॥ कष्ट घणुं वनवासनुं रे, सीता ने रघुदेव ॥ ते तो आघुं काढीयुं रे, जो तें कीधी सेव ॥ हो मु० ॥ ४१ ॥ तात तणी परे रामजी रे, सीताए ते जेम ॥ कहे लक्ष्मण वनवासमें रे, हुं तो राख्यो एम ॥ हो मु० ॥ ४२ ॥ माताजी उद्धत पणे रे, में कीधो अविवेक ॥ सीता राम वियोगनो रे, हेतु हुओ हुं एक ॥ हो मु० ॥ ४३ ॥ पण थारी आशीशथी रे, वाये वादल फाटी ॥ गयुं सही आखी अणी रे, आया अरि नीर-वाटी ॥ हो मु० ॥ ४४ ॥ ढाळ ज अडतालीशमी रे, गई वहोडी नार ॥ केंशराज ऋपी राजजी रें, पुण्य वडो संसार ॥ हो मु० ॥ ४५ ॥

☞ पृष्ट १५५ नी फुटनोटनो सुधारोः—नंबर १ नी " चोथी नर्कनुं आयुष्य " ए टीका, पृष्ट १५४ नी लाइन २४ मां आवेला "नृप वांध्यो चोथीनो आय " ए चरणनी समजवी अने पृष्ट १५५ नी चोथी लाइनमां आवेला 'विपास' शब्द आगळ १ मुक्यो छे तेनो अर्थ अफसोस, दीलगीरी, (विपाद) थाय छे.

इति श्री तृतीय खंड समाप्त.

खंड (स्कंध) चोथो.

सुगुरु वडो संसारमें, ज्ञान दान दातार ॥ शिष्य सुगुरु सेव्यां लहे, विद्यानो विस्तार ॥ १ ॥ राम सुलक्ष्मण आविया, माना हर्ष अपार ॥ ते मन जाणे आपणो, के जाणे किरतार ॥ २ ॥ भरत सुभक्ति करे भली, अवसर जाणी सार ॥ ओच्छव मंडे अति घणो, घर घर मंगलाचार ॥ ३ ॥ सेवक होई साचवे, स्वामी तणी अति सेव ॥ भूपतीनी पदवी तणो, न करे को अहमेव ॥ ४ ॥ समय लहीने स्वामीशुं, भरत भणे सुविचार ॥ राज्य ग्रहो प्रभु आपणुं, हुं लेउं संजम भार ॥ ५ ॥ संजम तो हुं आदरो, छे तो राजा नाथ ॥ राईत शक्ति सुंपी गया, नृप-पद केरी आथ ॥ ६ ॥ आज लगे में राखियो, एह तुमारो राज ॥ दादाजी रे दया करो, मारुं आतम काज ॥ ७ ॥

॥ ढाळ ४१ मी ॥

(नथली देशी.)

क्षण गई रे मेरी क्षण गई, स्वामीणी मेरी क्षण गई ॥ कोडीगी मेरी क्षण गई ॥ क्षण गई फिरी नावे सोई, अंजलीनुं रे जळ जानुं जोई ॥ क्षण० ॥ १ ॥ समय समय मरतो जीव, वीतरागनां वचन सदीव ॥ क्ष० ॥ तनु माये डोलती छांय, काल रहे ए पूठी

वांह ॥ क्ष० ॥ २ ॥ काळशुं औषध नहीय विनाण, जम रुठया राखे प्राण ॥ क्ष० ॥ [1]जातकने जम खाई जाय, अण जातक स न दिखाय ॥ क्ष० ॥ काळे खाधो सहु संसार, काळ न खा जाय लगार ॥ क्ष० ॥ ३ ॥ जरा न पीडे न उपजे रोग, न घ इंद्रीना बळ योग ॥ क्ष० ॥ जबलग आवी न पूगे आव, तबल करीजे धर्महिं चाव ॥ क्ष० ॥ ४ ॥ जे नर जरा जमथी न डरा ते तो ढीलो करे रे न्याय ॥ क्ष० ॥ मंदिर द्वारे लागी लाय, त तो कांईही न कढाय ॥ क्ष० ॥ ५ ॥ सागर पल्लनुं आयु छेह, को विचारे गिणती एह ॥ क्ष० ॥ जे दव बाळे परवत माहे, क्युं न व खड ते दव मांहे ॥ क्ष० ॥ ६ ॥ जगमें भाख्यो सयल उपाय, घड घटे क्षणही न रहाय ॥ क्ष० ॥ [2]चावण चावी पंथी पूलाय, पंथ पंथे न रहेवा पाय ॥ क्ष० ॥ ७ ॥ एह सयाणपणुं मुज आज, जे तेम सारुं आतम काज ॥ क्ष० ॥ घर वाळीने कीर्ति करंत, मूर शिरोमणी नाम धरंत ॥ क्ष० ॥ ८ ॥ [3]आली आंखे कहे श्री राम वत्स ! रहेवा दे संजम काम ॥ क्ष० ॥ राज्य करो तुम पहेल जेम, जो मुज साथे राखो प्रेम ॥ क्ष० ॥ ९ ॥ आज्ञाकारी तुम अ भिधान, ते तो जाणे सकळ जिहान ॥ क्ष० ॥ पहेली जेम तु मानी आण, अबहि करो मुज बोल प्रमाण ॥ क्ष० ॥ १० ॥ भर भूप करीने जुहार, उठी चाल्यो लोपी [4]कार ॥ क्ष० ॥ लक्ष्म दोडी साह्यो हाथ, आणी बेसाड्यो नरनाथ ॥ क्ष० ॥ ११ ॥ सीता विशल्या आद, राणी सहु आवी अल्हाद ॥ देवरने समजावे तेह सुंदरी वचन वदे सस्नेह ॥ क्ष० ॥ १२ ॥ महोटो भाइ तात समान क्युं न विचारे तुं राजान ॥ क्ष० ॥ सायर केम तजे मर्याद, ए नि निश्चे छे विधि वाद ॥ क्ष० ॥ १३ ॥ निसारण संजमनी वात, ज क्रीडा करवाने जात ॥ क्ष० ॥ देवर साथे वाल्हे वात, तुमशुं र मणनी अभिलाख ॥ क्ष० ॥ १४ ॥ भाभीयोनां मन राखग देव

---

१ जन्मेला; जेने जन्म छे ते. २ चावणुं माईने वंटमार्गु मार्गमां थोभे नहि. (पाणी पीवा आतुर होय.) ३ आंसुथी भरेला ४. मर्यादा.

चाल्यो भूपति महेल समेत ॥ स० ॥ वटीका दोड़ करी जळ ल्यावे, जळकांठे उभो भूपाळ ॥ स० ॥ १५ ॥ एटले गज 'भूवनालंकार', थंभो उखेडे रोष अपार ॥ स० ॥ आयो देखी त्रीय परिवार, घोर मच्यो पडियो गज ल्हार ॥ स० ॥ १६ ॥ थरहर धृजण लागी बाळ, देखी हाथी अति विकराळ ॥ स० ॥ पूंठे राखी सघळी देवी, आयो नृप आगे ततखेवी ॥ स० ॥ १७ ॥ मदे करी आंधो ते रे [1]गयंद, नयणे दीठो भरत नरेंद ॥ स० ॥ मद उतरियो तेणि वार, शांत हुओ गज छांडि विकार ॥ स० ॥ १८ ॥ गज-दर्शन देखी अभिराम, भूपति पण सुख पायो नाम ॥ स० ॥ काने साही आली जेम, भूपती आगे हाथी तेम ॥ स० ॥ १९ ॥ वात सुणीने आवे धाय, राम सुलक्षण सुभट सुहाय ॥ स० ॥ करी उपाय अनेके जाण, महावते गज आण्यो ठाण ॥ स० ॥ २० ॥ [2]'कुलभूषण' ने 'भूषणदेश', समोसर्या ऋषीराज विशेष ॥ स० ॥ [3]'पद्म' 'सौमित्री' 'भरत' नरेश, वंदन आवे लोक अशेष ॥ स० ॥ २१ ॥ पूछे पद्म कहो ऋषीराय, भरत देखी गज निर्मद थाय ॥ स० ॥ 'देश सुभूषण' केवळ धार, भाखे भूप सुणो सुविचार ॥ स० ॥ २२ ॥ [4]'ऋषभे लीधो संजमभार, साथे हुआ नृप चार हजार ॥ स० ॥ एषणा समिति न लह्यो आहार, तापस हूआ ते तेही वार ॥ स० ॥ २३ ॥ 'प्रल्हादन' 'सुप्रभ' नृप नंद, तापसनां व्रत पाळी अमंद ॥ स० ॥ 'चंद्रोदय' 'सुरोदय' देव, भव मांहे भमिया सुविशेष ॥ स० ॥ २४ ॥ 'चंद्रोदय' 'गजपुर'में आय, 'हरिमति' भूपति नंद कहाय ॥ स० ॥ 'चंद्रलेखा' सुन्दर उदरत, 'कुलंकर' नामे विनपन्न ॥ ॥ स० ॥ २५ ॥ 'सुरोदय' पण ते पुर मांहे, 'विश्वभूती'नो नंदन थाहे ॥ स०॥ 'अग्नीकुंडा' उदर अवतार, 'श्रुतिरति'

---

१ गजेंद्र=हाथी. २ 'कुलभूषण' ने 'देशभूषण' नामना बे मुनिओ. ३ रामचंद्र. ४ ऋषभ निराहारपणे मौन रही विहार करवा लाग्या त्यारे खेद पामीने सर्व मुनिओ तापस थया, तेमांथी प्रल्हादन अने सुप्रभ राजाना पुत्रो घणा भव करी चंद्रोदय अने सुरोदय थया.

नामे कुल आधार ॥ क्ष० ॥ २६ ॥ 'कुलंकर' नृप पद पावंत, ता-
पस वनमें पग ठावंत ॥ क्ष० ॥ विचे मिल्यो ज्ञानी अणगार, 'अ-
भिनंदन' भाखे सुखकार ॥ क्ष० ॥ २७ ॥ तापस पंचाग्नी साधंत,
जीव घणानो आणे अंत ॥ क्ष० ॥ लाकड अग्नि लगाड्यो आप, ते
मांहे रे वळे छे साप ॥ क्ष० ॥ २८ ॥ सो अही परभवनो तुम बाप,
'क्षेमंकर' नामे लहे ताप ॥ क्ष० ॥ फाडी लाकड काढ्यो नाग,
जीव उगार्यो ते सौभाग ॥ क्ष० ॥ २९ ॥ लाकड फाड्यो मांहे
भूजंग, दीठो राजा हुओ विरंग ॥ क्ष० ॥ दीक्षा उपर आणे भाव,
'श्रुतिरति' ताम कहंत कहाव ॥ क्ष० ॥ ३० ॥ वय पाके दीक्षाशुं
हेज, करवो काया आजश तेज ॥ क्ष०॥ एम सुणी भांग्यो उत्साह,
लपिपचि मांहे रह्यो नर नाह ॥ क्ष० ॥ ३१ ॥ 'श्रीदामा' राणी छे
तास, "श्रुतिरति" साथे सुविलास ॥ क्ष० ॥ शंक्या आया पामी
भेद, राजाजी करशे शिरछेद ॥ क्ष० ॥ ३२ ॥ विष देइ मार्यो भर-
तार, वेगोही मूओ ते जार ॥ क्ष० ॥ पाप तणुं फळ एहिज जूरि,
ए दोइ भव भमिया भूरि ॥क्ष० ॥३३॥ 'राजगृही' नगरीमें विप्र, 'क-
पील' घरे आया ते क्षिप्र ॥ क्ष० ॥ 'सावित्री' उदर नामे 'विनोद,'
बीजो 'रमण' करंत प्रमोद ॥ क्ष० ॥ ३४ ॥ 'रमण' गयो भणवाने
वेद, देशांतर भणियो करी खेद ॥ क्ष० ॥ घर आवे निसी हुइ
जाम, यक्ष मंदिरे लीधो विश्राम ॥ क्ष० ॥ ३५ ॥ तदा वंभननी
शाखा नारि, 'दत्त' विप्रशुं प्रेम प्रकारि ॥ क्ष० ॥ यक्ष मंदिरमें करी
संकेत, सा आवी प्रिय मिलण नेट ॥ क्ष० ॥ ३६ ॥ पूंठे आयो
छे तस कंत, 'दत्त' न आयो ताम तुरंत ॥ क्ष० ॥ 'रमण' जाणी
माणे भोग, नारी न वांछे धन्य ते लोक ॥ क्ष० ॥ ३७ ॥ काढी
खडग करंत प्रहार, भेद न जाणे कांई गमार ॥ क्ष० ॥ *'रमण'
देखी मुपडियो तंत, 'शाखा'ए हणियो नीज कंत ॥ क्ष० ॥ ३८ ॥

---

*'रमण'ने 'दत्त' जाणी 'शाखा'ए तेनाथी भोग कर्या. पा-
छळथी 'विनोदे' 'रमण'ने न पिछाणतां शंकाथी मार्यो. [illegible]
'शाखा' ए 'विनोद'ने मारी नाख्यो.

भवमें भमि 'धन' नाम प्रसिद्ध, इभ्य पुत्र हुओ रे समृद्ध ॥ सु० ॥
'रमण' हुओ सुत तेहनो जाण, 'लक्ष्मी' उदरे 'भूषण' सुवखाण
॥ सु० ॥ ३९ ॥ परणावी कन्या बत्रीश, सुख माणे ते निशदिस
॥ उपर भूमी बेठा स्वाम, रजनी करे पश्चिम जाम ॥ सु० ॥ ४० ॥
'श्रीधर' ऋषीने केवल ज्ञान, उपजीउं छे अधिक प्रधान ॥ सु० ॥
केवल ओच्छव करवा देव, देखी धर्म तणो लहे भेव ॥ सु० ॥
४१ ॥ उपर थकी उतरियो नंद, ऋषी वंदनने धरे आनंद ॥ सु० ॥
वाटे जातां सापे खाध, शुभ परिणामे शुभ गति लाध ॥ सु० ॥
४२॥ भला भला तो भवने छेत, भला भलांनो विनय देत ॥सु०॥
भला भलाही पावे ठाम, भला भला गावत गुणग्राम ॥ सु० ४३ ॥
'जंबुद्वीप' अपर विदेह, 'रत्नपुरी' नगरी गुण गेह ॥ सु० ॥ 'अ-
चल' नामा छे चक्रीश, पूरण 'हरिणी' माय जगीश ॥ सु०
॥ ४४ ॥ 'प्रीयदर्शन' नामा वर पुत्र, जाण्युं सकल धर्मनुं सूत्र ॥
सु० ॥ बाळपणे राखे वैराग, धारे नहीं परणेवे लाग ॥ सु० ॥
॥ ४५ ॥ मात पितानुं राखण हेत, कुंवर जब मान्यो परणेत ॥ सु०
॥ कन्या मेळी हजारज तीन, परणायो कुंवर प्रवीण ॥ सु० ॥४६॥
[1]साठ सहस्र वर्ष ग्रही गृहवास, बहुला कीध तप उपवास ॥ सु० ॥
अंत समे आणी शुभ ध्यान, पाम्यो पंचम अमर विमान ॥ सु० ॥
॥ ४७ ॥ [2]'धन'नो जीव करीने काळ, भव मांहे भमियो असराल
॥ सु० ॥ 'पोतनपुर'में ब्राह्मण वस, "अकुनाजीनुरव" वंश व-
तंस ॥ सु० ॥ ४८ ॥ 'मृदुमति' नामे जन्मज लीध, मूंडो जाती
काठी दीध ॥ सु० ॥ धूर्त मेळ्यो माया जाळ, आराने उठाणो
माल ॥ सु० ॥ ४९ ॥ घर आव्यो न तजे परपंच, वेश्या मळियो
मांड्यो संच ॥ सु० ॥ पीछे संजम व्रत प्रतिपाल, पंचम कल्प गयो
ते काल ॥ सु० ॥ ५० ॥ गजभव कीधो माया मेळी, गती तिर्यंच

---

१ चोसठ हजार (जैन रत्नावली). २ धन मरीने 'पोतनपुर' नगरनां 'शकुनाजीनुय' ब्राह्मननी स्त्री 'ब्रह्मरतिने'ना उदरे 'मृदुमति' नामे पुत्र थयो.

लही ए मेली ॥ क्ष० ॥ गिरि वैताढ्य महा मदवंत, हाथी हुयो ए बलवंत ॥ ५१ ॥ 'प्रीयदर्शन''नो जीव जिकेव, भूपती 'भरत' हुओ रे तिकेव ॥ क्ष० ॥ [1]भरत–तनु गजेंद्र दीठो दर्श, जातीस्मरण पाम्यो सरस ॥ क्ष० ॥ ५२ ॥ भाइ पुत्रपणानी प्रीती, क्युं अवमे थाए विपरीति ? ॥क्ष०॥ मति दुःख पामे महारे त्रास, गजमद छोड्यो एम विमास ॥ क्ष० ५३ ॥ एह मुणी भरतेश्वर भूप, संजम आदर्युं रे अनूप ॥ क्ष० ॥ साथ हूआ एक सहस नरिंद, महियल विचर्या भरत मुणिंद ॥ क्ष० ॥ ५४ ॥ आतम गुण आराधन कीध, सम रसमें रे सुधारस पीध ॥ क्ष० ॥ शत्रुंजय साधी संथार, पाम्यो भव सायरनो पार ॥ क्ष० ॥ ५५ ॥ हाथी नाना विध तपकार, अनशन आराधि अति सार ॥ क्ष० ॥ पाम्यो प्रत्यक्ष पंचम कल्प, सुख साता तिहां छे रे [2]अनल्प ॥ क्ष० ॥५६॥ कैकेयी लियोसंजम शुद्ध, पाळ्यो टाळी कर्म अशुद्ध ॥ क्ष० ॥ माताजी गइ मोक्ष मझार, जेहने नामे सदा जयकार ॥ क्ष० ॥ ५७ ॥ ए तो भाखी रुडी ढाळ, एगुणपचास भीय विशाल ॥ क्ष० ॥ केशराज कर शिरहि चोडी, दोइ भरत नमे कर जोडी ॥ क्ष० ॥ ५८ ॥

दुहा. (मल्हार रागे.)

'भरत' भूप दिक्षा ग्रही, राज्य तणो रे विवेक ॥ 'वासुदेव' 'बलदेवनी,' पदवीनो अभिशेक ॥ १ ॥ कीजे चित्तशुं विनती, भूचर खेचर नरेश ॥ आवी पूछे रामने, राम दियो आदेश ॥ २ ॥ मांडव छायो मोकळो, मांड्या बहु मंडाण ॥ विधि सघळीही साचवी, साजन मिल्या सुजाण ॥ ३ ॥ प्रथम कळस लक्ष्मण भणी, ढाळे ते भूपाळ ॥ पछी कळस श्री रामने, ढाळे ते सुविशाल ॥ ४ ॥ वासुदेव ए आठमो, ए अष्टम बलदेव ॥ राज्य करे सुविशेषथी, सुरनर सारे सेव ॥ ५ ॥ वासुदेवने देवता, सेवे आठ हजार ॥ चार हजारे सेविये, श्री बलदेव उदार ॥ ६ ॥ सोळ हजारां देशपे, जे-

[1] भरतने देखीने हाथीने जातिस्मरण उपज्युं. [2] अन + अल्प=अल्प नहि, घणुं विशेष.

हनी वरते आण ॥ राजा सोळ हजारही, आण करे सुदमाण ॥ ॥ ७ ॥ हयवर गयवर रथवरु, लाख बेंताळीश ॥ पाळा सौंट मनापणुं, क्रोडज अडताळीश ॥ ८ ॥ खेचर खरी खीजमत करे, भूचर आण अखंड ॥ माने-सुर सेवा करे, पाळे राज्य प्रचंड ॥ ९ ॥

॥ ढाळ ५० मी ॥

(हींडोलणानी देशी.)

हे उस रघुपतिके धर्मणुं राजे, सुखिया सघळा लोक ॥ अधिक नेहा अधिक मेहा, अधिक निरज होई ॥ अधिक सुरभि दूध आपे, अधिक फळ तरु जोई ॥ अधिक लाभ व्हेंत वणजे, अधिक चाकर ग्रास ॥ अधिक पुत्र कलत्र कमला, अधिक पूरे आश ॥ हे उस० ॥ १ ॥ अधिक दान सुशील अधिका, अधिक तपहि प्रकार ॥ अधिक भावन पुन्य पावन, अधिक करणी सार ॥ अधिक पोसह ने सामायक, अधिकहि आचार ॥ अधिक अधिकुं मत्र तो, अधिका-ईनो अधिकार ॥ हे० ॥ २ ॥ नहीं हिंसा नहीं जूठज, नहीं कोई चोर ॥ नहीं लंपट नहीं लोभी, नहीं मुंडा मोर ॥ नहीं क्रोधी नहीं मानी, नहीं द्रोप लिगार ॥ नहीं वाद विवाद विकथा, नहीं को क-लिकार ॥ हे० ॥ ३ ॥ नहीं आळ कराळ काळ, पिशुनको जंजाळ ॥ नहीं को परपंच रंचहि, कोन केहनो माल ॥ नहीं जार जुगार भूख, नहीं दुखीयो कोई ॥ जेहनी उपमा न जगमें, आपहि प्रभु हो सोई ॥ हे० ॥ ४ ॥ गय आपे विभिषणने, राक्षसनो द्वीप ॥ क-पिपतीने द्वीप कपिनो, अछे जेही नदीप ॥ हनुमंतने नयर 'श्रीपुर', श्रीपति आपंत ॥ कुलक्रमे जे चाली आया, ते तिहां थापंत ॥ हे० ॥ ५ ॥ लंक तो पायाल नगरी, व्हेंद वीर विराध ॥ नीलने दे 'ऋक्षपुर', 'प्रतिसूर्य' 'हनुपुर' लाघ ॥ 'रत्नजटी' 'देवोपगीत,' चंद्रगती सुत देवि ॥ 'रथनुपुर' नगर लयाचळे, ए लहेज

लही ए मेली ॥ क्ष० ॥ गिरि वैताढ्य महा मदवंत, हाथी हुयो ए बलवंत ॥ ५१ ॥ 'प्रीयदर्शन'नो जीव जिकेव, भूपती 'भरत' हुओ रे तिकेव ॥ क्ष० ॥ [1]भरत–तनु गजेंद्र दीठो दर्श, जातीस्मरण पाम्यो सरस ॥ क्ष० ॥ ५२ ॥ भाइ पुत्रपणानी प्रीती, क्युं अवमे थाए विपरीति ? ॥क्ष०॥ मति दुःख पामे महारे त्रास, गजमद छोडयो एम विमास ॥ क्ष० ५३ ॥ एह सुणी भरतेश्वर भूप, संजम आदर्युं रे अनूप ॥ क्ष० ॥ साथ हूआ एक सहस्र नरिंद, महियल विचर्या भरत मुणिंद ॥ क्ष० ॥ ५४ ॥ आतम गुण आराधन कीध, सम रसमें रे सुधारस पीध ॥ क्ष० ॥ शत्रुंजय साधी संथार, पाम्यो भव सायरनो पार ॥ क्ष० ॥ ५५ ॥ हाथी नाना विध तपकार, अनशन आराधि अति सार ॥ क्ष० ॥ पाम्यो प्रत्यक्ष पंचम कल्प, सुख साता तिहां छे रे [2]अनल्प ॥ क्ष० ॥५६॥ कैकेयी लियोसंजम शुद्ध, पाल्यो टाळी कर्म अशुद्ध ॥ क्ष० ॥ माताजी गइ मोक्ष मझार, जेहने नामे सदा जयकार ॥ क्ष० ॥ ५७ ॥ ए तो भाखी रुडी ढाळ, एगुणपचास मीय विशाल ॥ क्ष० ॥ केशराज कर थिरहि चोडी, दोइ भरत नमे कर जोडी ॥ क्ष० ॥ ५८ ॥

दुहा. (मल्हार रागे.)

'भरत' भूप दिक्षा ग्रही, राज्य तणो रे विवेक ॥ 'वासुदेव' 'बलदेवनी,' पदवीनो अभिशेक ॥ १ ॥ कीजे चित्तशुं चिंतवी, भूचर खेचर नरेश ॥ आवी पूछे रामने, राम दियो आदेश ॥ २ ॥ मांडव छायो मोकळो, मांड्या बहु मंडाण ॥ विधि सघळीही साचवी, साजन मिल्या सुजाण ॥ ३ ॥ प्रथम कलस लक्ष्मण भणी, ढाळे ते भूपाळ ॥ पछी कलस श्री रामने, ढाळे ते सुविशाल ॥ ४ ॥ वासुदेव ए आठमो, ए अष्टम बलदेव ॥ राज्य करो सुविशेषथी, सुरनर सारे सेव ॥ ५ ॥ वासुदेवने देवता, सेवे आठ हजार ॥ चार हजारे सेविये, श्री बलदेव उदार ॥ ६ ॥ सोळ हजारां देशमें, जे-

---

१ भरतने देखीने हाथीने जातिस्मरण उपन्युं. २ अन + अल्प=अल्प नहि, एटले विशेष.

हनी वरते आण ॥ राजा सोळ हजारही, आण करे सुप्रमाण ॥ ॥ ७ ॥ हयवर गयवर रथवरु, लाखज बेंतालीश ॥ पाळा प्रौढ प्रतापशुं, क्रोडज अडतालीश ॥ ८ ॥ खेचर खरी खीजमत करे, भूचर आण अखंड ॥ माने-सुर सेवा करे, पाळे राज्य प्रचंड ॥ ९ ॥

॥ ढाळ ५० मी ॥

(हींडोलणानी देशी.)

हे उस रघुपतिके धर्मशुं राजे, सुखिया सघळा लोक ॥ अधिक नेहा अधिक मेहा, अधिक निपज होई ॥ अधिक सुरभि दूध आपे, अधिक फळ तरु जोई ॥ अधिक लाभ लहंत वणजे, अधिक चाकर ग्रास ॥ अधिक पुत्र कलत्र कमला, अधिक पूरे आश ॥ हे उस० ॥ १ ॥ अधिक दान सुशील अधिका, अधिक तपहि प्रकार ॥ अधिक भावन पूज्य पावन, अधिक करणी सार ॥ अधिक पोसह ने सामायक, अधिकहिं आचार ॥ अधिक अधिकुं सर्व तो, अधिकाईनो अधिकार ॥ हे० ॥ २ ॥ नहीं हिंसा नहीं जूठज, नहीं कोई चोर ॥ नहीं लंपट नहीं लोभी, नहीं भूंडा भोर ॥ नहीं क्रोधी नहीं मानी, नहीं द्वेष लिगार ॥ नहीं वाद विवाद विकथा, नहीं को कलिकार ॥ हे० ॥ ३ ॥ नहीं आल कराल काल, पिशुनको जंजाल ॥ नहीं को परपंच रंचहिं, को न केहनो साल ॥ नहीं जार जूगार धूरत, नहीं दुखीयो कोई ॥ जेहनी उपमा न जगमें, आपहिं प्रभू हो सोई ॥ हे० ॥ ४ ॥ राम आपे विभिषणने, राक्षसनो द्वीप ॥ कपिपतीने द्वीप कपिनो, अछे जेही सदीप ॥ हनुमंतने प्रवर 'श्रीपुर', श्रीपति आपंत ॥ कुलक्रमे जे चाली आया, ते तिहां थापंत ॥ हे० ॥ ५ ॥ लंक तो पायाला प्रगटी, लहे वीर विराध ॥ नीलने दे 'ऋक्षपुर', 'प्रतिसूर्य' 'हनुपुर' लाध ॥ 'रत्नजटी' 'देवोपगीत,' चंद्रगती सुत देखि ॥ 'रथनुपुर' नगर रुपाचळे, ए लहेज

विशेषि ॥ हे० ॥ ६ ॥ यथायोग्य जेहि जाण्या, तिसो तेहने देश ॥ देईने संतोषीया, श्री राम सकळ नरेश ॥ गाम वाळे गाम पायो, खेतवाळे खेत ॥ विमुख तो नर को न रहियो, 'पद्म' पृथ्वी देत ॥ हे० ॥ ७ ॥ 'शत्रुघ्न'शुं राम भाखे, देश जेही सुहाय ॥ सोई मांगो ताम 'मथुरा', आपही तस दाय ॥ राम भाखे वत्स ! मथुरा, पूरी अधिक [1]दुसाधि ॥ जाणी बुजी आपणे गळे, कोण वांधे व्याधि ॥ हे० ॥ ८ ॥ 'मधु' नृपने [2]चमरे आप्यो, अछे पहेलां [3]शूल ॥ अरि हणी तस हाथ आवे, प्रगट छे प्रतिकूल ॥ शत्रुघ्न कहे तुमे हणियो, राक्षसनाथ निशंक ॥ हूंही थारो भाई छुं तो, कोण ए 'मधु' रंक ॥ हे० ॥ ९ ॥ दियो मथुरा ए तमासो, देखशुं हुं जाय ॥ राम आपी ताम मथुरा, एह शीख सुणाय ॥ शूल वर्जे होइ गाफल, छळे करजो काम ॥ वलह जोर न कोई चलशे, शीखवे श्री राम ॥ हे० ॥ १० ॥ रामे भाथा 'अक्षय' 'सायक', आपीया तस दोई ॥ सारथी [4]'जमवदन' नामा, साथे दीधो सोई ॥ धनुष्य दिधो 'अर्णवावर्त,' 'अग्नि मुख' शर सार ॥ लक्ष्मणे आप्याथी हर्षे, भाईनो जयकार ॥ हे० ॥ ११ ॥ शत्रुघ्न तव चालियो रे, करत सीघ्र प्रयाण ॥ साथे दल बल सामटो रे, वाजहिं निसाण ॥ नदीतटे विश्राम लीधो, खबर दीधी राय ॥ [5]वन 'कुबेरे' नारी सहित, मधु केलि कराय ॥ हे० ॥ १२ ॥ अस्त्रना आगार मांहे, शूलनूं रे निवेश ॥ शत्रुघ्न छळ देई राते, करे पूरिय प्रवेश ॥ वात सांभळी दोडियो 'मधु', आवहिं पुर मांहि ॥ शत्रुघ्नने सुभट बळिये, रोकियो ते प्राहिं ॥ हे० ॥ १३ ॥ मधुनंदन 'लवण' कुंवरे, मांडियो संग्राम ॥ लडत अधिको युद्धने मुख, मारी लीधो ताम ॥ रामना युद्ध आदिमां जेम, नारायणे 'खर' मारि ॥ जीतना धुरहिं वजाय, तेम एहने संहारि ॥ हे० ॥ १४ ॥ पुत्रनो वध सुणीने मधु, कोपियो रे कराल ॥ शत्रुघ्नशुं आवी अडियो, लडे ताम भूपाल ॥ अस्त्र शस्त्र चोट करवे, अधिक सूरा तेह ॥ देव असुरो जेम माचे, तेम माची

---

१ दुःसाध्य. वश करी शकाय नहि तेवुं. २ चमरेंद्रे. ३ त्रिशूल. ४ जम =कृतांत+वदन. ५ कुबेर नामना वनमां.

एह ॥ हे० ॥ १५ ॥ धनुष्य तो तव 'अर्णवावर्त्त,' 'अग्नी मुख' ते बाण ॥ सुरपरिया [1]'सानिध्यकारी, हरण अरिका प्राण ॥ मारियो 'मधु' जेम [2]'लुब्धक', मारही [3]मृगराज ॥ घाव साल्यां 'मधु' चिंते, हुओ एह अकाज ॥ हे० ॥ १६ ॥ शूल नायो ना हणायो, सुप्रभानो नंद ॥ जन्म हार्यो को न सार्यो, काज हुं मतिमंद ॥ सेविया नहीं देव जिनवर, न किया तप प्रकाश ॥ पात्र जाणी दान न दियो, आणी चित्त उल्हास ॥ हे० ॥ १७ ॥ एह भावना भावतां रे, राखी शुद्ध परिणाम ॥ लही दिक्षा प्राण छोड्यां, हुओ सुर अभिराम ॥ स्वर्ग त्रीजे देव देवी, सारहि तस सेव ॥ देह उपर कुसुम वरस्यां, जयो जयो मधु देव ॥ हे० ॥ १८ ॥ देव रुपे शूळे जई करी, चमरेंद्र ए वात ॥ शत्रुघ्ने छल वळे कीधो, मधु नृपनो घात ॥ मित्र मार्यो सुणी खिज्यो, ताम श्री चमरेंद्र ॥ शत्रुघ्नने आज मारुं, एम कहे ए सुरेंद्र ॥ हे० ॥ १९ ॥ चालियो तव 'वेणुदारी,' देव पूछे तास ॥ किहां चालया मित्र हंता, तणो करवा नाश ॥ 'वेणुदारी' फिरी भाखे, तेहनो अधिकार ॥ [4]अर्द्धचक्री पुण्य पूरो, अधिक वर्त्ते वा'र ॥ हे० ॥ २० ॥ धरणेंद्र पासे लेही रावण, शक्ति जीती जेण ॥ तीन लोका तणो कांटो, हण्यो रावण तेण ॥ कोण मधु तस पति सरिखो, प्रभु तणो बल पामी ॥ शत्रुघ्ने मधु मारियो छे, शांति होना स्वामी ॥ हे० ॥ २१ ॥ चमर भाखे शक्ति जीती, 'विशल्या' सुपसाई ॥ [5]नारायण तो ना वखाणो, एहमें बल कांई ॥ तास अब्रह्म चारणीनुं, सर्व योग प्रभाव ॥ तेहथी जई शत्रुघ्ननो, करुं ओछो [6]आव ॥ हे० ॥ २२ ॥ एम कहीने चमर मथुरा, आवियो तत्काल ॥ लोक सुखिया देश नीको, देखियो सुविशाल ॥ प्रथम तो ए प्रजा पीडुं, पछी पीडुं ईश ॥ एम चिंती रोग पीडा, करे विश्वावीस ॥ हे० ॥ २३ ॥ रोगना उपचार कीधा, ताम विविध प्रकार ॥ सन्निपातीने जेम मिश्री, तेम ए उपचार ॥ ताम नृप कुळदेवी सभरी, सा कहे सुविचार ॥ मधु मार्यो चमर कोप्यो, तेहना ए कुवि-

१ सहायकारी. २ पारधी. ३ सिंह. ४ प्रतिवासुदेव. ५ लक्ष्मण. ६ आयुष्य.

कार ॥ हे० ॥ २४ ॥ लोक दुखिया देखी राजा, करे अरति अपार छींकनो मुर्छायो माणस, जोवेही दिनकार ॥ शत्रुघ्न तव चालि आयो, राम लक्ष्मण पास ॥ चमर कोप्यो केम कीजे, करे ए अरदास ॥ हे० ॥ २५ ॥ 'देशभूषण' 'कुलभुषण', आविया मुनि दोई ॥ राम लक्ष्मण शत्रुघ्नशुं, वंदेहि सहु कोइ ॥ शत्रुघ्ने जे ग्रही मथुरा, कहो प्रभु कोण हेत ? ' देशभूषण ' रामशुं कहे, पूर्व भव संकेत ॥ हे० ॥ २६ ॥ शत्रुघ्ननो जीव मथुरा, उपज्यो वहु वार ॥ नामे ' श्रीधर ' विप्र हुतो, कामनो अवतार ॥ राजपत्नि लियो तेडी, करण भोग विलास ॥ जाण हुआं चोर मार्यो, पामियो ते त्रास ॥ हे० ॥ २७ ॥ हुकम नृपने वध्य भूमिये, आणियो ते क्षिप्र ॥ करी कृपा " कल्याण " मुनि, छोडावियो ते विप्र ॥ लेई संजम स्वर्ग होइ, पूरि मथुरा आण ॥ नंद ' चंद्रप्रभ ' नृपनो, हुवो पुण्य प्रमाण ॥ हे० ॥ २८ ॥ 'हरीप्रभा' उदर उपन्यो, 'अचल' तेहनुं नाम ॥ भानुप्रभादिक आठ भाइ, ओरमाइ जाम ॥ संकज जाणी मारवानो, करे तेह उपाय ॥ भेद मंत्रीशरे दीधो, अचल नासी जाय ॥ हे० ॥ २९ ॥ भ्रमत अटवी मांहे कांटो, विंधियो तस पाय ॥ 'सावत्थि'नो वसणहारो, 'अंक' नाम धराय ॥ बापे काढयो घरहि वाहिर, वहे इंधन भार ॥ नजर आयो 'अचल' तेहने, उपज्यो अति प्यार ॥ हे० ॥ ३० ॥ काष्ट भार उतारी कांटो, काढी दीधो हाथ ॥ सोइ कांटो तास आप्यो, जाणे आपी आथ ॥ 'अचल' नामा अछुं 'मथुरा,' पुरी केरो राज ॥ हुओ मुजने सुणी आवे, सारशुं तुज काज ॥ हे० ॥ ३१ ॥ 'अचल' कौशांविए पहुंत्यो, 'सिंह' गुरुने संग ॥ 'इंद्रदत्त ' नरेंद्र शीखे, कळा-धनुष्य सुचंग ॥ राय गुरु रीजाविया ते, धनुष्यने अभ्यास ॥ राय-पुत्री साथे पृथ्वी, ताम दीधी तास ॥ हे० ॥ ३२ ॥ अनंगादिक देश साधी, मेळ्यो सवलो साज ॥ पुरी मथुरा चालि आयो, विस्तरी रे अवाज ॥ युद्ध करवे भाइ आठे, वांधिया ते खेंची ॥ ' चंद्रप्रभ ' प्रधान मोकली, वात आणे संची ॥ हे० ॥ ३३ ॥ ताम नाम प्रकाश किधो,

सचित्र नृपशुं आय ॥ भाषाईं तत्र ' अचल ' नगरी, मांहे लीधो राय ॥ अनुक्रमे नृप राज्य दीधो, वर्तियो जयकार ॥ भाइ ते अट्ठ सेवक, किया आज्ञाकार ॥ हे० ॥ ३४ ॥ एक दिवसे नट नाचे, देखहि सो भूप ॥ राये पुरुष पिछानियो, सोइ 'अंक' अनूप ॥ पासे तेडी करि दीलासा, जन्म भूमि दीध ॥ अचले " अंक " सुमित्र थाप्यो, विद्रू सिंध्रू कीध ॥ हे० ॥ ३५ ॥ 'सङ्घाचार्य'नी पासे, लेइ संजम भार ॥ स्वर्ग पांचमे होइ आया, मनुष्य लोक मझार ॥ 'शत्रुघ्न' ए 'अचल' हूओ, हेत मथुरा लार ॥ 'अंक' जीव [1]'कृतांत आनन', सारथी तुम सार ॥ हे० ॥ ३६ ॥ श्री 'प्रभापुर' नगर नीको, श्री 'नंदन' राय ॥ ' धारणी ' उदर उपन्या सुत, सातहि सुखदाय ॥ 'सुरनंद' 'श्रीनंदश्री', 'तिलक' नामे 'जयंत' ॥ 'सर्व सुंदर' 'चमर' अने, 'जय मित्रजी' गुणवंत ॥ हे० ॥ ३७ ॥ श्री नंदन राय साथे, पुत्रशुं वैराग्य ॥ [2]मास जातक पाट थापे, साधवा शिव मार्ग ॥ 'प्रीतिकर' गुरु पासे संजम, आदर्यो ततखेव ॥ लही केवल मोक्ष पहुतो, रायजी ऋषीदेव ॥ हे० ॥३८॥ भाई साते शुद्ध संजम, पालता विहरंत ॥ लब्धि जंघाचारणी रे, तप बळे उपजंत ॥ पुरी ' मथुरा ' आवी रहिया, ताम ते चौमास ॥ छट्ठ अट्ठम दस द्वादश, करे तप उपवास ॥ हे० ॥ ३९ ॥ पारणो जइ अवर नगरे, करि आवे साथ ॥ तास तप आचार करणी तणो अतिशय लाथ ॥ चमरे कीधा रोग मिटिया, हुओ नगर निरोग ॥ अधिक ओछव रंग वरघर, नहीं नृपने सोग ॥ हे० ॥ ४० ॥ [3]नीतिलघु, [4]परस्वेद ने मळ, थुंकने नख केश ॥ एह तो औषधी थाहे, साधूना सुविशेष ॥ वायरो तनु फरसी आवे, जळे पग धोवाय ॥ वाय पाणी फरसियांथी, रोग सघळा जाय ॥ हे० ॥४१॥ अयोध्याए आविया ते, पारणाने काम ॥ 'अर्हद्दत्त' शेठ ग्रह आंगणे, आवी उभा स्वाम ॥ भाव विण वंदना कीधी, शेठे संजमवंत ॥

---

१ कृतांत वदन. २ पोताना एक मासना पुत्रने गादीए बेसाडी बीजा पुत्रो सहित दिक्षा लीधी. ३ लघुनीति–पेशाव. ४ परसेवो.

साधु स्या चोमास मांहे, विहरंता विचरंत ॥ हे० ॥ ४२ ॥ शेठ जाणे पूछिये रे, किस्यो तुम आचार ?॥ भेख दीसे साधुनो रे, फिरो छांड्या कार ॥ एम चिंतवनोही रहियो, दियो बहुए आहार ॥ लेइ उपासरे आया, जिहां छे अणगार ॥ हे० ॥ ४३ ॥ आचार्य श्री नमी 'द्युतिवर, ' कियो उठी प्रणाम ॥ अवर साधू न करे वंदन, जाणी शंका ठाम ॥ अशन कीधा पछी पूछयो, आचार्य ऋषीराज ॥ पुज्य किहांथी पधारिया, किहां जाशो आज ? ॥ हे० ॥४४॥ पूरी मथुरा थकी आया, जायशुं पण तत्र ॥ एम कही ऋषी पांगुर्या, आवियाथा यत्र ॥ रुडा ऋषी संजमी शुद्धा, किरियाने पालंत ॥ गगने आवे गगने जावे, दोप सहु टालंत ॥ हे० ॥४५॥ शिष्य पूछे सुगुरु पासे, कोण ए निग्रंथ ?॥ सुगुरु भाखे साधु साचा, सावेहि शिव पंथ॥ लब्धिवंत महंत मुनिवर, मांहे को नहीं दोप ॥ एह सुणतां शिष्य मनमें, करे अति अफसोस ॥ हे० ॥ ४६ ॥ एह सांभळी सोइ श्रावक, करे पश्चाताप ॥ मास कार्तिक शुद्ध सातम, चालि आया आप ॥ करी वंदना वीनवे तुम, गुणभरीत अगाध ॥ पाय लागीने खमावुं, खमो मुज अपराध ॥ हे० ॥ ४७ ॥ सप्तऋषी सुप्रसादथी रे, शांति सघळे देश ॥ सुणी कार्तिक पूर्णिमे, आवियो रे नरेश ॥ पाय नमी कहे साधुजीने, आहार लियो मुज गेह ॥ राजपिंड न ऋषीहि कल्पे, कहे मुनिवर तेह ॥ हे० ॥ ४८ ॥ शत्रुघ्न तव फिरी भाखे, धन्य धन्य ताहरो धर्म ॥ देव कृत ए रोग मिटिया, कर्या तिण उपकर्म ॥ कोइ दिन तुम रहो इहां, अवर ठाम विहार ॥ मति करो अवतार ताहरो, करण जग उद्धार ॥ हे० ॥ ४९ ॥ सप्त ऋषी कहे राय न करे, साधु ममता भाव ॥ चालशुं नवि रह्या खिणहिं, चरण गुणशुं चाव ॥ देव अरिहंतनेज धारो, साधु सेवा साधि ॥ शीळ समकित शुद्ध पाळो, जेम न उपजे व्याधि ॥ हे० ॥ ५० ॥ ढाळ ए पचासमी रे, साधुनो उपकार ॥ अछे महोटा नहीं छोटा, गगनने विस्तार ॥ केशराज कहे साधुगुण ज्युं, गरुड आया साप ॥ नासहिं तेम साधु आया, पापं ने संताप ॥ हे० ॥ ५१ ॥

दुहा. (सारंग रागे.)

गिरि वैताढ्य विशेषथी, दक्षिण श्रेणी देख ॥ 'रत्नरथ' राजा भलो, 'रत्नपुरे' सुविशेष ॥ १ ॥ 'चंद्रमुखी' उदर उपनी, 'मनोरमा' सुकुमारि ॥ ए केहने परणाविशुं, राय पडयो सुविचारि ॥ २ ॥ नारदे लक्ष्मण कह्यो, सव गुण लक्षणवंत ॥ भाग्यवति ए भामिनी, जो थाये ओ कंत ॥ ३ ॥ 'रत्नरथ' राजा तणा, कोप्या ताम कुमार ॥ गोत्रज वैर विचारवे, अमर्ष वहे अपार ॥ ४ ॥ कह्युं मतो ए कूटिये, 'नारद' नाशी जाय ॥ पूरी अयोध्या आवियो, लक्ष्मण लाग्यो पाय ॥ ५ ॥ 'मनोरमा'नुं रुप पट, लियो लिखी देखाय ॥ 'लक्ष्मण' थयो अनुरागियो, रुपे राच्यो राय ॥ ६ ॥ लक्ष्मण तवहि चालियो, साथे हुवा श्री राम ॥ राक्षस खेचर सैन्यशुं, आइ गया अभिराम ॥ ७ ॥ 'रत्नरथ' निज पुत्रशुं, आवी करे संग्राम ॥ लक्ष्मणे ते जीति लिया, वाध्या सुजश उदाम ॥ ८ ॥ 'मनोरमा' लक्ष्मण भणी, पुत्री देइ प्रधान ॥ 'श्री दामा' श्री रामने, रीजाया राजान ॥ ९ ॥ साधी दक्षिण श्रेणी सहु, साध्या खग भूपाल ॥ पूरि 'अयोध्या' आविया, राज्य करे सुविशाल ॥ १० ॥ लक्ष्मणने अंतउरी, सोहे सोळ हजार ॥ आठ अछे पटरागिणी, इंद्राणी अवतार ॥ ११ ॥ 'विशल्या' आदि करी, 'रुपवती' 'वनमाल' ॥ 'कल्याणमाळा' चतुर्थि, 'रत्नमाळा' सुखमाल ॥ १२ ॥ 'जीत पद्मा' प्रगटी महा, 'अभयवति' अवधार ॥ 'मनोरमा' मन मोहनी, ए आठे पटनार ॥ १३ ॥ अढीसें नंदन हूवा, शूर महा झुंजार ॥ जाया अग्र महेषीया, ए आठे सुत सार ॥ १४ ॥ विशल्यानो 'श्रीधर,' रुपवतीनो एह ॥ 'पृथ्वीतिलक' सुहामणो, गुणमणि केरो गेह ॥ १५ ॥ वनमालानो 'अरजुन', उपमा अधिको जास ॥ 'जीतपद्मा'नो जाणीये, 'श्रीकेशी' सो उल्हास ॥ १६ ॥ 'कल्याणमाळा'नो कह्यो, 'मंगळ' नाम अमंद ॥ 'सुपार्श्वकीर्ति' कल्पतरु, 'मनोरमा'नो नंद ॥ १७ ॥ 'रत्नमाळा'नो 'विमळजी,' विमल सो नाम परिमाण ॥ 'अभयवती'नो ए सही, 'सत्यकीर्ति' सुनाम ॥ १८ ॥ चार कही श्रीरामने, सीता,

सती सरेख ॥ 'प्रभावती' ने 'रतीनिभा', 'श्री दामा' सुविशेष ॥ १९ ॥ गर्भ धरे सीता सती, भलो सुपन अविलोय ॥ आवे चवी विमानथी, शरभ सजोडे दोय ॥ २० ॥ करे प्रवेश निज आनने, वीनवियो भरतार ॥ पुत्र युगल तुम प्रसवशो, नहीं संदेह लगार ॥ ॥ २१ ॥ शरभ विमान थकी चव्या, सुत सुज अमुखदाय ॥ होशे ए जाणो सही, कहे अयोध्या राय ॥ २२ ॥ सीता कहे स्वामी सुणो, ए शी आरती ईश ॥ काम सकलहि पाधरो, करशे श्री जगदीश ॥ २३ ॥ प्रीत घणी पहेली अछे, प्रभुनी सीता साथ ॥ अत्र ओधान धर्यो पछी, अती सनमानी नाथ ॥ २४ ॥ शोक्य बळे मनमें घणुं, अमरख सह्यो न जाय ॥ पण बळ को चाले नहीं, ताम करे उपाय ॥ २५ ॥

॥ ढाळ ५१ मी ॥

(हे रुकमणी तुं तो साची श्राविका–ए देशी*)

शूळीथी अति आकरि, शूळी शोक्य जोय ॥ हो रघुपति ॥ शोक्य सरीखी शूलिका, अवर न दीसे कोय हो ॥ रघु० ॥ १ ॥ शोक्य कहो क्युं ना करे ?, मुइ होइ दुःखदाइ हो ॥ रघु० ॥ पुठ न छंडे पापणी, फिट फिट एह सगाइ हो ॥ र० ॥ शो० ॥ २ ॥ शस्त्र थकी तीखो खरो, तीखो तास प्रताप हो ॥ र० ॥ शस्त्र छिप्यो रहे म्यानमें, लियां उठे आप हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ३ ॥ सापणहिंथी सापणी, सापणी शोक्य कहाय हो ॥ र० ॥ सापणी मंत्र खीलिये, शोक न कयुंहि खिलाय हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ४ ॥ आग थकी उनी खरी, उनी शोक्यज होय हो ॥ र० ॥ १कोठ बळे जेम भीतरी, तेम ए बळती जोय हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ५ ॥ तव लग दूधज सात तो, जव लग कांजी दूर हो ॥ र० ॥ फाटे कांजी मेळव्ये, ए दृष्टांत हजूर हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ६ ॥

---

* अथवा " तप सरीखो जुगमें को नहीं " ए देशी. १ माटली अंदर अग्नि दवावी मुकी होय ते.

अंबरे उमड्या घणा, देखायथा मेह हो ॥ र० ॥ प्रबल वायने वाजवे, फाटी गया घन तेह हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ७ ॥ आटो आछो नो घणो, कोल्हे तूटे वाक हो ॥ र० ॥ माणस फेरविया फिरे, जेम फिरंतो चाक हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ८ ॥ [1]बाहिर मिलणे मिली रही, मांहे कटका तीन हो ॥ र० ॥ काकडीयामें ते वशी, छेजो देखी प्रवीण हो ॥र०॥शो०॥९॥ [2]पारो वानीथुं मिल्यो, हींगलू कहवाय हो ॥ र० ॥ सोहगीना संयोगथी, छटकी अलगो थाय हो ॥ र० ॥ शो० ॥ १० ॥ आंबा जांबु आंबली, चोथां जूओ बोर हो ॥ र० ॥ उपर कोमळता घणी, मांहे अधिक कठोर हो ॥र०॥शो०॥ ११ ॥ सत्यवती साची सती, वसुधा मांहे विख्यात हो ॥ र० ॥ शोक्यां सा हल्ड करी, अवरां केइ वात हो ॥ र० ॥ शो० ॥१२॥ शोक्यां कहे सीता तणी, म्हारे तुं सिरदार हो ॥ र० ॥ जीभे अमृत केळवे, काती हृदय मजार हो ॥ र० ॥ शो० ॥ १३ ॥ एक दिवस रस रंगमें, पूछे चित्तमें चाव हो ॥ र० ॥ रावण रुप सोहामणुं, हमने लिखी देखाव हो ॥ र० ॥ शो० ॥ १४ ॥ सीता कहे शुं जाणिये, केवोथो तस रुप हो ॥ र० ॥ में तो कदहि न देखियो, देखिया पाव अनूप हो ॥ र० ॥ शो० ॥ १५ ॥ सा भाखे सुण सुंदरी, सोई लिखे तुं पाव हो ॥ र० ॥ धुती धूर्तपणुं करे, सीता सरळ स्वभाव हो ॥ र० ॥ शो० ॥ १६ ॥ सीता लिखी देखाडिया, रावण पाव उदार हो ॥ र० ॥ शोक्यां ढांकी राखिया, पाव तणा आकार हो ॥ र० ॥ शो० ॥ १७ ॥ गोष्ठी विसर्जि वेगशुं, निज निज थानक जात हो ॥ र० ॥ सीता ओछी पाडवा, केवो

---

१ आ गाथामां कविए शोक्यने कटारी अथवा छूरीनी उपमा आपी होय एम जणाय छे. अने जो ते सहं ोय तो 'काकडीयामें' तेना टेकाणे 'लाकडीयामें' जोईए, कारण के म्यान लाकडानुं थाय छे. २ वानीना मिश्रणथी पारानो हींगळो थाय छे, पण तेमां सोहगी-टंकणखार मेळववाथी पारो जूदो पडे छे. आमां शोक्यने सोहगीनी उपमा आपी छे. (एक प्रतमां वानी=गेरु लख्युं छे.)

झाले घाट हो ॥ र० ॥ शो० ॥ १८ ॥ पग–आकार देखावियां, जब आया श्री राम हो ॥ र० ॥ पूछ्यां ए उत्तर दीयो, वहाली त्रीयानां काम हो ॥ र० ॥ शो० ॥ १९ ॥ ए तो पावज पूजिये, जो तस साथे नेह हो ॥ र० ॥ वात न मानी रामजी, शोक्य पलेखा एह हो ॥ र० ॥ शो० ॥ २० ॥ आप आपणी दासीने, तेडीने ते नार हो ॥ र० ॥ गली गली बाजारमें, सारी पूरि मझार हो ॥ र० ॥ शो० ॥ २१ ॥ सीता चित्त रावण वसे, सघळे पाडे साद हो ॥ र० ॥ साल सरीखो सालशे, लोक मुखे अपवाद हो ॥ र० ॥ शो० ॥ २२ ॥ मास वसंत विराजियो, प्रभु त्रीय साथ कहंत हो ॥ र० ॥ गर्भहि खेद निवारवे, आयो एह वसंत हो ॥ र० ॥ शो० ॥ २३ ॥ महेंद्रोदय नामथी, आछो छे उद्यान हो ॥ र० ॥ विविध प्रकारे विनोदनां, मांहे महोटां थान हो ॥ र० ॥ शो० ॥ २४ ॥ क्रीडा करवा कारणे, चालो जावा आज हो ॥ र० ॥ सीता कहे मुज दोहलो, उपन्यो श्री महाराज हो ॥ र० ॥ शो० ॥ २५ ॥ तवहि राम मंगावियां, बाग तणां वर फूल हो ॥ र० ॥ सीता दोहलो पूरवा, रचिया मंडप अमूल हो ॥र०॥ शो० ॥२६॥ पछी पद्मनीशुं प्रभु, वनमें आया चाल हो ॥ र० ॥ विविध वसंत विनोदमें, रची रह्याछे ख्याल हो ॥ र० ॥ शो० ॥ २७ ॥ एटले सीताजी तणुं, फरक्युं दक्षिण नयन हो ॥ र० ॥ शंकि मन मांहे घणुं, लहिये कोइ कुचेन हो ॥ र० ॥ शो० ॥ २८ ॥ सीता प्रभुजीशुं कह्यो, करे विचार नरेश हो ॥ र० ॥ ए तो एहवुं देखिये, उपजे कोइ कलेश हो ॥ र० ॥ शो० ॥ २९ ॥ राक्षसने हाथे चडी, दीठो राक्षस देश हो ॥ र० ॥ दैव न तो राजी थयो, संतापतां वीशेष हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ३० ॥ दिन गयो वरस बरोबरे, आरति मांहे उदास हो ॥ र० ॥ पार न पामे केवली, वरणवतां दुःख तास हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ३१ ॥ प्रभुजी दे आसासना, एम कहंत महंत हो ॥ र० ॥ सुख दुःख आपद संपदा, लागी लार रहंत हो ॥ र० ॥ शो० ॥३२॥ राम कहे घरे जाइने, कर कोइ उपकर्म हो ॥ र० ॥ दान शीयळ

तप भावना, साचवे श्री जिन धर्म हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ३३ ॥ जिन धर्मनी सेवा करे, भाव विशुद्ध त्रिकाल हो ॥ र० ॥ आंबिल एकज धान्यनो, करत मिटे जंजाल हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ३४ ॥ सीता आवी मंदिरे, रहेती संवर मांहि हो ॥ र ॥ दानादिक विधि साचवे, आदरशुं उच्छाहि हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ३५ ॥ यत्न कर्या जगमें जिके, कोय न राखी खंत हो ॥ र० ॥ ए जिन वचने जाणजो, भावी होवे ते अंत हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ३६ ॥ 'विजयसूर' 'सुदेवजी,' 'पिंगल' ने 'मधुमान हो ॥ र० ॥ [1]'कालक्षेप' 'कास्यप' कह्यो, 'शुल मुधर' अभिधान हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ३७ ॥ ए साते अधिकारिया, मोहोटा मेरु समान हो ॥ र० ॥ खबरदार करी थापिया, पुरुष महा परधान हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ३८ ॥ रावत आगे आविया, ऊभा करीय परणाम हो ॥ र० ॥ थरहर लाग्या धूजवा, न सहाय प्रभु-घाम हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ३९ ॥ राम कहे भो भाइयो, कां तुम आरतिवंत हो ॥ र० ॥ कां कंपो तरुपात ज्युं, भाखे 'विजय' महंत हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ४० ॥ प्रभुजीशुं एक वीनती, पण सो ते न कहेवाय हो ॥ र० ॥ सांभलतां अमुहामणी, छे प्रभुने दुःखदाय हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ४१ ॥ अण कहियां लागे सही, स्वामीद्रोहनुं पाप हो ॥ र० [2]दुतटीमें पडिया अछुं, ग्रही छछुंदरी साप हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ४२ ॥ राम कहे अभय मानजो, जीव तणुं तो दान हो ॥ र० ॥ तुमने में दीधुं सही, भाखेल ही मझ मान हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ४३ ॥ देव सुणो देवी तणा, अति अपवाद प्रसिद्ध हो ॥ र० ॥ जग जणने मुख आकरो, कान न जाये दीध हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ४४ ॥ मुसवादो फल देखीने, कहो कोण न खाय हो ? ॥ र० ॥ फूल सुगंधो पेखके, सुंध्या विण न रहाय हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ४५ ॥ छेलगने लिखी देखिये, घटिका जेम ग्रसाय हो ॥ र० ॥ न रहे त्रीया विण भोगव्यां, नर ए नीरखो न्याय हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ४६ ॥ मांसाहारी मानवी, न त्यजे पायो

१ कालक्षेम ए आठ नाम एक प्रतमां छे. २ जेने बे तट छे ते (नदी).

मांस हो ॥ र० ॥ लंपट नारी पामिके, न त्यजे सोबत तास हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ४७ ॥ भूख्यो भोजन पामके, न रहे तेह लिगार हो ॥ र० ॥ न रहे तेम त्रीय पामके, नर जेविषय विकार हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ४८ ॥ अंबरथी तूटे घणुं, पंखी पंखणी पेखि हो ॥ र० ॥ क्युं बचे ओ पंखियो, आगे उभी देखि हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ४९ ॥ सांभली जे छे एहवी, लोकां केरी वाच हो ॥ र० ॥ शाणपणे सुविचारतां, देखाये पण साच हो ॥ र० ॥ शो० ॥५०॥ लेइ गयो पण एकली, एकाकीदी आय हो ॥ र० ॥ काळ घणो घर तेहने, रही पण देखाय हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ५१ ॥ रावण तो विण भोगव्यां, रहियो होशे केम हो ॥ र० ॥ जाण्यो करशो आपणो, छे तो सुधुं एम हो ॥ र० ॥ शो० ॥५२॥ छोती न लागे छे सही, महोटा [1]भांडा जेम हो ॥ र० ॥ जगमें जश अपजश घणुं, न विचारे छे प्रेम हो ॥र०॥ शो० ॥५३॥ अपजश ए तो ए वडो, जाम अमे न खमाय हो ॥ र० ॥ प्रभुने आवी जणावियो, कीजे ज्युंहि सुहाय हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ५४ ॥ नाहना मुखथी महोटीका, बोलेछे ए बोल हो ॥ र० ॥ सो वातांकी एक ए, जगमें जशहि अमोल हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ५५ ॥ आदिनाथ आदे करी, आज लगे ए वंश हो ॥ र० ॥ कोई न लागी कालिमा, पृथ्वी मांहे प्रशंस हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ५६ ॥ कीर्ति तो आ जन्मनी, मति हारो रघुनाथ हो ॥ र० ॥ सीता हुई ना हुई, बहुलो छे त्रीय साथ हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ५७ ॥ [2]वज्राहत होई रह्या, ए तो वात सुणंत हो ॥ र० ॥ सीता साथे कालजो, काढेवो एकंत हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ५८ ॥ धीरज आदरी बोलिया, [3]महत्तराशुं ताम हो ॥ र० ॥ भली जणावी वात ए, करशुं जशनां काम हो ॥ र० ॥ शो० ॥५९॥ नहीं दिउं जश जायवा, त्रीया तो कोण मात हो ॥ र० ॥ विसर्ज्या ते वेगशुं, दुःख हैये न समात हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ६० ॥ एकावनमी ढालमें, सकळ मिल्या शुभ साज हो ॥ र० ॥ केशराज सीता तणी, शोक्ये कीधां काज हो ॥ र० ॥ शो० ॥ ६१ ॥

---

१ भाजन. २ वज्रथी हणायला. ३ मोटा अधिकारी.

दुहा. (धन्याश्री रागे.)

रात्रि पधार्या रामजी, सुणवा काजे साद ॥ जिहां जाये तिहां सांभळे, जण जण मुख अपवाद ॥ १ ॥ रावणजी लेई गयो, तिहां रही चिरंकाल ॥ जाणी सती आणी सही, राम अपूठी वाल ॥ २॥ वानी देखी वस्तुनी, सौ जन करे आहार ॥ नारी रुप विलोकवे, ए जगनो व्यवहार ॥३॥ लेई गयो जख मारवा, जख मारणो गमार ॥ तिहां तो जख मारी हशे, इहां किस्यो विचार ॥ ४ ॥ एम सुणी घर आविया, राम न लाई वार ॥ चरचे चोखा [1]चोकसी, भेज्या नगरी मझार ॥ ५ ॥ ओही कथानो केहवो, ओही जन समुदाय ॥ आवी सुणावे रामने, तुरत फिरियो नहीं वाय ॥ ६ ॥ जेह तणे तो कारणे, रावणनो क्षय कीध ॥ किह विधि तें सीता भणी, कोण अवस्था दीध ॥ ७ ॥ लक्ष्मणजी पग सांभळी, लोक मुखे ए वात ॥ जाणे पड्यो आकाशथी, वज्र तणो निर्घात ॥ ८ ॥

॥ ढाळ ५२ मी ॥

([2]विमलाचळ मेरे मन वसी ए-देशी.)

लक्ष्मणजी तो एम विनवे हो, राघवथुं कर जोडि ॥ कां कीजे तोडातोडी, नहीं सीता मांहे खोडि ॥ ल्यो साच कडाइ चढोडि ॥ ल० ॥ १ ॥ पाणीमें पथ्थर तरे, पश्चिम दिशे दिनकार ॥ उगंतो सही जाणिए, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ २ ॥ वैश्वानर शीळो पडे, अमृत मारणहार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ ३ ॥ अंधकार सूरज करे, चंद्र झरे अंगार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ ४ ॥ सायरना जळ भीतरे, उडे रेणु अपार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ ५॥ पंकज पथ्थर उपरे, पावे अति विस्तार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ ६ ॥ सूय आ-

१ वातमीदारो. २ अथवा " रे जीव ! जीनधर्म कीजीए" ए देशी.

थमिया थकी, वर्त्ते वासर वार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ ७ ॥ साप तणे मुख उपजे, अमीय तणो रस सार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ ८ ॥ साधु नाम संसारमें, जो पामे कलिकार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ ९ ॥ तालकूट विष खाइयां, आयु तणो अधिकार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ १० ॥ निर्दय धर्म लहे घणो, अन्यायी जश धार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ ११ ॥ काव्य कळा वांछे घणी, [1]अज्ञानो परिहार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ १२ ॥ क्षमा दया विण वांछहीं, तपहीं तणा प्रकार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ १३ ॥ अल्पमति श्रुत सायरु, अवगाहिये विचार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ १४ ॥ आंख विहुणुं वांछहि, देखुं सहु संसार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ १५ ॥ चंचल चित्तनुं मानवी, ध्यान धरे सुखकार ॥ तोए सही करी जाणजो, सीता न लोपे कार ॥ ल० ॥ १६ ॥ प्रभु तुमने नवी बुजीए, अबलागुं अति रोप ॥ सदोपही नवी छंडिए, ए तो छे निर्दोप ॥ ल० ॥ १७ ॥ राम कहे महत्तर नरा, लाधी मुजहि मुणाय ॥ में पण काने सांभळी,[2] हेरा पण कही आय ॥ ल० ॥ १८ ॥ वतका ए अपजश तणी, मुज तो सही न जाय ॥ सीता काढुं घर थकी, जेम ए कहण मिटाय ॥ ल० ॥ १९ ॥ दांता देइ आंगुळी, तव भाखे लघु भ्रात ॥ मुंस अछे तुम माहरा, फिरी मत काढो वात ॥ ल० ॥ २० ॥ पडह फिरायो शेहेरमें, मुह जोडशे जे केइ ॥ मुंस करूं श्री रामनुं, में मारवो तेइ ॥ ल० ॥ ॥ २१ ॥ लोक वचन सीता सती, क्युं छोडे नरेश ॥ उतावळ मत छे घणी, पाछे हाथ घसेश ॥ ल० ॥ २२ ॥ मूल्ये मुहंगी छे घणी, मुहंगी नहीं लगार ॥ सीतानो संसारमें, भाग्यो धन्य अवतार ॥ ल०

१ समजण वगरनो. २ जासुस; भेदु; चाकर. (हेरक-हेर).

॥ २३ ॥ ओ दिन क्युं न विच्यारोहि जो दिन पड्यो वियोग ॥ माणस मूआथी घणो, करताथा अति सोग ॥ ल० ॥ २४ ॥ छाती फाटीथी घणी, आंसु तो झड लाय ॥ वरसतो ज्युं भाद्रवो, सीता वांछे राय ॥ ल० ॥ २५ ॥ आज हुइ अलखामणी, सुणी लोकना बोल ॥ मति रे विमासो भाइजी, सीता छे निरमोल ॥ ल० ॥२६॥ क्षण रुसे तूसे क्षणे, भेद न कोइ लहाय ॥ [1]बाहिज दृष्टी भाषिया, लोक नहीं समजाय ॥ ल० ॥ २७ ॥ राम कहे ए साच छे, परघर भंजन लोक ॥ आवी मिल्यो ए एहवो, दैव तणे संयोग ॥ ल० ॥२८॥ जबलग नयणे न निरखही, कही न कहणी कोई ॥ कही कहीणी बावलि पडे, अधिक असाता होइ ॥ ल० ॥ २९ ॥ सज्जन तो कोपे नहीं, कोपी न भजे विकार ॥ सज्जननो गुण ए वडो, बाल्यो वळे ते वार ॥ ल० ॥ ३० ॥ सायर सायरता भजे, न हुए गाम-तलाव ॥ सायर शरनो आंतरो, एम भाखे जिनराव ॥ ल० ॥ ३१ ॥ एक नरा एकज वरा, एकज पुरी प्रसिद्ध ॥ दूर किया सहु जगतमें, अपजश पडहो दीध ॥ ल० ॥ ३२ ॥ नारी सीता तुज छांडडी, सुख दुःख लागी लार ॥ छोडावी छूटे नहीं, कीधां कोटि प्रकार ॥ ल० ॥ ३३ ॥ कहे विभिषण रायजी, सीतानी दइ साख ॥ राजा रावण आगल रही, आपण आपो राख ॥ ल० ॥ ३४ ॥ उपद्रव अति आकरा, करी डरावी एह ॥ दिलासा देइने करी, तेही प्रभु दीयो छेह ॥ ल० ॥ ३५ ॥ जब आवी मंदोदरी, तब कीधी अति भांड ॥ बोलावी दूति कही, मुहडे पाडी खांड ॥ ल० ॥ ३६ ॥ रावण साथ लडी घणुं, काणी सकलहि चोर ॥ फिट फिट कही बोलावियो एकहि चीले जोर ॥ ल० ॥ ३७ ॥ पूज्य प्रसाद तुमारडे, करी न कोइ परवाह ॥ कणानडि जे को हुवे, तो भय धरे अगाह ॥ ल० ॥३८॥ सुंस करूं एहनी वती, जो भाखो तुम इश ॥ सतियां मांहे शिरोमणी, सीता विश्वावीस ॥ ल० ॥ ३९ ॥ लक्ष्मणजी भाखी रह्यो, भाखी रह्यो लंकेश ॥ राम न मानी एकहि,

---

१ बाहिर्दष्टि=बहारथी जोनार.

दिन तुजने आदेश ॥ ल० ॥ ४० ॥ सीताथी विरमे नहीं, कोडि प्रकारे राम ॥ वात कहेतां विरचियो, जब सांभल्यो कुनाम ॥ ल० ॥ ४१॥ सासु सुसरा सहु फिर्या, मात पिता ने भ्रात ॥ एह कुनाम थकी फिरी, हनुमंत केरी मात ॥ ल० ॥ ४२ ॥ एह बावनमी ढाल-में, जेही जेम कीधां कर्म ॥ केशराज तेम भोगवे, ए जिन मतनो मर्म ॥ ल० ॥ ४३ ॥

दुहा. (वैराडी रागे.)

'कृतांतमुख' सेनापति, साथे कहे श्री राम ॥ 'सीता' काढो घर थकी, वेगे करो ए काम ॥ १ ॥ अटवी मांहे मेलजो, जिहां न कोइनी आश ॥ आपणहि मरि जायशे, पामीने अति त्रास ॥ २ ॥ पगे लागीने रोवतां, करतां अधिक विपास ॥ लक्ष्मण भाखे रामशुं, स्वामी सुणो अरदास ॥ ३ ॥ घर बाहिर केम काढिये, सीता सरखी नार ॥ गर्भवती सुविशेषथी, देखो वात विचार ॥ ४ ॥ मति बोलो मुज आगले, बोल्यामां नहीं सार ॥ काळ रुप प्रभु होइ रह्यो, अहि अहि कर्म विकार ॥ ५ ॥ रोवंतो घर आवियो, कोइ न चाले सान ॥ वात विचार पडी घणी, भाई बाप समान ॥ ६ ॥ गिरिसमेतनी जातनो, दोहलो करो प्रमाण ॥ आज्ञा प्रभुनी छे कहे, सेनापति रे सुजाण ॥ ७ ॥ भद्रपणे सो भामिनी, उठी चाली जाम ॥ शुकन वर्जना अवगणी, चालि जाये ताम ॥८॥ पवन गतिए प्रेरी दियो, सारथिये रथ सार ॥ गंगा सागर उतरी, पहुतो पेले पार ॥ ९ ॥ 'सिंहनि नाद' अरण्यथी, आगे न चले सोइ ॥ आंखे आंसु नाखतो, सीता सामो जोइ ॥ १० ॥ कह्यो न जाये कांइहि, आवे हैयो भराय ॥ फिट जन्म सेवक तणो, काम दीया न टळाय ॥ ११ ॥ लेइ गयो लंकाधणी, चित्तमें आणी चाव ॥ लोकोने मुख आकरो, निगुणी एह कहाव ॥ १२ ॥ राज तज्यां छे रामजी, मेलायांहि रान ॥ लक्ष्मण केरी वीनती, राम सुणी नहीं कान ॥१३॥ ए वन [1]श्वापदशुं भर्युं, जेहवुं जमनुं गेह ॥ मुज मूकी केम जीवशे,

---

१ जंगली पशुओ.

प्रथम परिक्षण एह ॥ १४ ॥ एम मुणी मूर्च्छा लही, रथथी ताम पडंत ॥ जाणे मूइ सेनापति, आपण अधिक रडंत ॥ १५ ॥ चेत लहे वन वायरे, फिरी फिरी मूर्च्छंत॥ सुसती होइने सती, तस साथे पूछंत ॥ १६ ॥ दूरे केटले सा पुरी, किहां अछे प्रभु आप ॥ झगडुं जे छेडो ग्रही, कां दियो मुज संताप ॥ १७ ॥ ताम कहे सेनापति, रहेवा द्यो ए काम ॥ वतलायो जाये नहीं, एही अवसर श्री राम ॥ १८ ॥ सा सेनापतिशुं कहे, मुज भाख्यो ए एम ॥ तुं कहेजे श्री रामने, न कहेतो मुज नेम ॥ १९ ॥

॥ ढाळ ५३ मी ॥

(विलवे राणी रुकमणी–ए देशी.)

सीताजी दे उलंभडो, सुण ससनेहीं राम ॥ तुमथी एम केम बुजियुं, तुमे आशा विश्राम ॥ सी० ॥ १ ॥ फोज बांधी लडती नहीं, ना करती तुम त्रास ॥ शुद्ध करी मुज काढतां, कीधो कां रे [1]विषास ॥ सी० ॥ २ ॥ [2]धरणे पण नवी बेसती, ना करती उपवास ॥ लोकांने नवी मेळती, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ ३ ॥ कुवे पण पडती नहीं, ना लेती गळे पाश ॥ पेटे छूरी नवी मारती, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ ४ ॥ कंत भणी नवी क्रोधथी, नवी खाती विष ग्रास ॥ श्राप न देती स्वामीने, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ ५ ॥ होइने अति आकती, मेळी लाकड पास ॥ [3]जुहर पण करती नहीं, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ ६ ॥ पर्वतथी पडती नहीं, मरती रोकी न श्वास ॥ छेहडो पकडी नवी झगडती, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ ७॥ जाणतिथी सुत जन्मशे, पहोंचशे सव आश ॥ साजन मिलशे आंगणे, कीधो कां रे विसास ॥सी०॥८॥ [4]सही सुहामणी आवशे, पहेरावशुं वस्त्र तास ॥ देशे अमृत आशिशका,

---

१ विषाद=खेद. २ लांघवा बेसवुं. ३ बळी मरवुं. ४ बेनपणी.

कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ ९ ॥ गुरु गोत्रज मनावशुं, आणीने उल्लास ॥ विधि सघळी करशुं सही, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ १० ॥ नानाशुं नेकी परे, करशुं रंग विलास ॥ एक न आवी पाधरी, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ ११ ॥ हुं जागतिथी माहरो, पूरो पुण्य प्रकाश ॥ धणी भलो देवर भलो, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ १२ ॥ अवरांने अंधारडो, माहरे छे रे उजाश ॥ दैव न शक्यो ओ सांखही, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ १३ ॥ उंची नीची होवतां, लांबा लेइ नीसास ॥ दुःख आणी अती रोवती, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ १४ ॥ किहां सीता कुसुमालिका, किहां वननो वास ॥ एती करी न विचारणा, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ १५ ॥ गुप्तपणे घर भीतरे, कां न कर्यो शिर नाश ॥ भांड करी सहु लोकमें, कीधो कां रे विसास ॥ सी० ॥ १६ ॥ देखाये अति चगचगो, रंग कसुंब पतंग ॥ उतरियोही देखीयो, राम तणो तेम रंग ॥ सी० ॥ १७ ॥ [1]नगरां केरा वालहा, ओछां केरो नेह ॥ महर घडी दिन आंतरे, रीतो देखो तेह ॥ सी० ॥ १८ ॥ पहेलां महरनी छांयडी, घटति जाये जेम ॥ रामचंद्रनी प्रीतडी, मुजशुं होइ एम ॥ सी० ॥ १९ ॥ बिंदु तणो करे सायरु, उत्तम माणस जेह ॥ सायरनो तो बिंदुओ, रामे कीधो रे एह ॥ सी० ॥ २० ॥ कोइक गुण तो चित्त धरी, ले तो मुजने राख ॥ राक्षस राक्षसणी कन्हे, पूछी ले तो साख ॥ सी० ॥ २१ ॥ लंपट जे नर लालची, तेह तणी सुणी वात ॥ मन चोर्यो तुम मुज भणी, हो लक्ष्मणजी भ्रात ॥ सी० ॥ २२ ॥ आपणपे अंगीकरु, केम करीजे दूर ॥ शंकर ज्युं विष आदर्यो, राख्यो रहे हजूर ॥ सी० ॥ २३ ॥ वडवानल सायर तणुं, बाळे जळ नित्य उर ॥ सागर उ-

१ नगरना धणी-राजा अने ओछां-हलकां माणसोनो स्नेह थोडा वखतमां मुकाय छे. (रीतो-रिक्त=मुकायलो) आ संबंधमां आम पण कहेवाय छेः-"डुंगर केरा वहेकळा, ओछा केरा स्नेहः जोतां वहे उतावळा, (पण) तरतज देवे छेह."

न्हावे नहीं, राखी रह्यो तस पूठ ॥ सी० ॥ २४ ॥ जो प्रभुने संदेहयो, कां रे न लीधो साच ॥ साच वडो संसारमें, साच तणी वद वाच ॥ सी० ॥ २५ ॥ भोगवी सुकृत आपणुं, वनहिं मांहे वसंत ॥ प्रभु ए कारज केम करे, जेहथी लोक हसंत ॥ सी० ॥ २६ ॥ राखी राख्याहि भला, विराच्या नहीं काज ॥ राम न हुओ मारो, अवरांने शी लाज ?॥ सी० ॥२७॥ हूंस न राखी माननी, अपमानें नहीं पार ॥ दोइ पक्ष पूरो वह्यो, हो माहरा भरतार ॥ सी० ॥ २८ ॥ खीर नीरनो नेहलो, चंद्र समुद्रा प्यार ॥ आपाने ए उपमा, कीयो किसो किरतार ॥ सी० ॥ २९ ॥ पंचहिं आश्रव सेवियां, सेव्यां पाप अढार ॥ सरणां चारे नवी कर्यां, धर्महि चार प्रकार ॥ सी० ॥ ३० ॥ त्रिकरण शुद्ध न राखियां, मद आठे में कीव ॥ इंद्रीय पांचे पोखियां, वस्य वर्त्तावी न लीय ॥ सी० ॥ ३१ ॥ विकथा चारे समाचरी, सेव्यां कुव्यसन सात ॥ कीधा चार कषायजी, पांच पदे मिथ्यात ॥ सी० ॥ ३२ ॥ ते फळ ए हुं भोगवुं, दोष न प्रभु लवलेश ॥ कर्म लिख्यो फळ पामिए, ए जिननो उपदेश ॥ सी० ॥ ३३ ॥ रवी उग्यो देखे सहु, घुवडने अंधार ॥ घन वरसे जवासीओ, सूक्यो जाय गमार ॥ सी० ॥ ३४ ॥ मास वसंते [1]केरडे, पान तणुं नहीं पोष ॥ सूरज मेह वसंतनो, कोइ न दीसे दोष ॥सी० ॥ ३५ ॥ रामचंद्रना राजमां, सुखिया सहु लोक ॥ हुं वन मांहे रडवडुं, ए कृत्य कर्मयोग ॥ सी० ॥ ३६ ॥ खल खचने हुं परहरी, को न विचारी मर्म ॥ मिथ्याति उपदेशथी, मती रे तजो जिन धर्म ॥ सी० ॥ ३७ ॥ एम कही मूर्च्छा पडी, करी शीतल उपचार॥ करी सचेतन सुंदरी, वचन वदे सुविचार ॥ सी० ॥ ३८ ॥ राम विना हुं दुःख लहुं, तिमहीं मुज विण स्वाम ॥ लेशे आरति आकरी, विविध परे दुःख पाम ॥ सी० ॥ ३९ ॥ हुंतो हूई ना हूई, मुज जसी बहुली दास ॥ यत्न करिजो आपणुं, प्रभु ए मुज अरदास ॥ सी० ॥ ४० ॥ जेहना वरमें जे वडो, लीजे ते प्रतिपाल ॥

---

१ केटलीक प्रतोमां केरव (पोयणुं) शब्द छे.

नाभि विना आरा करी, वाहन न शके चाल ॥ सी० ॥ ४१ ॥ सूर्य वंसे दीवडो, तुं [1]शशिहर तुं [2]भाण ॥ तुं सुरतरु तुं जलहरु, महिमा मेरु समान ॥ सी० ॥ ४२ ॥ तुं प्रभु सायर सारिखो, गुणे भरियो भरपूर ॥ धणीपणे में पामियो, पूरव पुण्य अंकुर ॥ सी० ॥ ४३ ॥ कायम रहे तुज साहेवी, कायम तुं राजान ॥ सयल कुटुंवाशुं होजो, प्रभु तुमने कल्याण ॥ सी० ॥ ४४ ॥ संभलावे मुज मुख तणा, स्वामीने ए बोल ॥ बोल सहुने सुहामणा, आछा अने रे अमोल ॥ सी० ॥ ४५ ॥ लक्ष्मणशुं ए माहरी, केजे तुं आशीश ॥ सेवा करजो प्रभु तणी, प्रभु थारे जगदीश ॥ सी० ॥ ४६ ॥ पंथे [3]शिव होजो तुने, रे वत्स ! विश्वावीस ॥ विदाय कियो सेनापति, जाइ मिल्यो निज ईश ॥ सी० ॥ ४७ ॥ त्रेपनमी ए ढाळमें, सीताशुं प्रभु कोप ॥ केशराज सोने वधे, ताव्याथी अति ओप ॥ सी० ॥ ४८ ॥

दुहा. (जयतश्री रागे.)

सत्यवती साची सती, फरे घणुं वन मांहे ॥ [4]युथ भृष्ट जेम हरणली, आपे निंदे माहे ॥ १ ॥ अई अई कर्म गति वांकडी, नहीं छे केहने मान ॥ तिर्थंकर चक्री सहु, नडीयां एही जाण ॥ २ ॥ रंक करी राजा करे, राजा छे पण रंक ॥ करे सही नवी मेटीया, जाये विधिना अंक ॥ ३ ॥ अघड्यो घाट घडे घणो, घडियाने भाजंत ॥ माथे ए त्रिहुं लोकने, देव सदा गाजंत ॥ ४ ॥ फरी फरी रोवे घणुं, पग पग चलत थकाय ॥ दर्भांकुर कंटक करी, पाव घणुं विंधाय ॥ ५ ॥ भाग्यवंत माणस जीके, ते तो नवी [5]सीदाय ॥ दीठी सेन्या सामटी, आगे उभी आय ॥ ६॥ जीवत ने मरवा तणुं, भय नवी आणे कोग ॥ नमोकारना ध्यानमें, लोगां दीठी सोय ॥ ७ ॥ लोक तदा चित चिंतवे ॥ ए कोइ वन देवी ॥ कारण कोइ विचारवे, प्रगट थइ त-

---

१ चंद्र. २ सूर्य. ३ कल्याण. ४ टोळुं, समुदाय. ५ दुःखी थाय; खिझाय.

नखेवी ॥ ८ ॥ [1]रोज सुणी सीता तणुं, स्वरनो जाणनहार ॥ नायक तो सैन्या तणो, चित्तशुं करे विचार ॥ ९ ॥ गर्भवंती साची सती, सीदानी अति जाण ॥ चाली आव्यो पासती, सती तदा भय आण ॥ १० ॥ अलंकार सहु अंगना, उतारीने ताम ॥ राजा आगे मेलिया, राखेवा निज माम ॥११॥ बहेन म विए मुज थकी, राजा भाखे रंग ॥ अलंकार ए ताहरा, [2]अखे रहो तुज अंग ॥१॥

॥ ढाळ ५४ मी ॥

(नेम न माने कहियो–ए देशी.)

सुभूपति आय मिलियो, 'वज्रभुजंघ' उदार ॥ कळेश असेस टल्यों, सीता भाग्य अपार ॥ सु० ॥ १ ॥ कवण अछो तुम आप, आपणो नाम प्रकासो ॥ एह अरण्ये किसी तुमे, ए वडो तमासो ॥ निर्दयथी निर्दय घणो, जेणे कीधो ए काम ॥ चोर अन्यायी आकरो हो, तेह तणुं ए काम ॥ सु० ॥ २ ॥ [3]आशंका सब छोडी, जोडीने ए कर दोइ ॥ पुछु हुं तुज पास, अधिक हूं अर्थि होइ ॥ तुज पीडाए पीड्यो, दया वसी दिल माहि ॥ वीतक वित्युं जे अछे हो, ते तुम भाखो प्राहि ॥ सु० ॥ ३ ॥ 'सुमति' नाम प्रधान, नाम तस पासे आवी ॥ कोमळ वाणी प्रकाशी, वात तस कहे सुहावी ॥ 'पुंडरीक' पुरनो धणी, 'गजवाहन' पूत ॥ 'बंधुदेवी' जाइयो हो, राखण परघर सुत ॥ सु० ॥ ४ ॥ 'वज्रजंघजी' राय, परम ए श्रावक कहियो ॥ देव गुरु धर्म तत्व तणो, जेणे निश्चय लहियो ॥ सहोदर परनारीनो, बिरुद वहंत अपार ॥ परदुःख कापण छे घणो हो, जग मांहे जग सार ॥ सु० ॥ ५ ॥ हाथी लेवा काज, आजेही अटवी आयो ॥ हाथी चढिया हाथ, ताम मन घरहि चलायो ॥ रोज सुणीने ताहरुं, आयो इहां नरेश ॥ भाइ भणी अब भांखियो हो, वात विशेप अ-

१ रुदन. (रोज आववु एटले रडवुं आववुं. जुओ नर्मकोश).
२ अक्षय. ३ शंका, वहेम.

शेष ॥ सु० ॥ ६ ॥ एम सुणतां सचीव, राय परतीतशुं राखि ॥ शुरथी छेह लगे मांडी, वात तो सघळी भाखि ॥ रोवंती राखी वही, मंत्री ने भूपाळ ॥ पीली माटी पाणिए हो, [1]गिवलि हुवे ततकाल ॥ सु० ॥ ७ ॥ निष्कपटी अती प्रगटपणे, भाखे तव ते भूप ॥ आज थकी तुं बेहनी, बंधु अछुं अनूप ॥ एक धर्म जेही करे, तेही सगो संसार ॥ सगपण तो छे कारमो हो, स्वामी तजी क्युं नार ? ॥सु० ॥ ८ ॥ 'भामंडल' जेवो जाणी, राज ! मुज घरे पधारो ॥ होइ खिजमतदार, करूं हुं सफल जन्मारो ॥ अवधारो अरदास, ए शोच तणुं नहीं काम ॥ वारंवार विशेषथी हो, राय भणे अभिराम ॥ सु० ॥ ९ ॥ पीहरिये धसी जायए, सासरे जो दुःख पावे ॥ एह वात समरथ, त्रीयाने कांइ न आवे ॥ सूधी वाटे चालतां, जो कांटा भाजंत ॥ तोही दुश्मन लोगमें हो, नारी नवी लाजंत ॥ सु० ॥१०॥ लोक वचनथी राम, काम ए कियो देखो॥ उतरियाथी रोप, तुम सरिखो पेखो ॥ गवेषण करशे घणी, सुख नहीं लहे लगार ॥ चक्रवाक जेम एकलो हो, आणे आरती अपार ॥ सु० ॥ ११ ॥ [2]शिबिकाए बेसाडी, ताम सीता घर आणी ॥ आवी राय वियोगे, तिहां रहे राघव-राणी ॥ धर्मध्याने चित्त वासियो, आरति परहि टाळी ॥ सुख साता माने घणी हो, पाछोही मन वाळी ॥ सु० ॥ १२ ॥ अब सेनापति आवी, रामने चरणे लागी ॥ वात विशेष विचार, कहे छे ते अनुरागी ॥ 'सिंहनिनाद' अरण्यमें, प्रभू में मूकी देवी ॥ वात सुणी रथथी पडी हो, मुर्च्छाणी ततखेवी ॥ सु० ॥ १३ ॥ वन नागे लही चेतन अने, फिरफिर मूर्च्छा आवे ॥ शुद्ध न रही लगार ताम, गाढो दुःख पावे ॥ धीरज अति आलंबीने, माताजी कही एह ॥ संभलावी पण स्वामीने हो, वात भली छे तेह ॥ सु० ॥१४॥ उलंभो नो तेणीए, सुणावी लीधो पहेलां ॥ विगत विगतशुं वात, वनारी भाखी वहेलां ॥ जेम जेम निसुणे रामजी, सीता मुखनां वयण ॥ उपज तो जाये घणो हो, तेम तेम चितमें चयन ॥ सु० ॥ १५ ॥ सदा राम

---

१ भींजायली. २ पालखी.

तुम काम, कीओ सगलोहि त्रिमासी ॥ कदहि न कीधो काम, जेहथी होवे हांसी ॥ भाग्य दोष तो महायरे, ए अती उपज्यो रोप ॥ सोने न लागे शामता हो, स्वामि सदा निर्दोष ॥ मु० ॥ १६ ॥ लोकांनी सुणी वात, नाथजी तुम हुं छोडी ॥ बालपणाकी प्रीत, तृण जेम ताणी त्रोडी ॥ मिथ्यादृष्टीनी सुणी, वात घणी विपरीत ॥ छोडो मति जिन धर्मने हो, राखो ओ कुलरीत ॥ मु० ॥ १७ ॥ एम सुणी मुर्च्छा पडया, रघूनाथ ते वार ॥ लक्ष्मण करी उपचार घणा, मूर्च्छाहि निवार ॥ उठाइ उभा किया, वेदन तो असमान ॥ किहां गइ सीता सती हो, प्यारी प्राण समान ॥ मु० ॥ १८ ॥ लोक वचन विप व्याप, हुवोथो नृपने भारी ॥ सीता-वचन गारुड मंत्रे, लीयो उतारी ॥ घर आया नृप आपणे, ताम करे संभाळ ॥ महियलमें महोटी सती हो, वादिहि दिए जन आळ ॥ मु० ॥ १९ ॥ लोक बोक जग मांहे, ए तो न्याय कहाणा ॥ परघर भंजन लोक, ए आज जणाणा ॥ रुडी देखी ना शके, भूंडे [1]राचे [2]भोर ॥ भोरानो [3]वाह्यो वहु हो, कीधो काम कठोर ॥ मु० ॥ २० ॥ [4]वहेरी विकथा वात, पुरुप पुर देखण आंधी ॥ मुंगी कहेण कुवोल, कहे पण न लिये सांधी ॥ पाघर फरवा पांगुली, लुली पर धन लेण ॥ एह गुणानी धारणी हो, कहेणी कही कहो केण ॥ मु० ॥ २१ ॥ मतो देण मंत्रीशशुं, काम समारण दासी ॥ प्रीतिवंति प्रीय साथ, महा सुख भोग विलासी ॥ पुण्यवंति प्रगटी खरी, क्षमावंति संसार ॥ होइ नहीं होशे नहीं हो, सीता सरखी नार ॥ मु० ॥ २२ ॥ चंद्र कमळ शुक भृंग, नागणी अठाम शशीहर ॥ विद्रुम पंकज-नाली कलस जख केसरी वर ॥ कुर मंत्र वकने फळे, कोयल अने मराळ ॥

---

१ राजी थवुं. २ मूढ मूर्ख (भूर). ३ ठगायो; गाथा २०-२१ नो भावार्थः—बहेरीने शीर वात शांभळी जवानुं, आंधळीने शीर पुरुष जोवानुं, मुंगीने शीर कुवचन कहेवानुं, पांगुळीने शीर परघर फरवानुं अने लुलीने शीर परधन लेवानुं कहेण आवे तेवुं सीताने शीर आ कहेण आवेलुं छे.

ए शब्दो केरी उपमा हो, सीताने सुविशाल ।। सु० ।। २३ ।। देवी कही ते दूरि, इंद्रनी नारी अलगी ।। अमरी नहीं आसनी, आपणे कामे वलगी ।। देवी शची अमरी थकी, सीता रुप रसाल ।। दैवे दीधीथी खरी हो, में न रखाणी बाळ ।। मु० ।।२४।। लक्ष्मण भाखे ताम, रामजी अब अवधारो ।। माणसनो ए सहज, वात विगड्याहि विचारो ।। सरे न हजीहि वाहरो, ते रूसविये काय ।। जेह न मानी वीनती हो, कांइ होवे पस्ताय ।। सु० ।। २५ ।। गइ तिका थो जाय, स्वामी अवहि संभालो ।। पछी वरस्यां मेह, कहिये सुधरे वरसालो ।। स्व प्रभावे स्वामीनी, जीवंती अब तांहि ।। होशे सही एम जाणजो हो, पाछेकी आशे ।। सु० ।। २६ ।। जावो स्वामी तुम आप, करीने घणा दिलासा ।। सीता आणो गेह, हमारी सुणी अरदासा ।। अवर गयां आवे नहीं, अवरांनो नहीं काज ।। त्रिया-हिते तो दोडिये हो, नहीं ए वातां लाज ।। सु० ।। २७ ।। वयशीने विमाने स्वामी, [1]चमूपति साथे लिधो ।। खेचरने परिवारे चाल्यो, आळस नवी कीधो।। 'सिंहनिनाद' अरण्यमें, आप गया तत्काळ ।।आतुरता मिलवा तणी हो, जो जो जगनी ढाळ ।। सु० ।। २८ ।। उभा आवी तिहां, जिहां मुकीथी सीता ।। नयणे नावी नारी, ठाम ते दीठा [2]रीता ।। थल जल तरु गिरि सोधिया, शुद्ध न लागी कोइ ।। कर पटकीने बोलिया हो, पांचाशुं प्रभु सोई ।। सु० ।। २९।। कयरे विलुरी वाघ, वेग करी सिंह खाधी ।। कयरे गिली अजगरे, मूई भाऽडे लाधी ।। लेई गयो परद्वीपमें, आपा अळगी वात ।। आंसु ढाळी वाहुड्या हो, राघवजी विललात ।। सु० ।। ३० ।। फिरी आया पुर मांहि, स्वामी अती करता सोगो ।। माहारुं घर घाल्युं हो, अहो पुरवासी लोगो ।। विरस्युं करुं तुम साथजी, रीस घणी आवंत ।। अब दोई कांइ नगिमुं हो, गई तो नवी पावंत ।। सु० ।। ३१ ।। मेत काम श्री राम ताम, सीतानां करावे ।। शून्य रुप सहु देखि, हैयो अति आय भरावे ।। हैये तो दृष्टेहिं तो, आगे उभी आय ।। वचने पण श्री रा-

---

१ सेनापति. २ रिक्त=खाली.

मने हो, सीता रही रे सुहाय ॥ सु० ॥ ३२ ॥ ए चोपनमी ढाळ, रामजी रहे उदासी ॥ शोक्योनुं न सर्युं काम, फोक ए मांडी फांसी॥ केशराज सीता तणुं, जश अरु सौभाग्य ॥ सीताहि भलुं पामशे हो, नहीं अवरांथुं लाग ॥ सु० ॥ ३३ ॥

दुहा, (आशावरी रागे.)

हाथी तो जगमें घणा, पण 'ऐरावति' एक ॥ 'उच्चैश्रव' पण एक छे, अश्व अछे रे अनेक ॥ १ ॥ 'गंगोदक' पण एक छे, पाणीनो नहीं पार ॥ 'क्षीरोदधी' पण एक छे, [1]अंबुधी अवर अपार ॥२॥ [2]'परमेष्टी' पण एक छे, मंत्र घणा गुणवंत ॥ 'सुदर्शन' पण एक छे, अवर गिरि नहीं अंत ॥३॥ दाता [3]'सुरतरु' एक छे, अवर घणा दे दान ॥ 'दशारणभद्र' पण एक छे, घणा करे अभिमान ॥ ४ ॥ 'शालीभद्र' पण एक छे, घणा भोगवे भोग ॥ 'थूलीभद्र' पण एक छे, घणा ग्रहे जग योग ॥५॥ तेम 'सीता' पण एक छे, नारी नाम छे लाख ॥ आंबलिए पहुंचे नहीं, आंबानी अभिलाष ॥ ६ ॥ मास दीवस पूरा हूआ, शुभ वेळा शुभ वार ॥ सीताए सुत जन्मिया, युगळ पणे सुखकार ॥ ७ ॥

॥ ढाळ ५५ मी ॥

(वाजु गोरडीया गुणगारी—ए देशी.)

सीता स्वामीनी सुत जाया, ते तो युगळपणे सुखदाया ॥ तव आनंद अधिका पाया, तव गोरडीए गुण गाया, तव गुहिर नीसाण गुडाया ॥ सी० ॥ १ ॥ ओछव अधिक मंडाया, बंधीवान छुडाया ॥ सुत जाया जेम कीजिये, त्युहिं राय कराया ॥ सी० ॥ २ ॥ बारसमो दिन आया, नंदन नाम धराया ॥ 'अनंगलवण' सुहामणो, 'मदनांकुश' कहवाया ॥ सी० ॥ ३ ॥ पंच धाव करी पालिया,

१ सरोवर; समुद्र. २ परमेष्ठी मंत्र; नमोकार मंत्र. ३ देवनुं झाड; कल्पवृक्ष.

भामनियां मन भाया ॥ हाथो हाथ संचारवे, अमर चवीने आया ॥ सी० ॥ ४ ॥ चंद्रकला जेम वाधहि, बालपणे बालाया ॥ सूरा शरभ तणी परे, राजाजी रीजाया ॥ सी० ॥ ५ ॥ सासुजी पगे लागतां, दीधीथी आसीसो ॥ हम सरखा सुत जनमजो, कीधी सफल जगीसो ॥ सी० ॥ ६ ॥ कौशल्या एक जाईयो, सीता दोई विदिता ॥ कौशल्याथी तो घणी, अधिकाणी ए सीता ॥ सी० ॥ ७ ॥ सिद्ध पुत्र छे अणुव्रती, [1]'सिद्धारथ' अभिधानो ॥ विद्या बल ऋद्धि करी, सब विधि जाण सुजाणो ॥ सी० ॥ ८ ॥ विदेह आदि क्षेत्र विषे, स्वेच्छा विहरे ॥ गगन गती सीता घरे भिक्षाने पधारे ॥ सी० ॥ ९ ॥ चारु भोजन पानशुं, दीधो तसु आहारो ॥ सुख पुछे सीता घणुं, उत्तर दिये ते सारो ॥ सी० ॥ १० ॥ देव सुगुरु प्रसादथी, महारे वीतेहि खेमो ॥ दर्शन करुं जिन साधुनां, शुद्ध धरुं व्रत नेमो ॥ सी० ॥ ११ ॥ सो पूछे सीता सती, कोण अवस्था थारी ॥ चरित्र सुणावो आपणां, [2]धुरथी छेह लगे भारी ॥ सी० ॥ १२ ॥ छाती भरी आवी घणी, भाइ जाणी तासो ॥ सो वातां राजा करे, अति तो परत्वर वासो ॥ सी० ॥ १३ ॥ कहे अष्टांग निमित्तियो, करुणानी मति आणी ॥ सुत 'लवणांकुश' सारिखा, शी तुज आरती राणी ? ॥ सी० ॥ १४ ॥ शुभ लक्षण करी शोभता, जेम लक्ष्मण रामो ॥ लवणांकुश छे तेहवा, शा आरतीना ठामो ? ॥सी० ॥ १५ ॥ देइ अति आस्वासना, सीता सुसती कीध ॥ आश वडी संसारमें, आशाए लंका लीध ॥ सी० ॥ १६ ॥ प्रार्थना कीधी घणी, पुत्र पढावो भाइ ॥ [3]लीधी मानी सिद्धारथे, हरखी सीता माइ ॥ सी० ॥ १७ ॥ भव्य जीव जाण्या खरा, पात्र शिरोमणी पात्रो ॥ जीती तो कोइ ना शके, होइ माणस मात्रो ॥ सी० ॥ १८ ॥ विद्या विविध प्रकारनी, बहुतरे विज्ञानो ॥ सिद्ध कीया सिद्धारथे, पढीया पुरुष प्रधानो ॥ सी० ॥ १९ ॥ 'वज्रजंघ'नी पुत्रिका, 'शशीचूला'

---

१ ए नामना मुनि. २ प्रथमथी छेवट सुधी. ३ मानी लीधी; कबुल कीधो.

तस नामो ॥ उदर 'लक्ष्मी' 'रेवती' तणे, उपनी छे अभिरामो ॥ सी० ॥ २० ॥ कन्या वर बत्रीशशुं, वज्रजंघजी वामो ॥ 'अनंगलवण' परणावियो, कीधां उत्तम कामो ॥ सी० ॥ २१ ॥ 'पृथ्वीपुर' पती [1]परगडो, 'पृथु' नामा भूपाल ॥ पटराणी 'अमृतवती,' कन्या 'कनकमाला' ॥ सी० ॥ २२ ॥ मदनांकुशने मांगता, नापे ते राजानो ॥ वंश अजाणे क्युं हुवे, कन्या केरो दानो ॥ सी० ॥२३॥ एम सुणी चढि चालियो, 'वज्रजंघ' नर साथी, ॥ [2]'व्याघ्ररथ' पृथु सहायजी, जीती आण्यो बांधी ॥ सी० ॥ २४॥ 'पृथु' भूपतीए तेडियो, पोतन पुरपति धाई ॥ वार न लागी आवियो, कष्टे मित्र सहाई ॥ सी० ॥ २५ ॥ वज्रजंघे सुत तेडिया, चाले अति मंडाणे, [3]लवणांकुश तो चालिया, वर्यां पण नवी माने ॥ सी० ॥ २६ ॥ दोई पखे भट सामटा, मांड्यो अनी संग्रामो ॥ पृथु बल आगे भांजीया, वज्रजंघ-भट जामो ॥ सी० ॥ २७॥ [4]मातुल-शेना भांजती, लवणांकुश देखंता ॥ करी उठावणी आकरी, चाल्या पृथु पेखंता ॥ सी० ॥ २८ ॥ लवणांकुश हशी बोलिया, ए अणजाण्यो वंसो ॥ तसु आगे क्युं भांजता, पामि वंश प्रशंसो ॥ सी० ॥ २९ ॥ पृथु भाखे कुंवर सुणो, वंश जणाणो आजो ॥ पराक्रम वंश न सही शके, अष्टापद वन गाजो ॥ सी० ॥ ३० ॥ वज्रजंघशुं पृथु कहे, अंकुशने में दीधी ॥ कनकमालिका बालिका, परणावो परसिद्धि ॥ सी० ॥ ३१ ॥ रंग हूओ दोई नृपमें, कीधो कटक पडावो ॥ एटले चाली आवियो, नारदजी ऋषीरायो ॥ सी० ॥ ३२ ॥ रंगरली दोई दला, देखी पूछे [5]साधो ॥ दीसोछो रस रंगमें, कहो किस्यो तुम लाध्यो ? ॥ सी० ॥ ३३ ॥ कन्या पृथु राजा तणी, अंकुशशुं परणेतो ॥ कीजे छे ते जागवो, हर्ष तणो संकेतो ॥ सी० ॥ ३४ ॥ सवलानो जे जोहरो, ते रे गुदीनो पावो ॥ वंश कहो ए कुंवरा, जेम वधे

---

१ प्रसिद्ध. २ पृथुराजानी मदद्दे आवेला 'व्याघ्ररथ' राजाने प्रथम बांधी लीगे. ३ लवण अने अंकुश. ४ मामानुं सैन्य. ५ नारदजी.

चित्त चावो ॥ सी० ॥ ३५ ॥ नारद भाखे नयण छे, ते तो देखे [1]भानो, ए आंधाने पूछवो, किस्यो अछे रवि छानो ॥ सी० ॥३६॥ आदि हूआ आदिशरु, आदिनाथ जगदिशो ॥ भरत हूओ सुत तेहनो, ते पण धुरे चक्रीशो ॥ सी० ॥ ३७ ॥ पुरुष पनोता होवता, इणहिं वंश विख्यातो ॥ पूरी अयोध्या प्रगटिया, राम सुलक्ष्मण भ्रातो ॥ सी० ॥ ३८ ॥ गर्भ विषे जब ए हुता, लोक-वचनने त्रासो ॥ पामी राम दिवाडियो, सीताने वनवासो ॥ सी० ॥ ३९ ॥ रामचंद्रना नंद छे, सीता उदर उत्पन्न ॥ वंश इक्ष्वाकुना विषे, महोटा पुरुष रतन्न ॥ सी० ॥ ४० अंकुश कहे ऋषीरायजी, भलो न कीधो एहो ॥ कारण अती अबला भणी, क्युं देवाए छेहो ॥ सी० ॥४१॥ लवण कहे ऋषी सा पुरी, कहो छे केतिक दूर ?॥ [2]साठ अने शत जोजन, दीसे एह हजूर ॥ सी० ॥ ४२ ॥ वज्रजंघ कहे कुंवरा, अब चालो निज थानो ॥ लक्ष्मण राम देखाडशुं, सूर पणे मन मानो ॥ सी० ॥ ४३ ॥ मानी वात विशेपथी, वज्रजंघजी भाखी ॥ कनकमाला परणावियो, अंकुश रवी शशी साखी ॥ सी० ॥ ४४ ॥ पंचावनमी ढालमें, सूर तणो तो सूरो ॥ केशराजजी तो हुवे, जो पूरव पुण्य अंकूरो ॥ सी० ॥ ४५ ॥

दुहा. (सोरठ रागे)

वज्रजंघ पृथुरायजी, लवणांकुशनी लार ॥ चालया दल बल सामटे, [3]साधन देश अपार ॥ १ ॥ पहेली तो 'लोकाक्षपुरी', लवणांकुश आवंत ॥ 'कुबेर कंत'ज रायजी, जीती जश पावंत ॥ २ ॥ राय 'कर्ण' 'लंपाकपति,' जीती लीधो जेह ॥ 'भ्रातृशत' विजय स्थली, आण मनाव्या एह ॥ ३ ॥ उतरिया गंगा नदी, जिहां छे गिरि कै-लाश ॥ तिहांथी उत्तरने दिशे, आया धरी उल्हास ॥ ४ ॥ 'नंदन चारु' देश बहु, जीती लीधा स्वामी ॥ 'सिंहल' 'जख' 'कुंतल' ए, जीत्या छे जश पामी ॥ ५ ॥ भूतस्वादि 'कालांबु', 'नंदी नंदन' देश ॥ 'भीम' 'मूल' 'शलभानन्द,' साधी लिया सुविशेश ॥ ६ ॥

---

१ भानु=सूर्य. २ एकसो ने साठ. ३ साधवा; तावे करवा.

साथी लिया सुखमें सहु, [1]सिंधूना पर कूल ॥ [2]अनारज ने आरजा, कीधो सघळो मूल ॥७॥ देश बहु साथी वळ्या, साथे घणा भूपाल ॥ पुंडरीक पुरी आविया, लवणांकुश सुविशाल ॥ ८ ॥ 'वज्रजंघ' धन्य रायजी, जेहना एह भाणेज ॥ एम सुणता घर आविया, माय मिलणनुं हेज ॥ ९ ॥ लवणांकुश बहु रायशुं, प्रणमे माता पाय ॥ माता दे आशीशडी, वधजो अधिको आय ॥ १० ॥ नंदनने नीकी परे, करजे तुं किरतार ॥ राम लक्ष्मण सारिखा, भुमि तणा भरतार ॥ ११॥ वज्रजंघने कहे कुंवरो, एह छे अवसर सार ॥ पुरी अयोध्या जायके, कीजे तात जुहार ॥ १२ ॥ 'लंपाक' 'कालांबु' 'लंका', ओर सुकंतल चूल ॥ सरभानल आदे घणा, साथे हुआ अनुकूल ॥ १३ ॥ प्रयाणनी भंभा भली, देवाडे अभिराम ॥ साहण वाहण सामटे, कुंवर चाल्या ताम ॥ १४ ॥

॥ ढाळ ५६ मी ॥

(कडवरांनी देशी.)

आवे रे दोइ लवणांकुश सजी, साजी तात मत्ये ॥ आप देखावण करी विधि साजा, चाल्या करी अधिक दिवाजा ॥ आ० ॥१॥ रोवंती माताजी बोले, किस्युं करो तुम एहो ॥ युद्ध तणी विध सजी चाल्या, मुज मन एह अंदेहो ॥ आ० ॥ २ ॥ [3]पितृ पितृव्य छे तुम [4]दुर्जय, पहुची शके नहीं देव ॥ तीन लोकनो कंटक रावण, मारी लियो ततखेव ॥ आ० ॥ ३ ॥ कुट तिके नहीं वाये हाले, मेरु न वाये कंपे ॥ महोटाशुं लडवुं न विगोवा, पुत्रोशुं मा जंपे ॥ आ० ॥ ४ ॥ जळधर केरी गाज सुणीनें, अष्टापद अति कोपे ॥ कूदी कूदी निज गूडा तोडे, पण घनने नवी लोपे ॥ आ० ॥ ५ ॥ विनय

---

१ सिंधु नदी परना देश. २ अनार्य ने आर्य. ३ बाप अने काका. ४ कोइथी जीती शकाय नहि तेवा.

करेवा जो तुम जाओ, तो तुमे वेगा होवो ॥ [1]पूज्य पूज्यां पीड भाजे, एह विमासी जोवो ॥ आ० ॥ ६ ॥ पति विण में तुमशुं मन बांध्युं, तुम विण शी गति मारी ॥ रांक तणा छोरवा छो थें तो, मतहिं चलो में वारी ॥ आ० ॥ ७ ॥ पुत्र कहे माजी तुम साचा, जेह कीया ए काजो ॥ तेहि साथे न मिले मन मोती, तुट्यो मेघ अकासो ॥ आ० ॥ ८ ॥ माताजी कहे पुत्र निमुणो, ए रहिवा द्यो कामो ॥ कातणहारी तार तणी परे, जोडेही अभिरामो ॥ आ० ॥ ९ ॥ पुत्र तुमारा हमछां एहवी, किम कहिवाये वातो ॥ छोहरा ए छंडेली केरा, इमहिं कहेशे तातो ॥ आ० ॥ १० ॥ आनंद कारी तातहिने, युद्ध तणुं तो नामो ॥ कुल दोइनो उज्वालण, सुंदर छे संग्रामो ॥ आ० ॥ ११ ॥ एम कहीने चाल्या कुंवर, रोती मेली मायी ॥ उत्साहवंत महंत कटकशुं, [2]रेणु रही नभ छायी ॥ आ० ॥ १२ ॥ कुठार कुडाल तणा संवाहण, हारा दशहि हजारो ॥ पंथ तणां तरु छेदी सुधो, कीधो पंथ अपारो ॥ आ० ॥ १३ ॥ सेनानीशुं आवीं अडिया, अती बलवंता दोइ ॥ नहीं सेनानी कह्युं रे सारे, एह सुणे प्रभु सोइ ॥ आ० ॥ १४ ॥ सौमित्री कहे एरे पतंगा, आतुर अती देखाता ॥ आरती पराक्रम पावक मांहि, करवा जंपापाता ॥ आ० ॥ १५ ॥ एम कहीने राम सुलक्ष्मण, सुग्रीवादिक लारो ॥ युद्ध भणी चाली साहामा आया, कोइ न लाइ वारो ॥ आ० ॥ १६ ॥ एटले नारदने मुख सांभळी, भामंडलजी भाई ॥ पुंडरीक पुरी चालि आयो, देखी सीता बाई ॥ आ० ॥ १७ ॥ रोयंती कहे भाइ मुजशुं, प्रभुजी तो ए कीधी ॥ खुणस करीने तुम भाणेजा, लडवानी मति लीधी ॥ आ० ॥ १८ ॥ भामंडल कहे रामे करियो, जेम तुं त्यागी विगाडो ॥ अण जाण्यां ए दोइ हणवा, करशे नहि विचारो ॥ आ० ॥ १९ ॥ जब लगे ए विणशे नहीं कारज, तवलग दोडी जावा ॥ करुं निवेडो वात जणावी, रामहिं रोष मिटावा ॥ आ० ॥ २० ॥

---

१ पूज्य (पूजवायोग्य) ने पूजवाथी पीडा दूर थाय.

एम सुणी सीता भामंडल, बेसी विमाने आवे ॥ लवणांकुश धसी माता जीने, चरणे शीश नमावे ॥ आ० ॥२१॥ सीता कहे भामंडल भाइ, थारो मामो साचो ॥ माता ने भाणेजा मांहे, नेह जणाणो जाचो ॥ आ० ॥ २२ ॥ पगे लाग्या उठाइ ऊंचा, लीधा कंठ लगाई ॥ शिर चुंबी खोळे बेसाडी, मामो कहे सुखदायी ॥ आ० ॥ २३ ॥ 'वीर तणी पत्नि'नी कीर्ति, पहेलीथी जग मांही ॥ [1]"वीरप्रसू"नी कीर्त्ति बीजी, ए पामी ते प्राही ॥ आ० ॥ २४ ॥ वीर तणा सुत वीर अछो तुम, काम करो रे विमासी ॥ पितृ बेसा साथे लडतां, होशे जगमां हांसी ॥ आ० ॥ २५ ॥ जेहने रणमां राजा रावण, आपणपे रे मराणो ॥ प्रगटपणे ए तो रे पवाडो, सघळेही रे गवाणो ॥ आ० ॥ २६ ॥ लवणांकुश कहे मामाजी तुम, वात कहो ए फीकी ॥ आवि मिल्यां उसरियां अळगां, वात न लागे नीकी ॥ आ० ॥ २७ ॥ एम कहेतां दोइ पक्षना, सूरा अति संवाह्या ॥ स्वामी तणो ए काम समारण, अधिकपणे उमाह्या ॥ आ० ॥ २८ ॥ सुग्रीवादिक खेचर सराहि, भूचर भटने डरावे ॥ भामंडल खेचर साथे, मंडे सरिखे दावे ॥ आ० ॥ २९ ॥ लवणांकुश अंकुश सरिखा तीखा, सूर शिरोमणी सूरा ॥ राम तणा भट उपर आवे, जेम आवे जळपूरा ॥ आ० ॥ ३० ॥ सुग्रीवादिक भामंडलशुं, पूछे ए कोण दोइ ? ॥ भामंडल कहे सीता जाया, राम तणा सुत दोइ ॥ आ० ॥ ३१ ॥ आवी सीता चरणे लाग्या, खेचर बैठा आगे ॥ लवणांकुश उठावणी आगे, राम तणा भट भागे ॥ आ० ॥ ३२ ॥ जिहां तिहां रण रंगहि खेले, [2]हरि जेम मृग–वन मांही, ॥ रथ सारथीने रे निखेदि, एक न कोइ साही ॥ आ० ॥ ३३ ॥ राम सुलक्ष्मण सामा आया, देखी सुंदरताई ॥ कोई सूर उपज्या आई, जोई रह्या लोभाइ ॥ आ० ॥ ३४ ॥ नयणे नेह जणावे निजशुं, परशुं पोषे द्वेषो ॥ नयणांना नीन्याती भाष्या, लिखे लेई चयल विशेषो ॥ आ० ॥ ३५ ॥ मन

---

१ वीरने जन्म आपनार. (प्रसू=प्रसूति). २ मृगना वनमां सिंह फरे तेम,

तो मिलवाने उमाहे, वळती तामस जागे ॥ एही अवसर छे कोई ज्ञानी, न रहे संशय तस आगे ॥ आ० ॥ ३६ ॥ लवण कहे रघुपतिशुं रुडी, अंकुश लक्ष्मण साथे ॥ चारे सहस अक्षोहणीनो पती, तुम हण्यो निज हाथे ॥ आ० ॥ ३७ ॥ सो रे हम तुम साथे अडिया, सुजश दियो जगनाथे ॥ अस्त्र शस्त्रशुं अति लडिशुं, नहीं तव पडिशुं वाथे ॥ आ० ॥ ३८ ॥ रावणशुं लडतां न थाक्या, सो अब लडो हम सेंति ॥ हम तो आदि थकी अब लडशुं, क्षत्रीनी ए खेती ॥ आ० ॥ ३९ ॥ एम सुणीने राम सुलक्ष्मण, लवणांकुश दो वीर, धनुष्य चढावी सन्मुख आवे, मेरु तणी परे धीर ॥ आ० ॥ ४० ॥ राम तणा रथनो [2]सारथीयो, सेनापति जे सुहावे ॥ वज्रजंघजी लवण तणो रथ, खेडवे जश पावे ॥ आ० ॥ ४१ ॥ 'वीर' 'विराध' 'लक्ष्मण' रथ आगे ॥ 'पृथु' 'अंकुश' रथ खेडे ॥ रथ सारथीया चार हि सखरा, एक एकने छेडे ॥ आ० ॥ ४२ ॥ पितृ पितृव्य जाणी जाची, कुंवरजी तो शंका ॥ प्रभुजी पुत्रो–भेद न जाणे, चोट करंत निशंका ॥ आ० ॥ ४३ ॥ विविधायुधे विविध परे रे, लडवे हुंस मनावी ॥ राम कहे खेडु रथ खेडी, लिये अरिने रे दबावी ॥ आ० ॥ ४४ ॥ कहे सारथी हय नवी हाले, पीडाणा शर घावे ॥ कयाँ घावशुं ताडताहिं, पाछाहि पग ठावे ॥ आ० ॥ ४५ ॥ रथ प्रभुजीना सिथिल हुओ अति, वयरिये अति ताडयो ॥ करी सिथिलता खेंचत [1]रश्मी, अरि तोही न नमाड्यो ॥ आ० ॥ ४६ ॥ राम कहे न पड्या कर ढीला, कोइ काम इंण सारे ॥ सो कर ढीला आज पड्या छे, सांसो कोण निवारे ? ॥ आ० ॥ ४७ ॥ वज्रावर्त धनुष्य धणीनुं, सघळुं काम समारे ॥ सोही मुंहडो फेरी रहियो, वात पडी अविचारे ॥ आ० ॥ ४८ ॥ मुसल रत्न दलण बळ अरिनुं, सो पण ढिलो पडियो ॥ अरिगंजण अंकुश सहल ए, एहि अरिशुं नवी अडियो ॥ आ० ॥ ४९ ॥ जक्ष हजारे सेवीत छे रे, हळ मुसल ए सकामा ॥ कोई अवस्था केरे केडे, हुआ आज निकामा ॥ आ० ॥ ५० ॥

---

१ लगाम. २ सारथि=रथ हांकनार

रावणनां जेम जेम लक्ष्मणनां, सघलांहि उपक्रमो ॥ जे कीधां ते सामां नाठां, जग जागंतो धर्मो ॥ आ० ॥ ५१ ॥ एटले अंकुश-बाणे हणियो, हैये लक्ष्मग काको ॥ मूर्च्छाए पडियो रथ मांहि, अंकुश कीयो नाको ॥ आ० ॥ ५२ ॥ मूर्च्छाए पड्यो प्रभु पेखी, रथ तो घरने चलायो ॥ वीर विराध विचारी वाल, स्वामी संज्ञा पायो ॥आ० ॥५३॥ वीर विराधशुं प्रभु बोलियो, [१]अनुचित्त कार्य तें कीयो ॥ राम लडे रस रंगे रणमें, मुज रथ घरने लीयो ॥ आ० ॥ ५४ ॥ लेई रथ रणमें अरिने हणीशुं, चक्रे छेदी शीशो ॥ लक्ष्म-णजी फरी रणमें आयो, उपजी छे अती रीसो ॥ आ० ॥ ५५ ॥ रे ! अंकुश कुंवरा तृण जेम तोडुं, कोई न लावुं वारो ॥ चक्र चलावे अरिने दावे, अंकुश मुननी लारो ॥ आ० ॥ ५६ ॥ देई प्रदक्षिणा पाछो वळियो, लक्ष्मणने करे बेठो ॥ जेम नव पंखी उडी अपूठो, आवी माळे पेठो ॥ आ० ॥ ५७ ॥ फिरी मूकियो सो फिरी आयो, पंडित ताम विचारे ॥ गोतीने पहूचे ए गुण गिरुओ, सो युद्धें क्युं मारे ॥ आ० ॥ ५८ ॥ राम सुलक्ष्मण आरति आणे, वासुदेव बल-देवा ॥ ए दोई भाई उपजिया, पदवी ए हम लेवा ॥ आ० ५९ ॥ एह छपन्नमी ढाळे कुंवरा. किरती अधिक देखाया ॥ केशराज जग जेता जेथी, ते आगे जश पाया ॥ आ० ॥ ६० ॥

दुहा. (काफि रागे)

सिद्धारथ साथे करी, नारद ऋषी आवंत; विधिशुं करतां वंदना, गाढो सुख पावंत ॥ १ ॥ दुचिता देखी रामने, नारदजी पूछंत; कोण कारण आरति तणुं, राघव कहे तुरंत ॥ २ ॥ फोडा दाधा उपरे, कां पिडो ऋषी देव; भूमि पराई थाय छे, आवे ए अहमेव ॥३॥ ए आया बळिया महा, नहीं हमारो ताल; कारण ए आरति तणुं, ऋषी भाखे सुविशाल ॥ ४ ॥ हर्ष-थान विषवाद ए, कांई करो रघुनाथ ?; एह सुबोल सुहामणा, निसुणे सघळो साथ ॥ ५ ॥ ए जाया सीता तणा, युगल पणे अभिराम; लवणांकुश अभिधानथी,

१.(अन+उचित) उचित-योग्य नहि तेवुं.

पुत्र तुमारा राम ॥ ६ ॥ [1]त्याग तणो दिन धुर करी, युद्ध तणो दिन अंत; संभळायो श्री रामने, सीतानो विरतंत ॥ ७ ॥ प्रभुजीने मिलवा भणी, आया आणी स्नेह; आप जणावण कारणे, करी देखावी एह ॥ ८ ॥ एहनी ए अहिनाणिका, मनशुं करो विचार; चक्र अपूठो तो फर्यो, जो सगपण व्यवहार ॥ ९ ॥ आदिनाथना पुत्रनी, निसुणी होशे वात, [2]वाहुवळ भाई तणी, चक्रे न कीधी घात ॥१०॥ तुम टाळीने तुम तणी, अवरां शिर केम होय; हाथी जायो हाथिया, साथे लडंतो जोय ॥ ११ ॥ विस्मय पीडा खेदनो, हर्ष हैये न समाय; मुर्च्छा खाइ धरणी पड्या, लीधा ताम उठाय ॥ १२ ॥ आंख्ये आंसु नाखता, लक्ष्मण लीया लार; पुत्रोने मिलवा चल्या, कोइ न लाइ वार ॥ १३॥ [3]स्वरथथी तव उतर्या, आवंता प्रभु देख; लवणांकुश सकुमारजी, विनय करे सुविशेप ॥ १४ ॥ हाथांथी हथियार जे, अलगां नाख्यां ताम; राम अने लक्ष्मण तणे, चरणे करे प्रणाम ॥ १५ ॥

॥ ढाळ ५७ मी ॥

(बूढा आढा डोकरा रे मोहना—ए देशी.)

चंदन शशी जल छांयडी रे, नंदना ॥ शीतळ होइ अपार रे, नंदन ॥ ते नवी पूजीही रे ॥ नंदना ॥ नंदन वडो संसार रे॥ नंदना परम पियारे ॥ १ ॥ नंदना रे, नंदनथी आनंद रे ॥ नंदन हे सुख कंद रे, नंदन पूनम चंद रे ॥ उल्हासे वंस समुद्र रे, नंदना परम पियारे ॥ ए आंकणी ॥ २ ॥ सुत पाछे सुख सयळजी रे ॥ नंदना ॥ पहेलुं सुख ते पुत रे ॥ स्थितिनो थोभण पुतजी रे ॥ नं० ॥ पुत्र थकी घर सुत रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ३ ॥ उठाइ उंचा करी रे ॥ नं० ॥

---

१ सीताना त्यागनी शरूआतथी ते युद्धना अंत सुधीनां दिवस. २ भरतना चक्रे बाहुबलनी घात करी नहोती. ३ स्यन्दनथी (रथथी) एम होवुं जोइए.

कीधा कंठ लगाय रे ॥ [1]हलधर ने [2]हरिजी तणे रे ॥ नं० ॥ हेज हैये न समाय रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४ ॥ खोळे कीधा खांतशुं रे ॥ नं० ॥ चूंबे शिर सो वार रे ॥ न्हवरावे नयणां जळे रे ॥ नं० ॥ पोषे प्रेम अपार रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ५ ॥ शत्रुघ्न पगे लागता रे ॥नं०॥ आलिंगन अधिकार रे ॥ लवणांकुश पाय नमे रे ॥ नं० ॥ ताम सहु परिवार रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ६ ॥ दोइ पक्षना राजीया रे ॥ नं० ॥ मांहो मांहे उच्छाह रे ॥ होवे रंग विनोद जी रे ॥ नं० ॥ जाणे मांड्यो विवाह रे ॥ नं० ॥ परम ॥ ७ ॥ पराक्रम दीठां पुत्रनां रे ॥ नं० ॥ पुत्र पीतामें मेळ रे ॥ मिलियो वचन आगोचलं रे ॥ नं० ॥ दूधे साकर भेळ रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ८ ॥ निरखी हरखी जानकी रे ॥ नं० ॥ वात पडी सहु ठाम रे ॥ वाहुडी गइ नीज थानके रे ॥ नं० ॥ वेसी विमाने ताम रे ॥ नं० ॥ परम० ॥९ ॥ सरखा पुत्रो शोभिया रे ॥नं०॥श्री लक्ष्मणजी राम रे ॥ इंद्र तणे घर उपन्या रे ॥ नं० ॥ जयंतक अभिराम रे ॥ नं० ॥परम०॥१०॥ सरखा सुत छे कोईने रे ॥नं०॥ असरखा रे अनेक रे ॥ गाळी देवाडण हारजी रे ॥ नं० ॥ जशवाळा कोएक रे॥ नं० ॥ परम ॥ ११ ॥ भामंडलजी भाखीयुं रे ॥ नं० ॥ ए नृपने सुपसाय रे ॥ ए तुम रस रंग देखीयो रे ॥नं० ॥ सु सनमान्यो राय रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ १२ ॥ भामंडल जेम वाल्हो रे ॥नं०॥ महारे तो छे तेम रे ॥ खीर नीर ज्युं मिली रह्यो रे ॥ नं० ॥ नृपशुं प्रभुने प्रेम रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ १३ ॥ वेसी विमाने विराजता रे ॥ नं० ॥ लक्ष्मण राम उछाहि रे॥ आगे वयठा पुत्रजी रे ॥ नं० ॥ आवे नगरी मांहे रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ १४ ॥ उंची [3]ग्रीवाये लोकजी रे ॥ नं० ॥ मिलिया ख्याळे आय रे ॥ मुख मुख जय जय उच्चरे रे ॥नं॥ धन्य धन्य राघव राय रे ॥नं०॥ परम० ॥ ॥ १५ ॥ उतरिया विमानथी रे ॥ नं० ॥ आवीने दरबार रे ॥ ओछव मांड्यो अति घणो रे ॥ नं० ॥ घरघर मंगलाचार रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ १६ ॥ नोबत वाजे नादशुं रे ॥ नं० ॥ नाचे पात्र अपार

---

१ लक्ष्मण. २ रामचंद्र. ३ डोक.

रे॥ जड मंडिने वरसिया रे ॥ नं० ॥ वरस्या कंचनधार रे ॥ नं० ॥परम०॥१७॥ लक्ष्मणजी सुग्रीवजी रे ॥नं०॥ विभिषण हनुमान रे॥ अंगद आदे सहू मिली रे॥ नं० ॥ वीनवीयो राजान रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ १८ ॥ राज वियोगे पुत्रशुं रे ॥ नं० ॥ दिन काढ्याथा मात रे॥ परदेशामां एकली रे ॥नं०॥ [1]रयणी छमासी जात रे॥नं०॥ परम० ॥ १९ ॥ पति ने पुत्र वियोगिणी रे ॥ नं० ॥ योगिणी जेहवी जोय रे ॥ मरी जाशे सा टलवली रे ॥ नं० ॥ पातिक म-होटो होय रे ॥ नं० ॥ परम० ॥२०॥ इहां लेई आवीये रे ॥नं०॥ पामी प्रभु आदेश रे ॥ आगे इच्छा रावली रे ॥ नं० ॥ पंच वा-क्य सुविशेष रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ २१ ॥ भाखे राघव राजियो रे॥नं०॥ बोलावीजे केम रे ॥ जन-अपवाद मिट्यो नथी रे ॥नं०॥ तुम पण जाणो एम रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ २२ ॥ हुं जाणुं सीता सति रे ॥ नं० ॥ सा पण जाणे आप रे ॥ दिव्य क्रियां सघळो मिटे रे ॥ नं० ॥ लोक-वचन संताप रे ॥नं०॥परम०॥२३॥ सर्व लोकनी साखशुं रे ॥ नं० ॥ दिव्य करावुं देव रे॥ मुहडो फिरसे लोकनो रे ॥ नं० ॥ साच लह्या ततखेव रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ २४ ॥ भलुं भलुं भूपे भण्युं रे ॥ नं० ॥ नगरी बाहीर जायरे ॥ मंडप मांड्यो मोटको रे ॥नं० ॥ मंचक बहु मंडाय रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ २५ ॥ आवी बेठा राजीया रे ॥नं०॥ विभिषण सुग्रीव रे ॥ भूचर ने खेचर सहु रे ॥ नं० ॥ आया जंगम जीव रे ॥ नं ॥ परम० ॥ २६ ॥ पुरी अयोध्याए सहु रे ॥ नं० ॥ तेडाव्या सहु लोक रे ॥ साच दि-या लोगा खरुं रे ॥ नं० ॥ ज्युं फिरी नवि करे शोक रे ॥ नं० ॥ ॥ परम० ॥ २७॥ प्रभु आदेशे चालियो रे ॥नं० ॥ कपि पति लेगा तास रे॥ पुंडरीक पुरी आवियो रे ॥नं०॥ आणी अति उल्हास रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ २८ ॥ पग प्रणमी सीता तणा रे ॥ नं० ॥ तेम करे अरदास रे ॥ पुरी अयोध्या आविके रे ॥ नं० ॥ सफल करो हम आस रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ २९ ॥ पुष्पक नामे विमान

---

१ रजनी—रात.

ए रे ॥ नं० ॥ मोकल्यो रघुनाथ रे ॥ मतु करीने मोकल्युं रे ॥नं०॥ ए हुं सघळे साथ रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ३० ॥ आज लगे समियुं नथी रे ॥ नं० ॥ अरण्ये तज्यानुं दुःख रे ॥ वळी किस्युं करशे प्रभु रे ॥ नं० ॥ सर्वु स्वामीनुं सुख रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ३१ ॥ पुनरपी कपिपती विनवे रे ॥ नं० ॥ शुद्धि करेवा काज रे ॥ बोलाव्यां छे तुम प्रभु रे ॥नं०॥ वेगे पधारो राज रे ॥ नं० ॥परम० ॥ ३२ ॥ एम सुणी हरखी खरी रे ॥ नं० ॥ वांछीथी ए वात रे ॥ वयठीके विमानमें रे ॥ नं० ॥ आगे गइ तव मात रे ॥ नं० ॥परम० ॥ ३३ ॥ महेंद्रोदय बागमें रे ॥ नं० ॥ उतारियुं विमान रे ॥ लक्ष्मण जइ पगे लागियो रे ॥ नं० ॥ पगे लाग्या नृप आन रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ३४ ॥ आगे बेसी वीनवे रे ॥ नं० ॥ घरे पधारो आज रे, ए घर ए पुर थाहरो रे ॥ नं० ॥ ए थारो सहु राज्य रे ॥ नं० ॥ परम० ॥३५॥ सती कहे वत्स ! साच ए रे ॥नं०॥ पहेली करीशुं शुद्धि रे ॥ पाछे जाणे केवली रे ॥ जे उपजशे बुद्धि रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ३६ ॥ ए सघळुं संभळाव्युं रे ॥ नं० ॥ राघवजीने आय रे ॥ सती कने प्रभु आयके रे ॥ नं० ॥ बोले सीधा न्याय रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ३७ ॥ रावण साथे रागनो रे ॥ नं० ॥ न हुओ छे लव लेश रे, धीज करो धृती आदरी रे ॥ नं० ॥ देखे लोक अशेष रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ३८ ॥ हसी बोल्यां तव जानकी रे ॥ प्राणनाथ अवधार रे ॥ तुमथी जाणो कोण छे रे ॥नं०॥ न करो काम विचार रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ३९ ॥ वात कहेतां विरचिया रे ॥ नं० ॥ लवणांकुशना तात रे ॥ ओछो तो ओछी करे रे ॥नं० ॥ पूरा पूरी वात रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४० ॥ जूठी जाणो छो मने रे ॥ नं० ॥ तो पहेलां द्यो दंड रे ॥ पाछे करशुं हुं सही रे ॥नं०॥ धीज तणी पग मंड रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४१ ॥ राम कहे भद्रे ! सुणो रे ॥नं०॥ में नवी जाणी खोड रे ॥ अवहिं जाणुं छुं नहीं रे ॥ नं० ॥ लोक करे मुख मोड रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४२ ॥ तेहथी ए मुज उमनी रे ॥ नं० ॥ उतारे तुज भार रे ॥ दिव्य करो सहु देखतां रे ॥ नं० ॥

साचे सहुनो प्यार रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४३ ॥ युक्ति वात कहे जानकी रे ॥ नं० ॥ [1]दिव्य करुं हुं पंच रे ॥ अग्नीमें डाकी पडुं रे ॥ नं० ॥ न करुं को खल संच रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४४ ॥ [2]चावलने चावुं सही रे ॥ नं० ॥ [3]पीउं तातो कोश रे ॥ जीभे साहुं [4]फालिया रे ॥ नं० ॥ चढुं [5]तुलाए सरोस रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४५ ॥ इणमें जे तुमने गमे रे ॥ नं० ॥ सोइ करो परसाद रे ॥ शंका कोइ मत आणजो रे ॥ नं० ॥ मुजने एह अल्हाद रे ॥ नं० ॥ परम० ॥४६॥ सिद्धारथ ऋषी रायजी रे ॥नं०॥ अंतरिक्ष भाखंत रे ॥ मति रे वरांसो रामजी रे ॥ नं० ॥ दबावी दाखंत रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४७ ॥ लोक सहु प्रभु आगले रे ॥ नं० ॥ करे वीनती आवि रे ॥ सीताजी महोटी सती रे ॥ नं० ॥ शील तणे सु प्रभावि रे ॥नं०॥परम०॥४८॥ कह्यो तेही कीधो सही रे ॥ नं० ॥ जगमें एहि कहाय रे ॥ रहेवा द्यो ए कामने रे ॥ नं० ॥ समजी राघव राय रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४९ ॥ हुं तो समजुं छुं सही रे ॥ नं० ॥ सीता छे निरदोष रे॥ दोष चढाव्यो छे तुमे रे ॥ नं० ॥ मुजने ए अफसोस रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ५० ॥ मीठा मुखडा आगले रे ॥नं०॥ कडवा तुम पर पूंठ रे ॥ पंचामें परमेशरु रे ॥ नं० ॥ वात पडी ए जूठ रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ५१ ॥ [6]कूरम-जिव्हानी परे रे ॥ नं० ॥ एह तुमारी जीह रे ॥ खिण मांहे खिण बाहिरे रे ॥ नं० ॥ आतुर वहे अबिह रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ५२॥ काल फरी तुम भाखशो रे ॥ नं० ॥ सीता छे सकलंक रे॥ अम मन राख्युं स्वामीनुं रे ॥नं०॥ किहां गयुं छे शंक रे ॥ नं० ॥परम० ॥ ५३ ॥ धीज करावी आकरो रे ॥ नं० ॥ आज करुं सहु साच रे ॥ साच वडो संसारमें रे

---

१ दिव्य, दिव्यज अने धीज एटले माणस अपराधी छे के नहि ते जाणवानी परीक्षा. तेना पांच प्रकार छे.–तुला, अग्नि, जळ, विष अने कोष. २ चोखा. (मंत्रेला) ३ तपावेला कोशनुं पान करवुं एटले लोटानो के सीसानो रस पीवो. ४ दाळनुं फळ. ५ त्राजवे. ६ काचबानी जीभनी पेरे. (एक क्षणमां कमळनी कांबी पेरे हलवुं छे.)

साचे सहुनो प्यार रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४३ ॥ युक्ति वात कहे जानकी रे ॥ नं० ॥ [1]दिव्य करुं हुं पंच रे ॥ अग्नीमें डाकी पडुं रे ॥ नं० ॥ न करुं को खल संच रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४४ ॥ [2]चावलने चावुं सही रे ॥ नं० ॥ [3]पीउं तातो कोश रे ॥ जीभे साहुं [4]फालिया रे ॥ नं० ॥ चढुं [5]तुलाए सरोस रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४५ ॥ इणमें जे तुमने गमे रे ॥ नं० ॥ सोइ करो परसाद रे ॥ शंका कोइ मत आणजो रे ॥ नं० ॥ मुजने एह अल्हाद रे ॥ नं० ॥ परम० ॥४६॥ सिद्धारथ ऋषी रायजी रे ॥नं०॥ अंतरिक्ष भाखंत रे ॥ मति रे वरांसो रामजी रे ॥ नं० ॥ दखावी दाखंत रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४७ ॥ लोक सहु प्रभु आगले रे ॥ नं० ॥ करे वीनती आवि रे ॥ सीताजी महोटी सती रे ॥ नं० ॥ शील तणे सु प्रभावि रे ॥नं०॥परम०॥४८॥ कह्यो तेही कीधो सही रे ॥ नं० ॥ जगमें एहि कहाय रे ॥ रहेवा द्यो ए कामने रे ॥ नं० ॥ समजी राघव राय रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ४९ ॥ हुं तो समजुं छुं सही रे ॥ नं० ॥ सीता छे निरदोष रे॥ दोष चढाव्यो छे तुमे रे ॥ नं० ॥ मुजने ए अफसोस रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ५० ॥ मीठा मुखडा आगले रे ॥नं०॥ कडवा तुम पर पूंठ रे ॥ पंचामें परमेशरु रे ॥ नं० ॥ वात पडी ए जूठ रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ५१ ॥ [6]क्रूरम-जिव्हानी परे रे ॥ नं० ॥ एह तुमारी जीह रे ॥ खिण मांहे खिण बाहिरे रे ॥ नं० ॥ आतुर वहे अविह रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ५२॥ काल फरी तुम भाखशो रे ॥ नं० ॥ सीता छे सकलंक रे॥ अम मन राखयुं स्वामीनुं रे ॥नं०॥ किहां गयुं छे शंक रे ॥ नं० ॥परम० ॥ ५३ ॥ धीज करावी आकरो रे ॥ नं० ॥ आज करुं सहु साच रे ॥ साच वडो संसारमें रे

---

१ दिव्य, दिव्यज अने धीज एटले माणस अपराधी छे के नहि ते जाणवानी परीक्षा. तेना पांच प्रकार छे.-तुला, अग्नि, जळ, विष अने कोष. २ चोखा. (मंत्रेला) ३ तपावेला कोशानुं पान करवुं एटले लोटानो के सीसानो रस पीवो. ४ शस्त्रनुं फळ. ५ त्राजवे. ६ काचबानी जीभनी पेरे. (एक क्षणमां कमळनी मांही पेट खमुंछुं.)

॥ नं० ॥ मणी नहीं थाये काच रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ५४ ॥ हाथ तीनसोनी खणी रे ॥नं०॥ लांबी चहुडी खाड रे ॥ पुरुष दोइ उंडी करी रे ॥ नं० ॥ इंधण चंदन फाड रे ॥ नं० ॥ परम० ॥ ५५ ॥ सत्तावनमी ढाळमें रे ॥ नं० ॥ राघव थाप्यो धीज रे ॥ केश राज सत्य शीळथी रे ॥नं०॥ साच साचनुं बीज रे॥ नं० ॥ परम० ॥५६॥

दुहा. (केदारा रागे.)

गिरि वैताढ्ये जाणिए, उत्तर श्रेणी मझार; 'हरी विक्रम' वड राजवी, 'जय भूषण' सुत सार ॥ १॥ अठोत्तर शत कुंवरी, परणावी राजान; सुख भोगवतां आवियो, मोह तणो अवसान ॥ २ ॥ मातुळ-नंदन 'हेमशीखर', 'किरण मंडला' नार; बेमरजादे विलोकतां, वात पडी सुविचार ॥ ३ ॥ काढी दीधी कामिनी, आपण संजम धार; 'विद्युत् दृष्टा' नामथी, राक्षसणी थै ते नार ॥ ४ ॥ अयोध्याना उद्यान में, रूपी प्रतिमा प्रतिपन्न; राक्षसणी उपसर्गथी, निश्चल राख्यो मन ॥ ५ ॥ साधु हुओ ते केवली, ओच्छव करवा काज; इंद्रादिक बहु देवता, आवी अधिक विराज ॥ ६ ॥ अवसर देखी धीजनो, देव दया पर माहि; हरिजी साथे वीनवे, जोर वहे जग माहि ॥ ७ ॥ ज्ञानीजी निश्चल लहे, सीता सती अपार ॥ दृव्वे छे अवला भगी, मूर्ख लोक गमार ॥ ८ ॥ सीता [2]सानिध्य कारणे,

---

१ एकथी नव सुधी गाथानो भावार्थः—हरि विक्रम राजाना पुत्र जयभूषणनी किरणमंडला नामनी स्त्री तेना मामाना पुत्र हेमशीखर थी आसक्त थइ हती, ते वात जयभूषणना जाणवामां आवतां तेने तेणे काढी मुकी हती. ते विद्युत्दृष्टा नामनी राक्षसणी थइ हती अने जयभूषणे दिक्षा लीधी हती. ते मुनि आ अवसरे अयोध्यानी बहार उपवनमां कायोत्सर्गध्याने रह्या हता. तेने पेली राक्षसणीए घणो उपद्रव कर्यो परंतु ते चलायमान नहि थतां अनित्य भावना भावतां तरतज केवल ज्ञान पाम्या. तेनो महोत्सव करवा सारु त्यां इंद्रादिक देवो आव्या, तेओना विनववाथी इंद्रे पोताना सेनानिने सीतानी सहायनाए जवा आज्ञा करी अने पोते केवळ ज्ञाननो महोत्सव कर्यो.

२ सहाय.

[1]अनीकपति अभिराम; मूकी [2]हरि आपण करे, केवल ओच्छव काम ॥ ९ ॥ राम तणा आदेशथी, दीधां काष्ट धगाय; मिलि रही ज्वाला वली, देख्योहीं नवि जाय ॥ १० ॥ सीता पावक पाखती, आवी एम भाखंत; वीतराग अज साधु सूर, आप साखी राखंत ॥ ११ ॥ लोकपाल सहू सांभळो, सूर चंद्र वड देव; दिवस निशाना साखिआ, तुम जाणो सहु भेव ॥ १२ ॥ मने करी वचने करी, कायाए करी जोय; जागत ने सोवत विषे, राम टाळी नर कोय ॥ १३ ॥ जो को में वांछ्यो हुवे, वाळी करो मुज छार; वैश्वानर जग साखिया, एह अछो तुम चार ॥१४॥ नहींतर तुं पाणी हुजे, एम कही तत-काल; श्री नमोकारहिं सुमरती, डाके पडी सा वाल ॥१५॥ पडतांहि पहेली थइ, अग्नी फीटी वाव; निर्मल पाणीशुं भरी, शील तणे सुप्रभाव ॥१६॥

॥ ढाळ ५८ मी ॥

(नायकानी देशी.)

सिंहासन जळ उपरे रे, ते उपर सा जाय रे ॥ सीता ॥ हंसी ज्युं पंकज उपरे रे, बेठी शोभा पाय रे ॥ सीता० ॥ १ ॥ सत्यवती साची सती रे लाल, साचो जेहनो शील रे ॥सी० ॥ सुरवर सानिध्यकारिया रे, शील थकी अति लील रे ॥ सीता ॥ सत्यवती० ॥२॥ अग्नीथुं ज्वाला आकरी रे, धगधगता अंगार रे ॥ सी० ॥ सीताने शीळे करी रे, [3]सलील हुआ ते सार रे ॥ सीता० ॥ स० ॥३॥ अर्णवावर्त्त नामथी रे, चोप्युं छे ते चाप रे ॥ सी० ॥ सीताने शीळे करी रे, राम चढोडियुं आप रे ॥ सी० ॥ स० ॥४॥ हनुमंत उदधि उलंघीयो रे, भंजीओ वर उद्यान रे ॥ सी० ॥ सीताने शीळे करी रे, सीजायो राजान रे ॥ सी० ॥ स० ॥५॥ पत्थर पाणी उपरे रे, तारविया श्री राम रे ॥ सी० ॥ सीताने शीळे करी रे, मनगमां वंछित काम रे ॥ सी० ॥ स० ॥६॥ शक्ति प्रहारे ना मूओ रे, सौमि-

---

१ सेनापति. २ इंद्र. ३ पाणी.

त्रीजी सोइ रे ॥ सीता ॥ सीताने शीळे करी रे, युद्धे जीत्यो जोइ रे ॥ सी० ॥स०॥७॥ देवे ने वळी दानवे रे, रावण तो न मराय रे ॥ सीता०॥ सीताने शीळे करी रे, मारि लियो सोइ राय रे ॥ सी०॥ स० ॥ ८ ॥ त्रिकोटी लंका पुरी रे, किहांहिं न लगाव रे ॥ सी० ॥ सीताने शीळे करी रे, लीधी विण उपाव रे ॥ सी० ॥ स० ॥ ९ ॥ राम तजाइ अरण्यमें रे, जिहां न आशा कोइ रे ॥ सी० ॥ सीताने शीळे करी रे, रान विलावळ होइ रे ॥ सी० ॥ स० ॥ १० ॥ पुत्र पनोता उपन्या रे, दोइ ते समतोल रे ॥ सी०॥ सीताने शीळे करी रे, निका ने निरमोल रे ॥ सी० ॥ स० ॥११॥ लक्ष्मणशुं जाइ अडया रे, तो नहीं पाम्या हार रे ॥ सी० ॥ सीताने शीळे करी रे, मुराव्या संसार रे ॥ सी० ॥ स० ॥१२॥ पियरियो ने सासरियो रे, उज्वाल्यां कुल दोइ रे ॥ सीता० ॥ उज्वाल्या पीयु रामजी रे, अपकीर्ति मळ धोइ रे ॥ सी० ॥ स० ॥१३॥ गुल गुल शब्द नुहामणा रे, कोइ करे हुंकार रे ॥ सी० ॥ कोइ भंभाए भला रे, कोइ जयजयकार रे ॥ सी० ॥स०॥१४॥ कोइ खल खल खांतशुं रे, कोइ दिल दिल देव रे ॥ सी० ॥ विविध प्रकारे चेष्टा रे, देव करे ततखेव रे ॥सी० स०॥१५॥ द्रों द्रों द्रों नादशुं रे, वाजे मधुर मृदंग रे ॥सी०॥ ताल सूर उपंगशु रे, होइ रह्यो रस रंग रे ॥ सी०॥ स० ॥ १६ ॥ कोइ वजावे वांसली रे, कोइ वजावे वीण रे ॥ सी० ॥ तानलमान अनुमानशुं रे, होइ रह्या लयलीन रे ॥ सी० ॥स० ॥ १७ ॥ कोइ आलापे रागने रे, कोइ मुरती धरंत रे ॥ सी० ॥ नाचे ताम वारांगना रे, थेइ थेइ शब्द करंत रे ॥ सी० ॥ स० ॥ १८ ॥ वापीनुं जल वाधियुं रे, जेम सायर कल्लोल रे ॥ सी० ॥ पसर्यु दिशा चारमें रे, करतुं अधिक अक्षोल रे ॥ सी० ॥ स० ॥१९॥ मांचा ताम तणावता रे, लाग्या माटा लोग रे ॥ सी० ॥ असंखाद्या आकता रे, जाणी जलनुं जोग रे ॥ सी० ॥स० ॥२०॥ विद्याधर ते वेगशुं रे, ताम गया ते नास रे ॥ सी० ॥ पाणीनो भय पामके रे, उंचा अति आकाश रे ॥ सी० ॥ स० ॥ २१ ॥ भूचर भरमाणा घणा रे, दीन पणुं अति दाख रे

॥ सी० ॥ महा सती महोटी सती रे, राख राख अब राख रे ॥सी०
॥ स० ॥ २२ ॥ लोक किस्युं भाख्या घणुं रे, साचा केरी साख
रे ॥ सी० ॥ देव दानवे मिली रे, भली भली मुख भाख रे ॥सी०
॥ स० ॥ २३ ॥ चालीने दोइ हाथशुं रे, उतारियुं ते पूर रे ॥सी०॥
प्रथम प्रमाणे आणियुं रे, पाणी पूर पंडूर रे ॥ सी० ॥स० ॥ २४ ॥
उत्पल कुमुद कह्यां घणां रे ॥ पुंडरीक ने पद्म रे ॥ सी० ॥ पंकज
विविध प्रकारनां रे, हंसा केरा सद्म रे ॥ सी० ॥ स० ॥२५॥ जल
विचे तरी आफले रे, मणी केरां सो पान रे ॥ सी० ॥ रत्नोपली
तट बांधिया रे, वापी छे सुख थान रे ॥ सी० स० ॥ ॥२६॥ नारद
ऋषी नाचे घणुं रे, करतो शील प्रशंस रे ॥सी०॥ गगन चढ्यो रस
रंगमें रे, वर्णवतो कुल वंस रे ॥सी०॥ स०॥२७॥ शील वडुं सुवखाणियुं
रे, सीतानुं जग मांहे रे ॥सी०॥ लोक सराहे सादरो रे, एक समा
उच्छाहे रे ॥ सी०॥ स० ॥२८॥ सुप्रभाव सीता तणो रे, लवणांकुश
जी देख रे ॥ सी० ॥ तरता हंस तणी परे रे, पासे गया सुविशेष
रे ॥ सी० ॥ स०॥२९॥ शिर चुंबी बेसाडीया रे, दोइ सुत दोइपास
रे ॥सी०॥ [1]करिणी जेम [2]कलभा करी रे, पामी सा साबाश रे ॥सी०॥
स० ॥ ३० ॥ सौमित्री शत्रुघ्न रे, भामंडल भल भूप रे ॥ सी० ॥
विभिषण सुग्रीवजी रे, आदे भूप अनूप रे ॥ सी० ॥स० ॥ ३१ ॥
जयजय करता पाखती रे, आया आणी उल्हास रे ॥ सी० ॥ पाग
नमी मुख भाखही रे, हम चरणांना दास रे ॥ सी० ॥ स० ॥३२॥
आवी पधार्या रामजी रे, करता पश्चाताप रे ॥ सी० ॥ अंजली जोडी
वीनवे रे, एम कहंता आप रे ॥ सी० ॥स०॥३३॥ लोक वचने में तुं
त्यजी रे, न कर्यो को आलोच रे ॥ सी० ॥ अटवी मांहे मेलतां रे,
संभविओ नहीं सोच रे ॥ सी० ॥स० ॥ ३४ ॥ सुप्रभावगी सुभगी
रे, तहारां सघलां काज रे ॥ सी० ॥ छहेलुं दुःख एमें दियुं रे,
आग तणुं तो आज रे ॥ सी० ॥स० ॥३५॥ इत्यादिक एहुं खमे
रे, महारा अति अपराध रे ॥ सी० ॥ आप सुधारी आपणी रे, धन्य
मानव भव लाध रे ॥ सी०॥स० ॥ ३६ ॥ सीता भाखे स्वामीने रे,

---

१ हाथणी. २ कलभ=हाथीनुं बच्चुं.

कांई करो विषाद रे ॥ सी० ॥ जेही भलो जग जाणवो रे, ते सहु तुम प्रसाद रे ॥ सी० ॥ स० ॥ ३७ ॥ जन अपवाद निवारवा रे, नाखी आग मजार रे ॥ सी० ॥ हुं जीवंती उगरी रे, नाम तणे आधार रे ॥ सी० ॥ स० ॥ ३८ ॥ भूमंडळनी रेणुथी रे, सूर्य जांखो थाय रे ॥ सी० ॥ ए गुण वाय तणो घणो रे, रेणुनो न कहाय रे ॥ सी० ॥ स० ॥ ३९ ॥ सापहिं माथे मींडको रे, नाचंतो देखाय रे ॥ सी० ॥ ए गुण मंत्र तणा घणो रे, मींडकनो न कहाय रे ॥सी०॥ ॥ स० ॥ ४० ॥ चैत्रहि मासे कोकीला रे, कुहु शब्द कराय रे ॥ सी० ॥ ए गुण आंबानो घणो रे, कोकीलनो न कहाय रे ॥ सी० स० ॥४१॥ नगर तणा तो खाळनां रे, पाणी जे पूजाय रे ॥सी०॥ ए गुण गंगाजी तणो रे, पाणीनो न कहाय रे ॥ सी० ॥स०॥ ४२॥ पारस फरस्यां लोहनुं रे, कंचन नाम धराय रे ॥ सी० ॥ ए गुण पारसनो घणो रे, लोह तणो न कहाय रे ॥ सी०॥ स० ॥ ४३ ॥ विवाह तणा दिन आदिथी रे, आज तणो दिन छेह रे ॥ सी० ॥ नेकी ते सब स्वामीनी रे, वडि लगी छे देह रे ॥ सी०॥स० ॥४४॥ दुःख हिंमें राखियो रे, प्रभुजी थारो नाम रे ॥ सी० ॥ ते सुखमें नवी राखियो रे, एह पलेखा ठाम रे ॥ सी० ॥ स० ॥ ४५ ॥ माहरो ताहरो लोकनो रे, कोइ न दीसे दोष रे ॥ सी० ॥ दोषज ए कृत कर्मनो रे, करवो राग न रोष रे ॥ सी० ॥स०॥ ४६ ॥ घरे पधारो आपणे रे, पूरवला सुख भोग रे ॥ सी० ॥ भोगविए भळ भावथुं रे, पुण्य तणे संयोग रे ॥ सी० ॥ स०॥४७॥ सीता भाखे स्वामीजी रे, सरिसुं तुम सन्मान रे ॥ सी० ॥ संजम लेशुं सादरो रे, नर जन्म सुख आन रे ॥ सी०॥स० ॥ ४८ ॥ एम कही उपाडिया रे, स्वहाथे शिर–केश रे ॥सी०॥ प्रभुजीने पकडाविया रे, जिनना जेम सुरेस रे ॥सी०॥स०॥४९॥ प्रभुजी तब मूर्च्छित पड्या रे, न रही शुद्ध लगार रे ॥ सी० ॥ 'जय भूषण' श्रीगुरु मुखे रे, लीधो संजम भार रे ॥सी०॥ स० ॥ ५० ॥ 'सुव्रता' गुरुणी कने रे, शीखे विविध विचाळ रे ॥ सी० ॥ परम महा सुख पामीयुं रे, मट्यो सहु जंजाळ रे॥सी०॥

स० ॥ ५१ ॥ अठावनमी ढाळमें रे, षटकायक प्रतिपाल रे ॥सी०॥ केशराज धन्य ए सती रे, नमिये चरण त्रिकाल रे ॥सी०॥स०॥५२॥

दुहा. (धन्या श्री रागे.)

चंदनशुं सींच्यो प्रभु, थयो सचेतन जाम; किहां गइ सीना सती, राम कहे अभिराम ॥ १ ॥ भो भो भूचर खेचरो, भक्त महा छो भूर; [2]लुंचित-केशा कामिनी, मेलो आणी हजूर ॥ २ ॥ रे लक्ष्मण तेना सुणी, ए सघलोहि लोक; हांसी करे छे हर्षशुं, देखी महारो शोक ॥ ३ ॥ धनुष्य ग्रहे रोषे भर्यो, लक्ष्मण भाखे ताम; ए सहु सेवक स्वामीना, कोण हांसीनो ठाम ? ॥ ४ ॥ प्रभुजी जेम सीता तजी, दोष तणो डर आण; तेम सीता संसार ए, तज्यो भव भय आण ॥ ५ ॥ प्रभु आगळ शिर लोचियुं, 'जयभूषण' गुरु पास; संजम लीधो सादरो, समताशुं वन वास ॥ ६ ॥ 'जगभूषण' प्रभू केवली, आज हुआ छे देव; आप जइ ओच्छव करो, चरण-कमळनी सेव ॥ ७ ॥ तिहां अछे सीता सती, बेठी सतियां मांहे; दर्शन कीजे देवीनुं, आपणपें उच्छाहे ॥ ८ ॥ सहज पणामें आविया, राम करे सुविचार; शुभ गुरुपे संजम लियो, धन्य धन्य सीता नार ॥ ९ ॥ एम कही परिवारशुं, जयभूषण गुरु संग; आवी पाय प्रणमी करी, देशना सुणी सुचंग ॥ १० ॥ देशना अंते पूछीयुं, हुं छुं भव्य अ-भव्य ?; तुमने नहीं अभव्यता, भद्र ! अछो तुम [2]भव्य ॥ ॥ ११ ॥ ए-हिज भवे [3]शिव पामशो, पामी केवल ज्ञान ॥ जन्म जरा भय टाळशो, तुम छो पुरुष प्रधान; ॥ १२ ॥ संजम विण शिव गति नहीं, ते तो मैं न खेवाय; लक्ष्मण साथे मोहनी, मैं क्युंही न तोडाय ॥ १३ ॥ ऋषी भाखे चिंता नहीं, भोगवी पद बळदेव; आपहीं प्रति बूजशो, जिनमतनुं ए [4]भेव ॥ १४ ॥ विभिषण भाखे प्रभु, सीता रावणे लीध; किण कर्मे लक्ष्मणे हण्यो, रावण पणे प्रसिद्ध ॥ १५ ॥ 'भामंडल' 'सुग्रीव' हुं, 'लवणांकुश' ए दोय; किसे कर्मे करी ऊपन्या, प्रभु भक्ता सहु कोय ॥ १६ ॥

---

१ केश वगरनी. २ मोक्ष जवा योग्य. ३ मोक्ष. ४ भेद; मर्म.

॥ ढाळ ५९ मी ॥

(मेंड़ा जानी वे-ए देशी.)

स्वामी भाखे सयल विचार, दक्षिग भरत अछे भलो ॥ भाखे स्वामी वे ॥ 'खेमपूरे' 'नयदत्त,' वणिक वसे मुण आगलो ॥ भाखे स्वामी वे ॥ १ ॥ 'सुनंदा' उदर दोइ, नंदन धुर 'धन दत्त' छे ॥ भा० ॥ 'वसुदत्त' विशेष, 'याज्ञवल्क्य' सुमित्त छे ॥ भा० ॥ ॥ २ ॥ तिणहि नगर मझार, 'सागरदत्त' वसे सही ॥ भा० ॥ 'गुणधर' नामे नंद, 'गुणवति' कन्या कही ॥ भा० ॥ ३ ॥ सागरदत्ते दीय, धनदत्तने सा कुंवरी ॥ भा० ॥ जाणी सरखी जोड, ललच नो को ना धरी ॥ भा० ॥ ४ ॥ 'रत्नप्रभा' तस मात, अर्थ तणे लोभे करी ॥ भा० ॥ शेठ अछे 'श्रीकांत,' तेहने दीधी दीकरी ॥ भा० ॥ ५ ॥ 'याज्ञवल्क्ये' जाणी, जणावी मित्रो भणी ॥ भा० ॥ वसुदत्ते निसि जाई, हण्यों 'श्रीकांत'ने हणी ॥ भा० ॥ ६ ॥ [1]श्रीकांते पण तेह, मारी लियो नव नासतां ॥ भा० ॥ ए मूयो व्यवहार, विणसे परहि विनासतां ॥ भा० ॥ ७ ॥ 'विन्ध्या' वनमें आय, मृग हुआ ते दोय वे ॥ भा० ॥ गुणवंतीनो जीव, हुइ हरणली सोय वे ॥ भा० ॥ ८ ॥ हरणी केरे हेत, मूवा दोई [2]कुरंग वे ॥ भा० ॥ रुलिया काळ अपार, जगमें करता जंग वे ॥ भा० ॥ ९ ॥ सो 'धनदत्त' ते वार, भाई मूओ सांभली ॥ भा० ॥ हुओ अधिक उदास, घरथी चाल्यो निकळी ॥ भा० ॥ १० ॥ राते लागी भूख, नाम मुनीश्वर देखिया ॥ भा० ॥ भोजन केरे काज, वाल वचन विशेपिया ॥ भा० ॥ ११ ॥ संग्रह न करे साधू, दिनहिं नो राचे किस्युं ॥ भा० ॥ तुम सरिखाने रात्रि, भोजन क्युं मनमें वस्युं ? ॥ भा० ॥ १२ ॥ प्रतिबोधाणो सोई, श्रावक हूओ साचलो ॥ भा० ॥ स्वर्ग सुधर्मे देव, आगेकी अब सांभळो ॥ भा० ॥ १३ ॥ 'महापूर' नगर मझार, 'मेरु' शेठ श्रीया 'धारगी' ॥ भा० ॥ 'पद्मरुची' सुत

---

१ श्रीकांते पण वसुदत्तने नासतां मार्यो. २ हरण.

सार, श्रावक मति सुख कारणी ॥ भा० ॥ १४॥ एक दिन 'गोकुल' जात, पडियो वृषभ विलोकियो ॥ भा० ॥ दया तणी मति आणी, मंत्र राज तेहने दियो ॥ भा० ॥ १५ ॥ [1]'छत्र छाय' नरेंद्र, 'श्री दत्ता' उदर उपन्यो ॥ भा० ॥ 'वृषभध्वज' अभिधान, नंद निरुपम नीपन्यो ॥ भा० ॥१६॥ कुंवर करतो [2]केली, आयोहि [3]थाने चली ॥ भा० ॥ जीहां मूओ छे बेल, देखी उपज्युं मनरली ॥भा०॥१७॥ जाती समरण पामी, ताम करावे देहरो ॥ भा० ॥ उपकारीने हीत, कुंवर कुंवर सेहरो ॥ भा० ॥ १८ ॥ भींते आलेख्युं रुप, वृद्ध वृषभनुं ताम वे ॥ भा० ॥ शेठही . रुप अनूप, जेम हुओथो काम वे ॥ भा० ॥ १९॥ पलाणीयो हय एक, तेहने पासे राखीयो ॥भा०॥ आरक्ष नरने एह, भूपतीने सुत भाखीयो ॥ भा० ॥ २० ॥ एहना रुपनो जाण, महारी पासे आणवो ॥ भा० ॥ करशुं तस उपकार, कीयो गुण तो मानवो ॥ भा० ॥ २१ ॥ एम कही घरे जाय, एटले शेठ पधारियो ॥ भा० ॥ गोकुल मांहे जात, 'पद्मरुची' उपकारियो ॥ भा० ॥ २२ ॥ भींते आलेख्युं जे चीत्र, देखी विसमय पामियो ॥ भा० ॥ आरक्षथी लही शुद्ध, आपण आव्यो श्रामियो ॥ भा० ॥ २३ ॥ पूछे भाखे शेठ, महारां कीथां काम वे ॥ भा० ॥ कुंवर करे परणाम, आप मकासो नाम वे ॥ भा० ॥ २४ ॥ प्रभुजी तुम सुपसाय, पायो पद अभिराम वे ॥ भा० ॥ तुं मेरा गुरुदेव, तुमकुं करुं सलाम वे ॥ भा० ॥ २५॥ भोगविए ए राज्य, राज ! तुमारो आपियो ॥ भा० ॥ पुर मांहि वड वीर, आप समो करी थापियो ॥ भा० ॥ २६ ॥ शेठ अने सुकुमार, श्रावकनां व्रत पाळे वे ॥ भा० ॥ स्वर्ग दूसरे देव, विलसे सुख चिरंकाळ वे ॥ भा० ॥२७॥ गिरि वैताढ्य विख्यात, नगरी 'नंदावर्त' वे ॥ भा० ॥ 'नंदिश्वर' अभिधान, राजा राज्य करंत वे ॥ भा० ॥ २८ ॥ 'पद्मरुची' तो देव, करतो अति आनंद वे ॥ भा० ॥ 'कनकप्रभा'नी कुख, नंदन 'नयनानंद' वे ॥ भा० ॥ २९ ॥ राज्य करी व्रत लीध, च्यार

---

१ छत्रच्छाय. २ क्रिडा; रमत. ३ पूर्व मरणस्थान.

[1]पंचमे जाय रे ॥ भा० ॥ पूर्व विदेह मझार, 'क्षेमा' नगरी आय रे ॥ भा० ॥ ३० ॥ 'विपुला वाहन' राय, नारी 'पौमावै' उदरे ॥ भा० ॥ 'श्रीचंद्र' नरेंद्र, राज्य तणी पदवी वरे ॥ भा० ॥ ३१ ॥ [2]'गुप्ति समाधि' समीप, संजम लीयो सादरो ॥भा०॥ ब्रह्म लोकनो देव, होइ आयो पाधरो ॥ भा० ॥ ३२ ॥ ए [3]अट्ठमबलदेव, देवे सेव्या सदैव रे ॥ भा० ॥ 'वृषभ ध्वज'नो जीव, राजा ए 'सुग्रीव' रे ॥ भा० ॥ ३३ ॥ जे हुतो 'श्री कांत,' भवमें भमियो भूरि रे ॥भा०॥ 'पाटण 'कंद मृणाल,' कोइ पुण्य अंकूर रे ॥ भा० ॥ ३४ ॥ 'वज्रमुकंड' नरेस, 'हेमवती'नो जाइयो ॥ भा० ॥ 'शंभू' नाम लहंत, साजन मन भाइयो ॥ भा० ॥ ३५ ॥ जे हुतो 'वसुदत्त', हूओ 'शंभू' भूप नो ॥ भा० ॥ 'विजय' पुरोहित नारी, 'रत्नचूडा' अनूप जो ॥ भा० ॥ ३६ ॥ नामे तो 'श्रीभूति', नंदन निको जाणियो ॥ भा० ॥ 'गुणवती' भव मांहे, भूपती ठामे आणीयो ॥ भा० ॥ ३७ ॥ श्रीभूतिने घर नार, नाम प्रणामे 'सरस्वती' ॥ भा० ॥ 'वेगवती' सुकुमारि, उपजी अधिक कलावती ॥ भा० ॥ ३८ ॥ सा यौवन वय पाय, एक दिन गइ उद्यान रे ॥भा०॥ एक ध्याने प्रतिपन्न, साधु रह्यो शुभ ध्यान रे ॥ भा० ॥३९॥ लोक करंता सेव, एहवो देखी साधु रे ॥ भा० ॥ आणी द्वेष अतीव, सा भाखे अपराध रे ॥ भा० ॥ ४० ॥ नारी साथे एह, भोगवतो वर भोग रे ॥भा०॥ में दीठो ए आज, ताम फिर्या सहू लोग रे ॥ भा० ॥ ४१ ॥ ऋषी करे काउसग्ग, प्रगटपणे तो एम कही ॥ भा० ॥ उत्तरशे ए दोष, तो में पारेवो सही ॥ भा० ॥ ४२ ॥ सूरे करी सानिध्य, वेगवती मुख [5]सीव रे ॥ भा० ॥ आकुल व्याकुल थाय, पावे दुःख अतीव रे ॥ भा० ॥ ४३ ॥ एह सुणीने वात, मावित्रां त्रास्यां घणुं ॥ भा० ॥ भय मानी मन मांहे, भाखे अवगुण आपणुं ॥ भा० ॥४४॥ 'सुदर्शन' मुनि पास, आवी लोक घणा मिल्या ॥ भा० ॥ खमजो

---

१ चतुर्थ (त्रि. श. पु. चरित्र.) २ समाधि गुप्त. ३ आठमा बलदेव श्री रामचंद्र. ४ 'मृणालकंद' नगर. ५ वेगवतिना मोंढे सोजा चढया.

मुज अपराध, तुम तपस्वि जेम सांभल्या ॥ भा० ॥ ४५ ॥ सामी नाख्यां खेह, सूर्य जांखो ना पड्यो ॥ भा० ॥ तुमने देखी निर्देष, किस्युं वके नर बापडो ॥भा०॥४६॥ तुज रुठ्यां जग मांहे, कोइ नहीं जे राखि ले ॥ भा० ॥ क्षमा करो ऋषीराय, थाउं सुखी एम भाषि ले ॥ भा० ॥ ४७ ॥ एम सुणंतां लोक, पुनरपि सेवा साचवे ॥ भा० ॥ श्रावक धर्मे साथ, 'वेगवति' मन राचवे ॥ भा० ॥४८॥ राजा देखी रूप, 'वेगवती'शुं राचियो ॥ भा० ॥ कन्या केरे काज, पूरोहित तव जाचियो ॥ भा० ॥ ४९ ॥ मिथ्या दृष्टी जाणि, कन्या नापे तात रे ॥ भा० ॥ जोरे लीधी बाल, [1]जनक तणी करी घात रे ॥ भा० ॥ ५० ॥ विप्र कियो रे नियाण, राजाने दुःखदाय रे ॥ भा० ॥ होजो वचन प्रमाण, मंडुं एह उपाय रे ॥ भा० ॥ ५१ ॥ दिन थोडा घर राख, छोडी दीधी ब्राह्मणी ॥ भा० ॥ आरजिका अभिराम, 'हरिकांता' पासे भणी ॥ भा० ॥ ५२ ॥ मरण तणे [2]हूं हेतु, होजो शंभुने हणी ॥ भा० ॥ ग्रही संजम सुर लोक, पामि गति [3]पंचम तणी ॥ भा० ॥ ५३ ॥ जनक तणे घर आय, सीताजी ए उपनी ॥भा०॥ वयर विरुध नवी जाय, जेम भाखी तम नीपनी ॥भा० ॥ ५४ ॥ मुनिवरजीने जेह, जूठो आल चडावियो ॥ भा० ॥ जूठो आलज एह, लोकां मांहि पावियो ॥ भा० ॥ ५५ ॥ भवमें भमत अपार, 'शंभु' जीव सुहामणो ॥ भा० ॥ 'कुशध्वज' छे विप्र, रुडो ने रलियामणो ॥ भा० ॥ ५६ ॥ 'सावित्री' तस नारि, उदरे लियो अवतार रे ॥ भा० ॥ नंदन नामे 'प्रभास', सुंदर ने सुखकार रे ॥ भा० ॥ ५७ ॥ 'विजयसिंह'नी पास, संजम लियो सादरा ॥ भा०॥ दुःकर तप जप कार, सहे परिसह आकरा ॥ भा० ॥ ५८ ॥ गिरि समेते जात, 'कनकप्रभ' विद्याधरं ॥ भा० ॥ ऋद्धि नगो विस्तार, देखी भोग पुरंदरूं ॥ भा० ॥ ५९ ॥ ए तप नगोदि प्रकार, पाउं ऋद्धिज एहवी ॥ भा० ॥ होजो करेहि नियाण, जेहवी गति मति

---

१ बाप. २ शंभुने (हवे पछीना भवमां हणवामां कारणभूत होजो एवो श्राप दीधो. ३ पांचमं देवलोक.

तेहवी ॥ भा० ॥ ६० ॥ जइ त्रीजे सुरलोक, देव तणां सुख भोगवी ॥ भा० ॥ आयु कर्मने अंत, आयो ते सुरवर चवी ॥ भा० ॥६१॥ हूओ रावणराय, भाइ तुमारो ए वडो ॥ भा० ॥ सहू रायां शिरताज, वसुधा मांहे वांकडो ॥ भा० ॥ ६२ ॥ याज्ञवल्क्यनो जीव, भमतो ए भव सिंधु वे ॥ भा० ॥ ए तुं उपन्यो आय, [१]रावणनो लघु बंधु वे ॥ भा० ॥ ६३ ॥ 'श्रीभूति' हण्यो जे राय, पृथ्वीए पहेली गयो ॥ भा० ॥ पूर भले 'सुप्रतिष्ट', 'पुनरवसु' खेचर थयो ॥ भा०॥६४॥ क्षेत्र विदेह मझार, 'पुंडरिकिणि'छे विजय ॥ भा० ॥ नामे 'त्रिभुवना नंद', चक्रि भगवंतहि भजय ॥ भा० ॥ ६५॥ 'अनंग सुंदरी' तास, पुत्री अमरी अवतरी ॥ भा० ॥ 'पुनर्वसु' तस देखि, लेइ चाल्यो अपहरी ॥ भा० ॥ ६६ ॥ चक्रि सुभट आय, पंथे रोक्यो पापिया ॥ भा० ॥ अकुलाणो ज़ुझंत, सुभट अति संतापीयो ॥ भा० ॥ ६७ ॥ 'अनंग सुंदरी' बाल, [२]यान थकी डांकी खरी ॥ भा० ॥ कोइ [३]'निकुंज' मझार, आवी पडी सा सुंदरी॥ भा० ॥ ६८ ॥ 'पुनर्वसु' लेइ दिक्ष, आगे सुखियो थाय जो ॥ भा० ॥ कीयो एह निदान, ए सुंदरि हुं पाय जो ॥ भा० ॥ ६९ ॥ भोगवी सुर पद सार, विविध प्रकारे सुखियो ॥ भा० ॥ दशरथ घर अवतार, ए प्रभु 'लक्ष्मणजी' हुओ ॥भा०॥७०॥ वसती वनह मझार, राज-सुता अविरुध वे ॥भा०॥ तप तो उग्र अपार, करती भाव विशुद्ध वे ॥ भा० ॥ ७१ ॥ अंत समे आराधी, संथारे सूती सती ॥ भा० ॥ अजगर आवी गळंत, आरतीमें न पडी रती ॥ भा० ॥ ७२ ॥ बीजे कल्पे वसाय, हुइ 'विशल्या' एह वे ॥ भा० ॥ लक्ष्मणने सुखदाय, दिन दिन वधतो नेह वे ॥भा० ॥ ७३ ॥ गुणवतीनो भ्रात, 'गुणधर' नाम धराय वे ॥ भा० ॥ संसार तो सर्व असार, 'कुंडळ मंडित' थाय वे ॥ भा० ॥ ७४ ॥ श्रावक व्रत प्रतिपाळ, कीयो धर्म त्रिकाल वे ॥ भा० ॥ सीता सहोदर एह, 'भामंडळ' भूपाळ वे ॥ भा० ॥ ७५ ॥ 'काकंदी' पुर मांहि, वामदेवना पुत्र वे ॥ भा० ॥ 'स्यामा' उदर अवतार, रावण

१ विभिषण. २ विमानथी खरी पडी. ३ घणी झाडीवाळी जगा.

घरना सुत्र वे ॥ भा० ७६ ॥ 'सुनंद' 'वसुनंद' अन्य, हुओ स्वकारणे ॥ भा० ॥ प्रतिलाभ्यो मुनी एक, मास खमणने पारणे ॥ भा० ॥ ७७ ॥ 'उत्तर कुरु' भव लेइ, सुधर्मे सुर लोक वे ॥ भा० ॥ 'काकंदी' राजान, 'रतिवर्द्धन' आलोक वे ॥ भा० ॥ ७८ ॥ 'सुदर्शनाजी' माय, दोइ सुत उदर धारिया ॥भा०॥ 'प्रीयंकर' प्रसिद्ध, 'शुभंकर' शुभ कारिया ॥भा०॥७९॥ राज्य करी व्रत पालि, देव हूआ ग्रैव्येक वे ॥ भा० ॥ लवणांकुश ए दोइ, सीता सुत सुविवेक वे ॥ भा० ॥ ८० ॥ सुदर्शनाजी माय, भवांतरनी जेह वे ॥ भा० ॥ 'सिद्धारथ' सा थाय, जेहि पढाया एह वे ॥ भा० ॥ ८१ ॥ ए मुनि वचन सुणंत, बहू जनने वैराग्य वे ॥ भा० ॥ ग्रहि संजम पावंत, सेनानी शौभाग्य वे ॥ भा० ॥ ८२ ॥ राम नमी ऋषी पाय, पाया अति संतोष वे ॥ भा० ॥ आरति गई सुख थाय, प्रीति तणा अती पोष वे ॥ भा० ॥ ८३ ॥ एगुण साठमी ढाळ, भवांतर अवदात वे ॥ भा० केशराज रूपी राज, वारु कही ए वात वे ॥ भा० ॥ ८४ ॥

दुहा (सारंग सोरठी रागे.)

सीता पासे चालीके, तव आया श्री राम; सुकुमालांगी स्वामिनी, कठण घणुं ए काम ॥ १ ॥ सीत तापना क्लेश अति, क्षुधा तृषानी व्याप; रहेवो मेले लुगडे, जिन मतनी ए छाप ॥ २ ॥ भार थकी ए भार अति, महोटो संजम भार; क्युं निवर्त्तशे ए भणी, सांसो एह अपार ॥ ३ ॥ राजा रावण आगले, राखी रही नीज टेक;राखशे संजम विषय, साची टेक अनेक ॥ ४ ॥ एम विमासी वंदना, कीधी राघवराय; लक्ष्मण आदे मणप्रिया, सीताजीना पाय ॥ ५ ॥ सपरिवारे रामजी, अयोध्या आवंत; गुण गातां सीता तणा, गाओ सुख पावंत ॥ ६ ॥

॥ ढाळ ६० मी ॥

(अंभूनी अथवा खेमावंत गुण भगवंतनोजी—ए देशी.)

सतियां सीता साची जी, सुरवर दीधी साखी ॥ सु० ॥ भली भली

मुख भाखी ॥ स०॥ [1]श्रीमुखे भाखी रामजी जी, शील सहाय राखीयो जी ॥ स० ॥ १ ॥ तीरथमें साचो सहीजी, तीरथ चालही देखी ॥ मंत्रामें साचो मुणोजी, श्री नमोकार विशेषी ॥ स० ॥२॥ दानामें साचो कह्यो जी, जीव तणुं जग दान ॥ व्रतामें साचो लह्यो जी, सांचो शील प्रधान ॥ स० ॥ ३ ॥ नियम में साचो भण्यो जी, नियम वडो संतोष ॥ साचो तप तपिया तणोजी, समता रसनो पोप ॥ स० ॥४॥ दुःक्कर तप तपवे करी जी, [2]सेनापतीजी सोई॥ स्वर्गे पहोंच्यो पांचमे जी, परम महा सुख होइ ॥ स० ॥५॥ साठ वर्ष लगे स्वामीनी जी, विविध परे तप कीध ॥ काया कीधी दुवली जी, नरभवनुं फल लीध ॥ स० ॥ ६ ॥ अहो नीशा तेत्रीशनो जी, अनशन अति आराधि ॥ दश विध आराधन करी जी, समरसनो रस साधि ॥ स० ॥ ७ ॥ सागर तो बावीशनो जी, पायो पूरो आव ॥ अच्युत इंद्र पद भोगवे जी, सीता पुण्य प्रभाव ॥ स० ॥ ८ ॥ गिरि वैताढ्ये जाणिए जी, "कांचन पुर" प्रसिद्ध ॥ 'कनकरथ' राजा भलोजी, राज्य करे समृद्ध ॥ स० ॥९॥ 'मंदाकिनी' सुभानुनी जी, 'चंद्रमुखी' उल्लास ॥ पुत्री दोइ परणाववा जी, स्वयंवर मंडप तास ॥ स० ॥ १० ॥ राम सुलक्ष्मण तेडियाजी, पुत्र ने परिवार ॥ आया आडंबर घणे जी, वर्त्यो जय जयकार ॥ स० ॥ ११ ॥ 'लवण' वरे मंदाकिनी जी, 'चंद्रमुखी' चड साल ॥ अंकुशनें आगे थकी जी, पहेरावे वर माल ॥स०॥१२॥ 'लक्ष्मण' कुंवर कोपिया जी, अढांइसो वर सार ॥ लवणांकुशने आगळे जी, मांडे युद्ध अपार ॥ स० ॥ १३ ॥ लवणांकुश भाखे भली जी, काकोजी ते बाप ॥ भ्रीत पनोतो छे घणो जी, शुं करवो संताप ॥ स० ॥ १४॥ अवध्य छे भाइ भणी जी, तेहथी वध नवी थाय ॥ गज केशरीने आगळे जी, बोलंतो न लजाय ॥ स० ॥ १५ ॥ सरमाणा सुसता थया जी, वैराग्ये वन वास ॥ अनुमति मागी बापनी जी, आया मुनिवर पास ॥ स० ॥ १६ ॥ अढाइसो एकठा जी, कुंवर एकहि वार

---

१ किर्त्तिमान-यशस्वी मुखे. २ कृतांत वदन.

'महावल' मुनी श्री मुखे जी, लीधो संजम भार ॥ स० ॥ १७ ॥ लवणांकुश कुंवर तणोजी, कीधो तव विवाह ॥ स्वामी अयोध्या आवियाजी, हुओ घणो उत्साह ॥ स० ॥ १८ ॥ 'भामंडल' भूपाल जे जी, उपर भूमि आय ॥ वहु विध भावे भावना जी, चित्तने लिये समजाय ॥ स० ॥ १९ ॥ वश करी श्रेणी दोयने जी, वर्तावी जग आण ॥ अव जो दीक्षा लिजिये जी, तो सवळो सममाण ॥ स० ॥ २० ॥ एम चिंतवतां तेहने जी, माथे विग्रूत पात ॥ देवकुरुए जइ उपन्याजी, सुख मांहे दिन जात ॥ स० ॥२१॥ एक दिवस हनुमंतजी जी, मेरु गिरिपे जाय ॥ चैत्रमासे क्रीडा करी जी, मन रलियायत थाय ॥ स० ॥ २२ ॥ वाटे आवंता थका जी, रवी आथमतो देख॥ एह स्वरुप संसारनुं जी, चित्त चिंते सुविशेष ॥स०॥२३॥ दिनने आदे उगियो जी, वध्यो मध्य दिन ताय ॥ घटयो दिन घटवे करी जी, माणस एम गणाय ॥ स० ॥२४॥ पुत्र पनोतो पाटवीजी, राज भार थापंत ॥ दिक्षा महोच्छव मांडियो जी, दान घणुं आपंत ॥ स० ॥ २५ ॥ 'धर्मरत्न' गुरु पाखती जी, लीधो संजम भार ॥ सुंदरी साडी सातसें जी, लागी प्रभुने लार ॥ स० ॥ २६ ॥ खावे पीवे पहेरवे जी, करवे भोग विलास ॥ प्रेम करावे पद्मिनी जी, मांडी ए प्रीय शुं आश ॥ स० ॥२७॥ अलुणी सीला चाटवे जी, प्रीय साथे वैराग्य ॥ करे तिका धन्य कामिनी जी, साधे शिवनुं माग ॥ स० ॥ २८ ॥ आर्जिका 'लक्ष्मीवती जी,' प्रवर्त्तणी कहेवाय ॥ साथे रहे ए सारती जी, पढे गुणे सुख पाय ॥स०॥२९॥ साचो संजम पाळे जी, कर्म तणो क्षय कार ॥ हनुमंत हूवा केवली जी, पाम्या भवनो पार ॥ स० ॥ ३० ॥ हनुमंत दिक्षा सांभली जी, चित्त चिंते श्री राम ॥ कह्यु शुं दिक्षा तणुं जी, छांडि विषय सुख ठाम ॥स०॥ ३१ ॥ 'सौधर्म' हरि अवधिए करी जी, जाणी एह परणाम ॥ विषय सरागनी कर्मनी जी. कहे सभाए ताम ॥ स० ॥ ३२ ॥ चर्म शरीरी रामजी जी, हसे धर्मनी हांसि, वखाणे विषया तणी जी, न वदे वचन विमासी ॥ स० ॥ ३३ ॥ हा हा में जाण्यो सही जी, लक्ष्मण राम सनेह ॥

वचन अगोचर छे घणो जी, कोइ न पावे छेद ॥ स० ॥३४॥ ताम चल्या दो देवता जी, पुरी अयोध्या आय ॥ नेह परीक्षा कारणे जी, मांडे एह उपाय ॥ स० ॥ ३५॥ लक्ष्मणने माया करी जी, देखावे ते देव ॥ अंतेउर सहु रोवतो जी, करुणास्वरे ततखेव ॥स०॥३६॥ पद्म पद्म हा पद्मनयन जी, पद्मिनी अधिक पुकार ॥ रोवे मरण अकालनुं जी, कर्युं किस्युं किरतार ? ॥ स०॥३७॥ [1]वक्षस्थळ कूटे घणुं जी, माथे छुटा केश ॥ मेलीने ते मानुनी जी, करति अधिक कलेश ॥ स० ॥३८॥ विलोकी विषवादशुं जी, भाखे लक्ष्मण भूप ॥ जीवीत्वनुं जीवित पणुं जी, भाइ भूप अनूप ॥ स० ॥ ३९ ॥ वात कहंतां मरि गयो जी, फिट रे पापी काळ ॥ छेतरियो छलवट करी जी, रघुपति स्यो भूपाल ॥ स० ॥ ४० ॥ एम कहंत स्वामीनो जी, वचना साथे जीव ॥ निकलि गयो ततक्षण तदा जी, आतुर पणे अतीव ॥ स० ॥४१॥ सिंहासन बेठा थका जी, हेमथंभ अवथंभि ॥ आंख पसार्यांहि रह्यो जी, छेप बिंब निरदंभि ॥ स० ॥ ४२ ॥ लक्ष्मण मूओ जाणिके जी, देव करे [2]विषवाद ॥ हास्य थकी अनरथ हुओ जी, वही गयो परसाद ॥ स० ॥ ४३ ॥ विश्वाधार विशेषथी जी, आपा हणियो एह ॥ पश्चाताप करी घणो जी, स्वर्ग गया सुर तेह ॥ स०॥४४॥ अंतःपुरीनी पद्मिनी जी, मूओ जाणी कंत ॥ कूटे पीटे आवटे जी, रोवे अति विलवंत॥स०॥४५॥ शोक वचन श्रवणे सुणी जी, राघव धसी आवंत ॥ अमंगल अजाणियाजी, मंडे कीस्यो तुरंत ॥स०॥४६॥ जीवे छे मुज भाईजीजी, एमशुं केम मरंत ? ॥ मूर्छियो कोई प्रकारथीजी, तव उपचार करंत ॥स०॥४७॥ वैद्य बुलाया वेगशुं जी, पूछ्युं ज्योतिष जाण ॥ तंत्र मंत्र उपकर्म अनी जी, कीधा आप प्रमाण ॥ स० ॥ ४८ ॥ कोइ न आयो पाधरो जी, ताम प्रभु मूर्छाय ॥ संज्ञा पामीने खरो जी, करुण स्वरे विललाय ॥ स० ॥ ४९ ॥ शत्रुघ्न सुग्रीवजी जी, विभिषण लंकेश ॥ दुःखे अधिकुं आरडे जी, रोवे राय अशेष ॥ स० ॥५०॥ कौशल्यादिक मायजी जी, नयणे नाखे नीर ॥ छोडि ए वड विरने जी, गयो विलाइ वीर ॥ स० ॥

[1] छाती. [2] पश्चाताप.

५१ ॥ मार्ग मार्ग पंथमें जी, घरघर हाटे हाट ॥ शोकमय सहुको हुवा जी, पडी अचिंती वाट ॥ स० ॥ ५२ ॥ 'लवणांकुश' प्रभुने नमी जी, अनुमति मागे आप ॥ ए संसार असार छे जी, यमनो प्र-वल प्रताप ॥स०॥५३॥ 'अमृतघोष' मुनिशपे जी, पामी उत्तम दिख ॥ मोक्ष गया मुनिवर सही जी, आराधि गुरु शिख्ख ॥ स० ॥ ५४ ॥ भाइ ने पुत्रो तणो जी, पामि घणो वियोग ॥ फिरी फिरी मूर्छाए प्रभुजी, वधतो जाये शोग ॥स०॥५५॥ भाइजी ए तुम विना जी, पुत्रां दीधी पूंठ ॥ हजु किशुं आगे हुशे जी, तिहांथी वेगो उठ ॥ स० ॥ ५६ ॥ मोहे मुर्छाणो घणो जी, जाण्यो राम नरेश ॥ विभिषणादिक रायजी जी, समजावे सुविशेष ॥ स० ॥ ५७ ॥ धीरा मांहे धीर तूं जी, वीरांको शिरताज ॥ लज्जाकारी लोकमें जी, अधिर पणुं तजी आज ॥ स० ॥५८॥ प्रभुजीनी काया भणी जी, संस्कार केरो काज॥ कीजे प्रभु आदेशथी जी, मेळीजे सहु साज ॥ स० ॥ ५९ ॥ एह सुणी अति कोपियो जी, होठ डंसी बोलंत ॥ प्रबल वायने वाजवे जी, डुंगर नवी डोलंत ॥ स० ॥ ६० ॥ जीवे छे मुज भाईजी जी, मूआ तुमारा भ्रात ॥ दिओ तुमे दाग उतावलो जी, अवसर नहियो जात ॥ स० ॥६१॥ वली वली तुं भाईजी जी, कांई लगावे वार ॥ छिद्र लेई करशे घणुं जी, दूर्जन एह पैसार ॥ स० ॥ ६२ ॥ अ-थवा दुर्जन देखतां जी, कोपे नहीं राजान ॥एम कही खांधे भरी जी, चढ्यो अनेरे थान ॥ स० ॥ ६३ ॥ स्नान करावे हाथशुं जी, अं-गुछीने अंग ॥ विलेपन विधि साचवी जी, राम करे भली रंग ॥ स० ॥ ६४ ॥ थाळ भरी भोजन तणो जी, मूके आगे आण ॥ भा-इजी आरोगिये जी, बोले मीठी वाण ॥ स० ॥ ६५ ॥ कदहिं [1] 'अं-कारोपिके जी, चूंबे वार अनेक ॥ मस्तक वाळकनी परे जी, ए-पण वडे विवेक ॥ स० ॥ ६६ ॥ पोढावीने पाल्के जी, आर्णदि चांपे पाय ॥ काने लागी वात करे जी, कदि कदि गावे गाय ॥ स० ॥ ६७ ॥ एह विधि पोषे मोहिनी जी, न लहे शुद्ध लगार ॥

१ खोळे बेसारी.

[1]बोली गया खट मास जब जी, वैरी करे विकार ॥ स० ६८ ॥ 'इंद्रजीत' ने 'मुंदनाजी, नंदन महा मयवंत ॥ अपरही वयरी थणा-जी, निम्रुणी ए विरतंत ॥ स० ॥ ६९ ॥ अयोध्याए आवियाजी, गुप्त पणे तत्काळ ॥ मुनी जाणीने गुफाजी, जेम आवंत शीयाल ॥ स० ॥ ७० ॥ खबर लेइ श्री रामजीजी, अंकारोपी बंधु ॥ धनुष्य बाणने कर ग्रहीजी, गाजंतो जेम सिंधु ॥ स० ॥ ७१ ॥ आसन कंपे अवधिथुं जी, आवे देव 'जटायु' ॥ देव थणाथुं परिवर्योजी, करवा राम [2]सहायु ॥ स० ॥ ७२ ॥ सुरवर सानिध्य साचवेजी, ते नहीं केहने पाडी ॥ विभिषणादिक खेचरा जी, अलगा किया ते ताडी ॥ स० ॥ ७३ ॥ लज्जाणा संजम ग्रयो जी, भेट्यो गुरु 'अतिवेग' ॥ तेग फरी नहीं राजनी जी, ताम ग्रही व्रत वेग ॥ स० ॥ ७४ ॥ ढाळ भणी ए साठमी जी, जेहनां चरम शरीर ॥ केश-राज वश मोहने जी, हूआ अधिक अधीर ॥ स० ॥ ७५ ॥

दुहा- (गोडी रागे.)

देव जटायु रामने, देखावे दृष्टांत; समजाववाने कारणे, आव्यो छे एकांत ॥ १ ॥ पंकज रोपे शील उपरे, सिंचे सूको वृक्ष; उखर खेते अकाळहिं, वावे बीज प्रत्यक्ष ॥ २ ॥ घाणी पीळे रेतनी, ताम कहे श्री राम; किस्युं करे रे मानवी, मुढ पणानां काम ? ॥ ३ ॥ पंकज उगे पाणिए, पाणी विण न उगंत; जळशुं सिच्ये सुकल्डुं, क्युंहि नवी फूलंत ॥ ४ ॥ बीज न उगे जळ विना, उखर खेत विशेष; वेलु पिल्यां घाणिए, मूरख तेल मन देख ॥ ५ ॥ तव बोल्यो इसी दे-वता, ए जो एमज होय; मूओ फरी जीवे नहीं, स्वामी विमासी जोय ॥ ६ ॥ एम कह्यां कोप्या थणुं, [3]अलंगीने देह; कहे दूर जा इशी-थी, आणुं छुं तुज छेह ॥ ७ ॥ [4]सेनापती सुर लोकथी, जटायुनो उपाय; देखे जब लागे नहीं, मोहमें रहे रघूराय ॥ ८ ॥ आप उ-पायज केळवे, मुई नारी एक; खांधे धरीने आवियो, राम वदे सु-

---

१ बही गया; वीती गया. २ सहाय. ३ राम, लक्ष्मणना देहने आलंगीने कहेवा लाग्या. ४ कृतांतवदन.

विवेक ॥ ९ ॥ एकां मूर्ख थीट नर, मुई नारी खांध; लेई फरे-देशे नहीं, मुओ आउखो सांध ॥ १० ॥ स्वामी अमंगल कां कहो, ए मुज वा'ली नार; हैया थकी नवी उतरे, राम कहे सुविचार ॥११॥ वा'लाथी वा'लो हूओ, मूओ फरी नावंत; मूआ गया ते शोचतां, शोभ न को पावंत ॥ १२ ॥ पर उपदेशी जग घणो, आप न समजे कोई; राम मडे मोहि रह्या, ताम कहे सुर सोई ॥ १३ ॥ डुंगर बलतो देखिए, पग तळे नवी देखंत; छिद्र परायां पेखिए, पोतानां न पेखंत ॥ १४ ॥ एह वचने प्रतिबूजियो, प्रभुजी आयो ठाम; लक्ष्मण भाईजी सही, मूओ जाणे ए राम ॥ १५ ॥ तव ते दोई देवता, [1]आपणपो देखाय; पगे लागी प्रभुजी तणे, स्वर्गे पहोत्या जाय ॥ १६ ॥ संस्कार काया तणो, राम कियो ते वार; आप हुआ उतावळा, लेवा संजम भार ॥ १७ ॥ शत्रुघ्नने राजनी, पदवी आपे ईश; शत्रुघ्न इच्छे नहीं, संजम साधे जगीश ॥ १८ ॥ लवग तणो अंगज अछे, 'अनंगदेव' उदार; राजभार तस आपियो, ओछव करी अपार ॥ १९ ॥

॥ ढाळ ६१ मी ।

(हा मेरे पुज्यजी हा मेरे गुरुजी—ए देशी.)

धन्य प्रभु रामजी धन्य परिणाम जी ॥ पृथ्वीमें प्रशंस रे ॥ धन्य तुज तातजी धन्य तुज मातजी, धन्य तेरा कुळ वंश रे ॥ धन्य० ॥ १॥ 'मुनिसुव्रत'ने तीर्थे वर्ते, 'सुव्रत जी' गणधार रे ॥ अहेंसामे बताव्यो सदगुरु, भवजळ तारणहार रे ॥ धन्य० ॥ २ ॥ 'शत्रुघ्न' 'सुग्रीव' 'बिभिषण', वीर 'विराध' उदार रे ॥ सोळे हजार [illegible] साथे, राम हुआ व्रत धार रे ॥ धन्य० ॥ ३ ॥ [illegible] संजम [illegible] लीधो, सहस [illegible] 'सेताळ' रे ॥ 'श्रीमती' आरजिका केरी, [illegible] निश दिन रे ॥ धन्य० ॥ ४ ॥ [illegible] [illegible], [illegible]

---

१ पोताना मूळरूपे-देवरूपे देखाडीने. २ [illegible].

प्रतिपाल रे ॥ शीलसु धारी पर उपगारी, षट् काया रखवाळ रे ॥ धन्य० ॥ ५ ॥ छट्ठ अट्ठम आदे तप कीजे, विविध अभिग्रहवंत रे ॥ कंचननी परे काय कसीजे, गुरु गिरवा गुणवंत रे ॥ धन्य० ॥ ६ ॥ चउदे पूरव अंग इग्यारे, पढ्या बुद्धि प्रमाण रे ॥ पंडित राज शिरोमणि साचा, सब विधि जाण सुजाण रे ॥ धन्य० ॥७॥ [1]आसेवन ने ग्रहण शिक्षा, दो शिख्या गुरुना संग रे ॥ गुरु कुल वासे साठ वर्ष लगे, रहिया मनने रंग रे ॥ धन्य० ॥ ८ ॥ गुरु आदेशे उग्र विहारी, एकाकी विचरंत रे ॥ तिनहि रात्रे ध्यान तणे बळ, अवधि अनी उपजंत रे ॥ धन्य० ॥ ९ ॥ चउद रजात्मक लोक विलोके, जेम तो फळ कर मांहि रे ॥ अनुज अधिक वेदन अनुभवतो, दीठो नरके थाहि रे ॥ धन्य० ॥ १० ॥ प्रभुजी चिंते जब हुं हुतो, नामे श्री 'धनदत्त' रे ॥ लक्ष्मणजी हुतो लघू भाई, 'वसुदत्त' सुदत्त रे ॥ धन्य० ॥ ११ ॥ इहां पण मुज काजे मुओ, भवमें भमतो भूरि रे ॥ इहां पण लक्ष्मण मुज साथे, रह्यो नित्य हजूरि रे ॥ धन्य० ॥ १२ ॥ वरस सो कुंवरपणे रे, मंडलिक [2]शयतीन रे ॥ दिग्विजय चालीश वर्ष लगे, पदवीधर प्रवीण रे ॥ धन्य० ॥ १३ ॥ इग्यार हजार पांचसें उपर, वरस विदिता साठ रे ॥ सर्वायु नस वार सहस्रनुं, दीसे ग्रंथहि पाठ रे ॥ धन्य० ॥ १४ ॥ अविरतिने बळे नरके पहूत्यो, कृत कर्मनो जार रे ॥ जैसो कीजे तैसो लहिए, कांइ करो नर शोर रे ॥ धन्य० ॥ १५ ॥ एम चिंतवता राम मुनिश्वर, कर्म हणेवा हेत रे ॥ तप जप अधिका अधिका कीजे, समता भाव समेत रे ॥ धन्य० ॥ १६ ॥ दो [3]उपवास किया दिन तिजे, लेवा काज आहार रे ॥ 'स्यंदनस्थल' नगरे पाउ धारे, जयणानी गनी सार रे ॥ धन्य० ॥ १७ ॥ चंद्रहि जेम चकोरा देखे, तेम पुरना सहु लोक रे ॥ सन्मुख आया प्रणमे पाया, ए शुभनो संयोग रे ॥ धन्य० ॥ १८ ॥ आप आपणा घरने द्वारे, भोजन

---

१ चारित्र अने ज्ञान. २ त्रणसें. ३ छ दिवसना उपवासनी अंत्ये 'स्यंदन स्थल' नगरे आहार लेवाने आव्या.

॥ ढाळ ९२ मा ॥

(पदनी देशी.)

सीता आवे रे धरी राग, बालपणाको राम सनेही, भोग करणको लाग ॥ सीता० ॥ १ ॥ वरसां सोळां केरी सुंदरी, सुंदर सलज भाष ॥ रुप अनुपम अधिक बनायुं, इंद्र करे अभिलाष ॥सीता०॥२॥ रमजम रमजम घुघर वाजे, नेपूर केरो नाद ॥ खल खल करी चूडो खलकावे, उपजावे अल्हाद ॥ सीता० ॥ ३ ॥ चितको चटको मनको मटको, तनको पटको फार ॥ अमृत फूटको फरडक नटको, घूंघटको सुविचार ॥ सीता० ॥ ४ ॥ पहेरण पीत पटोळी चोळी, सोहे भात सुरंग ॥ सहीयर टोळी भाभर भोळी, बनती आछे अंग ॥ सीता० ॥ ५ ॥ काजळ रेखा सोह सरेखा, आरोग्यां मुख पान ॥ भ्रूह कमान चढावे चतुरा, मूके लोचन बाण ॥ सीता० ॥ ६ ॥ अंग देखावे हाथ नचावे, काम जगावण हारी ॥ वेष बनावे रुप रचावे, निरखण सरखी नारी ॥ सीता० ॥ ७ ॥ धें धें धपमप मांडल वाजे, चटपट चटपट ताळ ॥ कुण कुण शब्द रबाब करंतो, वीणा वंसि रसाळ ॥ सीता० ॥ ८ ॥ नाटक करती चित अपहरती, ठुमक ठुमककी चाल ॥ राग आलावे मीठी गावे, राची रही अति ख्याल ॥ सीता० ॥९॥ तबतो तुम प्रभू राखेथा मुज, मेंहि ग्रह्युं अभिमान ॥ सोन चिनारी जोतां जाण्युं, पीय मुख अमीय समान ॥ सीता० ॥ १० ॥ छेत न मेल्त एकहि न बने, लचपचमें मन एह ॥ एटले एक खेचरणी आवी, वाणी वदे ससनेह ॥ सीता० ॥ ११ ॥ रे भोळी ! भरमाणी भीरं, राघव स्यो भर्तार ॥ प्रबळ पुण्य पसाये पामी, तुरुना तुज किरतार ॥ सीता० ॥ १२ ॥ त्यजी संजम भज राम नरेसर, भोगवी भोग अपार ॥ हम पण राम तणी [१]त्रीय थाशुं, रहीशुं गारे व्यार ॥ सीता० ॥ १३ ॥ एह विद्याधर पुत्री [२]वरजे, करजे भोग विलास ॥ हुं हुं वंदी नाथ तुमारी, आदी लगे ए भास ॥ सीता०

१ त्रिया; स्त्री. २ परणजे.

॥ १४ ॥ हुं जाणुं तुम मुज वियोगे, आदरियो ए जोग ॥ सो हुं आगे ऊभी आवी, क्युं नवी मांगो भोग ?॥ सीता० ॥१५॥ पहेलो बोल न मान्यो प्रभुनो, तेहनो ए तुम रोप ॥ अबला अर्थि हुई जे वारे, तव देवो संतोष ॥ सीता० ॥ १६ ॥ एम कहीने नाटक करवे, मास वसंत विनोद ॥ राम तणुं मन रंच न राच्युं, राच्युं ज्ञान प्रमोद ॥ सीता० ॥ १७ ॥ माघ शुक्ल बारस निसी अंत्ये, उपन्यो केवल नाण ॥ ए सीतेंद्र अवर हरि मांड्यो, ओच्छवनो मंडाण ॥सीता० ॥ १८ ॥ सोवन पंकज बैठा स्वामी, चामर ढाळे देव ॥ मस्तक छत्र विराजे वाल्हं, देव करे अती सेव ॥ सीता० ॥ १९ ॥ देशना दीधी देवो निमुणी, देशना अंत्ये खमावी ॥ सीतेंद्रे 'सौमित्री' 'रावण', गति पूछी कहे स्वामी ॥ सीता० ॥ २० ॥ नरक चतुरथे ए बेउ होइ, शंबुक ने लंकेश ॥ लक्ष्मण कृतकर्मने योगे, सहे वेदन सुविशेष ॥ सीता० ॥ २१ ॥ नरक थकी निकळीने रावण, लक्ष्मण पुर्व विदेह ॥ 'विजय' पुरी रे 'सुनंद' 'रोहीणी', होशे सुत ससनेह ॥ सीता० ॥ २२ ॥ '[1]सुदर्शन' [2]'जिनदास' 'लहेशे', श्रावक धर्म अगाध ॥ स्वर्ग सुधर्मे होइ 'विजया', नगरिए होशे [3]श्राध ॥ सीता० ॥ २३ ॥ तिहां मरी हरी वर्षे होशे, होइ पुरुष प्रधान ॥ सुर होइ 'विजया' नगरिए, श्री 'कुमारवार्त' राजान ॥ सीता० ॥२४॥ 'लक्ष्मी' राणी उदर उपजशे, 'जयप्रभ' 'जयकांत' ॥ संजम पाळी स्वर्ग छट्ठे रे, लहेशे सुख एकांत ॥ सीता० ॥ २५ ॥ तव तुं इंद्र पणुं त्यजी आवी, पामी भरतज खेत ॥ 'सर्व रत्नमति' नामे चक्री, होशे शुभ संकेत ॥ सीता० ॥ २६ ॥ ते होई देव चवी वर धारे, थाशे वर संतान ॥ 'इंद्रायुद्ध'ने [4]'मेगरथाभिद्ध', वसुधा वधतो वान ॥ सीता० ॥२७॥ तुं चक्रि संजम व्रत पाळी, 'विजयंत' विमान; पामशे परिगल पुण्ये करी, देव सदा कल्याण ॥ सीता० ॥ २८ ॥ 'इंद्रायुद्ध' सो तो रावणजी, तीर्थंकरनुं गोत ॥ उपाई भव त्रीजे करशे

---

१ रावणनो जीव. २ लक्ष्मणनो जीव. ३ श्रावक. ४ मेगरथ-अभिद्ध=मेगरथ नाम.

जिनपदनो उद्योत ॥ सीता० ॥ २९ ॥ रावण जिन तीर्थे तुं लेशे, गणधर पद्वी गाज ॥ रावण तो शिवगति साधशे, भाखे रघु ऋषी राज ॥ सीता० ॥ ३० ॥ लक्ष्मण जीव तुमारो नंदन, 'मेघरथ' लेशे दिख्ख ॥ शुभगति लेशे अति गहगहशे, पाळी सद्गुरु शिख्ख ॥ सीता० ॥ ३१ ॥ पुष्कर द्वीपे पूर्वविदेहे, 'रत्न सुचित्रा' नाम ॥ नगरिए [1]नरदेव तणो पद, पहेली पाडी ठाम ॥ सीता० ॥ ३२ ॥ पछी तीर्थंकर पद भोगवी, पहुंचशे निर्वाण ॥ लक्ष्मण लेशे अनंत चतुष्टय, अष्ट महा गुणठाण ॥ सीता० ॥ ३३ ॥ एम सुणी सीतेंद्र प्रभुने, चरणे करी प्रणाम ॥ पूर्व नेह तणे वश आयो, लक्ष्मण [2]पासे ताम ॥ सीता० ॥ ३४ ॥ सिंहादिकनां रुप विकुर्वी, 'शंबुक' रावण दोई ॥ लक्ष्मणशुं संग्राम करंता, देखे सुरपति सोई ॥ सीता० ॥ ३५ ॥ एह कर्मथी ए गति लाधी, लाध्या एह संताप ॥ अजहुं कर्म न ओइ छुटे, अई अई कर्म कलाप ॥ सीता० ॥ ३६ ॥ ते दोई समजावी स्वामी, लक्ष्मण रावण साथ ॥ वात सुणावे अति निभाते, जे भाखी रघुनाथ ॥ सीता० ॥३७॥ लक्ष्मण रावण कहे कृपानिधी, कीधुं रूडुं काज ॥ ए उपदेश सुण्यां विसरियां, ए गतिनां दुःख आज ॥ सीता० ॥ ३८ ॥ निजकृत कर्म तणे बळ एहवी, आपद पाम्या आप ॥ आपहि भोगवीने छूटशुं, आप कमाया पाप ॥ सीता० ॥ ३९ ॥ करुणा आणी सुरपति भाखे, नरक थकी तुम तीन ॥ काढीने सुर लोक पहोंचाडं, तो हुं जाण प्रवीण ॥ सीता० ॥ ४० ॥ एम कही कर ग्रहीने तीने, लेई चाल्या सुरराय ॥ पारानी परे करथी खरखरी, पड्या अपुठा आय ॥ सीता० ॥ ४१ ॥ पुनरपी उद्यम कीधो अधिको, पहेल तणी परे थाय ॥ सापी वेदना वधति जाये, पीडाये अति काय ॥सीता०॥४२॥ आप कमाणी भोगवणी छे, विण भोगवियां छूटी ॥ नहीं छे प्रभु तुम थान पधारो, मेल्ही माथा कूटी ॥ सीता० ॥ ४३ ॥ ते तीने तजी सुरपती आयो, प्रणमी राघव पाय ॥ देकुरुए भामंडल भेटी, स्वर्ग गयो सुरराय ॥ सीता० ॥ ४४ ॥

---

१ चक्रवर्ती. २ चोथी नरक.

पचवीस वर्ष लगे पाळियो, प्रभु केवळ पर्याय ॥ भविक जननां काम समार्या, मिथ्यामति मेटाय ॥ सीता० ॥४५ ॥ पन्नर हजार वरसनो आयु, पूरोहि प्रतिपाल ॥ राम ऋषीश्वर मोक्ष सिधाया, जन्म जरा भय टाळ ॥ सीता० ॥ ४६ ॥ नमो नमो श्री राम ऋषीश्वर, अजर अमर कहेवाय ॥ तीन लोकने माथे बेठा, सासय सुख लहाय ॥ सीता० ॥ ४७ ॥ संवत सोळ त्रिआसीए रे, आछो आसु मास ॥ तिथी तेरस अंतर पुर मांही, आणी अती उल्लास ॥ सीता० ॥४८॥ ए गुरुदेव तणे सुपसाए, ग्रंथ चढ्यो सुप्रमाण ॥ ग्रंथ गुणे गिरि मेरु सरिखो, नवरस मांहे वखाण ॥ सीता० ॥ ४९ ॥ एवं बासठ ढाळ सुधारी, वचन रचन सुविशाळ ॥ राम यशो रसायन नामा, ग्रंथ रचियो सु रसाळ ॥ सीता० ॥ ५० ॥ कविजन तो करजोडी करे रे, पंडितशुं अरदास ॥ पांचा आगे तो वांचवो, जो हुए राग अभ्यास ॥ सीता० ॥ ५१ ॥ अक्षर भंगे ढाळज भंगे, रागज भंगे जोइ ॥ वांचतां रे वचनने भंगे, रस नहीं उपजे कोइ ॥ सीता० ॥ ५२ ॥ अक्षर जाणी ढाळज जाणी, रागज जाणी एह ॥ पांचा आगे वांचवाथी, उपजशे अती नेह ॥ सीता० ॥ ५३ ॥ जवलग सायरनुं जळ गाजे, जवलग सूरज चंद ॥ केशराज कहे तवलगे ए, ग्रंथ करो आनंद ॥ सीता० ॥ ५४ ॥

॥ कलस ॥

राम लक्ष्मण अने रावण, सती सीतानी चरि ॥ कही भाखी चरित्र साखी, वचन रचनाए करी ॥ १ ॥ संघ रंग विनोद वक्ता, अने श्रोता सुख भरी ॥ केशराज मुनिंद जंपे, सदा हर्ष वधामणी ॥२॥

इतिश्री चतुर्थ खंड समाप्त.

इतिश्री राम-रास समाप्त.

पुस्तकोनुं सुचीपत्र.

जैनहितेच्छु अने जैन समाचार ओफीसे छपावेलां.

देवनागरी लिपिमां:—

जैनतत्त्व प्रकाश.	३—०—०
धर्म तत्वसंग्रह.	१—०—०
जैन ऐतीहासिकनोंध.	०—८—०
सच्चेसुखकीकुंजीआं.	०—८—०
सद्गुण प्राप्तिको उपाय.	०—६—०
मोरवी कोन्फरन्सहेवाल.	०—६—०
रतलाम कोन्फरन्स ,,	०—६—०
अजमेर कोन्फरन्स ,,	०—६—०
जलंधर कोन्फरन्स ,,	०—६—०
सप्तरत्नो.	०—७—०
धर्मनो दरवाजो.	०—४—०
श्रावकनी आलोयणा.	०—३—०

गुजराती लिपिमां:—

सदुपदेश माळा.	०—८—०
धर्मतत्त्व संग्रह.	०—८—०
नमीराज (नोवेल).	०—८—०
सुदर्शन. भाग १.	०—६—०
प्राणीहिंसा निषेधक.	०—७—०
,, (काचुंपुंठुं)	०—५—०
सती दमयंती.	०—८—०
,, (काचुं पुंठुं)	०—६—०
संसारमां सुख क्यां छे?	०—६—०
खरा सुखनी कुंचीओ.	०—६—०
सद्गुण प्राप्तिको उपाय.	०—६—०
हित शिक्षा.	०—४—०
दयानो झरो.	०—४—०
भक्तामर स्तोत्र.	०—३—०
ज्ञानदीपक.	०—३—०
नित्यनियम.	०—२—०
सात सूत्रो.	०—८—०
बार व्रत.	०—२—०

प्राणीहिंसा निषेधक—एमां जीवहिंसा अने मांसभक्षण नहि करवाना संबंधमां जैन अने अन्य धर्मशास्त्रोनां प्रमाणो अने दाखला दलीलो आपेला होवाथी ते पुस्तक वांची घणा माणसोए ते कृत्यो छोडी दीधां छे. मफत वहेंचनारने कीफायते आपवामां आवशे. आवृत्ति बीजी.

सदुपदेशमाळा—एमां ज्ञान, गम्मत, तर्क अने सद्बोध आपनारी अने वारंवार वांचवानुं मन थाय एवी बार वातोनो संग्रह करेलो छे. आवृत्ति बीजी.

श्रावकनी आलोयणा—एमां आत्मा विशुद्ध करी सद्गति पामवानो सरळ इलाज जणावेलो छे. आवृत्ति बीजी.

उपयोगी पुस्तको.

देवनागरी लिपिनां.

आचारांग सूत्र– (भाषांतर मूळ साथे)	४–०–०
दसवैकालिक सूत्र– (अर्थ साथे)	२–४–०
,, फक्तमूळ.	०–४–०
वर्धमानदेशना– (भाषांतर.)	२–८–०
संघपट्टक.	३–८–०
सिद्धांतसार.– (तेरापंथीनी चर्चा.)	३–०–०
जैनतत्व शोधक ग्रंथ.	१–०–०
विवेकविलास.	२–०–०
वैराग्य शतक– (भाषांतर)	१–४–०
नारकीनां चित्र.	१–०–०
नारकीनां चित्र.	०–८–०
आचार प्रदीपक ग्रंथ भाग-१-२-दरेकना	१–४–०
प्रश्नोत्तर मणी– रत्नमाळा.	१–०–०
जैन पंचांग. (१८५७५ वर्षनुं)	१–०–०
कपुर प्रकरण.	०–१०–०
सामायक प्रतिक्रमण (अर्थ सहित.)	०–८–०
,, (अर्थ वगर)	०–२–०
कमळप्रभा.	०–५–०
जैन स्तोत्र संग्रह.	०–४–०
महावीर स्तुति.	०–४–०
जैन स्तुति.	०–३–६
जंबुद्वीपनो नकशो.	०–६–०
अढीद्वीपनो नकशो.	०–६–०
ज्ञानबाजी (नकशो.)	०–६–०
नित्यनियमनी पोथी.	०–२–०
शत्रुंजय तिर्थमाळा.	०–५–०
ढाळ सागर.	२–०–०
रात्रिभोजन परिहारक	०–३–०
अंजनानो रास.	०–२–०
पांत्रीश बोल थोकडो.	०–१–६
द्रुमक अध्ययनो.	०–२–०
नवतत्वनां प्रश्नोत्तर.	२–०–०
ज्ञानदिपिका.	०–१२–०
सत्यार्थ चंद्रोदय.	०–१२–०
जैन पाठमाळा.	०–६–०
मनहरमाळा (भाग पांच भेगा.)	०–३–०
देवकीजीनो रास.	०–२–०
नवस्मरण.	०–१–०
नित्यनियमनी पोथी.	०–१–०
प्राकृतशब्द रुपावळी.	०–२–०